BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU HUKUKU ANABİLİM DALI
TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

SUÇ İŞLEMEK AMACIYLA ÖRGÜT KURMA SUÇU

HAZIRLAYAN
BİRCE YAREN AKGÜL

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ DANIŞMANI
Prof. Dr. Ezgi Aygün EŞİTLİ

ANKARA-2024

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS / DOKTORA TEZ ÇALIŞMASI ORİJİNALLİK RAPORU

Tarih: 26 / 03 / 2024

Öğrencinin Adı, Soyadı: Birce Yaren Akgül

Öğrencinin Numarası:22110133

Anabilim Dalı: Kamu Hukuku

Programı: Kamu Hukuku Tezli Yüksek Lisans Programı

Danışmanın Unvanı/Adı, Soyadı: Prof. Dr. Ezgi Aygün Eşitli

Tez Başlığı: Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu

Yukarıda başlığı belirtilen Yüksek Lisans/Doktora tez çalışmamın; Giriş, Ana Bölümler ve Sonuç Bölümünden oluşan, toplam 161 sayfalık kısmına ilişkin, 15 / 03 / 2024 tarihinde şahsım/tez danışmanım tarafından Turnitine adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 10'dır. Uygulanan filtrelemeler:

1. Kaynakça hariç

2. Alıntılar hariç

3. Beş (5) kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

"Başkent Üniversitesi Enstitüleri Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Usul ve Esaslarını" inceledim ve bu uygulama esaslarında belirtilen azami benzerlik oranlarına tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Öğrenci İmzası:…….

ONAY

Tarih: 26 / 03 / 2024

Öğrenci Danışmanı Unvan, Ad, Soyad, İmza:

……

……

TEŞEKKÜR

Öncelikle tez sürecim boyunca yardımlarını ve desteğini benden esirgemeyen kıymetli tez danışmanım, Sayın hocam Prof. Dr. Ezgi AYGÜN EŞİTLİ'ye ve Başkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi akademik kadrosuna teşekkür ederim. Ayrıca, beni bu günlere getiren, her daim destekleyen, Yüksek Lisans eğitimimde ve tez çalışmamda benden manevi desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen babam Birol KUMUZ'a, annem Perihan KUMUZ'a ve eşim Bahadır Furkan AKGÜL'e teşekkürlerimi sunarım.

ÖZET

SUÇ İŞLEMEK AMACIYLA ÖRGÜT KURMA SUÇU

AKGÜL, Birce Yaren

Yüksek Lisans Tezi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Kamu Hukuku Anabilim Dalı

Tez Yöneticisi: Prof. Dr. Ezgi AYGÜN EŞİTLİ

Mart 2024, 162 sayfa

Suç örgütleri, en az üç kişiden oluşan, hiyerarşik ilişkilerle bağlantılı, sürekli ve çok sayıda suç faaliyetleri gerçekleştirmek amacı güden yapılar olarak tanımlanabilir. Suç işlemek için kurulan örgütler, tarih boyunca var olagelmiş ve günümüzde sadece ulusal düzeyde değil, uluslararası düzeyde de karşımıza çıkmaktadır. Suç işlemeyi amaç edinmiş suç örgütleri, toplum içerisinde korku başta olmak üzere endişe ve panik yayarak yıldırma politikası izlemekte ve gelişen teknoloji sayesinde uluslararası düzeyde organize bir ağ oluşturmaktadırlar. Bu nedenle, suç örgütleri kamu düzeni ve güvenliğini tehlikeye atan somut bir tehlike suçu niteliği taşımaktadır. Organize suçluluk ve suç örgütleriyle mücadele, sadece ulusal düzeyde değil, uluslararası düzeyde de hukuki yollarla gerçekleştirilmelidir. Bu bağlamda Türk Hukuku'nda ve uluslararası hukukta çeşitli düzenlemeler bulunmaktadır ve çalışmamızda ele alınmaktadır. TCK madde 220, suç işlemek niyetiyle örgüt oluşturma suçunu tehlike suçları bakımından somut tehlike ve bağımsız bir suç şeklinde düzenlemiştir. İlgili maddede, örgüt kuran, yöneten, örgüte üye olan, örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen, örgüte yardım eden ve örgütün amaç edindiği suçların propagandasını yapan kişiler hakkında verilecek ceza belirtilmiştir. Çalışmamızda, örgütün unsurları, diğer ülke düzenlemeleri, uluslararası düzenlemeler, TCK 220. Madde hükümleri ve etkin pişmanlık hükümleri ile ceza ve ceza muhakemesi detaylı olarak incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Suç örgütü, Organize suçluluk, Ulusal mevzuat, Uluslararası mevzuat, Kamu düzeni ve güvenliği

ABSTRACT

ESTABLISHMENT OF AN ORGANIZATION FOR THE PURPOSE OF COMMITTING A CRIME

AKGÜL, Birce Yaren

Master Thesis

Graduate School of Social Sciences

M.A, Department of Public Law

Supervisor: Prof. Dr. Ezgi AYGÜN EŞİTLİ

March 2024, 162 pages

Criminal organization groups can be defined as a structures consisting of at least three people, connected by hierarchical relationships, established with the purpose of continuously committing numerous crimes. The act of forming an organization fort he purpose of committing crimes has been present throughout history and is encountered today not only at the national level, but also at the international level. Crime organizations create panic, fear and anxiety in society by employing intimidation tactics and establish organized networks at an international level thanks toadvancing technology. Therfore, crime organizations carry the concrete danger crime natüre that jeopardizes public order and security. The fight againts organized crime and crime organizations must be conducted through legal means not only at the national level but also at the international level. In this context, various regulations are present in both Turkish Law and international law, which are discussed in our study. The Turkish Penal Code Article 220 regulates the crime of establishing an organization fort he purpose of committing crimes as a concrete danger crime and an independent crime. The relevant article provides criminal sanctions fort he perpetrators who establish, manage, join, commit crimes on behalf of the organization without being a member, assist the organization and engage in the organization's propaganda. In this study, the elements of the organization, regulations in other countries, international regulations, TCK article 220 provisions and the effective remorse process are examined detail.

Keywords: Organised crime, Crime organisation, Public order and security, National legislation, International legislation

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR…….....ix

GİRİŞ……..1

BİRİNCİ BÖLÜM

SUÇ ÖRGÜTÜ

I. ÖRGÜT KAVRAMI VE ÖRGÜTLENME HAKKI..... 4

II. SUÇ ÖRGÜTÜNÜN UNSURLARI 11

A. Hiyerarşik Yapı..... 15

B. Süreklilik..... 18

C. Kanunda Suç Olarak Kabul Edilen Fiilleri İşlemek Maksadıyla Birleşilmiş Olması. 21

D. Üye Sayısı..... 23

E. Elverişlilik..... 25

III. SİLAHLI ÖRGÜT..... 26

IV. TERÖR ÖRGÜTÜ 30

A. Terör ve Terörizm..... 30

B. Terör Örgütü ve Unsurları 33

V. ULUSLARARASI HUKUKTA ÖRGÜT KURMA SUÇU..... 37

A. Birleşmiş Milletler..... 37

B. Avrupa Birliği..... 42

VI. KARŞILAŞTIRMALI HUKUKTA ÖRGÜT KURMA SUÇU..... 45

A. Fransa..... 45

B. İtalya 47

C. Almanya 49
D. İngiltere 50
E. Amerika Birleşik Devletleri 51
VII. ULUSAL MEVZUAT 52
A. Mülga 765 Sayılı Türk Ceza Kanunu'ndaki Düzenlemeler 52
B. 4222 Sayılı Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanunu 56
C. 3713 Sayılı Terörle Mücadele Kanunu 61
D. 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu 64
İKİNCİ BÖLÜM 66
SUÇ İŞLEMEK AMACIYLA ÖRGÜT KURMA SUÇUNA İLİŞKİN GENEL ESASLAR 66

İKİNCİ BÖLÜM

SUÇ İŞLEMEK AMACIYLA ÖRGÜT KURMA SUÇUNA İLİŞKİN GENEL ESASLAR

I. SUÇUN HUKUKİ KONUSU 68
II. SUÇUN MADDİ KONUSU 70
III. FAİL 71
IV. MAĞDUR 75
V. SUÇUN UNSURLARI 77
A. Fiil 77
1. Örgüt Kurmak veya Yönetmek 82
2. Örgüte Üye Olmak 84
3. Örgüt Faaliyeti Çerçevesinde Suç İşlenmesi 88
4. Örgüte Üye Olmamakla Beraber Örgüt Adına Suç İşlemek 90
5. Örgüte Yardım Etmek 95
6. Örgütün Propagandasını Yapmak 98
7. Nitelikli Hal 102
B. Kusurluluk 105

C.Hukuka Aykırılık 107

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SUÇUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ BİÇİMLERİ, ETKİN PİŞMANLIK, CEZA, CEZA MUHAKEMESİ VE HÜKMÜN İNFAZI

I. SUÇUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ ŞEKİLLERİ 108

A. Teşebbüs 108

B. İçtima 111

C. İştirak 112

II. ETKİN PİŞMANLIK 115

A. Genel Olarak 115

B. Örgüt Kurucu ve Yöneticileri Hakkında Etkin Pişmanlık Uygulanma Koşulları 117

C. Örgüt Üyeleri Hakkında Etkin Pişmanlık Uygulanma Koşulları 119

D. Herhangi Bir Suç İşlemeden Yakalanan Örgüt Üyesi Hakkında Etkin Pişmanlık Uygulanma Koşulları 120

E. Gönüllü Olarak Teslim Olan Örgüt Mensupları Hakkında Etkin Pişmanlık Uygulanma Koşulları 121

F. Denetimli Serbestlik 124

III. CEZA, CEZA MUHAKEMESİ VE HÜKMÜN İNFAZI 126

A. Ceza 126

B. Ceza Muhakemesi 130

1. Soruşturma 130

2. Kovuşturma 132

3. Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu Yönünden Özellik Arz Eden Ceza Muhakemesi Tedbirleri 134

C. İnfaz 136

1. Cezanın İnfazı 137

2. Koşullu Salıverilme 137

SONUÇ 140

KAYNAKÇA 143

KISALTMALAR:

AB.: Avrupa Birliği

ACK: Alman Ceza Kanunu

AİHS: Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi

AİHM: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi

AÜHD: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi

BM: Birleşmiş Milletler

C.: Cilt

CD.: Ceza Dairesi

CS: Cumhuriyet Savcısı

CMK: Ceza Muhakemesi Kanunu

ÇASÖMK: Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanunu

Çev.: Çeviren

DEÜ: Dokuz Eylül Üniversitesi

E.: Esas No

HAGB: Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması

İCK: İtalya Ceza Kanunu

İCMK: İtalya Ceza Muhakemesi Kanunu

K.: Karar No

KYOK: Kovuşturmaya Yer Olmadığı Kararı

MD.: Madde

S.: Sayı

SYOK: Soruşturmaya Yer Olmadığı Kararı

s.: Sayfa

TBB: Türkiye Barolar Birliği

T.C.: Türkiye Cumhuriyeti

TMK: Türk Medeni Kanunu

TMK: Terörle Mücadele Kanunu

vd.: ve devamı

Yar.: Yargıtay

GİRİŞ

Ceza Hukuku, bazı fiillerin yapılması veya yapılmamasını kanunda birtakım cezai yaptırımlara tabii tutmuştur. Yapılması veya yapılmaması cezai yaptırıma tabii tutulan bu fiilleri suç olarak tanımlayabiliriz. Devletin bu yetkisinin altında yatan temel değer kamu düzeni ve barışını sağlamak ve bu değerleri korumaktır. TCK md. 220 bağlamında suç işlemek için örgüt kurmak, tehlike yaratan bir suç olması nedeniyle, devletin bu eylemi suç olarak tanımlamasındaki temel amaç kamu düzeninin ve barışının tehlikeye girmesi ve bunu koruma yükümlülüğünden doğmaktadır.

Örgüt kavramı çok eski bir kavram olup işlenmesi amaçlanan bir dizi suçun gerçekleştirilmesini kolaylaştıran bir oluşumdur ve bu kurumu T.C. Anayasası ile güvence altına alınmış olan örgütlenme hakkından ayırmak gerekir. Suç örgütünün amaçları hukuken korunan ve meşru kabul edilen amaçlar değil, suç olarak düzenlenmiş fiillerdir. Bu nedenle Türkiye de aralarında olmak üzere dünyanın hemen hemen her yerinde organize suçlarla mücadele anlamında gerek ulusal gerek uluslararası boyutta önlemler alınmış ve düzenlemeler getirilmiştir.

Bir örgütten bahsedebilmek için belli bazı unsurların o örgütün bünyesinde bulunması gereklidir. TCK md. 220 genel ve tamamlayıcı bir suç niteliğindedir. Bu nedenle çeşitli özel örgütlerin düzenlenmiş olduğu özel nitelikteki hükümler söz konusu olduğunda o hüküm uygulanır, özel nitelikteki hükümlerde düzenlenmemiş olan kısımlar için ise TCK md. 220 esas alınır. Bu bağlamda TCK md. 220'de izah edilmiş olunan bir örgütte aranan unsurlar bütün suç örgütleri için geçerlidir. Öncelikle asgari sayı üçtür ve bir hiyerarşik ilişkinin varlığı gereklidir. Örgütün temel hedefi, süreklilik arz eden bir yapı içerisinde pek çok suç eylemi gerçekleştirmek için bir araya gelmektir. Bundan dolayıdır ki amaçlanan suçların işlenmiş olup olmaması önem teşkil etmemektedir. İfade ettiğimiz üzere, bu bir tehlike suçudur ve belirsiz sayıda suç işleme amacıyla toplanma, kamu düzeni açısından hassas bir meseledir, kanun koyucu bu nedenle örgütün kurulmuş olmasını cezalandırmak için yeterli görmüştür. Örgüt faaliyeti çerçevesinde suç işlendiği takdirde ise ilgili kişiler hem örgüt suçundan hem de işlenen suçtan dolayı TCK'deki özel iştirak hükümlerine göre cezalandırılırlar. Burada konu ile ilgili pek de ölçülü olmayan bir hüküm getirilmiş ve örgüt yöneticileri, örgüt faaliyetleri kapsamında işlenen suçlara katılsınlar ya da katılmasınlar, bu

suçların faili gibi sorumlu tutulmuşlardır. Bu hüküm ceza hukukunun temel prensiplerinden olan cezaların şahsiliği ilkesini zedelemektedir. Çalışmamızda bunun da tartışması yapılmıştır.

TCK md. 220, sekiz fıkradan oluşur. Bu fıkralar bir suç örgütü kurma, bu örgütü yönetme, örgüt mensubu olma, örgüt bünyesi içerisinde olmayan bir kişinin örgüt adına suç işlemesi, yine örgüt mensubu olmayan bir kişinin örgüte yardım etmesi ve örgütün ve amaçlarının propagandasının yapılması gibi eylemleri ve bu eylemlerin cezalarını düzenler. Bu nedenle ceza hukukumuzda yer alan seçimlik hareketli suçlardan biri de TCK md. 220 kabul edilir.

TCK'nin 220. maddesini ve md.314'ü de birbirinden ayırmak gerekir. Bu bağlamda bu tez çalışmasının esası her ne kadar TCK md. 220 olsa da, TCK md. 314 kapsamında silahlı örgüt ile terör örgütünün de ilgili suçtan ayrımını yapmanın önemli bir nokta olduğu düşüncesiyle ilgili kavramlara da TCK md. 220'deki örgüt ile aralarındaki farklar ekseninde çalışmamızda yer vermiş bulunmaktayız. TCK md. 314 silahlı örgütü düzenlemiş bulunmaktadır ve md. 220'de örgütün silahlı olması nitelikli hal olarak kabul edilmiş ve ceza daha ağır öngörülmüştür. TCK md. 220'deki silah nitelikli bir hal teşkil ederken, TCK md. 314'teki silah, örgütün bir unsurudur. Ayrıca TCK md. 314 devletin düzenine ve güvenliğine, anayasaya karşı işlenmesi hedeflenen suçları işlemek amacıyla kurulmuş bir örgüttür. Dolayısıyla TCK md. 314 silahlı olarak kurulan özel bir örgüt tipidir ve terör örgütü kabul edilmektedir. Bu noktada terör ve terörizm kavramları da tez çalışmamızda yer almaktadır.

Tez çalışmamızda suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunu seçmemizin temel sebebi günümüz şartlarında örgütlü suç faaliyetlerinin oldukça artması ve teknolojik gelişmelerin de hız kazanması nedeniyle organize suçların uluslararası boyuta tırmanmasıdır. Suç örgütü geçmişten bugüne devletlerin mücadele ettiği bir yapılanmadır. Günümüz gelişmeleri de göz önünde tutularak suç örgütleri ile mücadelenin daha etkin kılınması ve gerekli her türlü yasal düzenlemenin yapılması kanaatindeyiz.

Çalışmamızın ilk bölümünde örgüt kavramı örgütlenme hakkı konusu da ele alınarak incelenmiş, suç örgütünün unsurları, TCK md. 314 kapsamında silahlı suç örgütü, terör örgütü; terör ve terörizm kavramları ve terör örgütünün unsurları ekseninde ele alınmış, karşılaştırmalı hukukta suç örgütü incelenmiş, Türkiye'de ve uluslararası hukukta suç örgütü ile ilgili yapılmış düzenlemeler inceleme konusu yapılmıştır.

İkinci bölümde suçun hukuki ve maddi konusu, kusurluluk konusu ile beraber TCK md. 220'nin bütün fıkralarının düzenlemesine ayrıntılı olarak yer verilmiş ve nitelikli hal incelenmiştir.

Üçüncü bölümünde suçun özel görünüş biçimleri, etkin pişmanlık, ceza ve ceza muhakemesi ana başlıkları altında ayrıntılı olarak ilgili konular ele alınmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

SUÇ ÖRGÜTÜ

Çalışmamızda, örgütlü suçluluğu maddi ceza hukuku bağlamında suçun unsurlarına ayırarak incelemeden önce; suç örgütünü kavramsal düzeyde ve unsurlarına ayırarak; ulusal ve uluslararası düzenlemeler bağlamında incelemekte yarar görmekteyiz.

TCK md. 220, suç örgütlerine yönelik hazırlık faaliyetlerinin cezalandırılmasında özel bir yere sahiptir. Bu kavram, suç işleme amacını benimseyerek bir suç örgütü kurmak, bu örgütü yönetmek, örgüt bünyesine üye olarak katılmak veya bu örgütün faaliyetleri çerçevesinde suç işlemek eylemlerini içerir. Bu sebeple, örgütlü suçluluk terimi ile maddi ceza hukuku arasında bir ilişki bulunmaktadır.[1]

Suç örgütleri, tarih boyunca varlığını sürdüren ve gücünü hiyerarşik yapılanma ve iş bölümü esasına dayandıran oluşumlardır. Bu tür olguların kökenleri oldukça eski tarihlere dayanmaktadır. Örnek vermek gerekirse, Hammurabi Kanunları'nda eşkıyalık gibi suçlar hükümlere bağlanmıştır ve eski Japon hukukunda İmparatora karşı gizli ittifaklar oluşturarak saldırıda bulunmak gibi suçlar bulunmaktadır. Tarihsel açıdan incelendiğinde, benzer örneklerin sayısı artırılabilir; örneğin, Fatih Sultan Mehmet'in Teşkilat Kanunnamesi'nde devlete isyan suçu, devlet otoritesine karşı, iktidarı hedef alan, toplu bir şekilde şiddet ve cebir kullanarak ayaklanmayı temsil eden tipik bir örgütlü suç olarak kabul edilebilir.[2] Suç örgütünün tarihinin bu kadar geçmişe uzanmasının esas sebebinin ise işlenmesi hedeflenen suçun icrasını kolaylaştırması olduğu kanaatindeyiz.

Bu genel bilgilendirmeden sonra örgüt kavramını daha yakından ve unsurlarına ayırarak incelemeye geçeceğiz.

I. ÖRGÜT KAVRAMI VE ÖRGÜTLENME HAKKI

Türk Dil Kurumu Büyük Türkçe Sözlük'te yer alan tanıma göre; Aynı hedefi veya görevi gerçekleştirmek amacıyla toplanan kurumlar veya bireylerin yerine getirdiği bir birlik, organizasyon veya yapılanmadır.[3]

---

[1] Özgenç, İ. : Suç Örgütleri, 14. Bası, Ankara 2022, s. 11.

[2] Zengin, M. : Suç İşlemek Amacıyla Örgütlenme Suçlarının Normatif ve Olgusal Temelleri, 1. Bası, Ankara 2021, s. 21-22.

[3] https://sozluk.gov.tr/, erişim tarihi: 24.12.2023.

Örgüt, farklı bilim dallarının ilgi alanına girmiş ve bu nedenle çeşitli bakış açılarına sahip olmuş bir kavramdır. Sosyoloji, psikoloji, antropoloji, sosyal psikoloji, siyaset bilimi, kamu yönetimi, hukuk biliminin de aralarında olduğu pek çok disiplin örgütün incelemesi ve tanımlaması üzerine çalışmışlardır. Örgütün temel özelliği, bir organizasyon yapısından oluşmasıdır. Örgüt kavramı ile basit bir anlaşma veya düzensiz bir topluluk arasında belirgin farklar bulunmaktadır.[4]

Ceza hukuku bağlamında, örgüt kurma eylemi, işlenmek istenen suçlar bakımından bir araç olarak kullanılmaktadır. Bu sebeple, TCK md. 220 gereği, örgüt kurma, örgüte üyelik ve örgüt faaliyetleri çerçevesinde işlenen suçlar ayrı ayrı cezalandırılmaktadır. Suç işlemek amacıyla kurulan bir suç örgütü ile yasal olarak kurulan bir örgüt arasındaki farkı açıkça tanımlamak önemlidir. Buradaki esas ayrım, TCK md. 220 anlamında bir suç örgütünün amacının hukuken korunmayan değerler, başka bir ifadeyle hukuken suç olarak düzenlenmiş eylemleri gerçekleştirmek olmasıdır. Yasal olarak kurulan bir örgüt ise adı üstünde yasalara uygun olarak vücut bulmuş amaçları meşru olan bir yapıdır.

Suç örgütlerinin temel özelliği, içinde bir hiyerarşik yapı veya ast-üst ilişkisi bulunmasıdır. Yani, suç örgütleri, üyeleri arasında bir düzen ve kontrol sistemi oluşturur. Birden çok kişinin suç işlemek hedefi etrafında toplanmaları, tek başına bir suç örgütü oluşturdukları anlamına gelmez. Suç örgütü olarak kabul edilebilmesi için asgari olarak 3 kişiden oluşan bir yapının ve bu yapının içinde bir hiyerarşinin bulunması gerekmektedir. Dolayısıyla, bir örgütün suç örgütü olarak nitelendirilmesi için hem hiyerarşik yapılanmanın hem de asgari sayının bir arada bulunması gerekmektedir.

Örgütün bünyesinde hiyerarşi olması gerektiğini vurgulamamızdaki amaç; suç örgütü ile yasalar ile ve anayasal olarak kişilere tanınmış olan örgütlenme hakkı arasında ayrım yapmaktır. Sosyal, demokratik ve hukuk devletlerinde, bireyler veya insan grupları hukuka uygun amaçları gerçekleştirmek için sürekli olarak bir araya gelerek, hiyerarşik bir yapı içinde örgütlenme hakkına sahiptir. Bu örgütlenme hakkı, temel bir insan hakkıdır ve demokratik toplumlarda korunur.[5]

Örgütlenme hakkı birçok uluslararası sözleşmede güvence altına alınmıştır. Bunların başında İnsan Hakları Evrensel Bildirisi (İHEB) gelmektedir. İHEB md. 20 uyarınca: *"1.*

[4] Hartavi, A. : Örgütlü Suçlar, 4. Bası, Ankara 2020, s. 21.
[5] Şen, E./ Eryıldız, S. : Suç Örgütü, 4. Bası, Ankara 2021, s. 31.

Herkes, barış içinde toplanma ve örgütlenme hakkına sahiptir. 2. Hiç kimse, bir örgüte üye olmaya zorlanamaz."[6]

Benzer şekilde Birleşmiş Milletler (BM) Medeni ve Siyasal Haklar Uluslararası Sözleşmesi'nin "Toplanma Özgürlüğü" başlıklı md. 21'de: *"Barışçıl bir biçimde toplanma hakkı hukuk tarafından tanınır."*, "Örgütlenme Özgürlüğü" başlıklı md. 22'de: *"Herkes başkalarıyla bir araya gelerek örgütlenme özgürlüğü hakkına sahiptir."*[7] Denilerek örgütlenme hakkı korunması gereken temel hak ve hürriyetler içerisinde belirtilmiştir.

BM Her Türlü Irk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Uluslararası Sözleşme md. 5'te ise taraf devletlerin garanti altına almakla yükümlü kılındıkları haklar arasında "barışçı toplanma ve dernek kurma" hakkı sayılmıştır.[8]

Benzer şekilde Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS) "Toplantı ve dernek kurma özgürlüğü" başlıklı md. 11'de "barışçıl bir biçimde toplanma özgürlüğü" ve "örgütlenme özgürlüğü" olmak üzere iki ayrı temel hak düzenlenmiştir. Buna göre: *" 1. Herkes barışçıl olarak toplanma ve dernek kurma hakkına sahiptir. Bu hak, çıkarlarını korumak amacıyla başkalarıyla birlikte sendikalar kurma ve sendikalara üye olma hakkını da içerir. 2. Bu hakların kullanılması, yasa ile öngörülen ve demokratik bir toplum içinde ulusal güvenliğin, kamu güvenliğinin korunması, kamu düzeninin sağlanması ve suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için gerekli olanlar dışındaki sınırlamalara tabi tutulamaz. Bu madde, silahlı kuvvetler kolluk kuvvetleri veya devlet idaresi mensuplarınca yukarıda anılan haklarını kullanmasına meşru sınırlamalar getirilmesine engel değildir."*[9]

Toplanma ve örgütlenme özgürlüğü, başlangıçta bireysel bir haktır, ancak insanların bir araya gelerek bu hakkı kullanmaları, kolektif bir nitelik kazandırır. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), Madde 11 uygulama alanını değerlendirirken bu hakkın kolektif boyutunu dikkate almaktadır. Örneğin, tek bir bireyin protesto veya gösteri yapması veya bildiri dağıtma eylemi, Madde 11 kapsamında değil, daha çok Madde 10'da düzenlenmiş

[6]http://tbbyayinlari.barobirlik.org.tr/TBBBooks/iheb.pdf, erişim tarihi: 24.12.2023, Aybay, R.: "Açıklamalı İnsan Hakları Evrensel Bildirisi", TBB Yayınları, 1. Bası, Ankara 2006.

[7]https://tihv.org.tr/wp-content/uploads/2020/04/bm-siyasi-ve-medeni-haklar-uluslararasi-sozlesmesi.pdf, erişim tarihi:24.12.2023.

[8]https://www.ihd.org.tr/her-tlirk-ayrimcilinin-ortadan-kaldirilmasina-k-uluslararasi-slee/, erişim tarihi: 24.12.2023.

[9] https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/convention_tur, erişim tarihi: 24.12.2023.

olan ifade özgürlüğü hakkının kapsamına girmektedir. Bu ayrım, bireysel ve kolektif hakların farklı yönlerini vurgular. Madde 11, insanların örgütlenerek toplu bir şekilde seslerini duyurabilme ve amaçları doğrultusunda eylemler gerçekleştirebilme hakkını korurken, Madde 10 daha çok bireylerin düşünce, ifade ve bilgiye erişim haklarını kapsar. AİHM, bu ayrımı göz önünde bulundurarak özgürlüklerin korunması ve sınırlamaların değerlendirilmesi konusunda kararlar verir.[10]

AİHS 11. madde, toplantı ve gösteri özgürlüğü başlığını düzenlerken barışçıl olma gerekliliğini vurgular. Barışçıl olma, toplantı ve gösterilerin savaşa destek vermemesi, kamu düzenini ciddi şekilde tehlikeye atacak nitelikte olmaması ve ulusal veya uluslararası barışı tehdit etmemesi anlamına gelir. Ancak bu, toplantı ve gösteri özgürlüğünün ifade edilen görüşlerin çeşitliliğini ve toplumsal çalkantılara dikkat çekebileceği şekillerde kullanılmasına engel değildir. Özgür bir toplumda, toplumsal meselelere dikkat çekmek ve farklı görüşleri dile getirmek için çeşitli yollar kullanılabilir, bu da toplumsal çeşitliliğin ve ifade özgürlüğünün bir sonucudur. Bu sebeple, AİHS 11. maddede, toplantı ve gösteri özgürlüğünü sürdürürken barışçıl olma zorunluluğunu vurgularken, aynı zamanda ifade özgürlüğünü ve farklı görüşlerin ifade edilmesini teşvik eder.[11]

AİHM'ne göre "örgüt" kavramı ulusal hukuktan bağımsız, özerk bir anlam taşımaktadır. Bu bakımdan AİHM, md.11'de açıkça düzenlenmemiş olsa da siyasi partileri de birer örgüt kabul etmektedir. Sendikalardan ise AİHS'de ayrıca bahsedilmiştir.[12]

Son olarak, belirtmek isteriz ki, AİHS'ne taraf devletler, toplanma ve örgütlenme hakkına müdahale etmeme ile yükümlüdürler. Ayrıca, bireylerin bu hakkını kullanmalarını engelleyen diğer bireyler veya gruplarla ilgili uygun bir ortamı sağlama ve gerekli tedbirleri alma yükümlülüğüne sahiptirler. Bu, toplum içinde farklı görüşlerin özgürce ifade edilmesini ve demokratik katılımın teşvik edilmesini amaçlar. Bu şekilde, topluluklar arasındaki diyaloğun ve çeşitliliğin korunması ve toplanma ve örgütlenme hakkının herkese eşit şekilde kullanılmasının desteklenmesi hedeflenir. Bu yükümlülükler, demokratik bir toplumun temel prensiplerinden biridir ve insan haklarına saygının teminatıdır.[13]

[10] Doğru, D.: Avrupa İnsan Hakları Yargılamasında Takdir Marjı Doktrini, 1. Bası, Ankara 2019, s. 197.
[11] Doğru, D., s. 198.
[12] Doğru, D., s. 199.
[13] Doğru, D., s. 200.

Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerin Türk hukukundaki hukuki niteliği, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nda belirtilmiştir. Anayasa md. 90, son fıkrada, milletlerarası insan hakları sözleşmeleriyle ulusal kanunlardaki hükümler arasında aynı konuda birbirinden ayrı düzenlemeler bulunması durumunda, milletlerarası anlaşma hükümlerinin esas alınacağını belirtir.[14] Bu hüküm, milletlerarası anlaşmaların Türk hukuk sistemindeki yerini ve önceliğini düzenler. Bu durum, Türkiye'de temel hak ve özgürlükler ve bunların gözetilmesi bakımından oldukça önemlidir. Örgütlenme hakkı da bu temel hak ve özgürlüklerden biridir ve Türk Hukuku'nda, kişinin temel hak ve özgürlüklerinin ayrılmaz bir parçası olarak kabul edilmiştir. Bu nedenle, uluslararası sözleşmelerde yer alan örgütlenme hakkıyla ilgili hükümler, Türk normlar hiyerarşisinde kanunlardan daha üstün bir konumda bulunur.[15] Bu da demek oluyor ki, Türk hukukunda örgütlenme hakkı, uluslararası sözleşmelerin sağladığı korumayı da içeren güçlü bir hukuki temele sahiptir. Bu, Türk vatandaşlarının örgütlenme hakkını daha etkili bir şekilde kullanmalarını sağlar.

Türk Hukukunda örgütlenme hakkı ile ilgili düzenlemeler şu şekilde yer almaktadır: 1982 Anayasası'nın "Toplantı hak ve hürriyetleri" başlığı altında "Dernek kurma hürriyeti" alt başlıklı md. 33 ve "Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı" başlıklı md. 34'te örgütlenme hakkı yer almaktadır. Anayasa md. 33 hükmü uyarınca: *"1. Herkes, önceden izin almaksızın dernek kurma ve bunlara üye olma ya da üyelikten çıkma hürriyetine sahiptir. 2. Hiç kimse bir derneğe üye olmaya ve dernekte üye kalmaya zorlanamaz. 3. Dernek kurma hürriyeti ancak, milli güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlak ile başkalarının hürriyetlerinin korunması sebepleriyle ve kanunla sınırlanabilir. 4. Dernek kurma hürriyetinin kullanılmasında uygulanacak şekil, şart ve usuller kanunda gösterilir. 5. Dernekler, kanunun ön gördüğü hallerde hakim kararıyla kapatılabilir veya faaliyetten alıkonulabilir. Ancak, milli güvenliğin, kamu düzeninin, suç işlenmesini veya suçun devamını önlemenin yahut yakalamanın gerektirdiği hallerde gecikmede sakınca varsa, kanunla bir merci, derneği faaliyetten men ile yetkilendirilebilir. Bu merciin kararı, yirmidört saat içinde görevli hakimin onayına sunulur. Hakim kararını kırksekiz saat içinde açıklar; aksi halde, bu idari karar kendiliğinden yürürlükten kalkar. 6. Birinci fıkra hükmü, Silahlı kuvvetler ve kolluk kuvvetleri*

[14] T.C. A.Y. md.90/son fıkra.
[15] Gözler, K. : Hukuka Giriş, 14. Bası, Bursa 2017, s. 199.

mensuplarına ve görevlerinin gerektirdiği ölçüde Devlet memurlarına kanunla sınırlamalar getirilmesine engel değildir. 7. Bu madde hükümleri vakıflarla ilgili olarak da uygulanır."

Anayasa md. 34'e göre ise: *"1. Herkes, önceden izin almadan, silahsız ve saldırısız toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına sahiptir. 2. Toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkı ancak, milli güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlığın ve genel ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması amacıyla ve kanunla sınırlanabilir. 3. Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının kullanılmasında uygulanacak şekil, şart ve usuller kanunla gösterilir."*

Türk Hukuku'nda örgütlenme özgürlüğüne getirilen sınırlamalardan biri, Türk Medeni Kanunu'nda md. 56'da yer almaktadır. Anılan maddede ifade olunduğu üzere, hukuka ve ahlaka aykırı amaçlar doğrultusunda dernek kurmak yasaklanmıştır. Bu sınırlama, derneklerin kuruluş amaçlarının hukuki ve ahlaki değerlere uygun olmasını gerektirir. Aynı zamanda Türk Medeni Kanunu md. 47 uyarınca, amacı hukuk kurallarına ve ahlaka uygun olmayan kişi ve mal toplulukları herhangi bir tüzel kişilik kazanamaz. Bu hüküm, derneklerin ve diğer tüzel kişilerin kuruluş amaçlarının toplumun genel ahlaki değerleri ve hukuki normlara uygun olmasının gerekliliğini vurgular. Bu sınırlamalar, örgütlenme özgürlüğünün kullanımında belirli etik ve hukuki standartların korunmasını amaçlar. Temel hedef, derneklerin ve örgütlenmelerin hukuka uygun ve toplumun genel ahlaki değerlerine uygun amaçlar doğrultusunda faaliyet göstermelerini sağlamaktır. Bu şekilde, örgütlenme özgürlüğü ile diğer temel hak ve özgürlükler arasında bir denge sağlanır ve toplumun huzur ve güvenliği korunur.

Türkiye'de Dernekler Kanunu md. 3/3'e göre, henüz 18 yaşını doldurmamış ancak 15 yaş ve üzeri aynı zamanda ayırt etme yeteneğine haiz çocuklar, yasal temsilcileri tarafından verilen yazılı izin ile çocuk dernekleri kurma yetkisine sahip olabilir ya da bu tür derneklere üye olmaya hak kazanabilirler. Bu hüküm, çocukların ruhsal, bedensel, zihinsel, ahlaki ve toplumsal gelişimlerini desteklemek, eğitim-öğretim haklarını korumak ve çocukların özel yaşantılarını güvence altına almak amacıyla getirilmiştir. Çocuk dernekleri, çocukların ihtiyaçlarını ve haklarını koruma ve geliştirme amacı taşıyan özel organizasyonlardır ve bu hüküm, çocukların toplum içinde daha aktif bir şekilde katılımını teşvik etmek amacı taşır. Bu düzenleme, çocukların örgütlenme özgürlüğünü korurken, onların yaş ve yeteneklerini dikkate alarak denge sağlar. Söz konusu yasa maddesi, çocukların örgütlenme özgürlüğünü amaç yönünden kısıtlayarak bir sınırlama getirmektedir.

Türk Medeni Kanunu'nun 101. maddesi, vakıfların tanımını yaparken, vakfın amaçlarına yönelik bazı sınırlamaları belirtir. Bu sınırlamalar şunlardır: 1- Cumhuriyet'in Anayasa ile belirlenen nitelikleri ile uyumlu olmalıdır. 2- Anayasal temel ilkelere aykırı olmamalıdır. 3- Hukuka ve ahlaka aykırı olmamalıdır. 4- Milli birlik ve milli çıkarlara aykırı olmamalıdır. 5- Belirli bir ırk veya cemaate mensup kişileri desteklememelidir. Bu sınırlamalar, vakıfların kuruluş amaçlarının toplumun temel değerleri, milli birliği ve hukuki normlara uygun olmasını sağlamak amacını taşır. Ayrıca, bu sınırlamalar, vakıf kuruluşlarının ayrımcılık yapmamasını ve toplumsal uyumu desteklemesini hedefler. Vakıfların kuruluş amaçlarının bu sınırlamalara uygun olması, vakıf faaliyetlerinin yasal olarak tanınmasını ve hukuki koruma altına alınmasını sağlar.[16]

Görüldüğü üzere birer örgüt biçiminde oluşan dernek ve vakıflar amaç unsuru üzerinde belli bir takım sınırlandırmalara tabii tutulmaktadır. Hukuka uygun olarak tüzel kişilik kazanmış bu örgütlenmeler ile suç örgütleri işte bu amaç unsuru üzerinde birbirinden ayrılmaktadır.

Örgüt kavramı, Türkiye'de özellikle 1980 askeri müdahalesinin ardından belirli suçlarla ilişkilendirilen ve yasaklanan topluluk faaliyetlerini ifade etmek için kullanılmıştır. Suç örgütlerini diğer birlikteliklerden, gruplardan ve topluluklardan ayıran temel unsur, kanunun yasakladığı faaliyetleri gerçekleştirmek amacıyla bir araya gelmeleridir. Hukuka uygun oluşumlar veya topluluklar genellikle meşru amaçlar için kurulur ve bu amaçlar, yasal ve meşru yollarla otoritelere iletilir. Öte yandan suç örgütleri, yasa dışı ve yasaklanmış faaliyetleri gerçekleştirme amacıyla bir araya gelirler. Bu nedenle, hukuk kurallarına uygun ve amaç yönünden meşru olan topluluklar, ceza hukuku kapsamı dışında kalırken, örgütlü suçlar mücadele edilmesi gereken bir hukuki sorun haline gelir. Suç örgütleri, genellikle organize suçlarla ilişkilendirilir ve bu tür örgütlerin faaliyetlerini önlemek ve suçları engellemek için hukuki tedbirler alınır. Hukuka uygun oluşumlar ve topluluklar ise demokratik bir toplumun temel unsurları olarak kabul edilir ve hukuki olarak korunurlar.[17]

Yargıtay 6. Ceza Dairesi'nin vermiş olduğu bir karardan yola çıkarak; Yargıtay'ın benimsemiş olduğu görüşe göre: Suç örgütlerinin varlığı, belirli suç veya suçları işlemek amacıyla kurulmuş olmalarına dayanır. Yargıtay ilgili kararına göre, örgütün amacının

[16] Karan, U. : "Örgütlenme ve Toplanma Özgürlüğü", Anayasa Mahkemesine Bireysel Başvuru El Kitapları Serisi-3, Ankara 2018, s. 14-15.
[17] Bodur, N. /Özkul, E.: Uygulamada Terör Örgütü ve Terör Suçları, 6. Bası, Ankara 2022, s. 22.

belirli suçları işlemek olduğunun tespiti somut delillere dayandırılarak yapılmalıdır. Suç örgütünün temel hedefi "suç programı" oluşturarak bu programı gerçekleştirmektir. Suç programı kavramından sayısı ve türü belli olmayan pek çok suç işleme amacı anlaşılmalıdır. Ayrıca hukuka aykırı ancak suç sayılmayan eylemleri gerçekleştirmek amacıyla kurulan bir örgüt suç örgütü kategorisine giremez. Örgütün amacı, kanunlarda suç olarak tanımlanan eylemleri işlemek olmadığı sürece, bir örgüt suç örgütü kabul edilmemelidir.[18]

Yukarıda yapmış olduğumuz açıklamalar, önemli bir hukuki ayrımı vurgular ve suç örgütleri ile hukuka uygun olarak kurulan topluluklar veya organizasyonlar arasındaki farkı netleştirir. Hukuka uygun olarak kurulan topluluklar veya organizasyonlar, amacı toplumsal, ekonomik veya siyasi bir amaç gerçekleştirmek olan kuruluşlardır. Örneğin, siyasi partiler, dernekler, şirketler, sendikalar gibi kuruluşlar, belirli amaçları gerçekleştirmek için hukuka uygun bir şekilde kurulur. Bu kuruluşlar, toplumun çeşitli ihtiyaçlarına hizmet etmek, ekonomik faaliyetler yürütmek veya siyasi temsil sağlamak gibi hukuka uygun ve meşru amaçlar doğrultusunda bir araya gelirler. Öte yandan, suç örgütleri, yasa dışı faaliyetlerde bulunmak amacıyla kurulur ve faaliyet gösterir. Bu örgütlerin amacı, suç işlemek, yasa dışı kazanç elde etmek veya başka suçlar gerçekleştirmek üzerine kurulmuştur. Suç örgütleri, hukukun dışında faaliyet gösterir ve yasa dışı amaçlar doğrultusunda toplanır. Bu nedenle, hukuka uygun olarak kurulan topluluklar veya organizasyonlar içinde işlenen bireysel suçlar, suç örgütü kavramı ile aynı değerlendirilmez. Bireysel suçlar, suç örgütlerinin amaçlarının dışında gerçekleşen hukuka aykırı davranışlar olarak ele alınır ve ilgili bireyler ceza hukuku kapsamında cezalandırılır. Bu ayırım, hukukun adil ve objektif bir şekilde uygulanmasını sağlar.[19]

II. SUÇ ÖRGÜTÜNÜN UNSURLARI

TCK md. 220'de suç örgütünün varlığından bahsedebilmek için aranan unsurlar toplu bir şekilde ifade edilmiş değildir. TCK md. 220'deki ifadelerden, madde gerekçesinden ve Yargıtay'ın vermiş olduğu kararlarda yerleşik olarak benimsediği görüş ve aradığı kriterlerden suç örgütünün unsurlarının; hiyerarşik yapı, süreklilik, belirsiz sayı ve tipte birden fazla suç işlemek amacı, en az üç kişinin varlığı, örgütün bünyesinde bulundurduğu

[18] Yargıtay 6. CD, 16.06.2016, 2013/5246 E., 2016/5163 K. https://kararara ma.yargitay.gov.tr/, erişim tarihi:24.12.2023.
[19] Bodur, N./ Özkul, E., s. 23.

araç ve gerecin işlemeyi hedeflediği suçlar bakımından elverişli nitelikte olması anlaşılmaktadır.

Yargıtay Ceza Genel Kurulu 2007 yılında suç örgütü ile ilgili verdiği bir karara göre suç örgütünün varlığından bahsedilmek için şu unsurların varlığı gereklidir[20]:

a) Üye sayısı en az üç kişiden oluşmalıdır.
b) Soyut nitelikte bir birleşme yeterli olmayıp, örgüt yapılanması içerisinde hiyerarşik bir ilişki olmalıdır. Bu hiyerarşinin gevşek veya sıkı olması herhangi bir önem teşkil etmemektedir.
c) Örgütün varlığının kabulü için illa ki bu örgüt çerçevesinde suç işlenmiş olması şart değildir, esas aranan kriter suç işlemek amacı etrafında fiili olarak birleşmektir. Yani yalnızca suç işlemek amacı ve iradesinin varlığı yeterlidir.
d) Örgüt yapı itibariyle devamlılık arz etmelidir. Yalnızca belli bir suçu işlemek amacıyla kişilerin birleşmesi durumunda ortada bir örgütün varlığından değil, iştirakten söz edilir.
e) Örgütün kendisine amaç edindiği suçları işlemek için araç, gereç ve üye bakımınan sahip olduğu imkanların bu suçları işlemeye elverişli olması gerekmektedir.

Yargıtay'ın örnek bazı kararlarında; kişilerin önceden anlaşarak iş bölümü ve hiyerarşik bir yapı içinde sürekli bir işbirliği ve suç paylaşımı anlayışıyla belirsiz sayıda suç işlemeyi amaçlayıp amaçlamadıklarına karar verilmesi gerektiğinde, bu suçu basit bir birleşmeden ayıran belirgin özellikler; sürekli işbirliği ve birden fazla suç işleme amacıyla bir araya gelme olgusuna vurgu yapmaktadır.[21]

"Sınıraşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi" (UNTOC)[22], uluslararası arenada antlaşmaya konu olan uluslararası boyutta suç örgütleri ile mücadeleyi amaçlayan bir uluslararası sözleşmedir. Bu sözleşme, sınıraşan örgütlü suçlarla mücadelede işbirliği yapmayı teşvik eder ve ülkeler arasındaki işbirliği ve koordinasyonu güçlendirmeyi hedefler.

[20] CGK, 03.04.2007, E.2006/10-253, K.2007/80. https://kararara ma.yargitay.gov.tr/, erişim tarihi: 24.12.2023.
[21] Yenidünya, A.C./İçer, Z.: "Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu", Prof. Dr. Nur Centel'e Armağan, C. 19, S. 2, Y. 2013, 797-828, s. 801.
[22] Sözleşme, 30.01.2003 tarih ve 4800 sayılı Kanun ile Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından onaylanmış, 04.02.2003 tarih ve 25014 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

UNTOC, sınıraşan örgütlü suçlarla mücadelede uluslararası işbirliğini artırmayı ve bu tür suçların önlenmesini amaçlar. Sözleşme, çeşitli suç türlerini kapsar, bu suçlar arasında kara para aklama, insan kaçakçılığı, uyuşturucu kaçakçılığı, silah kaçakçılığı gibi uluslararası boyutta suçlar yer alır. Türkiye, UNTOC'a taraf bir ülke olarak, bu sözleşme kapsamında uluslararası işbirliği yapmayı taahhüt etmiş ve sınıraşan örgütlü suçlarla mücadelede diğer ülkelerle işbirliği yapmayı amaçlamıştır. Bu sözleşme, sınıraşan örgütlü suçlara karşı uluslararası işbirliğini güçlendirmek ve bu tür suçların önlenmesine yardımcı olmak için önemli bir araçtır. UNTOC'un hedefleri arasında, uluslararası suç örgütleri ile mücadelede hukuki boşlukları gidermek, suçların sınır ötesi boyutunu ele almak ve uluslararası işbirliğini teşvik etmek yer alır. Bu sözleşme, suç örgütleriyle mücadelede uluslararası toplumun ortak bir yaklaşım benimsemesini ve suçların önlenmesi için uluslararası düzeyde işbirliğini sağlar.[23]

Sözleşmenin "Tanımlar" başlıklı md. 2/a uyarınca örgütlü suç grupları şu özelliklere sahiptir[24];

a) Mali veya maddi boyutta bir menfaat elde etmek amacı: Bu gruplar, genellikle finansal kazanç elde etmek veya başka maddi çıkarlar sağlamak amacıyla faaliyet gösterirler. Bu çıkarlar doğrudan veya dolaylı yollarla elde edilebilir.

b) Belli bir zamandan bu yana varlığını devam ettiren: Örgütlü suç grupları, genellikle uzun bir süre boyunca faaliyette bulunan ve kurumsal bir yapı oluşturan gruplardır. Sürekli bir örgütlenme ve yapılanma içerirler.

c)Yasalarca korunmayan bir eylemi gerçekleştirmek ya da ağır nitelikte bir suç işlemek hedefi doğrultusunda beraber organize olarak hareket eden: Bu gruplar, genellikle ağır suçlar veya yasadışı eylemler gerçekleştirmek amacıyla birlikte çalışırlar. Bu eylemler, özellikle uluslararası boyutta suçları içerebilir.

d)Üç veya üçten fazla kişiyi içeren organize bir topluluk: Örgütlü suç grupları, en az üç kişiden oluşan bir yapılanmış gruptur. Üyeler arasında belirli bir organizasyon ve işbirliği bulunur.

[23] Şen, E./Eryıldız, S., s. 83.

[24] United Nations Office on Drugs and Crime.: "United Nations Convention Against Transnational Organized Crime And The Protocols Thereto", United Nations New York, Y. 2004, s. 5.

İlgili hüküm ile TCK md. 220'yi kıyasladığımızda örgütün unsurları arasında bazı farklılıklar olduğu göze çarpmaktadır. Örneğin sözleşmede amaçlanan suçları işlemek için uygun bir yapı, üyes sayısı ve çeşitli alet-araç unsuru yer almamaktadır. İkinci bir fark ise örgüt içi "hiyerarşi" unsuruna yer verilmemiş olmasıdır. Sözleşme ile örgütün unsuru olarak "belirli süreden bu tarafa var olma" getirilmiştir. Öte yandan TCK md. 220 işlenen suçlar bakımından bir ölçüt getirmiyorken, ilgili sözleşmede düzenlenmiş ağır suçlar veya yasal olmayan fiiller şeklinde bir ölçüt konulmuştur. TCK md. 220'ye göre her suç örgüt ile işlenebilirken, Türkiye'nin de tarafları içerisinde yer aldığı"Sınıraşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi" yalnızca sözleşmede belirtilmiş suçları işlemek için örgüt kurulabileceğini öngörmüştür.[25]

Avrupa Konseyi ise organize suçların başka bir ifade ile örgütlü suçların 11 adet karakteristik özelliğini belirlemiştir. Buna göre[26]:

a. En az iki kişinin işbirliği;

b. Anlaşan kişilerin her birinin birbirinden farklı ve kendine özgü görevlerinin olması;

c. Uzun süreli veya belli bir süreye bağlı olmaması yani süreli olması;

d. Çeşitli kontrol mekanizmaları ve disiplinleri kullanması;

e. Ağır ve ciddi boyutta suçların işlendiğine yönelik şüphe olması;

f. Uluslararası hukuk bağlamında yasal işlemler yapılması;

g. Şiddete başvurma veya yıldırmaya uygun çeşitli araçlardan faydalanması;

h. Ticari kurumları veya ticari iş benzeri işler yapan oluşumları kullanması;

i. Kara para aklanması;

j. Ekonomi üzerinde etkili olma başta olmak üzere politika, siyaset ve adli makamlar üzerinde baskın olması;

k. Motivasyon kaynakları kar elde etme veya gittikçe güç sahibi olması, olarak sayılmıştır. Ancak AB konseyi yukarıdaki 11 şartın birer birer herhangi bir anlamı olmadığını; a,c,e, k

[25] Şen, E./Eryıldız, S., s. 83.

[26] Yıldız, F.: "Sınıraşan/Organize Suçlar Bağlamında Avrupa Birliği", Yönetim ve Ekonomi, C. 27, S. 2, Y .2020, 275-289, s. 281.

özelliklerini mutlaka içinde bulunduran en az altı özelliğin bir arada bulunması sonucu organize suçun başka bir ifadeyle örgütlü suçun oluşacağını belirtmiştir.

Suç örgütünden söz etmek için, kimin karşısında, nerede, ne zaman ve nasıl işleneceğinin henüz belirlenmemiş olması bir engel teşkil etmez, yeter ki belirsiz sayıda pek çok suç işleme amacı güdülsün.[27]

Suç işlemeyi amaçlayarak örgüt kurmak, kasıtlı bir eylem olan doğrudan kast ile işlenir. Bu nedenle, bir kişi örgüt suçunu işlerken suç işlemek amacını bilerek ve isteyerek hareket etmelidir. Olası kast veya taksir gibi kast türleri bu suç için geçerli değildir. Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu faillerinde doğrudan kastın mevcudiyeti için; örgütün amacının suç işlemek olduğunu bilmeleri ve bu amaca yönelik hareket etmeleri, üç ya da üçten fazla kişinin bir beraberlik oluşturmalarındaki amacın bir örgüt kurmak olduğunun ve bu örgütün bir dizi suç işleyeceğinin bilincinde olmaları, suçun işlenmesine yönelik bir kast ve plan olması, işlenecek suçun sonuçlarının kişilerce öngörülmüş olması yani suçun işlenmesiyle ortaya çıkabilecek sonuçları anlamış ve kabul etmiş olmaları gerekmektedir. Bu husus faillerin somut olaydaki davranış biçimi, örgüt içerisindeki ilişkileri gibi durumlar göz önünde bulundurularak hakim tarafından değerlendirilecektir.[28]

Bir suç örgütünün varlığından bahsedebilmek için örgütün silahlı olması zorunlu unsur değildir. TCK md. 220'de bulunan suç, bir silahlı örgüt değildir. Söz konusu maddedeki suç örgütüne çıkar amaçlı örgüt suçu da denilebilir. Çıkar amaçlı suç örgütü kurulduğu anda TCK md. 220 gündeme gelir; bunun için suç işlenmiş olması gerekli değildir. TCK md. 220 uyarınca gerekli unsurları taşıdığı takdirde örgütün kurulmuş olması bir suç teşkil etmektedir. Esas olan; suç işlemek amacı ile birleşmiş olma iradesinin olması ve hiyerarşik bir yapının içinde bulunmaktır. Bazı silahlı olmayan suç örgütlerindeki yapı, terör veya silahlı örgütlere nazaran daha katı olmayan bir yapı teşkil etmektedir. Bu şekildeki örgüt yapıları ile iş ilişkisine girenler örgüt mensubu kabul edilmezler ve işledikleri suçlar ölçütünde suçlu olurlar.[29]

A. Hiyerarşik Yapı

Örgütten bahsedebilmek için, en az bir grup şahsın hiyerarşik olarak organize olmuş bir yapı içinde bir bütünlük oluşturmaları gerekmektedir. Bu hiyerarşik yapı, örgütün içinde

[27] Hartavi, A., s. 23.
[28] Gültaş, V.: Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu ve Etkin Pişmanlık, 2. Bası, Ankara 2015, s. 33.
[29] Şen, E./Eryıldız, S., s. 85.

ast-üst ilişkisi olmasını zorunlu kılar ve kişilerin örgüt içindeki konumları ve görev dağılımları önemli bir rol oynar. Bu hiyerarşik yapı içerisinde, en üst düzeyde örgütü yöneten kişi veya kişiler bulunur. Bu kişiler örgütün faaliyetlerini planlar, emirleri verir ve örgütü kontrol eder. Hiyerarşik yapı içindeki diğer üyeler, bu emirleri yerine getirirler veya örgütün amaçları doğrultusunda belirli görevler üstlenirler. Bu organizasyonel yapı, örgütün suç işlemek amacını gerçekleştirmesini sağlar. Özellikle örgüt lideri veya yönetici kişinin belirlenmesi, kovuşturma organlarının önemli bir hedefidir. Bu nedenle örgütler genellikle aracılar veya ara düzeydeki üyeler aracılığıyla yöneticiye ulaşmayı zorlaştırmaya çalışırlar. Örgütlerdeki hiyerarşik yapı, örgütün iç ve dış tehditlere karşı korunmasına yardımcı olur. Sıkı hiyerarşiye sahip örgütlerde, alt düzey üyeler genellikle örgüt yapısını tam olarak bilmezler. Yönetici kararlarını iletmek için aracılar kullanılır. Hiyerarşi, iş bölümünü teşvik eder, fonksiyonel veya bölgesel düzeyde olabilir. Hiyerarşinin katılığı veya gevşekliği önemli değildir; önemli olan örgütün planlı işbirliği ve işbölümü ile bireylerin iradesinden bağımsız bir örgüt iradesinin varlığıdır ve bu durumda suç işlenmiş kabul edilir.[30]

TCK md. 220'nin madde gerekçesine göre de: Örgütler, soyut bir birliktelikten ziyade, içerisinde hiyerarşik ilişkilerin egemen olduğu yapılanmalardır. Bu hiyerarşik düzen bazı örgütlerde daha serbest olabilir; ancak yine de örgüt, üyeleri üzerinde hakimiyet kurma gücü taşıyan bir yapı oluşturur.[31]

En az üç kişinin kurucu olduğu, yöneten veya üyelerin bulunmadığı bir suç örgütünde hiyerarşik bir yapının aranıp aranmayacağı durumu ise tartışmaya açıktır. Öğretide Özen'e göre; bu durumda mutlaka bir hiyerarşik yapı aranmamalıdır. Çünkü hiyerarşik yapı genelde yukarıda da izah ettiğimiz üzere örgütü kuran ve yönetenler ile örgüte üye olanlar arasında bir emir komuta zinciri şeklinde ortaya çıkmaktadır. Yine Özen'e göre; en az üç kişi hem kuran hem yöneten olup kararları oy birliği ile almak üzere anlaşmış olup amaç suçları birlikte işleyebilirler. Bu gibi durumlarda hiyerarşik bir yapının bulunması zorunlu değildir.[32]

Kanaatimizce, suç örgütünün varlığı için, mevcut hiyerarşik yapı dışında bir ast-üst ilişkisinin de kurulmuş olması gerekir. Çünkü örgüt halinde işlenen suçlar birer organize suç niteliği taşır ve bu suçların işlenmesi belirli bir plan dahilinde emir-komuta zinciri ile

[30] Tezcan, D./ Erdem, M.R./Önok, M.: Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku, 17. Bası, Ankara 2019, s. 990.
[31] Alan Akcan, E./Egemenoğlu, A./Yılmaz, E.: Gerekçeli Ceza Mevzuatı, 2. Bası, Ankara 2020, s. 582.
[32] Özen, M.: Öğreti ve Uygulama Işığında Ceza Hukuku Özel Hükümler, 2. Bası, Ankara 2021, s. 544.

gerçekleştirilir. Aksi düşünüldüğü takdirde örgüt ile işlenen suçun 3'ten fazla kişinin birleşerek bir suç işlemesi durumundan farkı kalmayacaktır. Kanun koyucunun da örgütü kuran ve yönetenleri, örgüte üye olanlardan ayrı ve daha ağır cezalandırması, kanaatimizce örgütte bir ast-üst ilişkisi aradığının kanıtıdır.

Hiyerarşik yapının getirdiği bir ast-üst ilişkisinin varlığının somut olarak ispatlanamadığı durumlarda, TCK md. 220'ye dayalı suçlardan bahsedilemez; ancak nüfuzun kötüye kullanılması ile ilgili suçlar için sorumluluk yolu açık olabilir. Sonuç olarak, hiyerarşik yapının bir suç örgütünün varlığı olarak kabul edilebilmesi için somut kanıtların bulunması gereklidir.[33]

İtalyan doktrinindeki genel kabule göre; bir örgütün varlığı için, düzenli ve hiyerarşik bir yapının mevcut olması gerekir. Örgütün bir lideri olması gerekli olmasa da, örgütün amacını gerçekleştirmek için üyeler arasında bir ilişki veya bağ bulunmalıdır.[34]

İtalyan Yargıtay'ına göre ise suç işlemek amacıyla kurulmuş bir örgütü belirleyebilmek üç temel unsurun varlığına bağlıdır: sürekli bir örgütsel ilişki, örgütün sürekliliği, belirsiz sayıda suçları işlemek amacıyla bir araya gelme ve son olarak minimum düzeyde bile olsa organize bir hiyerarşik yapının mevcudiyeti. [35]

Türk Yargıtay'ı da hiyerarşik yapı konusunda çok hassastır. Şöyle ki vermiş olduğu kararlar incelendiğinde kişi sayısı yeterli olsa dahi kişiler arasında hiyerarşik bir ilişki saptanamadığı durumlarda TCK md. 220'deki suçun vücut bulmadığı kanaatindedir: *"... Somut olaya bakıldığında; örgüt oluşturmak için sanık sayısı yeterli ise de; devamlı olarak suç işlemek için önceden anlaştıkları ve aralarında hiyerarşik ilişki bulunduğu saptanamamaıştır. ... sanıkların beraatleri yerine mahkumiyetlerine karar verilmesi bozmayı gerektirmiştir."*[36]

[33] Özen, M., s. 544-545.

[34] Bayraktar, K./Kangal, Z./Yıldız, A.K./Akyürek, G./Evik, H./Altunç, S./Eroğlu, F./Evik V./Keskin Kiziroğlu, S./Aksoy Retornaz, E./Memiş Kartal P./Aytekin İnceoğlu, A./Bostancı Bozbayındır, G.: Özel Ceza Hukuku Cilt VI Kamu Güvenine, Kamu Barışına, Ulaşım Araçlarına veya Sabit Platformlara Karşı Suçlar, 1.Bası, İstanbul 2020, s. 411.

[35] Bayraktar, K./Kangal, Z./Yıldız, A./Akyürek, G./Evik, H./Altunç, S./Eroğlu, F./Evik, V./Keskin Kiziroğlu, S./Aksoy Retornaz, E./Memiş Kartal P./Aytekin İnceoğlu, A./Bostancı Bozbayındır, G., s.411-412.

[36] Yargıtay 10. CD. , 13.10.2011, 8024/55961, https://kararara ma.yargitay.gov.tr/, erişim tarihi: 6.3.2024.

TCK md. 220 ise hiyerarşik yapıya 7.fıkrada[37] suç örgütüne yardım etmek suçunu düzenlerken yer vermiştir. Türk Hukukunda doktrin ve mevcut yargı kararlarında yaygın olarak hiyerarşi iş bölümü ve disiplin kavramları suç örgütünün kurumsal yapısının alt unsurları olarak değerlendirilmektedir.[38] İş bölümü kesinleşmemiş olsa dahi bu durum hiyerarşik yapının varlığına engel değildir. [39] İş bölümünün olmadığı durumlarda hiyerarşik yapının da olmadığından değil de örgütün elverişlilik unsurunun sağlanamadığından veya hakimiyetin kurulamadığından bahsetmek daha doğru olur.[40]

B. Süreklilik

TCK md. 220'nin gerekçesine göre: Bir suç örgütünün ortaya çıkabilmesi için, suç işlemek niyetiyle bir topluluk oluşturmak yeterlidir. Suç örgütünün doğası gereği sürekli bir yapıya sahip olması gerekir. Bu nedenle, eğer ki birden fazla kişi belirlemiş oldukları bir suçu işlemek için bir araya gelirse, örgüt kurulmuş kabul edilemez. Bu ilişkiyi iştirak ilişkisi olarak değerlendirmek gerekir. İştirakten bahsedebilmek için, suça ortak olanlar tarafından suçun konu ve mağduriyet açısından somutlaştırılması gereklidir. Öte yandan, örgüt yapısı içerisinde işlenecek suçun konusunun veya mağdurun belirlenmiş olması, başka bir ifadeyle somutlaştırılması gerekli değildir. Burada örgütün süreklilik unsurunun altı çizilmiştir.

Süreklilik ile ifade edilen örgütün varlığının süreklilik göstermesidir. Örgütün unsurlarından biri olan süreklilik, işlenmesi amaçlanan suçların kendisinde değil; örgütün varlığında aranması gereken bir unsurdur. Örgütün amaçladığı suçları sürekli olarak işlemesi gerekli değildir, örgüt çok nadir olarak da amaçladığı suçları işleyebilir bu hiç önemli değildir; önemlilik arz eden kurulan yapının sürekli olarak varlığını sürdürmesidir. Amaçlanan suçlar işlense dahi, örgüt varlığını yenileyerek ve tekrarlayarak suç işlemek amacıyla sürdürmelidir.[41]

İşlenen veya işlenecek suçların aynı olması şart değildir; örgüt bünyesi altında birden fazla ve çeşitli sayıda suçlar işlenebilir, aynı suç işlenmeye de devam edilebilir, süreklilik

[37] TCK md. 220/7'de: "*Örgüt içerisindeki hiyerarşik yapıya dahil olmamakla birlikte…"* ifadesi kullanılarak hiyerarşik ilişkinin bir suç örgütünün unsurlarından biri olduğu örtülü olarak da olsa kabul edilmiştir.
[38] Demir, O.: Suç Örgütüne Yardım Etme Suçu, 2. Bası, İstanbul 2022, s. 20.
[39] Demir, O., s. 19.
[40] Demir, O., s. 21.
[41] Gültaş, V., s. 24.

unsuru örgütün kendisinde tezahür etmektedir, suç örgütü amaç suçlardan bağımsız olarak tezahür edip varlığını sürdürmektedir.

Örgüt üyeleri geçimlerini suç işleyerek sağlamaktadır. Dolayısıyla örgüt üyelerinin geçimlerini suç işleyerek sağlamasında da süreklilik aranmalıdır. Yasa dışı faaliyetler gerçekleştirmek üzere bir araya gelen bir örgüt, kurucularından, yöneticilerinden ve üyelerinden bağımsız olması nedeniyle onlardan bağımsız menfaatlere sahiptir.[42]

Bu hususla alakalı Yargıtay Kararlarından birinde[43]: 5237 Sayılı TCK md. 220'de belirtilen örgüt kavramının varlığını kabul edebilmek için, en az üç kişiden oluşan bir hiyerarşik ilişkinin bulunması, örgütün yapısının suç işlemek açısından uygun olması, kanunda suç sayılan fiilleri işlemek amacı etrafındaki birleşmenin varlık ve nitelik yönünden devamlılık arz etmesi gerekmektedir. Bu bağlamda, sanıkların bir araya gelmeleri nedeniyle hiyerarşik ilişki ve sürekli suç işleme iradesinin olmadığı göz önüne alındığında, suç işlemek amacı etrafında örgütün varlığına dair unsurların oluşmadığı ve bu nedenle sanıkların 'suç işlemek için örgüt kurmak' suçundan mahkum edilmemeleri gerekmektedir, şeklinde karar vermiştir. Bu karar ile Yargıtay suç örgütünde "sürekli olarak suç işlemek" iradesini arayarak süreklilik unsurunun altını çizmiştir.,

Yargıtay bir başka kararında ise süreklilik unsurunu "devamlılık" kelimesi ile ifade etmiş ve kişilerin birleşmesinin devamlılık arz etmediği durumların iştirak olarak değerlendirilmesi gerektiğini vurgulamıştır: *"...sanıkların suç işlemek amacı etrafındaki fiili birleşmelerinin devamlılık arz etmediği, belirli bir suçun işlenmesi için bir araya gelinmesi halinin iştirak ilişkisi olarak değerlendirilmesi gerekeceği..."*[44]

Süreklilik unsuru, örgütlü suçları, iştirak ile işlenmiş suçlardan ayırması sebebiyle en ayırt edici unsurdur . Bilindiği üzere suça iştirak, kanunda suç olarak düzenlenmiş bir fiili birden fazla kimsenin birlikte işlemesidir.[45]

İştirak, her eylemin bağımsızlığını kaybettiği bir durumu ifade eder. Bu eylemler aynı amaca hizmet ettiği için tek bir suç fiilini oluşturur ve birbirini tamamlar. Birden fazla

[42] Gültaş, V., s. 26.
[43] Yargıtay 11. CD., 20.02.2008, 2007/8458 E., 2008/915 K. https://kararara ma.yargitay.gov.tr/, erişim tarihi: 25.12.2023.
[44] Yargıtay, 10. CD., 5.2.2009, 2008/14257 E., 2009/1312 K., https://kararara ma.yargitay.gov.tr/, erişim tarihi: 6.3.2024.
[45] Hafızoğulları, Z./Özen, M.: Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 11. Bası, Ankara 2018, s. 324.

kişi tarafından gerçekleştirilen eylemler her bir katılımcıya aittir ve topluca bir bütün oluştururlar. Hukuk, kişilere sadece kendi eylemlerini yüklemez, aynı zamanda bu eylemlerin sonuçlarından da sorumlu olurlar. Bu nedenle iştirak durumunda, katılımcılar arasındaki eylemler aynı amaca hizmet ettiği için birlikte suçun oluşmasına katkıda bulunurlar ve bu nedenle iştirak edenlerin her biri sonuçtan sorumlu tutulur. Çünkü her katılımcının eylemi, işlenen suçun gerçekleşmesine yardımcı olur.[46]

İştirak halinde işlenen suçlarda, amaçlanan suçların uzun bir süre içinde işleneceği öngörülebilir, ancak bu, birleşmenin sürekli olduğu anlamına gelmez. Örgüt suçlarında ise süreklilik, kurumsal bir yapıdaki devamlılığı ifade eder. Örgüt üyeleri, örgütün faaliyetini sürdürebilmek için sürekli olarak suç işlemeye isteklidirler. Daha önce belirttiğimiz gibi, örgüt üyeleri suç işleyerek geçimlerini sağlarlar. Ancak iştirak durumunda böyle bir çaba söz konusu değildir. Suça iştirak halinde, suçların işlenmesi ile beraber işbölümü sona ermiş olur ve böylelikle kişiler arasında kurulmuş olan iştirake dayalı ilişki de sona erer. Öte yandan örgütlü suçlarda, amaçlanan suçlar işlense bile örgüt, başka suçları işlemeye yönelik olarak varlığını sürdürmeye devam eder.[47]

Ayrıca, belirli bir suçu işlemek amacıyla toplanmak halinde de bir suç örgütünün varlığından bahsedilemez. Süreklilik unsurunda asıl önemli olan, belirsiz sayıda suç işlemek kararlılığıdır. Örnek olarak, 3 kişi bir bankayı soymak amacıyla, hiyerarşik bir yapı içinde, gerekli araç gerece sahip olarak bir araya geldiğinde, amaçları ve zamanlamaları tek bir suça, yani banka soygununa odaklandığı için bu oluşum, bir suç örgütü olarak değil, iştirak durumu olarak kabul edilir.[48] Kanaatimizce bu durumun aksinin kabulü; üç veya daha fazla kişinin hiyerarşik bir ilişki kurarak bir suç işlediği her durumu suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu olarak ağır bir şekilde cezalandırmak gibi sakıncalı sonuçlara yol açabilir.

Süreklilik unsuru açısından, örgütün devamlılığının sonsuza kadar olması veya herhangi bir nedenle sonlanması, veya gereken şartların kaybı gibi sınırlı bir anlayıştan kaçınmalıyız. Süreklilik unsurunun temelinde kast kavramı yatar. Eğer örgütsel yapı, suç işledikten sonra dağılmayı düşünüyorsa, süreklilik unsurundan bahsedilemez; bu durumda iştirak hükümleri devreye girer. Süreklilik unsuru belirlenirken, bu durumu gösteren bazı işaretlerin olması gereklidir. Örneğin, suçun kesintisizliği için yeterli süre boyunca birlikte

[46] Hafızoğulları, Z./Özen, M., s. 328.
[47] Özkan, Y.: "Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma", s. 50-51.
[48] Zengin, M., s. 71.

hareket etmek, bu süreçte failler arasında suç işlemeye ilişkin görevlerin paylaşılması, suç işleme niyetlerinin toplumun huzurunu tehlikeye atacak bir düzeye ulaşması gibi işaretler önemlidir. Süreklilik unsurunun sona ermesi, örgütün varlığının da sona erdiği anlamına gelir. Bu kesintiden sonra yeniden bir araya gelme ve sürekli olarak belirsiz sayıda suç işlemek amacıyla hareket etme durumunda, örgüt kurma suçu yeniden meydana gelmiş olur.[49]

C. Kanunda Suç Olarak Kabul Edilen Fiilleri İşlemek Maksadıyla Birleşilmiş Olması

Suç örgütü kurmak fiili, işlenecek amaç suçlar bakımından yalnızca araç niteliği göstermektedir. Çünkü esasında bir suç örgütünün varlığı, amaçlanan suçların işlenmesini kolaylaştırmaktadır. Bu nedenle; suç işlemek hedefiyle örgüt oluşturmak fiiline konu suç ayrı bir suç tipi şeklinde düzenlenirken aynı zamanda birçok suçun örgütlü olarak işlenmesi ağırlaştırıcı sebep sayılmaktadır.[50]

Burada da amacı suç işlemek olan bir örgüt kurma suçu ile iştirak kavramında bir fark ortaya çıkmaktadır. İştirak durumunda, önceden belirlenmiş bir suçu işlemek için geçici nitelikte bir işbirliği yapılır, işlenecek suçlar konu ve mağdur açısından somut bir şekilde tanımlanır. Diğer bir deyişle, iştirak durumunda, ortak faillikte, suç işleme kararı belirli bir eylemin gerçekleştirilmesi ve belirli bir sonucun meydana gelmesi ile ilgilidir.[51] Ancak, suç işlemek amacıyla kurulan örgütün işlemeyi amaçladığı suçlar belirsiz sayıdadır. Başka bir ifadeyle, suçlar konu ve mağdur açısından somutlaştırılmamıştır. Örnek vermek gerekirse; ihalelere fesat karıştırarak kazanç elde etmek için bir araya gelmiş hiyerarşik ilişki içerisindeki beş kişilik bir yapı suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunu işlemiştir. Çünkü burada hangi ihaleye girileceği, hangi zamanda bu suç işleneceği, kime karşı bu suçun işleneceği somutlaşmış değildir. Burada ilgili örgütün amacı yolsuzluk yapmak suretiyle kazanç sağlamaktır.[52]

Örgütün amacı yalnız tek bir suçu işlemek değildir. Zira yalnızca tek bir suçu işlemek amacıyla toplanmanın, örgütlü bir suç olarak kabul edilemeyeceğini önceden açıklamıştık.

---

[49] Bodur, N./Özkul, E., s. 32.

[50] Gültaş, V./Güzeldere, M.: 5237 Sayılı Türk Ceza Kanununda Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma ve Silahlı Örgüt Suçları, 1. Bası, Ankara 2018, s. 15.

[51] Artuk, E./Gökçen, A./Alşahin, E./Çakır, K.: Ceza Hukuku Genel Hükümler, 15. Bası, Ankara 2021, s. 744.

[52] Bodur, N./Özkul, E., s. 33.

Dolayısıyla faillerin belirli bir suçu işlemek amacı gütmesi gerekli değildir. Bir suç örgütünde genellikle asıl amaç, haksız ekonomik çıkar elde etmektir. Bu nedenle örgütün amacı doğrultusunda işlenen suçların türü veya sayısı belirli bir şekilde sınırlı olmaz. İşlenecek suçlar belirsizdir ve aynı türde olmak zorunda değildir. Farklı tipte suçlar da işlenebilir. Bu nedenle, suç örgütünün faaliyetlerinde suç tipleri, suçun konusu ve suçun mağdurları çeşitlilik gösterebilir. Aynı şekilde, örgütün amacının değişmesi durumunda da benzer bir çeşitlilik gözlemlenebilir. Özetle, suç işlemek amacıyla kurulan ve sürekli bir yapıya sahip örgütün faaliyetlerinde suçlar açısından bir sınırlama bulunmaz; her türlü suç işlenebilir.[53]

Kısacası, bir örgüt, somut olarak tanımlanmamış sayısı ve türü belli olmayan suçları işlemek maksadıyla toplanan bir birliktir. Örgütün işlemeyi hedef edindiği suçların işlenmesi gerekli değildir ve eğer işlenmişse, tüm örgüt üyelerinin suça katılması da gerekli değildir.[54]

İtalyan Mahkemelerinin vermiş olduğu bazı kararlarında yer alan ifadelere göre: Anlaşmanın, belirli ve sürekli bir ilişkinin sonucu olarak belirsiz sayıda suç işlemek üzere uzun süre devam etmesi durumunda, bu bir örgütlenme olarak kabul edilir. Ancak, eğer tüm bu durumlar başlangıçta ayrıntılı bir şekilde planlanmış ve bir program dahilinde gerçekleştirilmişse, yani süreklilik veya örgütsel bağın devamlılığı kesin bir planla tamamlanmışsa, bu durumda örgütün varlık sebebi ortadan kalkar.[55]

Suç işleme niyetiyle oluşturulan bir yapılanma, birden fazla ve belirlenmemiş sayıda suç faaliyetleri için birleştiğinde, bu durum aynı zamanda örgütün sürekliliğini de gösterir. Bu yapılanma, birden fazla suç işleme amacıyla kurulmuş ve bu amacını gerçekleştirmek üzere harekete geçmişse, bu, örgütün devamlılık özelliğine işaret eder. Örgüt üyeleri, örgütün amaçları doğrultusunda çok sayıda suç işlemeyi hedeflemektedirler. Bu bağlamda, *"suç işlemek amacıyla bir araya gelme"* ve *"suç işlemek amacıyla örgüt kurma"* ifadeleri, suç örgütlerinin tanımını daha doğru bir şekilde yansıtır. Bu ifadeler, suç faaliyetlerini gerçekleştirmek üzere bireylerin veya grupların kasıtlı olarak toplanmasını ve organize olmasını vurgular, örgütlenmenin temel amacını açıkça belirtir. 765 Sayılı TCK'de cürüm işlemek için örgüt kurmaktan bahsedilirken, 5237 Sayılı TCK'nin 220. madde düzenlemesinde kanunun suç saydığı *"fiilleri"* işlemek şeklinde çoğul ifade kullanması

[53] Kavlak, C.: Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu, 3. Bası, Ankara 2017, s. 375.
[54] Tezcan, D./Erdem, M.R./Önok, M., s. 988.
[55] Kavlak, C., s. 376.

yerinde olmuştur.[56] Dolayısıyla kanaatimizce, kanunun lafzından da suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunda suç içeren belirsiz tipte ve çok sayıda fiili işlemeyi hedeflemek anlaşılmaktadır.

D. Üye Sayısı

Örgüt üyelerinin sayısı konusunda, 5237 sayılı TCK, asgari bir sayı öngörmektedir. Bu nedenle, örgütten bahsedebilmek için gerekli sayı en az üçtür ve bu üç kişi kanunca suç olarak belirlenmiş fiilleri gerçekleştirmek gayesi etrafında toplanmalıdır. 5237 sayılı kanun, 765 sayılı TCK döneminden farklı bir yaklaşım benimsemiş ve 765 sayılı Kanun'daki düzenleme gibi iki kişinin bir araya gelerek örgüt kurmasına izin vermemiştir. Dolayısıyla, diğer tüm gereklilikler karşılanmış olsa bile, suç işlemek amacıyla toplanan kişilerin sayısı üçten azsa, TCK 220 değil, iştirak hükümleri uygulanacaktır.[57]

Ayrıca, asgari sayı olan üçün sağlandığı her durumda elverişlilik yönünden de bir değerlendirme yapılması yerinde olacaktır. Suçun tanımı elverişlilik unsuruna yer verdiği için bu suç bir somut tehlike suçudur. Keza elverişlilik unsuruna dair madde gerekçesinde yapılan açıklamaya göre: Suç işleme amacı güdülen bir örgütlenmenin oluşturulması, somut bir tehlike suçudur. En az üç kişi belirli bir amacı gerçekleştirmek için sürekli bir şekilde birleşerek bir örgüt kurabilseler de, oluşturulan örgüt, amaçlanan suçlar açısından somut anlamda herhangi bir tehlike meydana getirmeye elverişli bir yapıda olmayabilir . Bu sebeple örgütün sağlaması gereken kriterler vardır. Açıklamak gerekirse örgütün organize yapısı, içinde barındırdığı toplam üye ve kullanmak üzere bulundurduğu araçlar, amaç suçlara konu fiilleri işlemek için uygun olmalıdır. Örneğin, yalnızca üç kişinin bir araya gelmesi, devlet bütünlüğüne karşı suçları işleme konusunda somut olarak tehlike oluşturmayabilir, ilgili suç için daha fazla kişinin birleşmesi daha elverişlidir; fakat maddi kazanç elde etmek amacıyla işlenen suçlar için üç kişinin varlığı ilgili suçu işlemek için daha elverişli bir durum olabilir.

Suç örgütünün varlığını belirlemek için, örgütün faaliyeti kapsamında suç işlenmiş olmasının zorunlu olmaması ve diğer unsurların bir arada değerlendirilmesi gerekliliği, ayrıca mevcut üye sayısı ve kullandığı araç-gereç açısından amaçlanan suçları işlemeye

[56] Kavlak, C., s. 377.

[57] Osmanoğlu, B./Kıdıl, F.: "Türk Ceza Hukukunda Terör Örgütü ve Terör Suçu Kavramları Üzerine Bir İnceleme", D.E.Ü. Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 21, Özel S., Y .2019, 1141-1177, s. 1147.

uygunluğunun incelenmesi, suç örgütünün var olup olmadığının tespitini oldukça zorlaştırmaktadır. Bu nedenle, *"elverişlilik"* unsuru öğretide eleştiri konusu olmuştur.[58]

Teknolojik gelişmelerin ve değişimlerin günümüzde bulunduğu nokta da göz önüne alınarak suç işlemek hedefiyle suç örgütü oluşturmak için aranan beraberliğin fiziki bir biraradalık koşulunu içermediği söylenebilir. Günümüz koşulları göz önünde bulundurulduğu takdirde, özellikle bilişim suçları açısından uluslararası boyutta sanal suç örgütleri kurulabilir ve örgüt bünyesinde işlenen suçlar bilişim teknolojileri kullanılarak bilişim yoluyla işlenebilir.[59] Örnek vermek gerekirse en az üç kişi aralarında hiyerarşik bir ilişki kurarak bir suç örgütü kurabilir ve bilişim yoluyla dolandırıcılık yapabilir.

TCK 220/1'de ifade edildiği üzere örgüt kurmak için asgari sayı üçtür ve örgütün hiyerarşik bir yapı olduğu göz önünde bulundurularak bu üç kişinin içinde örgütü kuranlar ve yönetenler de vardır. Başka bir ifade ile üç kişiden kasıt örgüt üyesi olan üç kişi değil, örgütü kuran, yöneten ve üye olan üç kişidir.

Yargıtay 10. CD'nin vermiş olduğu bir kararında da: 5237 sayılı Kanun 220. md., suçu oluşturan fiilin işlendiğini ve bir örgütün varlığını kabul edebilmek için belli şartları öngörmektedir. Bu şartlar şunlardır: en az üç kişinin varlığı, üyelerin arasında belli bir dereceye kadar hiyerarşik ilişkinin bulunması, suç işlemek amacı etrafında fiili olarak toplanılması ve sürekliliğin gözlemlenmesi. Örgüt yapısı içerisinde işlenen suçlar konu ve mağdur bakımından somut olarak belirlenebilir. Ancak bu yapılması zorunlu bir şey değildir. Üçten fazla sanığın olması örgütün var olduğunun kabulü için yeterli olmayıp bu halde arada bir iştirak ilişkisinin olduğundan bahsedilmesi mümkündür. Örgüt mensubu olmayan, fakat örgüt faaliyetleri içinde suç işleyen kişinin cezai sorumluluğu işlediği suç ve örgüte üyeliği olarak belirlenmektedir. Yani söz konusu kişi iki suçtan ayrı ayrı cezalandırılmaktadır.[60]Görüldüğü üzere; Yargıtay bu kararında asgari sayının üç olması gerektiğinin altını çizmiş ve örgüt faaliyeti çerçevesinde suç işleyen kişiyi de örgüte üye olarak kabul etmiştir.[61]

---

[58] Osmanoğlu, B./Kıdıl, F.: "Türk Ceza Hukukunda Terör Örgütü ve Terör Suçu Kavramları Üzerine Bir İnceleme", s. 1148.

[59] Zengin, M., s. 71.

[60] Yargıtay 10. CD., E.2017/6803, K.2021/9120. https://kararara ma.yargitay.gov.tr/, erişim tarihi: 25.12.2023.

[61] Her ne kadar Yargıtay örgüt mensubu olmadan örgüt adına suç işleyen kişinin örgüt üyesi gibi cezalandırılacağına karar vermiş olsa da, TCK md. 220/6'da düzenlenen bu husus Anayasa Mahkemesi tarafından Anayasaya aykırı bulunarak 2023/132 E., 2023/183 K., 26.10.2023 tarihli kararı ile iptal edilmiştir. İlgili durum TCK md. 220 hükümlerinin ayrıntılı izahında işlenmiştir.

E. Elverişlilik

Somut olayda, asgari ölçüde üç kişinin, sayısı belli olmayan pek çok suçu işlemek amacıyla süreklilik arz eden şekilde toplanmaları yeterli değildir; buna ek olarak en az üç kişinin ve örgüt bünyesinde bulunan araç gereçlerin amaçlanan suçları işlemek için elverişli nitelikte olması da aranacaktır.[62]

5237 sayılı kanun aradığı elverişlilik unsuru ile yenilik getirmiş olup 765 sayılı yürürlükten kalkmış TCK'den suç örgütünün unsurları bakımından ayrılmaktadır. Madde gerekçesinde yapılan açıklamaya göre: Suç işlemek hedefiyle örgüt kurmak, tehlike suçları bakımından somut tehlike sınıfında yer alan bir suçtur. En az üç kişi, belirli bir amacı gerçekleştirmek için sürekli bir şekilde birleşse de, oluşturulan örgütün amaçları toplumda somut bir tehlike oluşturmaya uygun olmayabilir. Bu sebeple örgüt; üye sayısı, yapısı ve kullanılan araç-gereç açısından amaçlanan suçları işlemeye uygun olmalıdır.

Amaç suçlar kavramı ile örgütün amaçları kavramı birbirinden farklı iki kavramdır. Suç işlemek amacıyla kurulan bir örgüt, sayısı ve tipi belirsiz pek çok suç işlemeyi organize etmektedir. Ancak söz konusu suçun oluşması için herhangi bir suç işlenmesine gerek yoktur. Bu perspektiften örgütün amaç ya da amaçlarının örgüt kuruluşunun tamamlanıp tamamlanmadığını belirlemek adına kriter olarak alınması gerekir. Örneğin; haksız kazanç elde etmeyi amaç edinmiş bir örgütün bu amaca erişmek için gereken yapıya, üye sayısına araç ve gerece sahip olup olmadığına bakılacaktır.[63]

Yargıtay, istikrarlı kararlarında şunu ifade etmiştir: *"Örgüt yapılanmasında işlenmesi amaçlanan suçların, konu ve mağdur açısından somutlaştırılması mümkün olsa da bu, mutlaka gerekli olduğu anlamına gelmez."* Kimi yazarlara göre, bu görüşe katılmak mümkün değildir. Çünkü, kanun lafzının ortaya koyduğu anlayışın, bir suç örgütünün amaçladığı suçların yargılamada öncelikli olarak belirlenmesi gerektiğidir, şeklinde bir görüşleri vardır.[64]

Örgütün amaç edindiği suçları işlemeye uygun nitelikte araç-gerece, yapıya ve üye sayısına sahip olup olmadığını belirlemek için amaç suçların ne olduğunun belirlenmesi gerekmektedir. Ancak suç işlemek hedefiyle örgüt kurmak suçu için kurulmuş olan bir

[62] Kavlak, C., s. 380.
[63] Bodur, N./Özkul, E., s. 35.
[64] Zengin, M., s. 73.

örgütün işlemeyi hedeflediği suçları önceden kestirebilmek mümkün olabilse de kimi zaman bunu saptamak imkansızdır. Tezcan-Erdem-Önok'a göre ise TCK md. 220 bakımından amaç suçların ne olduğunu belirleme olanağı yoktur, bu sebeple getirilmiş olan elverişlilik unsurunun maddenin uygulaması açısından bir işlevi olmadığı görüşündedirler. Yine, Tezcan-Erdem-Önok'a göre ikiden fazla kişinin bir araya gelmesi ulaşılmak istenen amaç bakımından belli bir nitelik ve elverişliliğe ulaşmış ise ancak bu takdirde elverişlilik unsuru sağlanmış olacaktır.[65]

Biz bu konuda TCK md. 220'nin gerekçesinden yola çıkarak bir görüş benimsemeyi uygun görmekteyiz. Kanaatimizce elverişlilik unsuru tehlike bakımından değerlendirilmelidir. Yukarıda da belirttiğimiz gibi TCK md. 220 somut bir tehlike suçudur. Örgütün üye sayısı, yapısı ve bünyesinde bulundurduğu araç ve gereçler toplumda tehlike yaratacak nitelikte suçlar işlemeye elverişli mi yoksa değil mi şeklinde bir değerlendirmenin uygun olacağı görüşündeyiz. Çünkü 220. maddenin amacı, toplum için tehlike yaratabilecek ölçüde varlık kazanmış olan suç örgütü kuranları, yönetenleri ve üye olanları cezalandırarak örgütlü suçluluk ile mücadele etmektir.[66]Bu nedenle yukarıda bahsettiğimiz amaç suç ile örgütün amaçları kavramları arasındaki ayrıma giderek elverişlilik unsuru bakımından *"örgütün amacı"* kavramının esas alınmasını daha doğru bulmaktayız.[67]Dolayısıyla bizim de katıldığımız bir görüş olarak; elverişlilik unsuru bakımından *"amaç suçların işlenmesi için elverişlilik"* şeklinde bir düzenleme değil, *"örgütün amaçlarını gerçekleştirebilmesi bakımından elverişli olması"* şeklinde bir ifade daha yerinde olurdu.[68]

III. SİLAHLI ÖRGÜT

TCK md. 314 hükümleri, Zanardelli Kanunu'nun 131,132 ve 133. Maddelerinden mülga edilen 765 sayılı kanunun 1983-2787 sayılı kanun ile değişik 168 ve 169. Maddesi ile özde benzemekte olsa da ayrıntıda farklılık göstermektedir. Madde, 3. fıkrası dışında İtalya Ceza Kanunu (İCK)'nin silahlı çeteyi düzenleyen 306. Maddesi ile benzerlik teşkil etmektedir. TMK bu suçu md. 3 gereğince terör suçu saymaktadır.[69] Başka bir ifadeyle TCK md. 314, özel bir terör suç tipi olarak düzenlenmiştir. TCK md. 314'e göre, sadece TCK'nin

[65] Tezcan, D./Erdem, R./Önok,M., s. 990, Zengin, M., s. 73.
[66] Kavlak, C., s. 382.
[67] Kavlak, C., s. 381, Bodur, N./Özkul, E., s. 35.
[68] Kavlak, C., s. 381.
[69] Hafızoğulları, Z./Özen, M,.: Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler Millete ve Devlete Karşı Suçlar, 1. Bası, Ankara 2016, s. 398.

dördüncü kısmının dördüncü bölümünde tanımlanan Devletin güvenliğine karşı suçlar ile Beşinci bölümünde tanımlanan Anayasal düzene ve düzenin işleyişine karşı suçları işlemek amacıyla silahlı örgüt kuran veya yöneten kişi cezalandırılacaktır.[70]

TCK md. 314'te düzenlenen şuça konu silahlı örgüt özel bir terör örgütü kabul edildiği için burada terör kavramının Terörle Mücadele Kanunu (TMK) 1. maddesinde bulunan tanımına yer vermeyi de isabetli görmekteyiz. TMK 1. maddede ifade olunan tanıma göre: Terör; şiddet, baskı ve zor kullanma gibi yöntemlerle, Anayasada düzenlenen cumhuriyetin niteliklerini, laik düzeni, iktisadi, siyasi, sosyal ve hukuki düzeni değiştirerek sarsmak, devletin birliğini bozmak, devleti zayıflatmak, temel hakları ve özgürlükleri temelli olarak kaldırmak, devletin içteki ve dıştaki güvenliğine tehdit oluşturmayı amaç edinen silahlı suç örgütleri bünyesindeki kişi veya kişilerce işlenen suçları ifade eder.[71]

Devletler, terörizme karşı mücadelede çoğu kez eşit silahlara sahip olmadıkları için ceza hukukunu tercih ederler. Bu nedenle birçok devlet, iç hukuklarında terör suçlarına karşı daha etkin bir araç oluşturmak amacıyla kendi ceza hukuklarında çeşitli düzenlemeler yapmıştır. Mevcut ceza hukukumuz, terör suçları ile ilgili hükümleri, ceza hukukunun genel düzenlemelerinden farklı olarak, terörün cezalandırılması ve terörle mücadelede devletin elini güçlendirecek yetkileri içeren tedbirler bakımından antiterörist ve kontrterörist özellikler taşır. İlgili suçlar, 12.04.1991 tarihinde yürürlüğe girmiş 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu tarafından düzenlenmiş, fakat ceza hukukunun genel hükümlerini içeren 5237 sayılı TCK'ye sıkça atıfta bulunulmuştur.[72] TCK md.314'te de bunun özel bir biçimi düzenlenmiştir.

TCK md. 314/3'te TCK md. 220'ye açıkça atıfta bulunulmuştur. Buna göre; 314. Maddede hüküm bulunmadığı durumlarda 220. Madde hükümlerinin uygulanacağı öngörülmüştür. Buna ilişkin Yargıtay 16. Ceza Dairesi'ne göre: TCK md. 220 tamamlayıcı bir nitelik arz etmesi nedeniyle, özel kanun hükümleri ile belirtilmiş suçları işlemek amacıyla örgüt kurma eylemi, bu suçların ayrıca özel olarak düzenlendiği ceza hükümlerine tabidir. Örneğin, soykırım ve insanlığa karşı suçlar için örgüt kuranlar, yönetenler ve örgüt üyesi olanlar için TCK md. 78 uygulanırken, anayasal düzeni ve devletin güvenliğini zarara

[70] Şen, E./Eryıldız, S., s. 409.
[71] https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.3713.pdf, erişim tarihi: 25.12.2023.
[72] Boz, B.:" Türk Ceza Hukukunda Terör Örgütü ve Terör Örgütüne Üye Olma Suçu", ASBÜ Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 2, S. 1, Y. 2020, 131-186, s. 134.

uğratmak gibi suçları işlemek için terör örgütü kuranlar için 3713 sayılı TMK md.7 ve silahlı terör örgütü kuranlar için TCK md. 314 uygulanır.[73]

Görüldüğü üzere TCK md. 314 yalnızca devletin güvenliğine karşı suçlar ve anayasal düzen ile anayasal düzenin işleyişini bozmaya ya da ortadan kaldırmaya yönelik suçlara yönelik olarak bir silahlı örgüt kurulduğu takdirde söz konusu olmaktadır. Bunun dışında TCK md. 220 genel anlamda örgüt suçunu düzenlemesi sebebiyle uygulama alanı bulmaktadır. Ayrıca ilgili Yargıtay kararında TCK md. 314 için *"silahlı terör örgütü"* ifadesi kullanılarak TCK md. 314'te düzenlenmiş bulunan örgütün bir terör örgütü kabul edildiği aşikardır.

Silahlı örgütlerle ilgili olarak genel ceza hükmü TCK md. 220/3'tür. Ancak bu hükme istisna olarak TCK md. 314 bulunmaktadır. TCK md. 314 kapsamında belirli ve sınırlı sayıda suçları işlemek amacıyla silahlı örgüt kurmak suçtur.[74] Örgüt mensuplarının tamamında silah bulunması şart değildir, ancak suç örgütünün hedeflediği suçları işlemeye uygun düzeyde silahının olması gereklidir.[75] Hafızoğulları-Kurşun'a göre ise silahların yeterli düzeyde olmasına gerek yoktur. Şöyle ki: Madem kuruluşu bakımından örgütün silahlı örgüt olarak kurulmuş olması aranmaktadır, madem silahlı hareket sayılan suçların tamamının gerçekleştirilebilmesi için hareket elverişli olmaktadır, öyleyse bulundurulan silahların yeterli seviyede olmasının aranmasına gerek yoktur, fikrindedirler.[76]

Silahlı örgüt suçu, TCK md. 220'den önemli iki açıdan farklılık gösterir. İlk olarak, bu suç TCK kapsamındaki herhangi bir suçu değil, kanunda belirlenmiş bazı suçları amaç edinmeyi gerektirir. İkincisi, örgütlenmenin silahlı halde olması gerekliliğini içerir. Silah, söz konusu suç bakımından ağırlaştırıcı bir sebep değil, sadece bir unsurdur. Örgütün silahsız olduğu durumda, örgütü kuran veya yöneten kişiler bu suçtan değil, diğer şartları yerine getiriyorlarsa TCK md. 220'den sorumlu tutulurlar. Aynı şekilde, örgütün silahlı

---

[73] Yargıtay 16. CD., 21.04.2016, 2015/4672 E., 2016/2330 K., https://kararara ma.yargitay.gov.tr/, erişim tarihi: 25.12.2023.

[74] Devletin Güvenliğine Karşı Suçlar başlığı altında dördüncü bölümde bulunan: TCK md.302,303,304,305,306,307,308 ile Anayasal Düzene ve Bu Düzenin İşleyişine Karşı Suçlar başlıklı beşinci bölümde bulunan: TCK md.309,310,311,312,313.

[75] İnce, K.: "Türk Ceza Hukukunda Örgütlü Suçluluk ve Silahlı Terör Örgütü", ERÜHFD, C. 15, S. 1, Y. 2020, 241-269, s. 260.

[76] Hafızoğulları, Z./Kurşun, G.: "Türk Ceza Hukukunda Örgütlü Suçluluk", TBB Dergisi, S. 71, Y .2007, 25-80, s. 45.

olduğu tespit edilse bile, md. 314'te belirtilen suçları amaçlamayan bir örgütün failleri için, işlem yapılacak suç TCK md. 220'nin ağırlaştırılmış hali olacaktır.[77]

TCK md. 220 ve md. 314'te düzenlenmiş olan örgütlü suçlar, çok failli suç tipleri olarak düzenlenmiştir. TCK md. 220 genel nitelikte bir madde iken, TCK md.314 yukarıda da belirttiğimiz üzere özel nitelikte ve amacı terör olan suçlarda örgütlenme biçiminde bağımsız bir suç olarak düzenlenmiştir. Bu bağlamda, 3713 sayılı TMK md. 3'te yer alan 'terör suçları', md. 4'teki 'terör amacı ile işlenen suçlar' ve md. 5'te yer alan cezai müeyyidelerin arttırılmasına ilişkin hüküm TCK md. 314 içerisinde değerlendirilmektedir. Md. 314'te silahlı örgütün sahip olduğu unsurlar düzenlenmemiştir bu sebeple TCK md. 220/1'de yer alan ve bir önceki başlıkta tek tek açıkladığımız suç örgütünün unsurları esas alınmalıdır.[78]

TCK md. 314'te silahlı bir örgüt kurmak veya yönetmek suça konu fiil olarak tanımlanır. Suç örgütü oluşturmak eylemi, en baştan beri silahlı bir şekilde yapılmalıdır. Silahlı örgütlenme, örgütün, örgütü kuranların, yönetenlerin ve üyelerin silahlandırılmış olmaları anlamına gelir. Silahların türü önemli değildir ve silah kavramı TCK md. 6'da tanımlanan silahlar kapsamında anlaşılmalıdır. Bu nedenle silah, basit bir ateşli silah olabileceği gibi, bomba gibi daha büyük bir silah da olabilir; burada önemli olan şey, silahın varlığıdır. Burada söz konusu kast, failin, kanunda açıkça ifade olunan suçu veya suçları gerçekleştirmek doğrultusunda silahlı nitelikte bir örgüt kurduğunu bilmesi; buna irade etmesidir. Kanunda, silah unsuruna sahip suç örgütüne üyelik hali de suç olarak kabul edilir ve silahlı örgüte üye olan kimse ayrıca cezalandırır. Bu nedenle örgütün silahlı olması halinde üyelik konusundaki kast, failin üye olduğu yapının silahlı bir örgüt olduğunu bilmesi ve buna katılım göstermeyi istemesini içerir. Ancak bunda esaslı bir hata olması halinde, kast ortadan kalkar. TCK md. 314, taksirle işlenebilecek bir suç tipi değil, sürekli bir suçtur. Bu nedenle bahse konu suça teşebbüs de mümkün değildir. Suçun cezası, örgütü kuranlar veya yönetenler açısından üyelerden daha ağır bir şekilde düzenlenmiştir.[79]

[77] Çakın, Ö.: Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu, 2015, Ankara Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, s. 107-108.
[78] Şen, E./Eryıldız, S., s. 77.
[79] Hafızoğulları, Z./Kurşun, G.: "Türk Ceza Hukukunda Örgütlü Suçluluk", s. 44-45.

IV. TERÖR ÖRGÜTÜ

A. Terör ve Terörizm

Kelime olarak *"terör"*, *"korkudan titreme"* veya *"titremeye neden olma"* anlamına gelir ve kökeni Latince'deki *"terrere"* kelimesine dayanır. Terör kelimesinin bugünkü anlamıyla ilk kullanımı Fransız Devrimi'nden sonra gerçekleşmiştir. Terörde cebir ve şiddet içerikli bir eylem yapılmış ve bu eylemin toplumda korku ve panik yaratması söz konusu olmaktadır. Dolayısıyla, siyasal bir amaca yönelik olmayan ancak toplumda korku, panik, dehşet duyguları uyandıran, gerçekleştirilen eylem neticesinde kamu düzeninde ve toplumsal huzurda bozulma tehlikesi meydana getiren, süreklilik arz etmeyen eylemlere 'terör' denilebilir.[80]

Terörizm kavramına gelindiğinde ise bitmek bilmeyen tanımsal tartışmalar ve anlaşmazlıklar mevcuttur. Terörizm kavramına ilişkin çoğu uluslararası tanımın ayırt edici özelliği, şiddet uygulayanların devlet dışı karakteri ve şiddetin doğrudan mağdurların ötesinde geniş bir izleyici kitlesini, toplumdaki insanları sindirmek için bir araç olarak kullanılmasıdır. Terörizm, uygulanan cebir ve şiddetin hedef kitlesi ile seyircisi arasında bir ayrım olduğu sürece ve amaç sivil nüfusta korku yaymak olduğu sürece çok farklı aktörler tarafından gerçekleştirilebilen bir siyasi şiddet türüdür.[81]

Tarih boyunca, terörizm faaliyetlerine karşı birçok özel uluslararası anlaşma yapılmıştır, ancak bu anlaşmalar uluslararası hukukta kabul gören evrensel bir terörizm tanımına ulaşmada başarılı olamamıştır. Uluslararası toplum, bu tür bir tanımın gerekliliğini hissederek tarih içerisinde önemli girişimlerde bulunmuştur. Bunların en önemlisi, 1937 tarihli Terörizmin (Tedhişçiliğin) Önlenmesi ve Cezalandırılmasına İlişkin Sözleşme'dir. Söz konusu belge Milletler Cemiyeti bünyesinde yapılmıştır. Sözleşmeye göre terörizm, bir devlete yönelik olarak tasarlanan veya hesaplanan suç eylemlerini içeren ve bireylerin, grupların veya toplumun genel görüşünde terör atmosferi yaratmayı amaçlayan bir faaliyet olarak açıklanmaktadır. Bahse konu sözleşme hiçbir zaman yürürlüğe girmemesi dolayısıyla

[80] Bodur, N./Özkul, E., s. 38.

[81] Chenoweth, E./English, R./Gofas, A./Kalyvas, S.N.: The Oxford Handbook Of Terrorism, 1.Bası, Oxford 2019, s. 23-24.

ifade olunan tanım da doğal olarak hiçbir zaman hukuki anlamda bir bağlayıcılık elde edememiştir.[82]

Avrupa Konseyi'nin de bir terörizm tanımı vardır. Bu tanım 13.06.2002 tarihli çerçeve kararında yer almaktadır. Açıklamaya göre: Terörizm, ciddi ölçüde bir rahatsızlık oluşturmayı amaçlayan, bir devleti ya da uluslararası kuruluşu, belli bir işi yapmaya ya da yapmamaya zorlamak amacıyla yapılan eylemlerle ilgili bir tehdittir. Bir ülkenin siyasi, anayasal, sosyal ve ekonomik yapısını temel değerlerini sarsarak tümden ortadan kaldırmak veya istikrarsızlaştırmak amacıyla faaliyet göstermeyi içeren bir kavramdır.[83]

Bütün bunları özetlemek gerekirse, terörizm; siyasal ve ideolojik amaçlar doğrultusunda, toplumda korku ve kargaşaya neden olan en önemlisi süreklilik ve devamlılık teşkil eden, cebir ve şiddet içerikli eylemlerdir. Burada temel gaye, toplumun devlete olan güvenini kırmak ve toplumu örgütlü yapıya teslim etmektir. Terör, hem toplumda hem de bireyde dehşete düşürme, panik yaratma, korku, yılgınlık hallerini içerirken; terörizmde siyasal ve ideolojik bir yaklaşım ile bu duyguları yaratma söz konusudur. Terörde bir süreklilik ya da devamlılık yok iken terörizmde planlı, programlı ve süreklilik arz eden eylemler söz konusudur. Terör ve terörizm günlük ifadelerde birbirinin yerine kullanılan kavramlar olsa da esasında yukarıda izah ettiğimiz ölçülerde birbirlerinden farklı kavramlardır ve birbirine karıştırılmamalıdır.[84]

Burada terör suçu ile arasında bir ayrım yapmak önem arz ettiği için siyasi suç kavramına da yer vermeyi uygun görmekteyiz.

Siyasi suç, devletin politik açıdan çıkarlarını korumak amacıyla vücut bulmuş olan suçlardır. Devlet üst ve ana nitelikte bir siyasi kurumdur. Bu nedenle devlet kurumuna yönelik hareketler siyasi nitelikte kabul edilir. Yapılan hareketler devletin güvenliğini ve esaslarını ihlal ettiği takdirde siyasi suç meydana gelmektedir.[85]

Siyasi suça burada yer vermemizin sebebi; 5237 sayılı kanun dördüncü ve beşinci kısımda düzenlenen suçlar TCK md. 314 kapsamında silahlı örgüt çerçevesinde işlenebilen

[82] Yüksel, C.: "Combating Terrorist Use of the Internet and Social Media: Recommended Solutions within the Scope of International Law", Public and Private İnternational Law Bulletin, C. 40, S. 2, Y. 2020, Prof. Dr. Cemal Şanlı'ya Armağan, 1089-1112, s. 1094.
[83] Bodur, N./Özkul, E., s. 39.
[84] Bodur, N./Özkul, E., s. 39.
[85] Eşitli Aygün, E.: Kalkışma Suçları,1. Bası, Ankara 2016, s. 24.

suçlardır, TCK md. 314 ise TMK md. 3 ve 4 kapsamında değerlendirilmektedir ki bu durumda ilgili suçlar terör suçu olarak kabul görmektedir.

TMK md. 3'te terör suçu olarak ifade olunan suçlar arasında kalkışma suçları[86] olarak kabul edilen TCM md. 302,309,311 ve 312 de yer almaktadır. Bu suçlar her ne kadar tek faille ya da iştirak şeklinde işlenebiliyor olsa da sağlamış olduğu kolaylık nedeniyle örgüt aracılığı ile işlendiği görülmektedir. Bu nedenle ilgili başlık altında siyasi suç ve terör suçu ayrımını yapmak son derece önemlidir.

Siyasi suça yönelik incelemeler yapıldığı takdirde ne uluslararası hukuk bazında ne de ulusal mevzuatta genel kabul gören bir tanım yapılamadığı göze çarpmaktadır.

Türkiye'de 1.7.2012 tarihinde yürürlüğe girmiş olan Avrupa Konseyi Terörizmin Önlenmesi Sözleşmesi'nde siyasi suç tanımlanmamıştır. Ancak söz konusu sözleşmeye göre bir terör suçunun işlenmesine alenen teşvik, terörizm için eğitim ve bu suçlara ilişkin tali nitelikte bir takım suçlar siyasi suç kabul edilmemektedir.[87]

13.12.1957 tarihinde imzalanan, Türkiye'de 7376 Sayılı Kanun ile 18.11.1959 tarihinde kabul edilen Suçluların Geri Verilmesine Dair Avrupa Sözleşmesinde de siyasi suç tanımına yer verilmemiş olup md. 3'te siyasi suçlunun iade olunmayacağı ifade edilmiştir.[88]

TCK'de siyasi suçlunun iade olunmayacağı konusu açıkça düzenlenmiş bulunmaktadır. TMK md. 3 kapsamında terör suçu kabul edilen suçlar sayılarak belirtilmiştir. Buna göre kalkışma suçlarının da terör suçu olarak kabul edildiği görülmektedir. Ancak bu durum ancak kalkışma suçu terör örgütü faaliyeti çerçevesinde işlenir ise geçerlidir.[89]İlerleyen başlıklar altında buna yönelik olarak TMK md. 3 ve 4'ün incelemesi ve açıklamaları yapılmıştır.

Doktrinde siyasi suçlar mutlak siyasi suçlar ve nisbi siyasi suçlar olarak ikiye ayrılmaktadır. Mutlak siyasi suç ; doğrudan doğruya siyasi amaçla, devletin Anayasası ile belirlenmiş siyasi düzenine karşı işlenen suçları ifade etmektedir. Mutlak siyasi suçlarda

---

[86] TCK md.302,309,311,312. Kalkışma Suçları hakkında ayrıntılı bilgi için bkz.: Eşitli Aygün, E.: Kalkışma Suçları, 1. Bası, Ankara 2016.

[87]https://insanhaklarimerkezi.bilgi.edu.tr/tr/content/160-avrupa-konseyi-terorizmin-onlenmesi-sozlesmesi/, erişim tarihi: 21.12.2023.

[88]https://www5.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/kanuntbmmc042/kanuntbmmc042/kanuntbmmc04207376.pdf, erişim tarihi: 21.12.2023.

[89] Aygün Eşitli, E.: s. 28.

korunan hukuki değer, devletinn sosyal ve siyasi yapısıdır. Mutlak siyasi suçlar devletin devlet olmak sıfatıyla sahip olduğu asli hakların ihlaline yönelik olmaları sebebiyle diğer adi suçlardan farklılık gösterirler.[90]

Nisbi siyasi suçlarda ise, suç hem siyasi hem de adi bir suç niteliği taşımaktadır.[91] Günümüzde uluslararası hukukta nisbi siyasi suçların iadesinin mümkün olduğuna yönelik bir anlayış benimsenmeye başlamıştır. Dolayısıyla uluslararası hukuk bakımından terör ve terörizm amacı ile işlenen suçların siyasi suç olarak kabul edilmediğini söylemek yanlış olmaz.[92]

Yukarıda izahını yapmış olduğumuz hususlar değerlendirildiğinde sonuç olarak şunlara ulaşabiliriz: Siyasi suç ve terör suçu birbirinden farklı iki kavramdır. TMK tarafından terör suçu kabul edilen ve TCK md. 314 kapsamında silahlı örgüt ile işlenmesi mümkün olan TCK md. 302,309,311 ve 312'deki kalkışma suçları esasen siyasi suçtur. Ancak bu suçların terör örgütü faaliyeti altında işlenmesi halinde terör suçu olarak kabulü mümkündür. Siyasi suç söz konusu olduğunda hem uluslararası belgelere dayanarak, taraf olunan sözleşmelerin bağlayıcı sınırlarına uygun bir şekilde hem de ulusal mevzuatımız bağlamında suçluların iadesinin mümkün olmadığı genel kabul gören bir kuraldır.[93]

B. Terör Örgütü ve Unsurları

Eğer bir örgütün öncelikli hedefi ülkenin idaresi ile ilgiliyse, başka bir ifadeyle siyasi saik içeriyorsa burada terör örgütü söz konusudur. Terör örgütlerinin temel amacı mevcut siyasi, ekonomik, sosyal düzeni değiştirerek siyasi iktidarı ele geçirmektir. Söz konusu siyasi saik devletin dış düzenine karşı, yani toprak bütünlüğü, diğer devletler ile olan ilişkisine yönelik olabileceği gibi iç düzenine yönelik de olabilir. Açmak gerekirse bir terör örgütü bir devletin siyasi rejim ve anayasal düzenini bozmaya, ortadan kaldırmaya yönelik faaliyetlerde de bulunabilir.[94] Terör örgütleri tehdit, cebir, şiddet, baskı, sindirme, yıldırma, korkutma gibi yöntemler kullanarak herhangi bir toplumun mevcut düzenini temelden sarsmayı, meşru yönetimini çökertmeyi, ülke çapındaki birlik ve bütünlüğünü bozmayı, parçalamayı, ulusal birlik ve bütünlüğünü ortadan kaldırmayı, ekonomik ve siyasal düzenine

[90] Sınar, H.: "Siyasal Suç Üzerine Bir İnceleme", İÜHFM, C. 8, S. 1-2, Y. 2000, 53-77, s. 61.
[91] Aygün Eşitli, E..: s. 29, Sınar, H.: "Siyasal Suç Üzerine Bir İnceleme", s. 62.
[92] Aygün Eşitli, E.: s. 29.
[93] Aygün Eşitli, E.: s. 30.
[94] Tozman, Ö: Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu, 2. Bası, Ankara 2017, s. 71.

zarar vermeyi, hatta ve hatta mevcut düzenini yıkmayı, toplumu huzursuz etmeyi ve genel sağlığın bozulmasına sebebiyet verecek faaliyetlerde bulunmayı amaçlarlar ve buna yönelik eylemler gerçekleştirirler.[95]

Terör örgütlerinin en önemli kaynaklarından biri propaganda faaliyetleridir. TMK md. 7'de bulunan 2. ve 3. fıkralarda bir terör örgütünün propagandasını yapmak suç kabul edilmiştir. Söz konusu suç, terör örgütü propagandasının yapılması, terör örgütünün sembollerinin sergilenmesi, slogan atılması, toplantı ve gösteri yürüyüşlerinde yüzün gizlenmesi amacıyla maske takılması gibi eylemleri içerir. Bu suçun düzenlendiği madde başlığı da *"terör örgütleri"* olarak belirlenmiştir.[96]

16.05.2005 tarihli Avrupa Konseyi Terörizmin Önlenmesi Sözleşmesi[97]'nde yer alan, *"Terör Suçunun İşlenmesine Alenen Tahrik"* başlıklı 5. maddede *"propaganda"* terimi kullanılmamış olsa da, taraf devletlerden terör suçlarına yol açabilecek şekilde bu tür suçları savunan söylemlerin mesaj oluşturacak şekilde yayılması veya erişilebilir pozisyona getirilmesi konusunda cezai yaptırımlar getirmeleri istenmiştir. Ancak, bu tür mesajlar suçun işlenmesine yönelik bir tehlike oluşturmalıdır.[98]

Terör örgütlerinin gerçekleştirdiği eylemlerin büyüklüğü ve acımasızlığı, devletin örgüt karşısında acizliğini ve çaresizliğini gösterme ve örgütün gücünü ortaya koyması için propaganda terör örgütlerinin en sık kullandığı araçlarıdır. Bu sebepledir ki terör örgütleri gerçekleştirdikleri eylemleri üstlenmektedir. Çünkü terör örgütleri gerçekleştirdikleri eylemlerin mümkün olduğu kadar çok kişi tarafından duyulması mümkün olduğu kadar geniş bir çevrede ses getirmesini ister. Amaç, mesaj vermektir. Terör örgütleri, benimsedikleri ideolojileri uğrunda işledikleri suçlar bakımından kendilerini haklı görmektedirler, suç işlediklerini kabul etmemektedirler.[99]

TMK md. 7 bağlamında terör örgütü TCK md. 220'den iki noktada ayrılmaktadır, bunlar amaç ve araçtır. Bir terör örgütünün mevcudiyeti için ilk olarak amacı terör olan bu örgütü kurmak isteyenlerin TCK md.220'nin aksine belirsiz herhangi bir suçu değil, TMK 1. maddede yazılan bir devletin; hukuki, siyasi, laik, sosyal, ekonomik düzenini değiştirmek,

---

[95] Tozman, Ö, s.72.
[96] Türkoğlu, S.: "Terör Örgütünün Propagandası Suçu", Suç ve Ceza, S. 1, Y. 2021, 161-192, s. 166.
[97] https://insanhaklarimerkezi.bilgi.edu.tr/tr/content/160-avrupa-konseyi-terorizmin-onlenmesi-sozlesmesi/, erişim tarihi: 25.12.2023.
[98] Türkoğlu, S.: "Terör Örgütünün Propagandası Suçu", s. 168.
[99] Tozman, Ö., s. 73.

Anayasada belirtilen ve koruma altına alınan Cumhuriyetin niteliklerine karşı, bir ülkenin birliğini ve topluluğunu tehdit etmeyi amaçlayan, Türkiye Devleti ve Cumhuriyeti'nin varlığına zarar verme niyeti taşıyan, devletin otoritesini zayıflatma veya ele geçirme amacı güden, temel hak ve özgürlüklere zarar vererek ortadan kaldırma hedefi taşıyan, devletin iç ve dış güvenliğini, kamusal düzeni veya toplumun genel sağlığını bozmayı amaçlayan en az bir suç eylemi işlemek için bir araya gelen kişiler tarafından işlenir. İkinci olarak ise bu kişiler belirledikleri amaçlarına ulaşmak için TMK md. 7'de yazılı zor kullanma, şiddet uygulama, cebir, baskı, sindirme, korkutma, tehdit veya yıldırma yöntemlerine başvurmalıdırlar.[100]

Suç işlemek amacıyla örgüt kurmak suçunda, örgütte aranan unsurlara ek olarak terör örgütünde bazı unsurlar aranmaktadır. Konuya ilişkin Yargıtay Ceza Genel Kurulu (YCGK)'nun 2017 senesinde hükmettiği kararı ele alındığında, suç işlemek amacıyla kurulan bir örgütün şartlarına ilaveten terör örgütünde başka şartlar da aranmaktadır. Buna göre[101]: Terör örgütlerini tanımlamak için dört temel kriter dikkate alınır.

a) Yöntem: Terör örgütleri, tehdit, cebir, şiddet, korkutma, sindirme, baskı, yıldırma gibi yöntemlerden bir ve daha fazlasını kullanarak hareket eden örgütlerdir. Bu, cebir ve şiddeti içerebilir, ancak doğrudan şiddet kullanımı olmasa da örgütün tehdit içermesi gerekir.

b) Amaç-Saik: Bünyesinde silah bulunduran terör örgütleri, toplumsal veya genelde siyasi amaçlar doğrultusunda faaliyet gösteren örgütleri ifade eder. Özellikle, devletin güvenliğine zarar vermeye yönelik veya anayasal düzenine meydan okuyan devletin varlığına karşı suçlar işlemeyi hedefleyerek bu doğrultuda faaliyetler gösterirler.

c) Elverişlilik: Silahlı terör örgütlerinin, belirli suçları işlemek üzere kurulmuş ve bu suçları işlemeye uygun bir şekilde silahlandırılmış olmaları gerekir. Ayrıca, örgütün yapısal anlamda, üye sayısının, mevcut araç ve gereçlerinin, amaçladığı suçları işlemek için elverişlilik unsurunu sağlaması önemlidir. Örgütün her türlü suçu işlemesi gerekmez; amaca matuf olması yeterlidir.

d) Araç-Gereç: Silahlı terör örgütlerinin tamamı değil, bir kısmı silahlı olsa da örgütün silahlı olarak kabul edilmesi için yeterlidir. Önemli olan, örgütün bu silahları

[100] Tozman, Ö., s. 94.
[101] Yargıtay CGK, 2017/16956 E., 2017/370 K., 26.09.2017 T., https://kararara ma.yargitay.gov.tr/, erişim tarihi: 25.12.2023.

kullanabilme yeteneğine sahip olmasıdır. Silahların kaynağı (devlete ait olup olmaması) veya hukuka aykırı yollarla temin edilip edilmemesi bu suçun oluşması açısından önemli değildir.

TCK md. 314'te yer alan silahlı örgütün tanımından, açık bir şekilde silahın suçun bir unsuru olduğu anlaşılmaktadır. Ancak, 3713 sayılı TMK md.7'de silah kelimesi geçmemektedir. Öte yandan, 5532 sayılı Kanun ile 2006 yılında yapılan değişikliklerle birlikte; terör örgütü kuran, yöneten ve üye olan kişi hakkında TCK m. 314'te düzenlenen silahlı örgüte ilişkin hükümlerin uygulanacağı belirtilmiştir. Kanunun gerekçesinde, bu atfın sadece yaptırımlarla sınırlı kalmayacağı, terör örgütünün unsurlarını belirleme noktasında silahlı örgüt suçuna dair düzenlemenin de kayda alınması gerekliliği belirtilmiştir.[102] Böylece bir terör örgütünden bahsedebilmek için bu örgütün mutlaka silahlı olması gerektiği vurgulanmıştır ve doktrinde pek çok yazar terör örgütünün silah unsurunun zorunlu bir unsur olduğu görüşünü benimsemektedir.[103]

Genel görüş bu yönde olsa da aksi fikirde olanlar da mevcuttur. Osmanoğlu-Kıdıl'a göre silah, terör örgütünün zorunlu bir unsuru değildir. Şöyle ki: Silahlı eylemler terör örgütlerinin faaliyetleri içinde önemli bir rol oynasa da, TCK'de terör eylemlerinin kesinlikle silahla gerçekleştirilmesi ve bu nedenle terör örgütünün kesinlikle silah kullanması ve bulundurması hususuna dair kanun maddelerinde açıkça belirtilen bir hüküm bulunmamaktadır. Sadece gerekçeye dayanarak kanun metninin terör örgütünün zorunlu olarak silahlı olması gerektiği görüşüne katılmak çok mümkün gözükmemektedir. Bir terör örgütü, şiddet ve cebir kullanımını, korkutma, kişilerde ve toplumdaki kurum ve kuruluşlarda baskı oluşturma, yıldırma, korkutma, tehdit veya sindirme faaliyetleri aracılığıyla diğer yöntemlere kıyasla daha etkili olduğu için silahı tercih edebilir. Ancak, cebir ve şiddet unsuru kesinlikle silahla gerçekleştirilmek zorunda değildir.[104]

Konu ile ilgili Yargıtay'ın Hizb'ut Tahrir örgütüne ilişkin kararlarına örnek verilebilir. İlgili kararlarında Yargıtay bu örgütü silahsız bir terör örgütü olarak kabul etmiştir. Bu durumda terör örgütünün Yargıtay'a göre silahsız da olabileceği

[102] Osmanoğlu, B./Kıdıl, F.,"Türk Ceza Hukukunda Terör Örgütü ve Terör Suçu Kavramları Üzerine Bir İnceleme", s. 1168.
[103] Bkz. Bodur, N./Özkul E., s. 43.
[104] Osmanoğlu, B./Kıdıl F., "Türk Ceza Hukukunda Terör Örgütü ve Terör Suçu Kavramları Üzerine Bir İnceleme", s. 1169.

görülmektedir.[105] Silah terör örgütünün nitelikli halleri arasında da yer almamaktadır. Bu sebeple terör örgütünün silahlı olması ya da terör örgütünün silahsız olması yalnızca cezai yaptırımın belirlenmesinde önem teşkil etmektedir.

Silah bulundurmayan din esaslı bir terör örgütüne örnek vermek gerekirse örneklerin başında gelen örgüt Hizb'ut Tahrirdir. Bu bağlamda, söz konusu örgüt, devletin birlik ve bütünlüğüne, anayasal düzenine yönelik eylemleri, kuruluş amaçlarından biri olarak kabul etmektedir, bu nedenle bir terör örgütü olarak kabul edilmektedir. Ancak silahlı şiddeti bir taktik olarak kullanmamaktadır.[106]

V. ULUSLARARASI HUKUKTA ÖRGÜT KURMA SUÇU

A. Birleşmiş Milletler

Uluslararası hukuk, bütün devletler ve diğer uluslararası kurumlar ve bireyler tarafından kabul edilen, uyma zorunluluğu olan kuralları içerir. Bu kurallar, devletlerin kendi yasalarıyla bağlayıcı hale getirdiği ve uyması gereken normlar olarak kabul edilir. Ancak, uluslararası hukuk kurallarının oluşturulması zorluklarla doludur, ve bu zorlukların en önemlisi devletlerin kendilerini mutlak egemen olarak görmeleri ve egemenliklerine sıkı sıkıya bağlı olmaları nedeniyle bundan ödün vermeme eğilimidir. I. Dünya Savaşı'nın ardından Milletler Cemiyeti kurulmuş ve II. Dünya Savaşı'nın sonrasında Birleşmiş Milletler gibi uluslararası örgütler oluşturulmuştur. Bu kuruluşlar aracılığıyla yapılan antlaşmalar, devletleri mutlak egemenlik anlayışından vazgeçmeye ve işbirliği yapmaya yönlendirmişlerdir.[107]

8 Ağustos 1945'te kurulan Nuremberg Uluslararası Ceza Mahkemesi, organik bir topluluğun cinaî nitelik teşkil edecek bir birlik olarak kabul edilebilmesi için belirli koşulların yerine getirilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Örnek vermek gerekirse, SS örgütü olarak bilinen Almanya'da bulunan bir yapı, suç örgütü olarak değerlendirilerek yöneticilerinin yargılamaları yapılmıştır. Nürnberg Mahkemesi kriterlerine göre:

1- Bir grubun fiziksel olarak varlığı,

---

[105] Yargıtay 16. CD., 2015/1269 E., 2017/5330 K., 14.11.2017 T.; Yargıtay 9. CD, 2012/2366 E., 2013/9298 K., 13.6.2013 T., https://kararara ma.yargitay.gov.tr/, erişim tarihi: 25.12.2023.

[106] Yaşar, O./Gökcan, H.T./Artuç, M.: Yorumlu Uygulamalı Türk Ceza Kanunu, 2. Bası, C. 6, Ankara 2014, s. 8923.

[107] Aydın, D.: "Uluslararası Ceza Hukukunun Gelişimi", AÜHFD, C. 51, S.4, Y. 2002, 131-167, s. 132.

2- Bireylerin örgüte gönüllü olarak üye olmaları,

3- Örgütün işlediği suçlara doğrudan ve fiziksel olarak katılmaları,

4- Örgüte üye olanların örgütün amacını anlamaları, şartları oluştuğunda bir topluluk cinai olarak nitelendirilir.[108]

Uluslararası hukuka göre, suç olarak kabul edilen eylemleri işlemeyi hedefleyen bir suç örgütüne, örgütün amacını bilme ve isteme iradesi göstererek katılan kişiler bakımından uluslararası hukuk bağlamında cezai sorumluluk ortaya çıkmaktadır. Daha sonraki yıllarda yapılan sözleşmeler, bu ilkenin daha da netleşmesine katkı sağlamış ve uluslararası nitelikte suç işlemek amacıyla kurulan örgütlere bilinçli ve isteyerek üye olan bireylerin cezai sorumluluklarının kabul edildiğini belirtmiştir.[109] Bu bağlamda Bu başlık altında inceleyeceğimiz Birleşmiş Milletler Sözleşmesi önceki başlıklarda da adını geçirmiş olduğumuz diğer bir adı Palermo Sözleşmesi olarak bilinen *"Sınıraşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi"*dir.

Öğretide, ulusal sınırları aşan temel uluslararası suçların dışında kalan, ancak hem ulusal hem de diğer ülkelerin iç hukuk normlarına aykırı davranışlarda bulunarak diğer ülkeler üzerinde etkisi olan suçlar, sınır ötesi suçlar ya da "sınır aşan" suçlar olarak da adlandırılır.[110]

Burada önemli olan husus, suçun sınır aşan olma niteliği illaki birden fazla devletin ülkesinde işlenmiş olmasına bağlı değildir; suçun bir başka devlet sınırları içerisinde maddi etki doğurması yeterlidir. Öğretideki başka bir tanıma göre ise; en az bir katılımcının hükümet dışından olması durumunda, bilginin, para, fiziksel veya soyut nesnelerin ülke sınırlarını aşarak hareket etmesi söz konusu olduğu takdirde sınır aşan suç gündeme gelecektir.[111]

Özetle; bir bütün olarak uluslararası topluma ait temel değer ve esasları değil de, birden çok devletin menfaatlerini ilgilendiren suçlar bu kapsamdadır. Örnek vermek gerekirse; insan ticareti genellikle uluslararası suç örgütleri tarafından birden çok devletin ülke sınırları içerisinde işlenir ve bununla mücadelede uluslararası işbirliği çok önemli bir

[108] Aydın, D.: Uluslararası Ceza Hukukunun Gelişimi, s. 144.
[109] Aydın, D.: Uluslararası Ceza Hukukunun Gelişimi, s. 144.
[110] Tezcan D., Erdem M. R., Önok M.: Uluslararası Ceza Hukuku, 6. Bası, Ankara 2021, s. 45.
[111] Tezcan, D., Erdem, M.R., Önok, M., s. 46.

boyuttadır. Bahsettiğimiz suç uluslararası hukuka göre uluslararası bir suç değildir, sınır aşan bir suçtur. Bu ayrım önem arz etmektedir. Çünkü uluslararası suçlar, işlendikleri yer ve zamanda ulusal hukuk bunları yasaklamış olmasa dahi cezalandırılabilir boyuttadır. Ancak diğer sınır aşan suçların kovuşturulabilmesi ulusal hukuka dahil edilmelerine ve ulusal ceza kanunlarınca suç olarak düzenlenmelerine bağlıdır. Bu tür suçlarda devletlerin yükümlü oldukları şey, bazı antlaşmalar ile öngörülen bu nitelikte suçları ulusal hukukta suç olarak düzenlemek ve faillerini yargılamak ya da yargılanmasını sağlamaktır.[112]

Bu bağlamda, bir ülkenin sınırlarının ötesinde bu sınırları aşarak, birden çok devletin ve uluslararası sınırları aşacak şekilde toplumun sorunu haline gelen örgütlü suçlar ile mücadele aşamasında, normatif bir çerçeve oluşturmak için Türkiye ve diğer taraf devletler, İtalya'da Palermo adlı şehirde 13-15 Aralık 2000 tarihlerinde Sınıraşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ni imzalamışlardır. Sözleşme, TBMM tarafından 30.01.2003 tarihinde ve 4800 sayılı kanunla onaylanmıştır.[113]

Toplamda 41 madde içeren bu sözleşme, genel ilkelere, taraf devletlerin ceza hukukunda uygulamaları gerekli düzenlemelere, diğer devletlerin ceza yargılamalarında uygulamaları gereken düzenlemelere ve örgütlü suçluluk ile mücadelede alınması gereken diğer tedbirlere ilişkin farklı türde maddeler içermektedir.[114]

Söz konusu Sözleşme md. 5'e göre[115]: Her anlaşma, her bir taraf devlet tarafından kasıtlı bir şekilde işlenmeleri durumunda aşağıda belirtilen eylemlerin suç olarak kabul edilmesini sağlamak amacıyla gerekli yasal önlemleri alacaktır:

(a) Aşağıdaki iki temel durumun her birinin, bağımsız olarak bir suç oluşturacak şekilde ele alınması:

(i) Bir ya da birden çok kişinin suç işlemek amacıyla finansal veya başka türlü maddi kazanca erişmek üzere bir anlaşma yapması ve gerekli koşullar altında bu anlaşmanın gerçekleşmesi için bir tarafın belli bir harekette bulunması veya suç örgütü olarak nitelendirilen bir yapıya katılması, işlenecek suçların ağır nitelikte suçlar olması gerekmektedir ;

---

[112] Tezcan, D., Erdem, M. R., Önok, M., s. 47.
[113] Sarıtaş, E.: Suç İşlemek Amacıyla Örgütlenme Suçları, s. 104.
[114] Sarıtaş, E.: Suç İşlemek Amacıyla Örgütlenme Suçları, s. 104.
[115] https://inhak.adalet.gov.tr/Resimler/Dokuman/2312020102044bm_45.pdf, erişim tarihi: 25.12.2023.

(ii) Bilerek suç örgütünün suç faaliyetlerini, amaçlarını ve bu örgütün suç niyetini anladıktan sonra;

a. Suç örgütünden oluşan grubun suç içeren eylemlerine katılan bir kişinin bu suçları işlemesine yönelik olarak;

b. İlgili kişinin, yukarıda belirtilen suçların işlenmesine katkıda bulunacağını isteyerek ve bilerek, suç örgütünün başka eylemlerine; bizzat fiilen katılım gösteren kişinin yaptığı eylemleri.

(b) Örgütlü bir suç ekibinin ağır sayılan bir suç işlemesini planlamak, bu ekibi yönetmek, ekibe yardım etmek, yapacağı eylemlerde suç örgütünü teşvik etmek, işlerini kolaylaştırmak veya rehberlik ederek suçların işlenmesinde yol göstermek.

Taraf devletler ya finansal veya başka maddi bir kazanç sağlama niyetiyle bir veya birden çok kişi arasında ağır bir suç işlemek için bir anlaşmanın doğrudan veya dolaylı olarak yapılması ve yerine getirilmesi için gereken iç hukuk şartlarının yerine getirilmesi durumunda söz konusu anlaşmanın bir tarafının eyleme geçmesi fiilini ya da finansal veya diğer maddi çıkar sağlama hedefiyle bir veya daha fazla bireyin bir suç örgütüne doğrudan veya dolaylı yollarla dahil olması fiilini suç olarak düzenleme yükümlülüğü altına girmektedirler. Bunlardan ilkinde olmasa da ikincisinde tam anlamıyla suç işlemek amacıyla örgütlenme suçlarına atıf yapılmıştır. Sözleşmede bu konu mali veya maddi bir kazanç elde etme ekseni üzerine kurulmuştur. Bu bakımdan ilgili sözleşmeye göre taraf devletler örnek vermek gerekirse terör örgütleri bakımından yasal bir düzenleme yapma yükümlülüğüne girmemektedirler.[116]

Sözleşmeye göre daha önce de belirttiğimiz üzere gerekli asgari sayı en az 3'tür. Sözleşme taraf devletlere her çeşit suçu gerçekleştirmek maksadıyla var olan bir örgütü değil, kanunlarda dört ve daha fazla hürriyeti bağlayıcı cezayı gerektiren veya daha fazla ve daha ağır sayılabilecek bir cezai müeyyide öngörülen herhangi bir suçu işlemeyi amaç edinen bir suç örgütü hakkında ulusal ceza hukuklarında kanuni düzenlemeler yapma yükümlülüğü getirmiştir.[117]

[116] Sarıtaş, E.: Suç İşlemek Amacıyla Örgütlenme Suçları, s. 106.
[117] Sarıtaş, E.: Suç İşlemek Amacıyla Örgütlenme Suçları, s. 107.

Sözleşmeye göre bir suçun sınıraşan nitelikte sayılabilmesi için gerekli koşullar şunlardır:

1- Bahse konu suç bir devletin ulusal sınırlarını aşarak birden fazla devletin ulusal sınırları içerisinde işlenmiş olmalı.

2- Suçun yalnız bir devlette işlenmiş olduğu durumlarda; suçu planlama, suça konu fiile hazırlık hareketleri, suçun işlenmesini idare veya kontrolün büyük bir kısmı bir başka devlette gerçekleştirilmiş olmalı.

3- Yine suçun yalnız bir devlette işlenmiş olduğu bir durumda; suç örgütünün gerçekleştirdiği faaliyetler birden fazla devlette suç olarak kabul edilmeli ve suç örgütü suça karışmış olmalı.

4- Suçun yalnızca tek bir devlette işlenmiş olması halinde; başka bir devlette işlenen suç sonucunda önemli etkiler meydana gelmelidir.[118]

BM'ye göre başlıca sınıraşan suç kategorileri şunlardır: Uyuşturucu kaçakçılığı, yolsuzluk, kara para aklama, hukuki işlere sızma, hileli iflas, bilgisayar suçları, sigorta hileleri, fikri mülkiyet hırsızlığı, terörizm, silah kaçakçılığı, uçak kaçırma, haydutluk, karadaki kaçırma olayları, insan ticareti, organ ticareti, sanat ve kültür nesnelerinin çalınması, çevre suçu, diğer yasadışı kaçakçılık ve siber suçlardır. Özellikle rüşvet, kara para aklama, yolsuzluk suç üçgenini önlemek için çalışmalar yapmak örgütlü suçlar ile mücadelede etkilidir. Çünkü, rüşvet, tehdit, şantaj vb. yollar ile elde edilen kişilerin desteği alınıp zaman zaman işbirliği de sağlanarak örgütlü suçların işlenmesi ve sürdürülmesi çok kolay olmaktadır. Bu nedenlerle sözleşme, adaletin engellenmesinin suç olarak kabul edilmesi yükümlülüğünü getirmiş ve bu bağlamda yalan tanıklık yapma, tanıklığa veya delil sunumuna müdahale etme amacıyla şiddet, tehdit, sindirme, haksız bir menfaatin vaadinde bulunma; hakim veya yasaları uygulayan resmi görevlilerin görevlerini yerine getirmesini engellemek için fiziksel zor kullanma, tehdit, sindirme gibi yöntemlerin suç teşkil edeceğine dair gerekli yasal önlemleri içerir. İlgili sözleşme, tüm ülkelerin iç hukuk kurallarını uyumlu hale getirerek bu tür eylemlerin her ülkede suç olarak kabul edilmesini sağlamayı amaçlar.[119]

[118] Kavlak, C., s. 230.
[119] Kavlak, C., s. 231.

Sözleşmenin getirmiş olduğu diğer yükümlülüklerden bahsedecek olursak[120]:

- Her taraf devlet, suç örgütlerinin gerçekleştirmiş oldukları faaliyetlere tüzel kişilerin karışması halinde onların da sorumluluğunu gerektiren hükümlerin düzenlemesine yer vermelidir.

- Her taraf devlet, belirli şartların varlığı halinde gelir veya malvarlığı değerlerinin müsaderesine ve el koymaya ilişkin gerekli tedbirleri almak ile yükümlüdür.

- Taraf devletler ceza yargılamalarında Sözleşmede belirtilmiş suçlar hakkında beyanda bulunan tanıklara, gerekli görüldüğü takdirde bu kişilerin akraba ve yakınlarını kapsayan olası öç alma ve sindirme eylemlerine yönelik etkin bir şekilde koruma sağlamak için gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür.

- Taraf devletler, suç örgütlerinde yer alan kişileri yetkili makamlar kanalı ile gerçekleştirilen soruşturma ve delil toplamada yararlı olacak bilgileri sağlamaya yönelik davranmaya teşvik edici düzenlemelere yer verecektir. Örneğin; her taraf devlet bu suçun soruşturulması ve kovuşturulmasında bilgi paylaşımında bulunan kişinin cezasının hafifletilmesini değerlendirecek hükümler koyacaktır ya da cezadan muaf tutulmasına yönelik olarak kendi iç hukukunda uygun olduğu ölçüde yer verecektir.

B. Avrupa Birliği

Avrupa Birliği (AB) örgütlü suçlar ile mücadelede bir dizi karar almıştır. İlk olarak AB üyesi devletlerde suç örgütü kabul edilen bir yapıya katılmanın cezalandırıldığı 21.121998 tarihinde kabul edilen 98/733/JAI sayılı Ortak Hareket[121]'ten bahsedilebilir. Söz konusu belgenin bu konuda AB bünyesindeki en önemli belgelerden biri olduğu söylenebilir. Bu belgeye göre işbirliği yapılması gerekli olan bazı suçlar insan ticareti, uyuşturucu madde kaçakçılığı, sanat eserleri kaçakçılığı, terörizm, ağır ekonomik suçluluk, kara para aklama, yağma, hayata vücut bütünlüğüne ve özgürlüğe yönelik şiddet hareketleri, kişiler bakımından topluca tehlike oluşturan fiillerdir. Belgede 1. Madde *"suç örgütü"*nü tanımlamaktadır. Tanıma göre; dört yıl veya dört yıldan fazla hürriyeti kısıtlayıcı bir ceza veya tedbirle cezai sorumluluk belirlenen bir suçu işlemek niyetiyle sözleşen iki veya ikiden

[120] Kavlak, C., s. 233-234.
[121] 98/733/JHA, http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:31998F0733, erişim tarihi: 25.12.2023.

fazla kişinin uzun süre boyunca oluşturduğu organize birliğe *"suç örgütü"* denir. İlk maddenin ikinci paragrafında belirtilen ifadeye göre, bu tür suçları içeren eylemler, Europol Konvansiyonu'nun 2. Maddesi ve eklerinde düzenlenen eylemler de dahil olmak üzere, birinci paragrafta belirtilen cezalarla cezalandırılır.[122]

Bu çerçevede Europol (Avrupa Polis Bürosu), AB hukukunda organize suçlarla mücadelede önemli bir rol oynamaktadır. Europol, hukuki dayanağı olan üç Protokol ve bir Konsey Kararı[123] ile desteklenmektedir. Bu kuruluş, 1995 yılında Europol Sözleşmesi[124] ile resmiyet kazanmış olup, temel anlamda AB'nin İşleyişine İlişkin Antlaşma'nın 88. maddesi uyarınca kurulmuştur. [125]

Europol'ün amacı Konsey Çerçeve Kararı'nın 3. Maddesi tarafından açıkça belirlenmiştir. Bu hedefe göre, örgütlü suçlar, terörizm ve diğer ciddi suçların işlenmesini önlemek ve bu suçlarla mücadele etmek amacıyla, birden fazla üye devleti etkileyen bu suçlarla ilgili yetkili makamları desteklemek ve bu devletler arasındaki karşılıklı işbirliğini güçlendirmektir. Europol'ün görevi ise, birden çok üye konumunda olan devleti etkileyen ciddi boyuttaki suçların, terörizm faaliyetlerinin ve AB'nin benimsediği politikaların biri kapsamında olan suçların önüne geçilmesi ve bu suçlarla mücadelede üye devletlerin kolluk kuvvetlerini desteklemektir.[126] Kısacası, Europol'ün iki temel işlevi vardır:

(1) İstihbarat işlevi (bilgi toplama, saklama, işleme, analiz ve paylaşım),

(2) Soruşturma ve operasyonel işlev (Üye Devletlerin yetkili kurumlarının gerçekleştirdiği operasyonlara destek ve işbirliği) (Avrupa Birliği'nin İşleyişi Hakkında Anlaşma (ABİA) md. 88/2).

Europol, mensubu olan devletlerin yetki sahibi kurumlarına, suç ile ilgili sorunları ayrıntılı bir şekilde incelemeleri için düzenli olarak suç, özellikle örgütlü suçlar ve terör

[122] Kavlak, C., s. 235.
[123] 2009/371/JHAhttps://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32016R0794&qid=1703536986435, erişim tarihi: 25.12.2023.
[124] Europol Convention ,1995, OJ C316/1.
[125] Orman, M., Avrupa Birliği'nde Organize Suçluluk Mevzuatlarının Uyumlaştırılması ve Yakınlaştırılması, Uludağ Üniversitesi, 2017, Yüksek Lisans Tezi, s. 76.
[126] Orman, M., Avrupa Birliği'nde Organize Suçluluk Mevzuatlarının Uyumlaştırılması ve Yakınlaştırılması, s. 77.

faaliyetleri konularında uzun vadeli analizler ve değerlendirmeler sunarak katkıda bulunur. Bu hedef doğrultusunda, Europol analiz projeleri oluşturulmuştur.[127]

Europol, kuruluşundan bugüne kadar Üye Devletlerin sınıraşan organize suç gruplarına karşı yürüttüğü operasyonları pek çok farklı yöntemle desteklemektedir. Örnek vermek gerekirse; 2021 SOCTA[128] raporunda belirtildiği üzere, Avrupa Birliği'nde 5000'i aşan sayıda örgütlü suç grubuyla ilgili soruşturmalar yürütülmekte olup, bu gruplara üye olan kişilerin vatandaşlıkları incelendiğinde en az 180 adet ülke olduğu görülmektedir. Bildirilen suçların %80'den fazlası uyuşturucu ticareti, organize mülkiyet suçları, özel tüketim vergisi dolandırıcılığı ve göçmen kaçakçılığı gibi alanları içermektedir. Bu suçların yaklaşık %38'i uyuşturucu ticaretiyle ilgilidir.[129]

Ortak Hareket, başka bir adıyla Ortak Eylem'e dönecek olursak, belgede yer alan 2. Madde üye devletlere (a) ve (b) bentlerinde belirtilen kategori edilmiş suçlardan birini veya ikisini birden orantılı, caydırıcı ve etkili bir şekilde cezalandırma görevini vermiştir. İlgili maddeleri özetleyecek olursak:

"a) Bir bireyin, kasıtlı olarak ve ilgili suç örgütünün son amaçlarından, genel olarak suç teşkil eden eylemlerinden veya ilgili suçları işlemeye yönelik niyetinden haberdar olarak,

Örgütün 1. madde kapsamında suç teşkil eden eylemlerine bizzat katılmasa ve bu eylemler gerçekleşmemiş olsa bile, üye olan devletlerin mevcut ceza hukuku ilkelerinin saklı tutulması şartıyla,

Örgütün diğer faaliyetlerine, örgütün 1. maddeye dahil ettiği eylemlere bilinçli bir katkıda bulunarak aktif bir şekilde katılım göstermesi.

b) Herhangi bir kişinin, bir veya birden fazla kişiyle, madde 1'de yer alan suçlardan birine uygun düşecek bir eylem üzerinde anlaşması, bu eyleme kişisel olarak katılmamış olması bir fark yaratmaz." Söz konusu Ortak Eylem, 3. Maddede tüzel kişilerin 2. Maddede listelenen suçlardan dolayı cezai sorumluluğunu kabul etmeyi öngörmektedir. Aynı zamanda, örgüt tarafından işlenen sınır ötesi suçların birden fazla üye ülkede işlendiğinde,

[127] www.europol.eu, erişim tarihi: 24.03.2023.
[128] Serious and Organised Crime Threat Assessment (SOCTA) updates Europe's law enforcement community and decision-makers on such developments in serious and organised crime and the threats it poses to the EU., https://www.europol.europa.eu/publications-events/main-reports/socta-report, erişim tarihi: 26.12.2023.
[129] https://www.europol.europa.eu/newsroom/news/ erişim tarihi: 24.03.2023.

üye ülkelerin anlaşarak uygun koordinasyonu sağlamaları gerektiği de bu belgede vurgulanmıştır. Son olarak, 5. Maddede, üye ülkelerin bu karardaki suç örgütü tanımını genişletebileceği açıkça ifade edilmiştir. Ayrıca, 5. Madde, 27 Eylül 1996'da Konsey tarafından kabul edilen *"Suçluların Geri Verilmesi Konvansiyonu"* maddelerinin uygulanmasına dair ne bu kararın ne de Konvansiyon'un yükümlülüklerini etkilemeyeceğini belirtmektedir.[130]

AB bünyesinde 2000 yılına kadar organize suçlar, yani örgütlü suçlarla mücadele stratejilerini özetleyen *"Organize Suçluluğun Önlenmesi ve Denetlenmesi: Yeni Milenyum için Avrupa Strateji Planı"*[131] isimli belge, Avrupa Konseyi tarafından kabul edilmiştir. Bu belge, Avrupa genelinde örgütlü suçların önlenmesi ve denetlenmesi için gereken eylemlerin ayrıntılı tavsiyelerini içermekte olup, hedef tarihleri, öncelik sıralamasını ve sorumluluk taşıyacak kurumları da kapsayacak şekilde tek bir belgede toplanmasını amaçlamaktadır.[132] Plan örgütlü suçlarla mücadelede veri toplama ve analizini güçlendirmeyi, bu suçların kamusal ve özel sektöre yayılmasını engellemeyi, sivil toplum kuruluşlarını ceza adaletine destek verme konusunda harekete geçirmeyi, ilgili mevzuatın daha ayrıntılı ve güçlü bir şekilde düzenlenmesini, Europol'ün güçlendirilmesini, suç gelirlerinin tespit edilmesini, dondurulmasını ve müsadere edilmesini, aday ülkeler ve diğer üçüncü ülkelerle işbirliğinin artırılmasını içeren yöntemlerin uygulanmasını gerekli görmektedir.[133]

VI. KARŞILAŞTIRMALI HUKUKTA ÖRGÜT KURMA SUÇU

A. Fransa

Fransa'da örgütlü suçluluk tarihçesi Fransız Devrimi'ne kadar uzanmaktadır. Şöyle ki Fransız Devrimi sırasında *"chauffeurs"* olarak anılan dilimize sürücüler olarak

[130] Yılmaz, Y.: "Avrupa Birliği Ceza Hukukunda Organize Suçlulukla Mücadele", TAAD, C. 8, S. 31, Y. 2017, 721-768, s. 744.
[131] The prevention and control of organised crime: a European Union strategy for the beginning of the new millennium., http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ EN/ALL/?uri=CELEX:32000F0503, erişim tarihi: 26.12.2023.
[132] Yılmaz, Y.: "Avrupa Birliği Ceza Hukukunda Organize Suçlulukla Mücadele", s. 746.
[133] Kavlak, C.: s. 239.

çevirebileceğimiz kimselerin suç işleme hedefi doğrultusunda örgütlenmesi tarihte ilk defa 1810 Napolyon Ceza Yasası ile suç olarak kabul edilmiştir.[134]

Fransız Ceza Hukuku'na göre örgütlü suçluluk ile ilgili üç kriter esastır: gelişmiş yapıda teşekkül etmiş bir örgüt, uzun vadeli olarak suç işlemeyi amaç edinme, örgüt faaliyetleri çerçevesinde uluslararası nitelikte ağır suçların işlenmesi.[135]

Fransız Ceza Kanunu'nda çeşitli suç örgütü tipleri düzenlenmiştir: md. 421/2-1'de terör örgütü; md. 450/1'de bir ya da birkaç cürüm veya cünhayı işlemek amacıyla kurulan *"genel suç örgütü"* ki bu bizde düzenlenmiş olan md. 220'deki suç örgütüne tekabül etmektedir. Md. 412/2'de komplo örgütü (Cumhuriyetin kurumlarına ya da ülke bütünlüğüne karşı işlenen suçlardan bir ya da birkaçını işlemek amacıyla örgütlenmeyi düzenlemektedir.) Md. 431/13'te militan örgüt (hiyerarşik ve kamu düzenini bozmaya yönelik bir örgütsel yapıya sahip, silahlı ya da silahsız olarak örgütlenen örgütler düzenlenmiştir.[136]

TCK md. 220 anlamında suç örgütü, 1994 tarihli Fransız Ceza Kanunu'nun yukarıda belirttiğimiz üzere 450/1. Maddesinde düzenlenmiş bulunmaktadır. İlgili madde son halini 2001/420 sayılı kanunla yapılan bazı değişiklikler sonucunda almıştır. Buna göre[137]: *"Herhangi bir örgüt, bir veya birden fazla somutlaşmış fiil ile işlenen ve beş yıl dahil olmak üzere beş yıldan yüksek hapis cezası öngören en az bir cürüm veya cünhanın hazırlığı için kurulmuşsa, bu suç örgütü olarak kabul edilir.*

Hazırlık hareketleri gerçekleştirilen suçların cezası on yıl hapis gerektiren cürüm veya cünhaları içeriyorsa, bu suç örgütüne katılımda bulunmanın cezası on yıl hapis ve 150.000 euro para cezasıdır.

Eğer ki hazırlık yapılan suçlar, 5 yıl ve üzeri hapis cezası gerektiren cünhaları içeriyorsa, suç örgütüne katılımda bulunmanın cezası; beş yıl hapis ve 75.000 euro para cezasıdır."

---

[134] Rodopoulos, I.: Contribution à l'étude de la notion de crime organisé en Europe L'exemple de la France et de la Grèce, Paris 2010, s.29.

[135] Turinay, F.Y.: Ceza Hukukunda Terör Amaçlı Örgütlenme Suçu, 2. Bası, Ankara 2019, s. 133.

[136] Lepage, A.: Matsopoulou, H.: Droit pénal spécial, Paris 2015, s. 859.

[137] Tozman, Ö., s. 78., Yaşar, K.E.: "Güncel Değişikliklerle Fransız Ceza Hukukunda Örgüt Kavramı ve Örgütlenme Suçları", CHKD, C. 3, S.1, Y. 2015, 191-237, s. 199.

Fransız Ceza Kanunu, bir suçu işlemek amacı güden bir örgütün kurulmasını suç olarak kabul ederek, bu nedenle TCK md. 220'den farklı bir yaklaşım benimsemiştir.[138]Daha önce belirttiğimiz gibi, TCK md. 220'ye göre, sadece bir suçu işlemek için toplanmanın örgüt olarak kabul edilmesi yeterli değildir; birden çok, *"sayısı belirsiz"* nitelikte suç işlemek amacıyla toplanılmalıdır.

Fransız Ceza Kanunu'nda 450/2. maddede etkin pişmanlık hükmü yer almaktadır. Söz konusu madde hükmünden yola çıkarak; suç örgütü üyesi, kovuşturma aşamasından önce görevli makamlara örgütü bildirir ve diğer üyeleri de açıklarsa ceza verilmez.[139]

Ayrıca Fransa Ceza Kanunu'nda; dolandırıcılık, haraç kesme, suç eşyasının kabulü, paralarda sahtecilik, uyuşturucu madde ticareti, mala zarar verme, adam kaldırma gibi belirli suçların suç örgütü faaliyeti çerçevesinde işlenmesi cezayı arttırıcı neden olarak düzenlenmiştir.[140]

B. İtalya

İtalya'da organize suçluluk konusunda, ilk akla gelen örgüt türü, mafia tipi örgütlenmedir. İtalyan yargısının son iki on yılda yürüttüğü çalışmalar sonucunda, İtalya'da organize suçluluk ve mafia kavramları birbirine yakın hale gelmiştir. Bu bağlamda, Cosa Nostra, Camorra ve Sacra Corona Unita gibi örgütler, İtalyan hukukunda organize suçluluk kavramının tam karşılığı olarak kabul edilir ve bu tür mafia tipi örgütlenmelere ilişkin hükümler uyarınca cezalandırılırlar. [141]

1889 tarihli İtalyan Ceza Yasası'nda[142] 248. Maddede *"Suç işlemek için cemiyet kurmak"* suçu düzenlenmiştir. Suç işlemek amacı doğrultusunda cemiyet oluşturmak suçu, devletteki mevcut siyasi otorite ve düzeni bozmayı amaç edinmeyen; ulusal hukuk kurallarına göre uyulmaması suç teşkil edecek eylemleri işlemek amacıyla oluşan bir birleşmedir. 248. maddede amaç suç olarak belirli suçlar gösterilmemiş, maddede belirtilmiş suç gruplarından herhangi birinde yer alan suçlardan birinin işlenmesi için asgari düzeyde 5 kişinin birleşmesi yeterli görülmüştür.[143]

---

[138] Tozman, Ö., s. 79.
[139] Tozman, Ö., s. 79.
[140] Tozman, Ö., s. 79.
[141] Evik, V.: Çıkar Amaçlı Örgütlenme Suçu, 2003, İÜ., Doktora Tezi, s. 8.
[142] "Zanardelli Yasası"
[143] Kavlak, C., s. 35.

1930 tarihinde yürürlüğe girmiş İtalyan Ceza Kanunu[144] 416. maddesinde suç işlemek için cemiyet kurmak suçunu 1889 tarihli kanundan daha farklı düzenlemiştir. Buna göre asgari sayı beş değil, üçtür. Bir süre bu maddenin suç örgütünü ve faaliyetlerini önleyeceği düşünülse de öyle olmamıştır. Siyaset-bürokrasi-sermaye üçlüsünün mafia türü yöntemlere başvurarak sistem üzerinde egemen hale geldiği anlaşılmıştır. Bu sebeple 13.09.1982 tarihinde kabul edilen 646 sayılı kanun kapsamında mafia tipi örgüt tanımına 416 bis maddesinde yer verilmiştir. Beraberinde de yalnızca yasal düzenlemeler ile mafia tipi örgütlenmenin önünün kesilemeyeceği anlaşıldığından, oldukça radikal değişimlere yer veren sistemi komple değiştirmeyi amaçlayan *"temiz eller"* programı uygulanmaya başlanmıştır.[145]

İtalyan Ceza Kanununda yer alan mafia tanımına göre: *"Örgüt mensupları, ekonomik işlemler, yetki, onay, ihaleler, kamu hizmetlerinin idaresi veya gözetimini elde etme, haksız kazanç elde etme, serbest oy kullanımını engelleme veya seçimlerde kendi ya da başkalarına oy kazandırma gibi hedefler doğrultusunda birden fazla suç işlemeyi amaçladıklarında, örgüt mafia tipi olarak değerlendirilir, zira örgütün korkutma gücünden, buyruğundan ve gizli işbirliği imkanlarından yararlanırlar."* Örgütün varlığı için yukarıda da belirttiğimiz üzere gerekli asgari sayı üçtür. Örgütün silahlı olması şart değildir, ancak silahlı olursa verilecek ceza arttırılır. Mafia tipinden kasıt amaçların yasadışılığından ziyade kullanılan araç ve yöntemlerin yasadışı özellik taşımasıdır. Araç olarak genel bağlamda yıldırmaya ve bağımlı kılmaya yönelik yollar kullanıldığı ifade edilmektedir.[146]

İtalyan Ceza Kanunu'nda özel örgüt tipleri de yer almaktadır. Buna göre: *"Terör maksadıyla ve demokrasi ile işleyen düzene karşı yıkım şeklinde bir saldırı yapmak için cemiyet oluşturmak suçu"*na İCK 270 bis maddesinde yer verilmiştir. İCK 280. maddede ise bir özel suç olarak *"terör veya demokratik düzene karşı bir suç gerçekleştirmek gayesiyle bir kişinin hayat veya beden olarak bütünlüğüne karşı tecavüz"* düzenlenmiştir.[147]

İtalya Ceza Muhakemesi Kanunu (İCMK) md. 407/2a organize suçluluğu daha geniş kapsamda tutmuştur. Buna göre bahsettiklerimizin yanı sıra kamu düzeni aleyhine terörizm,

[144] "Rocco Kanunu"
[145] Kavlak, C., s. 35.
[146] Kavlak, C., s. 36.
[147] Kavlak, C., s. 36.

katliam, silah kaçakçılığı, demokratik düzeni yıkmak amacı dahilinde işlenen suçlar organize suçlardan kabul edilmektedir.

Benzer şekilde, kara para aklamak suçları ve örgüt tarafından işlenen ciddi suçlar, örneğin cinayet, silahlı soygun, gasp ve yağma gibi suçlar, örgütlü suçlar veya organize suçluluk kavramları altında değerlendirilebilir.[148]

C. Almanya

Almanya Ceza Kanunu'nda (ACK)[149] üç tipte suç örgütü düzenlenmiş bulunmaktadır. Bunlar TCK ve TMK'de düzenlenmiş olan genel anlamda suç örgütü, silahlı örgüt suçu ve terör örgütüdür. ACK incelendiğinde bahsedilen tipte örgütlerin birbiri ardı maddelerde düzenlenmiş olması sebebiyle ilgili kanunda suç örgütleri için ayrı bir kısım düzenlenmiş olduğu söylenebilir.[150]

Bizi esas ilgilendiren suç işlemek amacıyla örgüt kurmak suçu, ACK'de *"bildung krimineller vereinigungen"* şeklinde geçmektedir ve md. 129'da düzenlenmiş bulunmaktadır. İlgili maddede TCK md. 220'ye benzer şekilde amacı suç işlemek olan bir örgüt kurmak, örgüte üye olmak, örgüte yardımcı devşirme için çalışma yapmak ki buna benzer olarak TCK md. 220'de örgütün propagandasını yapmak yer almaktadır. Son olarak örgüte yardım etmek suç olarak düzenlenmiştir. ACK md. 129/2'ye göre; siyasi partiler suç örgütü kabul edilmemektedir, ayrıca suç işlemek örgütün ikincil amacı niteliğindeyse, örgütün amaç ve faaliyetleri aynı kanunun md. 84-87'de tanımlanan suçlardan birine giriyorsa, md. 129 anlamında suç işlemek amacıyla örgüt kurmak suçundan bahsedilemeyecektir. 129/3'e göre teşebbüs halinde de ceza sorumluluğu doğmaktadır. Devamında ise suçun ağırlaştırıcı nedenleri ile etkin pişmanlık hükümleri yer almaktadır.[151]

ACK'de silahlı örgütlenme suçu, *"bildung bewaffneter gruppen"* olarak geçmektedir ve md. 127'de düzenlenmiş bulunmaktadır. Buna göre de; silah ya da silah niteliğinde tehlikeli araçlara sahip bir örgüt kurmak, bu örgütü yönetenlerden biri olmak, suç örgütünde üye pozisyonunda bulunmak, örgüte silah, finansman sağlamak, örgüte yardımda bulunmak suçtur. Bu kişinin cezası iki yıla kadar hapis ya da adli para cezasıdır. TCK md.

---

[148] Palazzo, F.: "Organize Suçluluğa Karşı İtalyan Mevzuatı", Çev: Ümit Kocasakal, İBD, C. 70, S. 10-11-12, İstanbul 1996, s. 819.
[149] Yenisey, F./Gottfried P.: Alman Ceza Kanunu/ Strafgesetzbuch (StGB), 2. Bası, İstanbul 2015.
[150] Dubber, M.D./Hörnle, T.: Criminal Law: A comparative Approach, 1. Bası, Oxford 2014, s. 644.
[151] Turinay, F.Y., s. 151.

314 incelendiğinde ve md. 220 dikkate alındığında; kıyas yapacak olursak ACK'de suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu, silahlı örgütten daha ciddi bir suç kabul edilmiş ve daha fazla cezalandırılmıştır.[152]

D. İngiltere

İngiltere *"Common Law"*[153] geleneği süregelen bir hukuk sistemine sahiptir ve common law'da suç örgütü kurmak kavramına karşılık olarak *"conspiracy"* kavramı kullanılmaktadır. Bu kavram kelime anlamı olarak tuzak kurmak anlamına gelmektedir.

Conspiracy kavramının çıkış noktası esasında birden fazla kişinin birleşerek herhangi bir üçüncü kişi hakkında suç uydurmasının önüne geçmektir. İlk dönem uygulamaları dikkate alındığında Paulterers' Case'den yola çıkarak mahkeme suçun unsurları arasında suçun isnat edildiği kişi hakkında dava açılmış ve açılan davanın beraat ile sonuçlanmış olmasını bir koşul olarak kabul etmiştir.[154]

Common Law uygulamasında conspiracy suçunun temel unsuru *"agreement"*tır. Birçok yüksek mahkeme conspiracy terimi ile bir suç işlemek amacıyla anlaşmayı birbirine eş saymaktadır.[155] Bu suçta genel olarak hükümet makul bir şüphenin ötesinde şunları kanıtlamalıdır:

(1) sanığın bir anlaşmaya girmesi,

(2) bu anlaşmanın hükümetin hukuk kurallarına aykırı bir işlevi olması,

(3) aldatıcı maddeler içermesi veya dürüst maddeler içermemesi,

(4) ve bunlara yönelik en az bir tane açık eylemde bulunulmuş olması.[156] Burada şunu da özellikle ifade etmemiz gerekir ki; faillerin iradesinin suça konu anlaşmanın tüm ayrıntılarını içermesi zorunlu değildir, temel nitelikleri üzerinde bir irade sağlanmış olması yeterlidir.[157]

---

[152] Turinay, F.Y., s. 152.
[153] Common Law, ortak hukuk olarak da bilinir. Anglosakson hukukunu ifade eder.
[154] Harno, A.J.: "İntent in Criminal Conspiracy", University of Pennysylvania Law Review and American Law Register, C. 89, S. 5, Y. 1941, 624-647, s. 625.
[155] Tozman, Ö., s. 82.
[156] Jarrett, H. M.: "Prosecuting Criminal Conspiracies", United States Attorneys' Bulletin, C. 61, S. 4, Y. 2013, 1-65, s. 1.
[157] Tozman, Ö., s. 82.

İngiltere'de suç örgütü Common Law'un yanı sıra yasayla düzenlenmiş bir suç mahiyeti de taşımaktadır. Common Law'a göre anlaşmanın yöneldiği amacın suç olması zorunlu olmayıp haksız fiil, hile ya da kamu yararını zedeleyici nitelikte bir eylem olabilir. İngiltere'de suç örgütü kurma suçu başlıca 1977 tarihli Ceza Kanunu'nda düzenlenmiştir. İlgili kanun, örgütlü suçları kodifiye bir suç şeklinde öngörse de yukarıda bahsettiğimiz Common Law'a dayalı olarak yaratılan örgütlü suç kavramını tamamen ortadan kaldırmamıştır. Kanunun 1. maddesi yukarıda bahsettiğimiz şekilde *"conspiracy"* suçunu düzenlemiştir. 1998 tarihli Cezai Adalet Kanunu ile eklenen 1A maddesine göre ise; suç örgütü İngiltere dışında kurulmuş ve yabancı ülkede ya da bölgede suç teşkil edecek faaliyetlerde bulunmuş ise, suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu işlenmiş kabul edilecektir. İkinci maddede ise kurulmuş olan suç örgütüne iştirak edemeyecekler sayılmıştır. Buna göre örgüte iştirak edenlerden biri örgüt kuranlardan ya da üyelerinden birinin eşi ise, cezai sorumluluk yaş sınırının altında kalıyor ise, amaçlanan suçlardan birinin mağduru ise bu kimse örgütlenme suçunun faili konumunda olmayacaktır.[158]

E. Amerika Birleşik Devletleri

Amerika Birleşik Devletleri'nde (ABD) suç örgütü, organize suçlar olarak bilinmektedir. Amerika'da organize suçluluğun yelpazesi geniştir, çok geniş bir alana yayılmış olarak düzenlenmiştir. Sicilya mafyasının bir kolu olarak, büyük bir şirket olarak, bir dizi yerel çete olarak, toplumdan kopmuş ve toplumdan bağımsız bir şekilde varlığını sürdüren bir topluluk olarak, sıkı bir ilişkinin olduğu bir sendika, adaleti engellemeye yönelik büyük bir komplo ve buna yönelik işler yapan bir kurum olarak pek çok şekilde organize suç tanımı yapılmıştır.[159]

ABD'de örgütlü suçluluk ile mücadele amacı ile 1968'de Organize Suç Kontrol Kanunu kabul edilmiştir. Bu kanunda örgüt kapsamında işlenebilecek suçlar olarak; kasten öldürme, rüşvet, uyuşturucu madde ticareti, kara para aklama gibi suçlar gösterilmiştir. İlgili kanunda herhangi bir örgüt tanımına ya da örgütün unsurlarına yer verilmemiş bundan ziyade örgüt kapsamında işlenecek suçlar düzenlenmiştir.[160]

---

[158] Turinay, F. Y., s. 168-169.

[159] Johnson, E. Jr., "Organized Crime: Challenge to the American Legal System", Journal of Crimal Law and Criminology, C. 53, S. 4, Y. 1962, 399-425, s. 400-401.

[160] Turinay, F.Y., s. 176.

Bir başka düzenleme ise Amerikan Ceza ve Ceza Usul Kanunu 19. bölüm md. 371'de yer almaktadır. Bu maddeye göre; örgüt kurmak için gerekli sayı en az ikidir, en az iki kişi devlet aleyhine bir suç gerçekleştirmek ya da devleti veya devletin kurumlarından birini dolandırmak amacıyla bir araya gelirse, bu kişilerden örgüt amacına yönelik faaliyette bulunan her kimse en fazla 5 yıl olmak üzere hapis cezası ile cezalandırılır. Suç için anlaşmış olan kişilerin genel anlamda kamu görevlilerinin görevini engellemeye, kamu görevlisine zarar vermeye yönelik eylemlerde bulunması halinde ceza üst sınırı 6 yıl olarak belirlenmiştir.[161]

Aynı Kanunun 373. maddesinde ise şiddet içeren eylemlere yönelik örgütlenme suçu düzenlenmiştir. Buna göre; başka bir kişiyi Birleşik Devletler kanunlarından herhangi birini ihlal edecek bir şekilde bir kişi ya da mal varlığına yönelik olarak fiziksel güç kullanmaya teşvik eden, onu yönelten, ikna eden, talimat veren ya da başka şekilde buna çabalayan kişi teşvik ettiği suç için belirlenen cezanın üst sınırını aşmayacak şekilde, eğer teşvik ettiği suç için müebbet hapis ya da ölüm cezası öngörülmüş ise 20 yıl hapis cezası ile cezalandırılır.[162]

VII. ULUSAL MEVZUAT

A. Mülga 765 Sayılı Türk Ceza Kanunu'ndaki Düzenlemeler

Türkiye'de suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu 1810 tarihinde yürürlük kazanmış Fransa Ceza Kanunu ile benzerlik gösterir bir biçimde ilk defa 1274 (1858) Ceza Kanunname-i Hümayunu'nun 58. maddesinde tanımlanmıştır. Bundan sonra 765 sayılı TCK'nin ikinci kitabı olan, kamu düzenine karşı (ammenin nizamı) işlenen suçlar bölümünde, yani beşinci kısmın ikinci faslında *"cürüm işlemek için teşekkül meydana getirenler"* olarak yer almıştır.[163]

765 sayılı TCK, bir diğer adı 1899 Zanardelli Kanunu olan İtalya Ceza Kanunu'ndan iktibas edilmiştir. Söz konusu kanun 1 Temmuz 1926'da yürürlüğe girmiş ve o tarihten bu güne bir dizi değişiklik geçirmiş ve 13.11.2005 tarihli, 25642 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 04.11.2004 tarihli ve 5252 sayılı kanun 12. madde ile, 01.06.2005 tarihinde

[161] Turinay, F. Y., s. 176.
[162] Turinay, F.Y., s. 176.
[163] Evik, V.S.: "Suç İşlemek Amacıyla Örgütlenme Suçu (Forming Organized Group With The İntention of Committing Crime)", Prof. Dr. Nur Centel'e Armağan, 667-697, s. 668.

yürürlükten kaldırılmıştır. Söz konusu kanunun yerini 26.09.2004 tarihinde kabul edilen 5237 sayılı TCK almıştır.[164]

765 Sayılı TCK md. 313'teki düzenlemeye göre: *"Herhangi bir biçimde suç işlemek hedefiyle bir teşekkül kuran veya söz konusu suç teşekkülüne katılan kişilere 1 yıl ila iki yıl aralığında ağır hapis cezası verilir.*

Eğer suç teşekkülü, halk içerisinde panik, endişe veya korku yaratma, siyasi veya sosyal görüşlere dayalı olarak amaçlanan bir şekilde veya toplumun güvenliğine karşı işlenen suçları, kasten insan öldürmeyi, yağmalamayı, yol kesmeyi veya insan kaçırmayı işlemek amacı doğrultusunda kurulmuşsa, bir ila üç yıl aralığında ağır hapis cezası verilir.

Teşekküle üye kimseler, dağ, bayır, kır, genel yol, yerleşim alanı veya çeşitli buluşma noktaları gibi yerlerde silahla dolaşırlar veya silahları güvenli bir yerde saklarsa, birinci fıkrada belirtilen suçlar için verilecek ceza bir yıl ile üç yıl arasında, ikinci fıkrada yer alan suçlar için en az iki yıl olmak üzere en fazla dört yıl süreyle ağır hapis cezasıdır.

Teşekküllerin liderleri hakkında verilecek ceza, bu fıkralara göre belirlenen cezanın üçte birinden yarısına kadar arttırım yapılarak belirlenir.

Teşekkül üyeleri, teşekkülün amacı doğrultusunda suç işlerlerse, verilecek cezaların toplamı, işlenen suçun ağır cezasının azami sınırını aşamaz.

Bu maddeye göre teşekkül, iki ya da ikiden fazla kimsenin suç işlemek amacıyla toplanarak birlikte hareket etmeleri ile kurulmuş olur.

Bu kanun ve diğer özel kanun hükümleri saklıdır."[165]

765 sayılı Kanun md. 313'ün ilk fıkrasına göre; belirsiz sayıda ya da birden fazla sayıda suçu işlemek amacıyla kurulmuş süreklilik unsuruna sahip yapıda bir suç örgütü kavramından bahsedilmektedir. Şayet işlenecek suç belli ise o halde iştirakten bahsedilecektir.[166] Bu hükmün uygulanması için suç işlenmiş olması gerekmez. İlgili suç maddeye göre, tehlike suçu, genel ve tamamlayıcı bir suçtur ve tali niteliktedir. Tali nitelikte olmasının anlamı şudur: belli birtakım suçların işlenmesi için örgüt kurmanın ayrıca bir suç

[164] Kavlak, C., s. 271.
[165] 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 313. maddesi 1936/3038 sayılı Kanun (R.G. 23.6.1936), 1937/3112 sayılı Kanun (R.G. 11.2.1937) ve 1979/2245 sayılı Kanun (R.G. 16.6.1979) ile değişiklikler geçirmiştir.
[166] Kavlak, C., s. 274.

olarak kabul edildiği başkaca kanun maddelerinin hasıl olduğu durumlarda, ilgili özel maddeler uygulanacaktır.[167]

Maddenin ikinci fıkrasında, ceza yaptırımını ağırlaştırıcı nedene yer verilmiş ve cezanın üst sınırı belirlenmiştir. Üçüncü fıkrada yer alan nitelikli hal ise, 765 sayılı TCK'nin yürürlükteyken teknolojinin henüz bu kadar ileri boyutta olmadığı ve organize suç ağı daha bu derece büyüme göstermediği için, o zamanların yaygın suç örgütlerinden olan eşkıya çetelerini (haydutluk) hedefleyerek oluşturulmuştur. Ayrıca suç teşekkülünün silahlı olması hali benzer şekilde ağırlaştırıcı bir sebep sayılmıştır.[168]

Dördüncü fıkrada örgütün liderlerine yönelik daha ağır cezalar öngörülmektedir. Beşinci fıkra ise, örgüt üyelerinin örgüt faaliyetleri sırasında işledikleri suçlarla ilgili olarak, cezaların toplamının, en yüksek ceza gerektiren suçun cezasını aşamayacağını belirtmektedir. Bu düzenlemeyle, 5237 Sayılı Kanun'dan farklı bir yaklaşım benimsenmiş ve örgütün suç işlemesi durumunda uygulanacak cezalara azami bir sınır getirilmiştir.[169] 6. fıkra ise örgütten bahsedebilmek için en az iki kişinin varlığının gerektiğinden bahsetmektedir.

Bu kanunda 313. maddenin devamı olarak 314. Maddede örgüte yardım etme suçu düzenlenmiştir. Buna göre; *"Her kim, yukarıda belirtilen teşekküllerin üyelerine veya bazılarına, bilerek ve isteyerek barınma yerleri sağlar, gıda, malzeme, silah veya mühimmat tedarik eder veya diğer herhangi bir şekilde yardımcı olursa, bir yıla kadar hapis cezasına çarptırılır. Aynı şekilde, akrabalarından birine, eşe, kardeşe veya kız kardeşe barınma yeri gösteren veya gıda sağlayan kişi hakkında, cezanın yarısı kadar indirim yapılır."*

Madde, temelde suç örgütü üyelerine kasıtlı bir şekilde yardım edilmesini düzenlemekte olup, buna yönelik bazı yardım fiillerini özel olarak belirlemiştir. Bu bağlamda, TCK md.313'ten bağımsız bir suç türünün tanımlandığı ifade edilebilir. Ayrıca, söz konusu suç için, özel nitelikli bir hale ikinci fıkra ile beraber yer verilmiştir. Bu durumda, *"usul ve füruundan olan akrabasından, karı, koca, kardeş veya kız kardeşine*

[167] Kavlak, C., s. 275.
[168] Çakın, Ö., Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu, s. 39.
[169] Çakın, Ö., Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu, s. 39.

barınak sağlayan veya erzak temin eden" failin cezası azaltılacaktır. İlgili madde, 1979 yılına kadar hiçbir değişiklik olmadan uygulanmıştır.[170]

İlgili maddenin uygulanmasına yönelik bazı Yargıtay kararlarına örnek vermek gerekirse: Yargıtay 8. CD. vermiş olduğu 4.6.2001 tarihli bir kararında; *"organize bir şekilde insan kaçakçılığı suçunu işlemek hedefi doğrultusunda toplanan ve hükmü temyize götürmeyen geriye kalan sanıkların söz konusu fiillerine, kamyonları ile örgütün içinde olmadan insanları taşıyarak yardım eden sanıkların davranışlarının TCK'nin 314. Maddesi'ne uygun olduğu göz önünde bulundurulmuştur."* Şeklinde değerlendirme yapmıştır.*[171]*

8. Ceza Dairesi'nin başka bir kararına göre ise*: "Teşekkül üyeleri arasında yer almadan, işyerinde bulunan senedin tahsilini talep ederek ve bunun karşılığında farklı tarihlerde örgüt üyelerine bir milyar lira göndererek, borçlu tarafa gözdağı vermek amacıyla İncegöl'den Mersin'e gitmek ve hedeflenen işyerini göstermekten oluşan eylemin, TCK'nin 314. Maddesi'nde tanımlanan teşekkül biçimi ile yine aynı kanunun 312/2-3 Maddeleri ve fıkralarına göre ceza verilmesi kararının alınması gerektiğine hükmedilmesi gerektiği…"*[172] Şeklinde bir sonuca varılmıştır.

315. maddede ise özel bir cezaların içtiması hükmüne yer verilmiştir. Madde düzenlemesine göre örgüt, faaliyetlerini sürdürürken veya belirlemiş olduğu amaçlar doğrultusunda suç işlediği dönemlerde örgüte katılan bireylerin, kanunda cezaların birleştirilmesi müessesesine yer veren 78. madde çerçevesinde verilen cezaya ek bir arttırım uygulanacaktır. Söz konusu hüküm, 1991 yılına kadar kesintisiz olarak uygulanmıştır.[173]

765 Sayılı TCK md. 168, silahlı suç örgütünü düzenlemiştir. Buna göre*: "Herhangi bir kişi, 125, 131, 146, 147, 149 ve 156. maddelerde belirtilen suçları işlemek amacıyla silahlı bir cemiyet veya çete kurarsa veya böyle bir cemiyetin veya çetenin liderliğini yapar veya özel bir görevi üstlenirse, en az on beş yıl süreli ağır hapis cezasına çarptırılır.*

[170] Sarıtaş, E.: Suç İşlemek Amacıyla Örgütlenme Suçları (TCK 220-221), 2017, İstanbul Üniversitesi, Doktora Tezi, s. 70.
[171] Yar. 8. CD., 11824 E./16475 K., 26.11.2001., https://kararara ma.yargitay.gov.tr/, erişim tarihi: 26.12.2023.
[172] Yar. 8.CD., 26176 E./11468 K., 4.6.2001. https://kararara ma.yargitay.gov.tr/, erişim tarihi: 26.12.2023.
[173] Sarıtaş, E: Suç İşlemek Amacıyla Örgütlenme Suçları (TCK 220-221), s. 70.

Cemiyetin veya çetenin diğer üyeleri ise on yıl ile on beş yıl arasında değişen ağır hapis cezası ile cezalandırılırlar."[174]

Maddede bahsi geçen maddelerden en baştaki iki madde devletin bütünlük ve birliğine karşı suçları içerirken, diğerleri Anayasaya ve anayasal düzene, yasama ve yürütme organlarına karşı işlenen suçları içermektedir. Daha açık söylemek gerekirse silahlı örgüt suçu, siyasi amaçlı bir suçtur. Burada md. 313'ten farklı olarak silahlı olmak suçun, örgütün bir unsurudur. 313. madde genel bir hüküm iken, 168. madde 313. maddenin belirtmediği, devletin şahsiyetine karşı işlenen birtakım suçların özel hükmüdür, 313. maddenin istisnası şeklindedir.[175]

B. 4222 Sayılı Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanunu

30 Temmuz 1999 tarihli 4422 sayılı Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanunu (ÇASÖMK), 23.03.2005 tarih ve 5320 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun'un 18. maddesi ile 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlükten kaldırılmıştır.

Ancak Türkiye'de örgütlü suçluluk ile mücadele bakımından getirilmiş önemli kanunlardan birisi olması hasebiyle ve hukukumuza gizli soruşturma tedbirlerini getirmesi bakımından önem teşkil ettiği için çalışmamızda yer vermeyi uygun bulduk.

İtalya Ceza Kanunu'na 13.09.1982 tarihli 646 sayılı La Torre Yasası ile eklenmiş olan *"mafia tipi örgüt"* tanımına yer veren 416 bis maddesinden alınan tanım ile 4422 sayılı Kanunu'nun 1/1. maddesi oluşturulmuştur. Buna göre: *"Bir kurumu, kuruluşu veya işletmeyi doğrudan veya dolaylı olarak ele geçirerek, kamu hizmetleri, medya kuruluşları, ihaleler, imtiyazlar ve lisans işlemlerine nüfuz etmek ve kontrolü ele geçirmek, ekonomik faaliyetlerde kartel ve tröst oluşturmaya, mal ve ürünlerin arzını azaltmaya veya artırmaya, fiyatları etkilemeye, haksız kazanç sağlamaya, seçimlerde oy toplamaya veya seçimleri engellemeye yönelik olarak tehdit, baskı, zorlama veya şiddet uygulayarak suç işlemek amacıyla bir örgüt kuranlar, örgütü yönetenler, örgüt adına faaliyetler yapanlar ya da faaliyetlere katılanlar veya isteyerek hizmet sunanlar, yalnızca bu sebeple üç yıl ile altı yıl aralığında ağır hapis*

[174] https://www.lexpera.com.tr/mevzuat/kanunlar/turk-ceza-kanunu-765, erişim tarihi: 26.12.2023.
[175] Kavlak, C., s. 277-278.

ile cezalandırılırlar. Örgütte üye bulunanlar ise iki yıl ile dört yıl aralığında ağır hapis cezası ile cezalandırılırlar."[176]

Maddenin metninde de görüldüğü gibi suç örgütünün öncelikli amaçları sıralanmıştır. Ancak belirtilmiş olan bu amaçlar içerik ve anlam olarak belirsizdir ve bu şekilde bir tanım yapılması kanunilik ilkesinin bir uzantısı olan belirlilik esasına uygun değildir.[177] Ayrıca örgütün bu amaçlar yönünde kurulmuş olması yeterli olan tek kriter olmayıp araç olarak kullanılacak yöntemler de belirtilmiştir. Buna göre uygulanacak yöntemler; tehdit, baskı, cebir veya şiddettir.

İlgili madde, örgütün gerektirdiği kişi sayısını belirlememesi bakımından eksiklikler içermektedir. Madde sadece *"örgüt"* ifadesini kullanarak, bu örgütün kaç kişiden oluştuğuna dair spesifik bir bilgi sunmamaktadır. Örneğin, İtalya Ceza Kanunu'na göre bir örgütün en az 3 kişiden oluşması gereklidir ve Birleşmiş Milletler Sınıraşan Örgütlü Suçlarla Mücadele Sözleşmesi de üç veya daha fazla kişinin bir araya gelmesini bir örgüt olarak kabul eder. Ancak, ÇASÖMK md. 1 gerekçesine göre, *"Suç örgütünün TCK md. 313'te ifade edilen teşekkül tanımından farklı olduğu, haksız kazançlar elde etmek amacıyla kurulmuş olması"* vurgulanmaktadır. 765 Sayılı Kanun md. 313 ise en az iki veya daha fazla kişiden oluştuğunu belirtir. Hangi kriterin öncelikli olduğu ve nasıl bir yorum yapılması gerektiği konusu belirsizdir.[178] Tüm bu olasılıkları dikkate alarak özetle şöyle bir yorum yapılabilir: Kar amaçlı kurulan bir suç örgütünün, en az üç kişiden oluşması gereklidir. Ancak hakim, örgütün amaç ve tehdit derecesine dayalı olarak asgari kurucu faillerin sayısını somut olaya göre belirleyecektir. Bu belirlenen faillere *"asgari kurucu failler"* denilecektir.[179]

4422 sayılı Kanun md. 1, 765 sayılı TCK md. 313 yanında özel bir hüküm niteliği taşır. Daha önce de belirttiğimiz üzere md. 313 genel ve tali bir hükümdür, 4422 sayılı kanunda öngörülen örgüt ise 313'e göre daha özel, daha rafine ve daha teşkilatlı bir örgüttür. İkisi kıyaslandığında, yapısal anlamda büyük bir farklılık vardır. Bu madde ile düzenlenmiş örgüt daha ciddi, daha güçlü ve tehlikesi yüksek bir örgüttür. Somut olaya göre eğer 765 sayılı TCK md. 313 anlamında bir suç örgütünden bahsedebilmek için yeterli kriterler

[176] https://www.lexpera.com.tr/mevzuat/kanunlar/cikar-amacli-suc-orgutleriyle-mucadele-kanunu-4422, erişim tarihi:26.12.2023.
[177] Kavlak, C., s. 282.
[178] Pamuk, T.: Çıkar Amaçlı Suç Örgütü ve Bu Örgüte İlişkin Suç Olarak Düzenlenen Fiillerin Türk Ceza Hukuku Açısından Değerlendirilmesi, 2003, Eskişehir Anadolu Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, s.13-14-15.
[179] Pamuk, T.: Çıkar Amaçlı Suç Örgütü ve Bu Örgüte İlişkin Suç Olarak Düzenlenen Fiillerin Türk Ceza Hukuku Açısından Değerlendirilmesi, s. 22.

bulunmuyorsa, 4422 sayılı kanun md. 1'de tanımlanan suç örgütü için de gerekli kriterler oluşmamış demektir.[180]

İkinci fıkrada örgütün silahlı olması ağırlaştırıcı sebep olarak kabul edilmiştir. Silahlı eyleme hiçbir şekilde teşebbüse kalkışılmamış dahi olsa, patlayıcı maddeler ve silah örgütün amaçlarına yönelik olarak hazırda bulunuyorsa örgütün silahlı örgüt kabul edileceği ifade edilmiştir. Bir diğer ağırlaştırıcı sebep ise 3. fıkradadır. Buna göre: suçun faili memur veya kamu hizmeti ile görevlendirilmiş bir kişi ise suç daha ağır cezalandırılır. Dördüncü fıkrada müsadere yer almaktadır. Buna göre: Suçun işlenmesi için ayrılan kaynaklar, suçun gerçekleştirilmesinde kullanılan ekipmanlar, suçtan elde edilen değerler, ürünler ve buna benzer eşyaların gelirleri ile suçun sağladığı her türlü kazanç, Devlet'e aktarılır. 6. fıkrada da bir ağırlaştırıcı hüküm getirilmiştir. Buna göre: örgüt mensubu veya örgüt üyesi olmasa da örgüt adına 1. fıkrada bahsi geçen amaçları gerçekleştirmek için işlenen suçlar 765 Sayılı TCK md. 296'da bulunan cürüm için hükmedilmiş ceza üçte birinden yarısına kadar arttırılır.[181] Burada önemi mahiyeti ile 765 Sayılı TCK md. 296'ya yer vermekte yarar var. Söz konusu madde hükmü gereğince: Hapis cezası gerektiren bir suçu işledikten sonra, suçun icrasında faillerle önceden anlaşmamış veya yardım etmemiş olsa bile, kişi bu suçun işlenmesinden kazanç sağlamak, hükümetin yürüteceği soruşturmayı yanıltmak, devletin incelemelerine veya hükmün icrasına karşı suçluyu gizlemek veya bir kişinin yakalanma veya gözaltına alınma emri olduğunu bildiği halde yetkililere hemen bilgi vermemesi durumunda hapis cezası ile cezalandırılır. Verilecek cezanın süresi, esas suçun cezasının üçte birinden fazla olamaz. Diğer suçlular için uygulanacak ceza, en az beş yüz en fazla bin lira olmak üzere ağır para cezasıdır. Eğer suç, usul veya füruundan biri, eşi, kardeşi yararına işlenmişse cezaya hükmolunmaz. Cürüm işleyen kişileri saklamak ve cürüme ait delilleri yok ederek ortadan kaldırmak başlıklı bu madde esasında belirtilen şekillerde çıkar amaçlı suç işlemek maksadıyla kurulan bir örgüte yardım edenleri cezalandırmaktadır.. Yardım etme suçu ile ilgili esas düzenleme 4422 sayılı kanunun 15. Maddesinde yer almaktadır. Bu maddede 765 Sayılı TCK md. 314'e atıfta bulunmuştur.

Maddenin 7. Ve son fıkrasında ise örgütün propagandasını yapmak suç olarak düzenlenmiş bulunmaktadır.

[180] Kavlak, C., s. 285.
[181] Kavlak, C., s. 287.

Kanun 2-10 maddeleri arasında çeşitli tedbirlere yer verilmiştir. 2. Maddeye göre: Bu kanunda belirtilen suçları işlemek veya bu suçlara katılmak, işlendikten sonra faillere herhangi bir şekilde yardım etmek, aracılık etmek veya bu suçlara karıştığından şüphelenilen kişilerin kullanmış olduğu faks, telefon, elektromanyetik sistemler, tek yönlü sistemler, bilgisayar gibi kablolu veya kablosuz sistemler kullanılarak gönderilen veya alınan yazıları, sinyalleri, resimleri, ses veya görüntüleri ve diğer bilgi türleri dinlenebilir veya belirlenebilir. Tespiti sağlanan bilgiler yetkililer tarafından mühürlenir ve kayda alınır.

T.C Anayasası md. 20 özel hayatı, md.22 haberleşme özgürlüğünü düzenlenmiştir. Md. 20'de garanti altına alınmış bulunan özel hayatın gizliliğine adli kovuşturma ve soruşturma açısından gerekli veya zorunlu olduğu takdirde istisna getirilebileceği kabul edilmiştir. Anayasa md. 20/2 ve md. 22/3'te ifade olunduğu üzere, kanunda açıkça gösterilen haller ve hakimin verdiği karar veya gecikmesi durumunda sakıncalı haller söz konusu olduğunda, yetkisi olan başka mercilerin emriyle haberleşmenin gizlilik esasına müdahale edilebilir. İşte 4422 sayılı kanun bu konuyla ilgili kanuni düzenleme zorunluluğunu sağlamış bulunmaktadır.[182]

Adli amaçlı dinleme; iletişimin dinlenmesi veya tespiti önlemi yalnızca *"Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanunu'nda"* belirtilen suçları işleme şüphesi taşıyan şüphelilerin iletişimi açısından kabul edilmektedir. Suç işleme şüphesi dışında, suça katılma, suç işlendikten sonra yardım etme, aracılık etme veya yataklık etme şüphesi taşıyan kişilerin iletişimi de bu maddeye göre dinlenebilecektir. Özetle, 4422 sayılı Kanun'un 2. Maddesi, bu kanunda belirtilen suça konu eylemleri gerçekleştirmek veya bu suçlara katılmak veya suçun işlenmesi sonrasında suçu işleyenlere yardımda bulunmak, aracılık etmek veya yataklık etmek şüphesi taşıyan kişilerin iletişiminin dinlenebileceğini ve tespit edilebileceğini öngörmektedir.[183]

Madde 2/1'de, iletişimlerin izlenebileceği kişiler, suç işlemek, suça katılmak veya suçun işlenmesinden sonra faillere herhangi bir şekilde yardım etmek, aracılık etmek veya yataklık etmek şüphesi taşıyan kişilerdir. Madde 2/2'ye göre, iletişim araçları, faks, bilgisayar, telefon gibi telli veya telsiz, diğer elektromanyetik sistemler veya tek yönlü sistemler aracılığıyla alınan ve iletilen sinyaller, metinler, görüntüler ve sesler izlenebilir,

[182] Köroğlu, H.: Örgütlü Suçluluk Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele (4422 Sayılı Kanun) ve Cürüm İşlemek İçin Teşekkül Oluşturmak, 1. Bası, Ankara 2001, s. 64.
[183] Köroğlu, H., s. 65.

kaydedilebilir ve tespit edilebilir. Buradaki önemli nokta, iletişimi sağlayan araçların oldukça geniş bir yelpazede ele alınmış olmasıdır. Md. 2/1'de iletişimlere girilecek kişiler, bir kere suç işleme veya suça iştirak veya suç işlendikten sonra faillere ne boyutta olduğu önem arz etmeksizin yardım eden, aracılık veya yataklık eden bu kuşku altında bulunan kimseler olacaktır.[184]

İletişime girilerek tespit edilmiş durumlar mühürlenecek ve işlem yetkililerce tutanağa bağlanacaktır. Dikkat çekmek gerekir ki, iletişimin dinlenmesi ve tespiti ancak kuvvetli şüphe varsa hakim kararı ile gerçekleştirilebilecektir. Aynı maddenin 3. fıkrasına göre; iletişimin dinlenmesi ile değil de başka bir tedbir vasıtasıyla failin ortaya çıkarılması mümkün ise o halde iletişim dinlenmez. Buna Ceza Muhakemesi Hukuku'nda başvurulacak en son araç anlamına gelen *"ultima ratio"* denir.[185]

Aynı maddeye göre, iletişim araçlarının dinlenmesi ve tespit edilmesine yönelik karar, en fazla 3 aylık süre için verilebilir ve bu kararın en fazla iki kez üç ay süreyle uzatılması mümkündür. Aynı maddenin diğer bir fıkrasına göre, iletişimin izlenmesi ve tespit edilmesi sırasında kuvvetli şüphe ortadan kalkarsa, uygulanan tedbir Cumhuriyet Savcısı tarafından kaldırılacak ve elde edilen veriler Cumhuriyet Savcısı denetiminde imha edilecektir[186].

Son olarak ilgili Kanunun gizli izleme başlıklı 3. Maddesine değinmekte fayda olduğu düşüncesindeyiz. 4422 Sayılı Kanun md. 3'e göre: Bu kanunda belirtilen suçları işlemiş olduğundan şüphelenilen kişilerin evleri, yerleşim yerleri, işyerleri veya kamuya açık alanlardaki tüm aktiviteleri, teknolojik araçlar kullanılarak gizlice gözlemlenebilir, takip edilebilir ve ses ile görüntü kayıtlarına alınabilir.

Bu madde de Anayasa md. 20'ye bir istisna getirmektedir. İkinci madde ile ilgili açıklama yapılırken teker teker sayılan teminat ve hususlar bu madde de geçerlidir. Yani; bu yola başvurmak en son çaredir, gizli izlemeye hakim tarafından karar verilir, sürelidir, kuvvetli şüphe burada da geçerlidir, şüphenin ortadan kalkması ile bu tedbir de kaldırılır ve elde edilen veriler imha edilir.

4422 Sayılı Kanun, önceki düzenlemelere kıyasla bir dizi temel yenilik getirmiştir:

[184] Köroğlu, H., s. 65.
[185] Köroğlu, H., s. 66.
[186] Köroğlu, H., s. 67.

1) Öncelikle, kanun çıkar amaçlı suç örgütlerini tanımlamış ve bu tür örgütleri kurmayı ve örgüte üye olmayı bağımsız suçlar olarak kabul etmiştir. Örgüt faaliyeti sırasında suç işlenmemiş olsa bile cezalandırmak mümkün olmaktadır. Burada bir engelleme suçu anlamı taşır.

2) Daha önce, örgüt halinde suç işlenmesi durumunda, TCK md. 313 uyarınca cezalandırma uygulanırken, 4422 Sayılı Kanun ile işlenen suçlar için cezaların arttırılarak verilmesi hükmüü getirilmiştir. Ayrıca, 4422 Sayılı Kanun, örgütü daha ayrıntılı bir şekilde tanımlayıp maddi nitelikte özellikler içeren bir yapı olarak düzenleyerek cürmi niyetin cezalandırılmasını kabul etmemektedir. Bu bakımdan Ceza Hukuku ilkelerine uygunluğu da sağlamaktadır.

3) Son olarak, bu örgüt suçlarına karşı nasıl mücadele edileceğine dair yöntemler sunarak, benzer düzenlemelerden ayrılmaktadır.[187]

C. 3713 Sayılı Terörle Mücadele Kanunu

Hukukumuzda suç örgütüne yönelik düzenlemeler yapan bir diğer kanun, 12.4.1991 tarihinde kabul edilen 3713 Sayılı Terörle Mücadele Kanunu'dur. İlgili kanun, terörün ve hangi suçların terör olduğunun açıklamasını yapmasının yanı sıra terör örgütü kavramına da yer vermiş bulunmaktadır. İncelemiş olduğumuz konu bakımından kavram bazında terör örgütüne yer vermeyi uygun görmekteyiz.

Terörle Mücadele Kanunu (TMK) md. 7'de terör örgütünün tanımına doğrudan yer vermemiş olsa da terör örgütü kuran, yöneten ve üye olan kişilerin cezalandırılacağına hükmetmiştir.. Buna göre: *"Cebir ve şiddet kullanılarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemleriyle, 1 inci maddede belirtilen amaçlara yönelik olarak suç işlemek üzere, terör örgütü kuranlar, yönetenler ile bu örgüte üye olanlar Türk Ceza Kanununun 314 üncü maddesi hükümlerine göre cezalandırılır."*[188]

7. maddenin 2. fıkrasında, TCK md. 220/8'e benzer olarak terör örgütünün propagandasını yapma suçu da ayrı olarak düzenlenmiştir. Buna göre: *"Terör örgütünün; cebir, şiddet veya tehdit içeren yöntemlerini meşru gösterecek veya övecek ya da bu*

[187] Aslan, H.: 4422 Sayılı Çıkar Amaçlı Suç Örgütleri İle Mücadele Kanunu'na Göre İletişimin İzlenmesi ve Tespiti, 2001, İstanbul Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, s. 5-6.

[188] https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=3713&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5, erişim tarihi: 21.12.2023.

yöntemlere başvurmayı teşvik edecek şekilde propagandasını yapan kişi, bir yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır."[189]

Burada da TCK md.220/8'de yer aldığı gibi, propaganda suçunun basın ve yayın araçları kullanılarak işlenmesi durumunda, bu suça verilecek cezanın yarısı kadar artırılacağına karar verilmiştir. Kanaatimizce TCK md.220 suç işlemek hedefiyle örgüt kurma suçunda bu durumu nitelikli hal kabul ettiğimiz gibi; terör örgütleri bakımından da propaganda suçunun basın ve yayın araçları kullanılarak işlenmesi halini suçun nitelikli hali olarak kabul etmek gerekir.

TMK md.3'te terör suçlarının hangi suçlar olduğu sayma yöntemi ile belirtilmiştir. Öğretide kimi hukukçuya göre terör suçlarının bu şekilde sayılarak listelenmesinin ana sebebi bu suçları siyasi suçlardan ayırmaktır.[190]TMK md.3'te sayılan terör suçlarına öğretide aynı zamanda *mutlak terör suçları* da denmektedir.[191] TMK md. 3, TCK'nin belirli maddelerinde tanımlanan suçları doğrudan terör suçu olarak sınıflandırır. TMK md. 3'e göre, TCK'nin 302, 307, 309, 310/1, 311, 312, 313, 314, 315, 320'de belirtilen suçlar terör suçları olarak kabul edilir. Bu suçlar, TCK'de *"Devletin Güvenliğine Karşı Suçlar"* ve *"Anayasal Düzene ve Bu Düzenin İşleyişine Karşı Suçlar"* başlıkları altında düzenlenmiştir. Bu suçlar, *"mutlak terör suçları"* olarak adlandırılır. Çünkü TMK md. 1'de belirtilen terör eylemlerinin tipik koşulları olan yöntem, amaç ve örgütsel birliktelik gibi unsurların varlığı aranmaksızın, bu suçlar doğrudan terör suçu olarak kabul edilir. Bu durum, söz konusu suçların, TMK md. 1'de belirtilen terör eylemlerinin amaçlarını zaten içerdiği ve bu suçların özellikleri nedeniyle terör suçu olarak kabul edildiği anlamına gelir. Bu düzenleme, belirli suçların niteliğinin, toplum üzerindeki etkisi ve işleniş şeklinin, terörizmin temel özelliklerini barındırdığı ve bu nedenle bu suçları işleyenlerin terör faaliyetleriyle ilişkilendirildiği anlamına gelir. Kanun koyucunun bu yaklaşımı, bu tür suçların toplum üzerindeki ciddi etkileri ve ulusal güvenliğe tehdit oluşturması nedeniyle, bu suçları ayrı ve daha ciddi bir

---

189 https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=3713&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5, erişim tarihi: 21.12.2023.

190 Osmanoğlu, B./Kıdıl, F.: "Türk Ceza Hukukunda Terör Örgütü ve Terör Suçu Kavramları Üzerine Bir İnceleme", s. 1158.

191 Osmanoğlu, B./Kıdıl, F.: "Türk Ceza Hukukunda Terör Örgütü ve Terör Suçu Kavramları Üzerine Bir İnceleme", s. 1159.

kategoriye yerleştirmesi olarak görülebilir.[192] TMK md. 1'e önceki başlıklarda değinmiş olduğumuz için burada cümle tekrarından kaçınmak adına yeniden yer vermiyoruz.

TMK md. 3'ten sonra TMK md. 4'te belli bir takım suçların terör örgütü faaliyeti altında işlendiği takdirde terör suçu kabul edileceği ifade edilmiştir. Bu suçlar şunlardır:

a)Türk Ceza Kanununun 79, 80, 81, 82, 84, 86, 87, 96, 106, 107, 108, 109, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 142, 148, 149, 151, 152, 170, 172, 173, 174, 185, 188, 199, 200, 202, 204, 210, 213, 214, 215, 223, 224, 243, 244, 265, 294, 300, 316, 317, 318 ve 319 uncu maddeleri ile 310 uncu maddesinin ikinci fıkrasında yer alan suçlar.

b) 10/7/1953 tarihli ve 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanunda tanımlanan suçlar.

c) 31/8/1956 tarihli ve 6831 sayılı Orman Kanununun 110 uncu maddesinin dördüncü ve beşinci fıkralarında tanımlanan kasten orman yakma suçları.

ç) 10/7/2003 tarihli ve 4926 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanununda tanımlanan ve hapis cezasını gerektiren suçlar.

d) Anayasanın 120 nci maddesi gereğince olağanüstü hal ilan edilen bölgelerde, olağanüstü halin ilanına neden olan olaylara ilişkin suçlar.

e) 21/7/1983 tarihli ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununun 68 inci maddesinde tanımlanan suç.[193]

Söz konusu suçlar öğretide *nisbi terör suçları* olarak da geçmektedir. Bu suçların terör suçu olarak kabul edilebilmesi için, bir terör örgütünün faaliyetleri kapsamında işlenmiş olmaları gerekmektedir. Bu çerçevede, söz konusu suçların terör suçu olarak sınıflandırılması için, suçun hangi amaçla işlendiğinin veya cebir, şiddet, baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit gibi yöntemlerin kullanılıp kullanılmadığının bir önemi yoktur. TMK md. 4'te yer alan bu düzenleme, belirli suçların, eğer bir terör örgütünün faaliyeti çerçevesinde işlenmişse, terör suçu olarak kabul edilmesine olanak tanır. Bu, suçun terör suçu olarak sınıflandırılması için yalnızca terör örgütüyle bağlantının varlığının yeterli olduğu anlamına gelir. Bu yaklaşım, terörizmin sadece şiddet içeren eylemlerle sınırlı olmadığını, aynı zamanda terör örgütlerinin diğer faaliyetleriyle de ilişkilendirilebileceğini gösterir. Bu düzenleme, terörle mücadelede geniş bir yaklaşımı temsil eder ve terörizmin

[192] Osmanoğlu, B./Kıdıl, F.: "Türk Ceza Hukukunda Terör Örgütü ve Terör Suçu Kavramları Üzerine Bir İnceleme", s. 1159.

[193] https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=3713&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5, erişim tarihi: 21.12.2023.

çeşitli biçimlerini kapsayacak şekilde tasarlanmıştır. Bu şekilde, terör örgütlerinin faaliyetleri kapsamında işlenen suçlar, yöntem veya amaç ne olursa olsun, terör suçu olarak değerlendirilir ve bu suçlara karşı daha sıkı cezai yaptırımlar uygulanabilir.[194]

D. 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu

24.9.2004 tarihinde kabul edilmiş, 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nda örgütlü suçlar kapsamında düzenlenmiş olan maddeler md. 78,220 ve 314'tür. TCK md.220'de suç işlemek için örgüt kurma suçu, 314'te silahlı örgüt, 78'de soykırım ve insanlığa karşı suçları işlemek için örgüt kurma suçu düzenlenmiştir.[195]

TCK md. 78'e göre: TCK md. 76'da ve TCK md. 77'de yer alan suçları bir örgüt kanalıyla işlemek suç olarak düzenlenmiştir. TCK md. 314'e göre ise: Devletin güvenliğine karşı suçlar başlığı altında düzenlenmiş suçları ve anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar başlığı altında düzenlenmiş olan suçları işlemek için silahlı bir örgüt kuran, yöneten, üye olan kişi cezalandırılır. Söz konusu suçlar aynı zamanda bir önceki başlık altında incelemiş olduğumuz TMK'da terör suçları ve terör amaçlı suçlar başlığı altında düzenlenmiş olan suçlardır. Yani bir nevi terör suçu olarak kabul edilmektedirler. Kısacası TMK md. 3,4 ve cezaların arttırılması başlıklı md. 5 TCK md. 314 kapsamında değerlendirilmektedir.[196]

Çalışmamıza da konu olmuş olan TCK md.220 genel bir hükümdür ve genel bir tanımlama ile suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunu ve bu suçun unsurlarını düzenlemektedir. Örgütün; yapısı, üye sayısı ile araç ve gereç bakımından amaç suçları işlemeye elverişli olması halinde, kanunun suç olarak tanımladığı eylemleri gerçekleştirmeyi hedefleyerek bir örgüt oluşturan veya bu örgütü yöneten kişiler, örgüt kurma suçundan yargılanırlar. TCK md. 78'de ise tam tersi bir şekilde hiçbir örgüt tanımına yer verilmediği görülmektedir. Her ne kadar iki maddeyi de birbirinden bağımsız değerlendirmek gerekse de TCK md. 220'nin genel anlamda suç örgütünü düzenleyen bir madde olduğu göz önünde bulundurulacak olursa örgütün unsurları bakımından TCK md. 78'in uygulanmasında TCK md. 220'ye başvurulabileceği kanaatindeyiz. Zira TCK md. 314/3'te eksik hususlarda TCK

[194] Osmanoğlu, B./Kıdıl, F.: "Türk Ceza Hukukunda Terör Örgütü ve Terör Suçu Kavramları Üzerine Bir İnceleme", s. 1161.
[195] https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.5237.pdf, erişim tarihi:21.12.2023.
[196] Ersan, Ş./Eryıldız, S.: s. 77.

md. 220'nin esas alınacağı hüküm altına alınmıştır, benzer bir düzenlemenin TCK md. 78'de de olması isabetli olurdu.[197]

Burada TCK md. 220'de yer alan suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu ile TCK md. 316'da yer alan suç için anlaşma suçunu da birbirinden kısaca ayırmak gerekir. TCK md. 316 bağımsız bir suç tipidir ve md. 302 ila 315'de düzenlenmiş herhangi bir bir suçun elverişli vasıtalarla işlenmesi amacıyla iki veya daha fazla kişinin anlaşması olarak belirtilmektedir. Madde hükmü kapsamında kalan herhangi bir suçu işlemek üzere anlaşmak, işlemek üzere anlaşılan suçun hazırlık hareketi niteliğindedir. Anlaşma ile kast edilen esas, iki veya daha fazla kişinin iradelerinin aynı doğrultuda birleşmesidir. Görüldüğü üzere TCK md. 220'nin aksine en az 3 değil, 2 kişi yeterli görülmektedir. Ayrıca TCK md.316'da TCK md. 220'deki örgüt için öngörülen unsurların hiçbiri aranmamaktadır. Dolayısıyla en az iki kişi arasında ne bir hiyerarşik ilişki ne devamlı olarak suç işlemeye yönelik bir irade vardır. Failler arasındaki ilişki burada da aslında bir iştirak ilişkisidir ancak, md. 316 kapsamındaki bir suçu işlemek üzere gerçekleşen bir iştirak ve irade birliği söz konusudur.[198]

[197] Ersan, Ş./Eryıldız, S.: s. 76.
[198] Şen, E./Eryıldız, S.: s. 430.

İKİNCİ BÖLÜM

SUÇ İŞLEMEK AMACIYLA ÖRGÜT KURMA SUÇUNA İLİŞKİN GENEL ESASLAR

Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu TCK' nin özel hükümler başlıklı 2. Kitabının Topluma karşı suçlar başlıklı 3. Kısmının kamu barışına karşı suçlar başlıklı 5. Bölümünde düzenlenmiştir. Esasında md. 220'de dört ayrı suç düzenlenmiştir. Bunlar; örgüt kurmak, örgüte üye olmak, örgüte yardım etmek ve örgütün propagandasını yapmaktır. 220. maddedeki suç üç veya daha fazla şahsın bir dizi suç işlemek için anlaşma ve bir araya gelmelerini cezalandırmaktadır. İlk bölümde incelediğimiz örgütün bütün unsurlarının md. 220'deki suç bakımından bulunması gerekmektedir.[199]

5237 Sayılı TCK yürürlüğe girdikten sonra 765 Sayılı TCK md. 313'te düzenlenmiş olan *"cürüm işlemek için teşekkül oluşturma suçu"* ortadan kalkmıştır. Bununla beraber çıkar amaçlı suç örgütleriyle mücadele bakımından özel bir düzenleme teşkil eden 4422 Sayılı Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanunu, 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe girmiş olan 5320 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun'un 18/1-d maddesi ile yürürlükten kalkmıştır. 4422 Sayılı Kanun'da yer verilen *"Çıkar Amaçlı Suç Örgütü"* tanımı 5237 sayılı Kanunda yer almamaktadır. Bu kanunda md. 220 ve 221'de suç örgütü oluşturmak suçu ile alakalı genel hükümlere yer verilmiş olup, çeşitli maddelerde de örgüt faaliyeti kapsamında ya da örgütün insanlar üzerinde korku yaratmasından yararlanarak maddede düzenlenen suçu işlemek ağırlaştırıcı sebep kabul edilmiştir. Ayrıca 5532 sayılı Terörle Mücadele Kanununun Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile TMK md. 7'deki terör örgütü düzenlemesi TCK md. 220 ile uyumlu hale getirilmiştir. Benzer şekilde 1918 Sayılı Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanun'un 26 ve 4926 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nun 5. maddelerinde düzenlenen kaçakçılık fiillerini işlemek amacıyla örgüt kuran veya bu örgütü yönetenlerin cezalandırılacağına dair bir hükme 21.03.2007 tarihli ve 5607 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nda yer verilmemiştir. Yalnızca sayılan suçların örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenmesi artırım nedeni olarak kabul edilmiştir. Dolayısıyla ülkemizde hali hazırda örgütlü suçlar hakkında en genel düzenleme TCK md. 220'de yer almaktadır.[200]

[199] Soyaslan, D.: Ceza Hukuku Özel Hükümler, 13. Bası, Ankara 2020, s. 561.
[200] Tozman, Ö., s. 101-102.

Failin eylemi ile ceza normları arasındaki ilişki yönünden gerçekleşebilecek durumlardan biri, çeşitli normların aynı eylemle ilgili görünmelerine karşın, aslında bunlardan yalnız birinin uygulanabilmesidir. Düşünsel birleşme de denilen fikri içtimada da, eylemle ilgili birden çok norm bulunmakla birlikte, bu normlar çeşitli yönlerden eylemi kapsamalarına ve çeşitli suçlara vücut vermelerine rağmen, kanun koyucu, birden fazla suç işlenmesi durumunda, faile yalnızca en ağır suçtan ceza verilmesini esas alır, bu durumda birden çok suçun işlenmiş olması ayrıca dikkate alınmaz.[201]

Bir eylemin farklı ceza normları tarafından düzenlendiği senaryolarda iki temel olasılık vardır:

1) Bu eylem, çeşitli ihlalleri aynı yönlerden gerçekleştirmekte ve her ihlalin kendine özgü özelliklere sahip olması nedeniyle çeşitli suçlar meydana gelmektedir.
2) Normlardan biri, diğerlerinin unsurlarının yanı sıra ek özelliklere de sahip olduğundan, aslında yalnızca bu norm uygulanabilir ve bu durumda tek bir suç söz konusudur.

İlk senaryoda düşünsel birleşme (fikri içtima) gündeme gelirken, ikinci senaryoda ise özel-genel norm ilişkisi bulunmaktadır.[202]

Aynı eyleme dair farklı normlar bulunurken, bu normlardan biri diğerlerinin unsurlarının yanı sıra ek unsurları içeriyorsa, bu durumda özel-genel norm ilişkisinin mevcut olduğu kabul edilir. Söz konusu bağlamda, özel norm kabul edilen kuralın önce geldiği ilkesine göre özel nitelikteki norm, genel nitelikteki normun uygulama alanı bulmasına engel olarak yalnızca özel norm uygulama alanı bulur. Aksi takdirde, tutarsız bir uygulama durumu ortaya çıkar ve sürekli olarak genel norm uygulanırken özel norm uygulanamaz ve böylelikle işlevsiz hale gelirdi.[203]

Doktrindeki görüşe göre; suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu genel nitelikte bir suçtur. Buna göre; belli birtakım suçları işlemek amacıyla suç örgütü meydana getirilmesi başkaca ceza kanunları bakımından özel bir şekilde yaptırım altına alınmışsa, TCK md. 220 değil, ilgili madde uygulanma önceliğine sahiptir. TCK'de birtakım suçlar bakımından örgüt kurmak ayrıca düzenlenmiş bulunmaktadır. Bu suçlar ile hüküm altına alınmış olan suç

[201] İçel, K.: "Görünüşte Birleşme (İçtima) İlkeleri ve Yeni Türk Ceza Kanunu", İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, C. 7, S. 14, Y. 2008, 35-49, s. 36.
[202] İçel, K: "Görünüşte Birleşme (İçtima) İlkeleri ve Yeni Türk Ceza Kanunu", s. 39.
[203] İçel, K.: "Görünüşte Birleşme (İçtima) İlkeleri ve Yeni Türk Ceza Kanunu", s. 37.

örgütü, TCK md. 220 anlamında cürüm işlemek amacıyla kurulan örgüt suçundan farklılık göstermektedir.[204]

765 Sayılı TCK'de çok sayıda özel olarak örgüt kurma suçu düzenlenmiş bulunmaktaydı. Ancak 5237 Sayılı TCK'de 765 Sayılı TCK'de bulunan özel örgüt türlerinin çoğuna yer verilmemiş olup, özel kanunlarda bu konu ile ilgili yer alan düzenlemelerin de çoğu kaldırılmıştır. Bu kanunlarda yer alan suçların örgüt faaliyetleri çerçevesinde işlenmesi cezanın arttırım nedeni olarak kabul edilmiştir. Yine de 5237 Sayılı kanunda bazı suç türleri bakımından özel örgüt biçimlerine de yer verilmiştir. Örneğin; TCK md. 78'deki suçu işleyenler hakkında TCK md. 220 söz konusu olmayacak, md. 78'de yer alan düzenlemeye göre cezalandırılacaklardır. TCK md. 78 özel hüküm teşkil etmektedir. Bu maddede hüküm olmayan hallerde genel hüküm niteliğindeki TCK md. 220'de yer alan hükümler uygulama alanı bulacaktır. Yani, örgütten bahsedebilmek için kaç kişi olacağı, örgüte yardım yapıldığı durumlarda veya örgütün propagandası yapıldığında TCK md. 220'de yer alan hükümlere gidilecektir. Aynı husus önceki başlıklarda işlemiş olduğumuz TCK md. 314 bakımından da geçerlidir ve hatta bu TCK md. 314'te *"suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçuna ilişkin hükümlerin bu suç açısından da aynen uygulanacağı"* şeklinde hüküm altına da alınmış bulunmaktadır.[205]

I. SUÇUN HUKUKİ KONUSU

TCK'nin ikinci kitabının üçüncü kısmının beşinci bölümü, kamu barışına karşı işlenen suçları düzenlemektedir. Bu bağlamda, TCK md. 220'de, *"Topluma Karşı Suçlar"* başlıklı üçüncü kısım içinde *"Kamu Barışına Karşı Suçlar"* başlıklı beşinci bölümde düzenlenmiştir. Bu suçlar, temel olarak ileride olası suçların işlenmesini önlemeyi amaçlayan düzenlemeler olarak görülebilir. Mülga 765 Sayılı Ceza Kanunu'nda bu suçlar, *"kamu düzenine karşı suçlar"* başlığı altında düzenlenmekteydi. Söz konusu düzenlemelerle korunmaya çalışılan değer, devletin, hukuki varlığının güvence altına alınması, kamu düzeni ve kamu barışı sağlanmasına yönelik üstün çıkarlarıdır.[206]

Ceza hukuku bağlamında, kamu düzeni sınırlı bir anlam taşır. Bu bağlamda, kamu düzeni; toplumsal yaşamın düzenli işleyişi, vatandaşların Devletin ve hukukun

[204] Tozman, Ö., s. 138.
[205] Tozman, Ö., s. 138-142.
[206] Toroslu, H.: "Kamu Barışına Karşı Suçlar Bakımından Tahrik Kavramı", Prof. Dr. Nevzat Toroslu'ya Armağan, C.2, Ankara Üniversitesi Yayınları, Y. 2015, 1201-1231, s. 1202

egemenliğinde uyum içerisinde ve barış ortamında birlikte yaşamalarını, yani kamu barışının sağlanmasını ifade eder. Bu durumda, bireyler arasında huzur ve güvenlik duygusu oluşur.[207]

Bu noktada vurgulanmalıdır ki, temelde her suç, meydana getirdiği zararla orantılı bir şekilde kamu barışını veya kamu düzenini zedeler. Fakat, bazı suçların doğrudan kamu barışına zarar verdiği varsayılır. Bu, söz konusu suçların neden olduğu ihlalin kamunun geleceği, kamu güveni, genel ahlak gibi kamu barışının sadece belirli bir açısını değil, tamamını etkilemesi ve onu genel anlamda tehlikeye atması veya zarar vermesi nedeninden kaynaklanmaktadır.[208]

Kamu düzeni kavramı, iki farklı perspektiften ele alınabilir: Geniş bir bakış açısıyla ve dar bir çerçevede incelenebilir. Geniş anlamda kamu düzeni, toplumun kurumları ve bireyleri arasındaki ilişkileri düzenleyen hukuki ve sosyal kuralların, normların ve değerlerin bütününü içeren toplumsal yaşamın düzenini ifade eder. Dar anlamda kamu düzeni ise toplumun huzur ve güvenini ifade eder ve geniş anlamda kamu düzeninin bir parçası olarak kabul edilir. Ayrıca, kamu düzeni kavramı ideal ve maddi olarak da ayrılabilmektedir. İdeal anlamda kamu düzeni, toplumsal düzeni koruyan kurallar ve kurumların tamamını ifade eder ve bu nedenle hukuki düzenle eşdeğerdir. Maddi anlamda kamu düzeni ise iki farklı yönü vurgular. Birincisi, toplumsal barışı, yani insanların barış içinde yaşamasını ifade eder, diğer bir deyişle objektif kamu düzenini yansıtır. İkincisi, bireylerin güvenlik ve huzur içinde olmalarını, yani subjektif kamu düzeni olarak adlandırılan bir duygu durumunu ifade eder.[209]

TCK md. 220 hükmü, kamu düzeni, kamu güvenliği ve kamu barışını koruma amacını taşır. Yargıtay da bir kararında: *"Bu suç tanımı ile korunan hukuki değer, kamu güvenliği ve barışıdır. Kamu güvenliği ve barışının bozulması ise, bireylerin güvenli ve barış içinde yaşama haklarını zedeler."*[210] şeklinde ifade etmiştir. Kamu barışının korunması kavramı ile dar veya maddi anlamda kamu düzeni kavramı arasında benzerlikler bulunmaktadır. Her iki kavram da, bir yandan hukukun egemen olduğu bir toplum içerisinde huzurlu bir ortam ve güvenin mevcudiyetine, bunun yanı sıra toplumdaki kişilerin güvende

[207] Toroslu, H.: "Kamu Barışına Karşı Suçlar Bakımından Tahrik Kavramı", s. 1202.
[208] Toroslu, H.: "Kamu Barışına Karşı Suçlar Bakımından Tahrik Kavramı", s. 1203-1204.
[209] Tozman, Ö., s. 167-168.
[210] Yargıtay 10. CD., 10.09.2012, 39897/55096., https://kararara ma.yargitay.gov.tr/, erişim tarihi: 6.3.2024.

ve huzur içinde olmasının önemine vurgu yapar. Kamu düzeni, toplumda barış, huzur ve istikrarın sağlanması ile birlikte kamu barışının gerçekleşmesini sağlar.[211]

Ceza hukuku doktrinine göre yaygın olarak kabul edilen bir görüşe göre, suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu, bireylerin haklarına doğrudan somut bir zarar vermese de, kamu düzeni ve kamu güvenliği bakımından tehlike oluşturmaktadır. Suç işlemek amacıyla bireylerin örgüt yapısı içine girmeleri, örgütün işlemeyi amaçladığı suçların bir tür hazırlığı olarak görüldüğünde, bu tür toplulukların henüz suç işlememiş olsa dahi toplumsal barış açısından tehlike yaratabileceği, suçun oluşmasını engellemeye karşı kamusal otoriteye zarar verebileceği ve düzenli toplumsal ilişkilerin, yani toplumsal barış ve huzurun korunmasının gerektiği fikri benimsenir. Sürekli olarak suç işlemek üzere bir suç örgütünün varlığında ise bu kamu düzeninin dar anlamda tehlikede olabileceği ve bunun sonucunda toplum içerisinde rahatsızlık yaratan bir durumun oluşabileceği, kamusal yaşamın düzensiz, huzursuz ve rahatsız edici olabileceği, yani barışın bozulabileceği kabul edilir.[212]

Özetle; TCK md. 220'de yaptırım altına alınan suçun hukuki konusu; birbirleri yerine de kullanılan kamu düzeni, kamu güvenliği ve kamu barışı kavramlarıdır. 220. maddenin gerekçesinde de bu durum şöyle belirtilmiş bulunmaktadır: *"Söz konusu suçta koruma altına alınan hukuki değer, kamusal güvenlik ve devamında kamu barışıdır. Kamu güvenliği ve barışının bozulması, bireylerin güvenli ve huzur içinde yaşama hakkına zarar verebilir. Bundandır ki bu madde ile beraber Anayasa tarafından korunan hak ve özgürlüklere yönelik suçlara karşı da korunma sağlanması hedeflenmektedir."* TCK md. 220'nin unsurlarından biri olan süreklilik unsuru sebebiyle örgüt kurma suçunda kamu düzeni ve barışı sürekli olarak tehlike altına girmektedir. Kanun koyucu bu sebeple öncelikli olarak kamu düzeni ve barışını korumaya yönelik olarak söz konusu suçu yaptırım altına almış bulunmaktadır.[213]

II. SUÇUN MADDİ KONUSU

Suçun maddi konusu suç teşkil eden eylemin objesi diğer bir deyişle suç fiilinin üzerinde işlendiği kişi ya da şeydir.

---

[211] Tozman, Ö., s. 168.
[212] Sarıtaş, E.: Suç İşlemek Amacıyla Örgütlenme Suçları (TCK MD.220-221), s. 119.
[213] Tozman, Ö., s. 163.

TCK md. 220 topluma karşı suçlar altında düzenlenmiştir. Genel olarak topluma karşı suçlar altında düzenlenmiş olan suçlarda maddi unsur incelendiği takdirde bunun kamu idaresi olduğu sonucuna ulaşılabilir. TCK md. 220 bakımından suçun korumayı amaçladığı hukuki konu kamu düzeni ve barışı olduğu için, burada da suçun maddi konusu olarak kamu idaresini kabul etmek yanlış olmayacaktır.[214]

III. FAİL

Fail suçun icrasını şekillendiren, suçun işlenmesini planlayan ve bunu planlı şekilde yöneten ya da yön veren; kısaca suçun oluşum ve gerçekleşme sürecine hakim olan ve bu süreçte anahtar rol oynayan kişi veya kişilerdir.[215] Fiil olmadan suçun işlenmesi mümkün değildir. Kanun tarafından suç olarak tanımlanan bir fiili gerçekleştiren kişi ceza hukukunda fail olarak adlandırılır. Fail olmadan da suç işlenmesi mümkün değildir ve zorunlu olarak her fiilin gerçekleştireni bir faildir. TCK md. 20: *"ceza sorumluluğu şahsidir."* diyerek suçun failine, yani suçlu olarak adlandırılan kişiye işaret etmektedir. Bundan yola çıkarak fail mutlaka *"insan"* olmalıdır.[216]

Tüzel kişinin faillik durumu ise tartışmalı bir konudur. Özellikle örgüt kapsamında işlenen suçların yaygınlaşması bu konuyu daha da gündem haline getirmiştir. Roma hukukuna göre tüzel kişiler bir suçun faili olamazlar. Cermen hukukuna göre ise, tüzel kişiler suçun faili olabilir. Benzer şekilde İngiliz hukukunda da tüzel kişiler şartlar oluşmuşsa suçun faili olabilmektedirler.[217]

Türk Medeni Kanunu'nun 47 ve 59. maddelerine göre; tüzel kişiler statüleri gereği kişilik kazanırlar. Bu nedenle, tüzel kişiler kendilerine tanınan statü ile sınırlı hak ve fiil ehliyetine sahiptirler. Suç, sadece tüzel kişinin organı kabul edilen kimseler aracılığıyla gerçekleştirilebilir. Bu kişiler, suçun faili olarak diğer kişilerle aynı şekilde kabul edilirler. TCK md. 20/1'de, cezai sorumluluğun kişiselliği ve hiç kimse bir başka kişinin eylemi yüzünden sorumlu tutulamayacağı ilkesi yer alır. Bu durumda, tüzel kişilerin yasal olarak suç işleyen kişi olarak kabul edilmediği açıkça görülmektedir.[218]

---

[214] Soyaslan, D., s. 489.
[215] Onat, E. B.: "Vergi Kaçakçılığı Suçunda İştirak", TBB Dergisi, S. 137, Y. 2018, 311-335, s. 319-320.
[216] Hafızoğulları, Z./Özen, M., s. 373.
[217] Hafızoğulları, Z./Özen, M., s. 375.
[218] Hafızoğulları, Z./Özen, M., s. 375.

TCK md. 60'a göre; organ veya temsilcisinin katkısıyla ve bu izni kötüye kullanarak, tüzel kişi lehine olmak şartıyla, kasıtlı suçlardan ve bu bağlamda girişilen suç teşebbüslerinden dolayı mahkum edildiğinde izin iptali ve müsadere güvenlik tedbiri uygulanabilir. Ancak bu önlemler yalnızca özel hukuk tüzel kişileri için geçerlidir.[219]

Türk Ceza Hukuku'nda, faillik doğrudan (müstakil) faillik, müşterek faillik ve dolaylı faillik olarak üçe ayrılır. Doğrudan (müstakil) faillik, haksız eylemi kişinin tek başına gerçekleştirdiği ve suçun tüm unsurlarını bağımsız bir şekilde yerine getirdiği bir faillik türüdür.[220]

Müşterek faillik ise, birden fazla kişinin *"kanunda tanımlanan haksız eylemi"* ortaklaşa gerçekleştirmesi anlamına gelir. Burada *"müştereken"* ifadesi, fiile katılım anlamında ciddi bir anlaşma gerektiren bir şekilde yorumlanmalıdır. Müşterek hareketler, iki veya daha fazla kişi arasında ortak bir suç işleme kararı alınan ve belirli bir suçu işlemek amacıyla karşılıklı anlaşmaya dayanan eylemleri içerir. Müşterek faillik genellikle her türlü suç için geçerlidir, ancak ilgili suç için iştirak hükümlerinin uygulanabilir olması gerekli bir ön şarttır.[221]

TCK md. 37/2'de, dolaylı faillik olarak bilinen faillik türüne yer verilmiştir. Dolaylı faillik, suçun işlenmesinde perde arkasında etkili olan kişiyi tanımlar. Gerçekte suçu işleyen kişi olarak görünmese de, aslında suçun planlayıcısı ve icrasını yönlendiren kişidir. Bu nedenle dolaylı fail olarak sorumlu tutulur. Dolaylı fail, sürecin tüm aşamalarını kontrol altında tutar ve planlar. Bu kontrolü nedeniyle de cezai sorumluluk ortaya çıkar. Dolaylı faillikte, suçu işleyen kişi, aslında dolaylı failin suçu işlemek için kullandığı bir araçtır. Bu yönden değerlendirildiğinde dolaylı fail ile araç kişi arasında bir suje-obje ilişkisi bulunur.[222]

TCK'de düzenlenen suçların işlenmesi için genellikle tek bir kişi yeterlidir. Kanunda düzenlenmiş suçların işlenmesine, bir başka ikinci kişi tarafından katkıda bulunulması halinde ikinci kişinin cezai sorumluluğu iştirak hükümleri kapsamında belirlenecektir. Ancak bazı suçlar, işlenmesi için en az iki kişi olmak kaydıyla ikiden fazla kişinin birlikte hareket etmesini gerektiren unsurlar içerir. Bu suçlara *"çok failli suçlar"* denir. Örneğin,

---

[219] Hafızoğulları, Z./Özen, M., s. 375-376.

[220] Onat, E. B.: "Vergi Kaçakçılığı Suçunda İştirak", s.320.

[221] Yılmaz, Z.: "Müşterek Faillik ve Dolaylı Faillik Kurumlarının İhmali Suçlar Yönünden Değerlendirilmesi", MÜHFHAD, C. 24, S. 1, Y. 2018, 122-131, s. 125.

[222] Çiçek, M.: 5237 Sayılı TCK'na Göre Bir İştirak Şekli Olarak 'Dolaylı Faillik'", 2014, Dicle Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, s. 46.

rüşvet suçunun gerçekleştirilebilmesi için, en az iki kişinin anlaşması ve anlaşan bu iki kişiden birinin mutlaka kamu görevlisi olması lazımdır. Benzer bir husus da TCK md. 220'de gündeme gelmektedir. TCK md. 220'den bahsedebilmek için kanun üç veya daha fazla kişinin bulunmasını aramaktadır. Çok failli suçlara, suçun oluşabilmesi için zorunlu olan sayının dışındaki diğer kişilerin katkısı halinde bu kişilerin eylemleri iştiraki oluşturacaktır.[223]

Bir suçun meydana gelmesinde bir araya gelen kişiler, suça farklı şekillerde katkıda bulunabilirler. Birden fazla kişinin suçun işlenmesini kolaylaştırmak ve istenen sonucu garanti altına almak amacıyla, birlikte hareket ederek suç işlemesi durumunda, suç ortaklığı oluşur. Suç ortakları, suça olan katkıları ve işbirlikleri nedeniyle bir arada sorumludurlar.[224]

Birden fazla kişinin bir suçun işlenmesine katılmasının yol açtığı diğer bir sonuç, kanunun bu tür suçlarda suçun işlenmesinde birden fazla kişinin yer almasını suçun ağırlaştırıcı nedeni yapmasıdır. Bu durumda, aslında işlenen suç tek failli bir suç olsa bile, suça katılan kişi sayısı suçun ciddiyeti ve ağırlığı açısından belirleyicidir.[225]

Bazen, suçun işlenmesi için belirli sayıda kişinin katılımının zorunlu olduğu, bunun kanunda suçun kurucu unsurunu oluşturduğu durumlar da mevcuttur. Bu durumda, birden fazla kişinin katılımı yalnızca suçun işlenmesi için gerekli olup bu kişilerin katkısı suçun niteliğini değiştirmez ve çok failli suç türü ya da suçun ağırlaştırıcı nedeni söz konusu olmaz. Kanun koyucu, birden fazla kişinin katılmasının zorunlu olduğunu açık ya da örtülü bir şekilde ifade edebilir.[226] TCK md. 220 bağlamında bu husus açıkça en az 3 ve daha fazla kişi olarak belirtilmiştir.

Çok sayıda failin yer aldığı suçlar ikiye ayrılmaktadır: yakınsama ve karşılaşma suçları. Yakınsama suçları, suç işleyen kişilerin aynı hedefe yönelik olarak birlikte hareket ettiği suçları içerir. Bu bağlamda, TCK md. 220'de yer alan suç, yakınsama suçları kategorisine dahil edilmesi gereken bir suç türüdür. Bu suçun yasal tanımı, en az üç kişinin bulunmasını gerektirir. Burada amaçlanan, örgüte katılmak isteyen, örgütsel yapıya dahil

[223] Özen, M.: "5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nun İştirak Kurumuna Bakışı", TBB Dergisi, S.70, Y. 2007, 239-253, s. 239.
[224] Avcı, M.: "Yeni Anayasal Düzenlemelere Göre Türk Hukukunda Örgütlü Suç Kavramı", Hukuk ve Adalet Dergisi, C. 2, S. 5, Y. 2005, 348-379, s. 349.
[225] Demirci, E.: Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu, Mayıs 2019, Çankaya Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, s. 52.
[226] Demirci, E.: Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu, s. 52.

olmayı amaçlayan, örgüt tarafından kabul edilen, hiyerarşik bir yapıya dahil olan ve bu yapı içinde belirli bir süre geçiren bireylerdir. Bu kişiler, suç işlemek hedefi etrafında toplanmışlar ve suç işleme amacına yönelik olarak bilinçli bir şekilde hareket etmektedirler.[227]

TCK md. 220'de tanımlanan suç, daha önce ele aldığımız gibi çok failli suç örneğidir. Çok failli suçlarda aşağıdaki şartlar karşılanmalıdır:

1) Kanunda, suçun birden fazla fail içereceği açıkça belirtilmelidir.
2) Suçun kanuni tanımında, her bir faile ait ayrı bir eylemin icrası veya ihmali gerekmektedir.
3) Birden fazla kişi, suçu işleyen olarak hareket etmelidir ve bu kişiler, suçun konusu veya mağduru niteliği taşımamalıdır.
4) Çok failli suçlarda, faillerden en az birinin cezalandırılabilir durumda olması gerekir.[228]

Suçların işlenmesi bakımından çok failli suçlar, suça birden fazla kişinin katılmasının gerektiği suçlardır ve yakınsama ile karşılaşma suçları olarak iki kategoriye ayrılırlar. Yakınsama suçlarında, suçu işlemek zorunda olan kişiler aynı yönde ilerlerler ve aynı hedefi gerçekleştirmeyi amaçlarlar.[229]TCK md. 220'de bu bakımdan yukarıda da değindiğimiz üzere yakınsama suçu olarak karşımıza çıkmaktadır.

TCK md. 220, bir suç örgütünün tanımını yaparken en az üç kişinin varlığını aramıştır. Bu nedenle, örgütün oluşumu için üç kişinin karşılıklı birbirine uygun iradelerinin varlığı şarttır. Ancak, isnat yeteneği olmayan kişiler açısından bu nasıl olacaktır? Örneğin, örgütün üyelerinden biri isnat yeteneğine sahip değilse, üç kişinin varlığı örgütün kuruluşu için yeterli sayılabilir mi? İsnat yeteneği, bir kişinin suç işleyip işlemediğini değerlendirmek için kullanılan bir ön şart değilse ve kişinin kendi kişisel hali şeklinde varsayılırsa, üç bireyden birinin isnat yeteneğinin bulunmaması örgütün varlığına engel olmayabilir. Bu halde, bu kişinin cezalandırılamayacağı ancak suç işleyebileceği başka bir durum ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle, söz konusu durumda ilgili şahıs hakkında cezaya hükmedilemez. Ancak kişinin işlenen suçun faili olması mümkündür. Yani, suç örgütü kurmak ve buna üye olmak suçlarının faili olabilir. Fakat kişiye bu sebepten ceza verilmesi mümkün olmayıp

[227] Demirci, E: Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu, s. 53-54.
[228] Çiçek, M., s. 6.
[229] Çiçek, M., s. 6.

güvenlik tedbirlerinin uygulanması gündeme gelebilir. Bundan yola çıkarak, bir kişinin suç amacıyla bir grup çocuğu örgütlemesi ve böylece bir suç örgütü oluşturması teorik olarak mümkün olabilir. Dilenci çeteleri şeklindeki örgütler tam olarak da buna örnektir.[230]

TCK md. 220'nin faili herkes olabilir. Kanunda ayrıca failde bulunması gereken bir özellik öngörülmemiştir. Dolayısıyla herkes suç örgütü oluşturmak, suç örgütünde yönetici pozisyonunda olmak ve suç örgütüne üye olarak katılım göstermek fiillerini gerçekleştirerek bu suçu işleyebilir. Suç işlemek amacı etrafında kurulmuş olan bir örgüte yardım etmek konusunda da aynı durum söz konusudur. Fail herkes olabilir ancak bunun tek bir şartı vardır: Yardım eden kişi örgüt yapısı içerisindeki hiyerarşide yer alan veya üye olan bir kimse olmamalı dışarıdan 3. bir kişi olmalıdır. TCK md. 220 son fıkrasında yer alan örgütün propagandasını yapmak suçunda da fail açısından bir özellik aranmış değildir. Hatta yardım etmeden ayrı olarak, bu kişinin örgüt bünyesinde bulunan birisi olması da mümkündür. Bu takdirde fail hem örgüte üye olmaktan hem de örgütün propagandasını yapmak suçundan sorumlu tutulacaktır. Zira TCK md. 220'de yer alan propaganda yapmak fiiline konu suç, suç örgütü kurmak, yönetmek, suç örgütüne üye olmak suçundan farklı, bağımsız sayılan suçlar arasında yer almaktadır.[231]

IV. MAĞDUR

Suçun mağduru kavramı, genellikle suça konu fiil nedeniyle doğrudan saldırıya uğrayan kişileri veya *"suç kurbanlarını"* akıllara getirir. Ancak suç fiili yalnızca doğrudan saldırıya uğrayan kişiye değil, aynı zamanda birden fazla kişiye zarar verebilir. Mesela, hırsızlık suçu yalnızca malın sahibine değil, aynı zamanda bu kişinin alacaklılarına da zarar verebilir. İnsan öldürme suçları sadece kurbanın kendisine değil, yakın çevresine de zarar verir. Ancak, suçun etkileri yüzünden doğrudan etkilenen ve çeşitli zararlara uğrayan herkesi suçun kurbanları olarak kabul etmek, terimin aşırı genişlemesine yol açar ve doğru bir yaklaşım olmaz. Bu noktada, suçun mağduru ve suçtan zarar gören kavramlarının birbirinden ayrılması gerekmektedir. Mağdur, suçun maddi unsurlarından birini temsil eder; suçun icra edildiği kişi olarak kabul edilir. Kanunlarda, suçtan zarar gören kavramı tanımlanmadığı için, bu kavramın kullanımı bağlamında daraltma ve genişletmeler yapılabilir. Öztürk, doğrudan suçun zararlarına maruz kalan kişileri *"dar"* anlamda suçtan zarar gören olarak kabul ederken, diğer kişileri *"geniş"* anlamda suçtan zarar gören olarak

[230] Hafızoğulları, Z./Kurşun, G, s. 30.
[231] Yenidünya, A. C./İçer, Z.: Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma, 1. Bası, 2014 İstanbul, s. 70,71.

tanımlar. Başka bir deyişle, suç nedeniyle zarar gören kişi, suçun işlenmesi sonucunda doğrudan ya da dolaylı olarak etkilenen ve korunması amaçlanan yasal çıkarları zarara uğrayan herhangi bir kişi olabilir. Bu tanımla, *"suçtan zarar gören"* kavramı, daha geniş bir anlamda *"mağdur"*u içeren bir terim olarak ortaya çıkar. Diğer bir görüşe göre ise, suçtan zarar gören, suçun doğurduğu sonuçlardan doğrudan etkilenen kişiler olarak tanımlanır. Bu tanıma göre, mağdur daha geniş bir kavram olarak kabul edilir. Mağdur ve suç nedeniyle zarar gören kişi bazen aynı kişi olabilir. Bu durumda, suçtan doğrudan zarar gören mevcut olur. Örneğin, kasten öldürme suçunun mağduru (ölen) ile suçtan zarar gören (ölenin mirasçıları) farklı kişilerdir, ancak kasten yaralama suçunun mağduru aynı zamanda suçtan doğrudan zarar gören olarak kabul edilir.[232]

Her suçun aktif ve pasif süjesi olmak üzere iki farklı tarafı bulunmaktadır. Aktif süje fail, pasif süje ise mağdurdur. Suçun pasif süjesi, yani mağdur, suçu meydana getiren fiilden doğrudan doğruya zarar gören kişi ya da kişilerdir.

Suçun failinden farklı olarak, mağdur bir gerçek kişi olabileceği gibi, insan toplulukları, tüzel kişiler ya da devlet de olabilir. Aksi görüşte olanlar mevcut olsa da, tüzel kişiler de hukuken kişi statüsündedir. Bu sebeple suçla ihlal edilen, cezayla korunan bir hak veya menfaatin, yapısına uygun düştüğü ölçüde mağduru olmalarına bir engel yoktur.[233]

Kamu barışına karşı işlenen suçlar arasında yer alan örgüt kurmak ve suç örgütünü yönetmek suçunun mağduru aslında toplumun tamamıdır. Burada kanun koyucu, toplumun bütün bireylerinin huzur içinde ve güven altında yaşama hakkını teminat altına almaktadır. Önemli bir nokta olarak belirtmek gerekir ki, TCK md. 220'ye ilişkin yargılamalarda, belirli bir kişinin doğrudan zarar görmesi olasılığı yoktur. Bu nedenle, bu suçlardan etkilenen kişilerin, bu suçlarla ilgili davalara katılma veya yasal yollara başvurma hakları bulunmamaktadır.[234] Yargıtay buna benzer kararlarından birinde: *"Sanıklara yüklenen suçlar silahlı terör örgütünün yöneticiliği, üyeliği, yardım ve suç işleyenleri gizleme suçlarıdır. Bu suçlar, nitelikleri gereği, doğrudan zarar görmeyen, davaya katılma ve dolayısıyla hükmü temyiz etme hakkına sahip olmayan katılanların vekilleri tarafından tüm sanıkların bu suçlardan beraat istemiyle temyiz taleplerinin, CMUK 317. maddesi uyarınca reddine"* şeklinde hükmedilmiştir. Bu sebeple, örgütlü suçlara ilişkin olarak hiç kimsenin

[232] Kafes, V: "Ceza Hukukunda Mağdurun Zararının Giderilmesi", AUHFD, C. 60, S. 1, Y. 2011, 83-156, s. 87-88.
[233] Eşitli Aygün, E.: s. 66.
[234] Yenidünya, A.C./İçer, Z.: "Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu", s. 816.

zarar görmeyeceğine ve bu tür suçlara karşı yasal bir itiraz veya kanun yolu hakkı bulunmadığına karar verilmiştir[235]

Pratikte ve hukuk öğretisinde, suç işlemek amacıyla örgüt kuran kişilerin örgüt faaliyetleri sırasında işlenen suçlar sebebiyle zarara uğrayan bireylerin, bu suçların mağduru olarak kabul edildiği ve bu suçlarla ilgili davaya katılma hakları olduğu, ancak örgüt kurmak veya örgüte üyelik suçları için kamu davasına katılma hakkına sahip olmadığı genellikle kabul edilmektedir. Bununla beraber, Yargıtay'ın somut olaylara dayalı değerlendirmeler sonucunda suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçlarından açılan davalar için davaya katılma hakkının olduğu yönünde verdiği bazı kararlar bulunmaktadır.[236]

V. SUÇUN UNSURLARI

A. Fiil

Suçun ana kurucu unsuru, tipik fiildir. Bu tipik fiil, iradi bir davranıştır ve bu nedenle bir kişiye yüklenebilir. Ayrıca, belirli bir kanuni düzenlemeye uygun olarak tanımlanabilen ve bu tanımlamayı karşılayan objektif unsurları içeren bir bütündür. Modern hukuk sistemleri, bir fiil ile doğal ortamda ve toplumsal bağlamda etkiler ve sonuçlar doğurmayan insanla ilgilenmezler, bir insanın gerçekleştirdiği bir fiil ve bu sonucunda çevrede oluşan etkiler olmalıdır ki hukuk sistemi bununla ilgilensin.[237]

Suç, temelde insan kaynaklı bir eylem olduğu için, beşeri bir fiildir. Liberal-demokratik bir ceza hukuku sisteminde, kuralın istisnası bulunmaz. Kural, bir ceza hukuku sisteminin karakterini belirlemede kritik bir rol oynar. Bu nedenle sadece düşünce, inanç ve kanaatleri yasaklayan bir hukuk düzeni, liberal-demokratik bir sistem değil, teokratik veya totaliter bir hukuk düzeni olarak kabul edilir.[238]

Ay. Madde 38, suçun maddesini fiilin oluşturduğunu belirtirken, fiilsiz suçun mevcut olamayacağı kuralına dikkat çekmektedir. Aynı şekilde, TCK md. 2 de, suçun maddesinin

[235] Yar. 9. CD., 2013/1 E., 2013/7264 K., 13.05.2013., https://kararara ma.yargitay.gov.tr/, erişim tarihi: 27.12.2023.
[236] Yenidünya, A.C./İçer, Z., s. 817.
[237] Keyman, S.: "Cürmi Fiilin Yapısal Unsuru Olarak Hareket", AÜHFD, C. 40, S. 1, Y. 1988, 121-171, s. 121.
[238] Hafızoğulları, Z./Özen, M., s. 167.

bir *"fiil"* tarafından oluşturulduğunu ifade eder. Bu nedenle suçun varlığı için bir eylemin gerçekleşmesi gerekmektedir.[239]

Esasında ceza hukukunun odak noktası, insan davranışlarının dış dünyada görünür hale gelen eylemleridir. Bu nedenle, içsel düşünceler, kişinin psişiğinde kalan ve dış dünyada somut bir eylem veya ihmal olarak ifade edilmeyen davranışlar, ceza hukukunun ilgi alanına girmez. Bu tür içsel davranışlar, bir suçun objektif unsuru olarak kabul edilemezler. Ancak, psişik davranışlar yalnızca, bir eylemin hukuki değerlendirmesinde ve ceza türünün belirlenmesinde bir referans olarak kullanılabilir. Örneğin, insan öldürme suçu üzerinden düşünüldüğünde; öldürme eylemi bilinçli bir şekilde, isteyerek gerçekleştirildiğinde kasten insan öldürme suçu oluşurken, yaralama kastıyla hareket edip gerçekleştirilen fiil sonucunda ölüm meydana gelirse kastın aşılması, ölüm neticesi istenmemekle birlikte dikkatsizlik ve ihmal sonucu gerçekleşmiş ise taksirle insan öldürme suçu meydana gelir. Ayrıca, bilerek ve isteyerek işlenen bir eylem, meşru savunma gerekliliği altında gerçekleştirilirse, bu meşru müdafaa olarak kabul edilir.[240]

Suç örgütü kurmak suçu, içerdiği fiilin bazı özel sayılabilecek niteliklere sahip olduğu bir suç türüdür. Bu nedenle, bu özel niteliklerin anlaşılması önemlidir. Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu, temelde bir tehlike suçudur. Tehlike, toplumun güvenliği ve düzeni açısından olası bir zararın yakın bir zamanda gerçekleşme ihtimalini veya olasılığını ifade eden bir durumdur ve genellikle soyut veya somut tehlike olarak iki şekilde sınıflandırılır. Soyut tehlike, genel bir durumu soyut bir şekilde tasvir ederken somut tehlike, mevcut bir durumdan kaynaklanan somut bir tehlikeyi gerektirir. Bu iki tür tehlike arasındaki ayrım, olasılık derecesinden çok, beklenen zararın tahmin edilebilirliği üzerine odaklanır. Soyut tehlike, belirli bir zaman dilimine veya somut koşullara dayanmaksızın, genel olarak zarara yol açabilecek bir durumun varlığına işaret eder. Bu, belirli bir zamana veya somut bir olaya bağlı olmayan, tek başına meydana gelebilecek herhangi bir zararı içerir. Öte yandan, somut tehlike durumunda, o anki kesin ve mevcut koşullar göz önüne alınarak somut bir tehlike tahmin edilir. Bu, spesifik bir zaman dilimine ve belirli koşullara dayalı olarak olası bir zararın belirgin bir şekilde tanımlandığı bir durumu ifade eder.[241]

---

[239] Hafızoğulları, Z./Özen, M., s. 168.

[240] Keyman, S: "Cürmi Fiilin Yapısal Unsuru Olarak Hareket", s. 122.

[241] Özbek, V. Ö.: "Organize Suçlulukla Mücadelede Ön Alan Soruşturmaları", DEÜHFD, C. 4, S. 2, Y. 2002, 57-88, s. 61.

Herhangi bir suç işlenmemiş olsa dahi, örgütün kurulmuş olması suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunun vücut bulmuş olması için yeterlidir.

Soyut ve somut tehlike suçu ayrımına bakıldığında, TCK md. 220'de düzenlenmiş suçun, somut tehlike suçu olarak kabul edilebileceği söylenebilir. Çünkü bu madde, suçun oluşabilmesi için *"örgütün yapısı, sahip olduğu üye sayısı ve araç gereç bakımından amaç suçlarını işlemeye uygun olması"* şartını koşmaktadır. Dolayısıyla, eğer örgüt, amaçlanan suçları işlemeye yönelik gerekli imkanlar bulunmuyorsa, suç örgütü oluşturmak suçu işlenmemiş olacaktır. Söz konusu koşulların varlığı veya yokluğu, her somut durum için hakim tarafından değerlendirilecektir.[242]

Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunun bir diğer özelliği, mütemadi bir niteliğe sahip olmasıdır. Doktrinde, mütemadi suçun farklı tanımlamaları yapılmıştır. Erem'e göre, mütemadi suç bir fiil yerine bir durumun sonucu olarak ortaya çıkar. Taner'e göre, mütemadi suçlar, failin tek bir eylemi gerçekleştirerek sona ermeyip icrası belirli bir süre boyunca uzayan yani icraya devam edilen suçlardır. Taner, bir suçun mütemadi olup olmadığını belirlemek için suçun hukuki tanımına bakmanın gerekliliğini vurgulamaktadır. Eğer suçun tanımında yer alan maddi unsur, suçun ani bir eylem olduğunu gösteriyorsa, o suç ani suç olarak kabul edilir; aksi takdirde, mütemadi suç kabul edilir. Dönmezer-Erman ise, sonucun hemen meydana gelmeyip belirli bir süre devam ettiği suçları mütemadi suç olarak tanımlamışlardır. Özetle, bu bilgilere dayanarak, bir suçun sonucu, bazen belli bir süre boyunca devam edebilir. Sonucun hemen meydana gelmediği suçlar ani suçlar olarak kabul edilirken, sonucun devam ettiği suçlar ise mütemadi suçlar olarak adlandırılır.[243]

Kanunda suç şeklinde tanımlanmış fiilin gerçekleşmesi ile doğal olarak devamlılık gösteren suçlar zorunlu mütemadi suçlardır. Zorunlu mütemadi suçların ani şekilde işlenme ihtimali yoktur. Ani şekilde işlenebilecek nitelikteki suçların mütemadiyen, kesintisiz olarak sürdürüldüğü durumlarda ise muhtemel mütemadi suçtan bahsedilmektedir.[244]

TCK md. 220 incelendiğinde düzenlenmiş olan suçun, kesintisiz başka bir ifadeyle mütemadi bir suç olduğu sonucuna ulaşılır. Bu sebepledir ki, suçun tamamlanması ile sona ermesi aynı anlama gelmez. Asgari sayıdaki kişinin aranan diğer şartların da varlığı altında birleşmesi ile suç tamamlanır; örgütün dağılması ile ise suç sona ermiş bulunur. Örgüt suçu

[242] Demirci, E.: Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu, s. 56.
[243] Önder, A.: "Mütemadi Suç", İÜHFM, C. 29, S. 1, Y. 1963, 75-120, s. 82-83.
[244] Koca, M./Üzülmez, İ.: Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 11. Bası., Ankara 2018, s. 125-128.

ve amaçladığı suç birbirinden bağımsız iki suçtur; bu nedenle örgüt suçundan ceza verilebilmesi, suç örgütünün kendisine amaç edindiği suçları işlemiş olmasına bağlı değildir.[245]

TCK md. 220, *"Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma"* suçunu seçimlik hareketli bir suç tipi olarak tanımlar. İlk fıkrasında suç örgütü kuran kişiler veya bu suç örgütünü yöneten kişiler, ikinci fıkrasında ise suç örgütünün üyesi olanlar cezalandırılır. Bu nedenle, bu maddeye dayalı suçun oluşabilmesi için sadece birinin gerçekleşmesi yeterlidir. Örneğin, yalnızca bir örgüt kurulmuş olsa veya yalnızca bir kişi bu örgüte üye olmuş olsa bile, suç işlenmiş sayılır. TCK, suç örgütüne üye olmasa da suç örgütü adına suç işleyen veya örgüte kasıtlı yardımda bulunan kişileri de örgüt üyesi gibi cezalandırmaktaydı. (Ancak ilgili 220/6'da yer alan hüküm Anayasa Mahkemesi tarafından daha önce de belirttiğimiz üzere Anayasaya aykırı bulunarak iptal edilmiştir.) Bu hareketlerin her biri ayrı bir suç niteliği taşır ve seçimlik hareketler arasında yer alır. Ancak TCK md. 220'nin 8. fıkrasında bulunan *"örgüt propagandası yapmak"* suçu, seçenekli bir suç olarak değil, bağımsız bir suç olarak kabul edilir ve ayrı bir suç olarak değerlendirilmesi gerekir.[246]

Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunda dikkate alınması gereken bir diğer husus, planlanan suçlara yönelik hazırlık hareketi niteliği taşıyıp taşımadığı hususudur. Türk Ceza Hukuku'nda, bU suçu işlemeye yönelik eylemler iki kategoriye ayrılır: hazırlık hareketleri ve icra hareketleri. Bu ayrım, teşebbüs suçu değerlendirmesi açısından önem taşır. Cezalandırılabilirlik açısından temel kriter, icra hareketlerine başlanmış olmasıdır. Zira hazırlık hareketleri bu kritere uymayan eylemleri ifade eder. Hazırlık hareketleri, aslında icra hareketlerinin gerçekleşmesini kolaylaştıran adımlardır ve genellikle cezalandırılmazlar.[247]

Daha ayrıntılı bir açıklama yapmak gerekirse, suç örgütü kurmak suçunda hazırlık olarak kabul edilen hareketlerin anlamı iç dünya ile dış dünya arasındaki bağlantının kurulduğu bir evredir. Bu evrede, fail içsel bir süreç sonucunda suç işlemeye karar verir ve bu kararı hayata geçirmek için somut adımlar atmaya başlar. İşte bu aşamada, suç işlemek için gerekli araçların seçimi ve temini, mağdura yönelik istihbarat toplama, suçun işleneceği yer ve zamanın belirlenmesi gibi eylemler hazırlık hareketleri olarak kabul edilir. Bu eylemler, failin iç dünyasında oluşturduğu suç işleme iradesinin dış dünyada somutlaşmaya

[245] Tezcan, D./Erdem, M. R./Önok, R. M.: s. 985-986.
[246] Demirci, E.: Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu, s. 59-60.
[247] Dönmezer, S.: "Teşebbüste Hazırlık ve İcra Hareketleri Tefriki", İÜHFM, C. 8, S. 3, Y. 1942, 433-456, s. 440.

başladığı andır. Örneğin, bir hırsızlık suçu işlemek isteyen bir kişi, hangi aletleri kullanacağını seçer, bu aletleri temin eder, hedef alacağı mağduru gözlemleyebilir ve suçun işleneceği yer ile zamanı planlar. İşte bu faaliyetler, suç işlemek amacını gerçekleştirmek için hazırlık hareketleridir.[248]

TCK md. 220 bakımından amaçlanan suçların hazırlık hareketi niteliği taşıyıp taşımadığı konusunda doktrinde farklı görüşler mevcuttur. Büyük bir kısım suç örgütü kurmayı oluşturan aslında suç olan eylemin, işlenmesi hedeflenen suçların hazırlığı şeklinde bir hareket olarak değerlendirmektedir. Bu durumda suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu, hazırlık hareketlerinin cezalandırılamayacağı temel kuralına bir istisna teşkil etmektedir. Suç işlemek amacıyla bir araya gelme fiili toplum için arz ettiği büyük tehlikeden dolayı işlenmesi amaçlanan suçlardan ayrı, bağımsız bir suç tipi olarak cezalandırılmaktadır. Bu suçun failleri bir araya gelmeleri nedeniyle cezalandırılmaktadır. Ayrıca amaç suçlardan birinin işlenmesine gerek yoktur. Bu kabule göre; kanun koyucu suç işlemeye yönelik açık ve somut nitelikteki iradeyi cezalandırmayı uygun bulmuştur.[249]

Azınlıktaki görüşe göre ise bu suç bir zarar suçudur. Bu kabule göre; yalnızca bir örgütün kurulmuş olması dahi kamu düzeni olan kurallar bütününe, kanuni düzene ve devletin otoritesine zarar vermektedir.

Bizim de katıldığımız bir başka görüş dahilinde ise; suç örgütü kurmak fiili eğer ki suç örgütünün amaçladığı suçlara hazırlık şeklinde bir hareket olsa idi, teşebbüs hükümleri dahilinde cezalandırılma yapılması uygun düşerdi. Oysaki güncel düzenlemeyi göz önünde bulundurduğumuz takdirde, hazırlık hareketleri tamamlanmış bir suç gibi yaptırıma tabi tutulmuştur. Öyleyse; bu suçlar madem teşebbüsün ve tamamlanmış kabul edilen suçların içerisinde yer almamaktadır; söz konusu suçlar amaç olarak kabul edilmiş suçları engellemek maksadıyla ihdas edilmiş bulunmaktadır. Bahse konu görüşe göre, TCK md. 220 amaçlanan suçların hazırlık hareketi niteliğinde değildir. Suç tek başına bir suç olması nedeniyle hazırlık hareketi kategorisine konulamaz. Suç örgütü suçunu hazırlık hareketi varsayanlar suç örgütü kurmak fiili ile suç örgütünün gerçekleştirdiği faaliyetleri birbirine karıştırmaktadır.[250]

---

[248] Yiğit, M.: "Suça Teşebbüsün Objektif Unsuru Olarak İcra Hareketlerine Başlama ve Uygulama Sorunları", İzmir Barosu Dergisi, S. 45, Y. 2018, 45-93, s. 50.
[249] Tozman, Ö., s. 103.
[250] Tozman, Ö., s. 104.

1. Örgüt Kurmak veya Yönetmek

Kanun koyucu, TCK md. 220'nin ilk fıkrasında birbirinden farklı iki seçimlik hareket sunmuştur. Bu iki farklı hareket, suç faaliyetleri gerçekleştirmek için bir örgütün kurulması ya da bu tür bir örgütün yönetilmesi, suç teşkil eden eylemler arasında yer almaktadır. Söz konusu iki hareketten birini gerçekleştiren kişilere, ilgili fıkra tarafından öngörülen ceza uygulanacaktır. Bu nedenle, bu iki hareketten herhangi birinin varlığı yeterlidir, suç oluşmuş kabul edilir; her iki seçimlik hareketin de aynı anda gerçekleştirilmesi şart değildir. Kanun koyucu, bu durumu net bir şekilde belirtmek amacıyla *"veya"* kelimesini kullanmıştır. Suç örgütünün oluşumu için gereken unsurların yasaya uygun bir şekilde sağlanması, bu fıkra ile öngörülen suçun işlenmesi için yeterlidir.[251] Örgüt kuran kimse, örgüt yöneticisi de olabilir ancak bu zorunlu değildir. Zira, örgütü yöneten kişi örgütün kuruluşuna katılmamış olabilir.

Örgüt kurmak; insanları bir araya getirmek ve gerekli kaynakları temin ederek bağımsız bir varlık olarak örgütü oluşturup varlığını sürdürme eylemini ifade eder. Suç örgütünün kurucusu, örgütün bağımsız bir varlık haline gelmesi için gereken koşulları sağlayan ve örgüt mensupları üzerinde hakimiyet kurabilen kişi olarak kabul edilir. Bir örgütün kuruluşunda, kurucu rolünü tek bir kişi üstlenebileceği gibi, bu görev birden çok kişi tarafından da yerine getirilebilir, bunda bir sakınca yoktur. Bir kişi örgütü kurup aynı zamanda örgütün üyesi veya yöneticisi olabilir. Ancak, örgütü kuran kişi, sadece örgüt kurma suçundan cezalandırılır, diğer suçlardan ayrıca sorumlu tutulmaz. Örgüt kurma suçunda, özel bir şekil veya yazılı kural yoktur. TCK md. 220/1'e göre örgüt, gizli ya da açık olabilir ve örgütün kurulması için herhangi bir yazılı prosedüre uyma zorunluluğu yoktur. Örgüt kurucusu, suç örgütünün somut olarak birleşmesini ve süreklilik arz eden birlikteliği sağlayan kişidir. Bu nedenle örgüt kurma suçunu sadece temel kurma hareketini gerçekleştiren kişi işlemiş olur. Örgüt kurma suçu, en baştan yeni bir örgütün kurulması şeklinde olabilir; bununla beraber, daha önce yasal olarak kurulmuş bir yapının suç örgütü haline gelmesi bir nevi yasal bir yapıdan suç yapısına dönüşmesi gibi veya yasal bir yapı ya da kurumun amacının değiştirilip suç örgütü amacı doğrultusunda yeniden şekillendirilmesi şeklinde de gerçekleşebilir.[252]

---

[251] Özkaya, B.: Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu (TCK md.220), 2020, Bahçeşehir Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, s. 52.

[252] Yenidünya, A.C./İçer, Z.:, s. 34-35; Evik, V.S.: s. 683., Tezcan,D./Erdem, M.R./Önok, M.: s. 992-993., Özkaya, B.: s. 53-54.

TCK md. 220/1'e göre, bir diğer seçenek olarak örgüt yönetmek faaliyeti de suç sayılmaktadır. Örgüt yönetmek, örgüt üyelerine direktifler vermek, örgütün suç işleme kararlarını almak, inisiyatif kullanmak, örgütün hiyerarşik ve disiplinli yapısını sürdürmek ve üyeler arasındaki koordinasyonu sağlamak gibi eylemleri içerir. Aynı zamanda örgütü organize etmek de yönetmek kavramına dahildir. Ancak, örgütün suç işlemek amacı doğrultusunda suç faaliyetlerini planlayanlar, sadece bu eylemleri nedeniyle yönetici olarak kabul edilmezler. Çünkü suçlar genellikle birden fazla kişi tarafından işlenir ve içerisinde rol paylaşımı yapılır. Bu nedenle, suçu organize eden kişiyi yönetici olarak değerlendirmek yanlış olur. Örgüt yöneticileri aynı zamanda örgütün üyeleridir, ancak bu kişi TCK md. 220'nin birinci fıkrası uyarınca örgüt yöneticisi olarak cezalandırılır. Kanun koyucunun yöneticilere daha ağır ceza öngördüğü amacıyla çelişmeyecek şekilde, yöneticilerin kesinlikle örgütün en üst seviyesinde olmaları veya örgütün tamamını yöneten tek bir kişi olmaları gerekmez. Büyük örgütlerde, sadece bir kısmını yöneten, belirli bir grup üyeye talimatlar veren, bazı faaliyetleri organize eden ve yönlendiren kişiler de vardır ve bu kişiler yönetici olarak kabul edilmelidir.[253]

Örgütlerin genelde yöneticisi tek bir kişiden oluşmaktadır ancak kurucu durumunda söz ettiğimiz gibi yöneticiler de birden fazla kişi olabilir. Örneğin hiyerarşik sistem içerisinde en üstte örgütün yöneticisi ve ona bağlı olarak başka yöneticiler olması da ihtimal dahilindedir. Bunu bir şirket yapısı olarak düşünmek durumu kolaylaştırmaktadır. Örgüt yapısı göz önünde bulundurulduğu takdirde başta bir patron yönetici ardından başka yönetici kadrolarının olup orada da başka yöneticilerin bulunması mümkündür. Yine bir şirkette olduğu gibi başta bütün yapıdan sorumlu bir patron ve ona bağlı olarak çalışan eş yöneticiler de olabilir.[254]

TCK md. 220/5'teki düzenleme ile, örgüt yöneticileri için, örgüt faaliyeti kapsamında gerçekleştirilen amaç suçları arasında nedensellik bağı olsun veya olmasın, bu suçlardan cezai yaptırım öngörülmüştür. İlgili düzenleme sonucunda, yönetici olanlar, işlemedikleri bir suçtan sadece örgüt yöneticisi oldukları için sorumlu tutulmaktadırlar. Örgüt yöneticilerinin sorumluluğunu genişleten ve işlemedikleri bir suçtan dolayı sorumlu tutulmalarına yol açan bu yaklaşım, hukuk devleti ilkesi ve ceza hukukunun temel prensipleri ile uyumsuzdur. Söz konusu düzenleme aynı zamanda Anayasa md. 38'de

[253] Yenidünya, A.C./İçer, Z.: s. 35-36-37; Kavlak, C.: s. 386, Demirci, E:, s. 82.
[254] Kavlak, C.: s. 387.

bulunan ceza sorumluluğunun şahsiliği kuralına da aykırıdır. Bu düzenleme, ceza hukukunun genel ilkeleri çerçevesinde ele alındığında, bir kişinin kendi davranışı ile suçun işlenmesi sonucu ortaya çıkan netice arasında bir illiyet bağının kurulmasını gerektirdiğini ifade eder. Yani suçun işlenmesine sebep olan kişi, bu suçun sonucu olan neticeyi kendi davranışlarına bağlayabilmelidir. Ancak, fiil ile netice arasında bir nedensellik ilişkisi yoksa, bu nedenle suçu işleyen kişi neticeden sorumlu tutulmamalıdır. Ceza hukukuna göre, herhangi bir kişi hakkında işlemediği bir suç sebebi ile ceza verilemez. TCK md.220, suç örgütünü yöneten kişilerin pozisyonlarına bağlı olarak, işlemedikleri bir suçtan sorumlu tutulabilecekleri mantığına dayanır ve bu şekilde hareket edilerek yöneticilerin sorumluluğunu genişletir. 5237 sayılı TCK, iddia edilenin aksine objektif sorumluluğu kabul ettiği bir düzenleme içerir.[255]

TCK md. 220'ye dair kanun gerekçesinde beşinci fıkra hakkında şu açıklamalarda bulunulmuştur: *"Beşinci fıkra, örgütün liderleri veya yöneticileri tarafından örgütün faaliyetleri sırasında işlenen herhangi bir suçtan ayrı ayrı cezalandırılmalarının gerektiğini kabul etmektedir. Örgüt içerisinde, bir kişiye örgütün amaçları doğrultusunda bir görev verildiğinde ve görev herhangi bir nedenden ötürü yerine getirilemediğinde bu görevin yeniden bir başkasına verilmesi çok kolaydır yani bir kişinin yeri hiyerarşi ve iş bölümü çerçevesinde kolayca doldurulabilir. Bu nedenle, örgüt bünyesinde yönetici konumundaki kişiler, örgütün etkinlikleri sırasında işlenen her suçtan ayrı ayrı sorumlu tutulmalıdır."* Eğer düzenleme örgüt yöneticilerinin, amaç suçların işlenmesi için başkalarını araç olarak kullanması nedeniyle cezalandırıldığı bir düzenlemeyi yansıtıyorsa, bu durumda örgüt liderlerinin, işlenen suçlardan dolaylı yoldan sorumlu tutulmaları gerekebilirdi. Ancak, mevcut yasal düzenleme, bu tür bir değerlendirmeye girmeden, yöneticilerin suç işlendiğinde doğrudan cezalandırılacağını belirterek, hem ceza hukuku ilkelerini hem de anayasal ilkeleri ihlal etmiştir.[256]

2. Örgüte Üye Olmak

Maddenin ikinci fıkrasında, suç işlemek amacıyla kurulmuş bir örgüte üye olmanın ayrı bir suç olduğu ifade edilmektedir. Örgüte katılan kişi, otomatik olarak örgüt üyeliğini kabul etmiş sayılır. Suç örgütü üyeliğinin kabul edilmesi için sadece fiili bir katılmanın yeterli olduğu vurgulanmıştır. Kanun koyucu, suç işlemek amacıyla kurulan bir örgüte

[255] Kavlak, C.: s. 389; Demirci, E.: s. 83.
[256] Demirci, E: Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu (TCK M.220), s. 84.

katılmayı, bağlanmayı, örgütün hiyerarşik gücünün emrine girmeyi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırmıştır. Örgüte üye olmak için örgüt yöneticilerinin onayının gerekliliğine dair bir düzenleme yapılmamıştır. Bu nedenle maddeden çıkan anlama göre fail, örgüte katılma niyetini tek taraflı bir somut eylemle ifade ettiğinde bu durum örgüt üyeliği için yeterli kabul edilir. Ancak bu katılma iradesinin devamlılık, süreklilik arz eden bir katılmaya yönelik olması gerekir. Bir kereye mahsus olması durumunda örgüte yardım etmek suçu söz konusu olacaktır. Ancak bunun aksi fikrinde olanlar da mevcuttur. Yenidünya-İçer'e göre örgüte üye olma iradesinin tek taraflı değil iki taraflı olması gerekmektedir. Aksi durumda örgüt üyeliği rastlantılara bağlı bir fiil olarak belirebilmektedir.[257] TCK md. 220, suç örgütüne üyelik durumunu *"suç işlemek hedefiyle kurulan bir suç örgütüne üyelik"* şeklinde tanımlar. Bu ifadelerden, örgüt üyeliğinin örgütün organlarının onayına bağlı olup olmadığını kesin bir şekilde anlamak zordur. Ancak, 5237 sayılı TCK md. 220/2'ye dair gerekçeyi incelediğimizde, *"Örgüte üyelik, bir fiili katılmadır. Örgüte üyelik için örgüt liderlerinin onayına gerek yoktur. Tek taraflı irade ile üyelik kazanmak mümkündür."* ifadesiyle, kanun koyucunun örgüte üyeliğin örgüt liderlerinin onayından bağımsız olarak tek taraflı bir irade ile kazanılabileceğini düşündüğünü söyleyebiliriz.[258]

Ayrıca, örgüt üyeliğinin örgüt yöneticilerinin onayına bağlı olduğunu kabul ettiğimizde, bazı eylemlerin cezasız kalma riski doğabilir. Örneğin, henüz örgüt yöneticilerince onaylanmamış bir birey, aynı suçları işlediği ve örgüte aynı katkıyı sağladığı halde, sadece örgüt yöneticilerinin onayını alamadığı için eylemlerinin cezalandırılmaması veya daha hafif bir ceza alması mümkün olacaktır. Örgüte katılmak isteyen bir kişinin, henüz örgüt yöneticilerinin veya örgüt organlarının onayını beklerken fiilen örgüte üye olan birisiyle aynı faaliyetleri yaptığını düşündüğümüzde, bu kişinin üyelik nedeniyle cezalandırılamayabileceği durumlar ortaya çıkabilir. Kanun koyucu, bu tür durumları göz önünde bulundurarak, örgüt üyeliğini hukuki değil, fiili bir durumu esas alarak cezalandırma yoluna gitmiştir.[259]

Örgüte üyelik suçu, örgütün kuruluş süreci tamamlandığında gerçekleşmiş olur. Bu noktada, bir bireyin önceden örgüt kurucusu veya yöneticisi olma durumundan, sonradan

[257] Yenidünya, A.C./İçer,Z.: s. 38.
[258] Dursun, İ.: Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu (TCK M.220), 2008, Marmara Üniversitesi, Doktora Tezi, s. 205.
[259] Dursun, İ.: Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu (TCK M.220), s. 206.

örgüt üyeliği statüsüne geçişi de mümkündür. Ancak böyle durumlarda kişinin sorumluluğu, işlenen suçun ağırlığına göre belirlenir ve en ciddi suça dayandırılır.[260]

Örgüte üyelik, örgütün kurucuları veya yöneticileri dışında kalan bireylerin, örgütün amaçlarına ve araçlarına katkıda bulunma ve verilen görevleri yerine getirme niyetiyle örgüte katılmalarını ifade eder. Bu anlamda, yalnızca örgütün ideolojisini benimsemek yeterli görülmez, ayrıca örgüte somut bir katkı sağlama veya diğer örgüt üyelerince örgüt amaçları için kullanılma durumu söz konusu olmalıdır. Örgüte üyelik, örgüte destek sağlamak ve örgütün parçası olmak durumunun kabul edilmesiyle gerçekleşir. Bu destek maddi, manevi ve hatta psikolojik olabilir.

Örgütte kurucu veya yönetici konumunda olan bireyler, ayrıca örgüt üyeliği suçuyla cezalandırılmazlar. Suç işlemek hedefine yönelik olarak örgüt kurma suçunun vücut bulabilmesi doğrultusunda, fail olan kişinin örgütün etkinlikleri içinde bir suç işlemesi zorunlu unsurlar arasında yer almaz. Yargıtay ve yaygın görüşe göre, örgüt üyeliği, örgütün hiyerarşik düzeninin bir parçası olmayı gerektirir. Üyelerin birbirlerini tanıması zorunlu değildir ve örgüt oldukça büyük bir yapılanmaya sahip olabilir, bu nedenle üyelerin birbirlerini tanımaları şart değildir. Ayrıca, örgüt üyelerinin örgütün kurucusunu veya yöneticisini tanımaları gerekli değildir. Örgüte üyelik suçunun varlığı için bir örgütün mevcut olması gerekmektedir. Ancak böyle bir örgütün mevcudiyetini ispat etmek için mahkeme tarafından verilmiş bir mahkumiyet kararı olması gerekmemekle birlikte, örgütün varlığını gösteren açık delillerin olması önemlidir. Bu şart, suç işlemek amacıyla kurulan bir örgütün, resmi bir mahkeme kararı olmaksızın bir örgüt olarak kabul edilmemesi durumunda, özellikle bu örgütün aktiviteleri çerçevesinde işlenen suçlardan dolayı örgüt yöneticilerinin cezalandırılamayacağı veya ağırlaştırıcı nedenin uygulanamayacağı durumlara yol açabilir. Öte yandan, bir kişiye örgüt üyeliği suçuyla ceza verildikten sonra örgütün TCK md. 220'nin kapsamında olmadığı anlaşılırsa, önceki cezaya itiraz edilmesi ve davanın yeniden görülmesi için yasal yollara başvurulması gerekebilir.[261]

TCK 220/2, 6 ve 7. maddeleri, örgüte üyeliğin temelde üç farklı yolunu tanır. Bu ifadeyle, suç örgütünün adına hareket ederek suç faaliyetleri gerçekleştirmek (iptal edilmiştir.) veya suç örgütüne yardımda bulunmak fiilleri, suç örgütüne üye olmanın tipik

[260] Ünlü, Ö.: Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu (TCK M.220), 2013, Çankaya Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, s. 110.
[261] Ünlü, Ö.: Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu (TCK M.220), s. 115-116.

hareketleri sayılır. Örneğin, 220/7. maddeye göre, suç örgütü hiyerarşisi içerisinde bulunmayan bir kişi, suç örgütüne yardım sayılacak bir eylemde bulunduğunda, suç örgütü üyesi olarak kabul edilir ve örgüt üyeliği nedeniyle cezalandırılır. Benzer şekilde, iptalden önceki 220/6. maddeye göre, örgüt üyeliği bulunmayan, başka bir ifadeyle suç örgütünün hiyerarşik yapısı içerisinde herhangi bir pozisyon altında olmayan kişi, örgüt için suç işlediğinde de örgüt üyesiymiş gibi değerlendirilip bu duruma göre cezalandırılırdı. Üçüncü ve temel örgüt üyeliği yoluna gelince, bu, örgütün hiyerarşik yapısına dahil olmayı ifade eder ve amaçlarına ve faaliyetlerine katkıda bulunarak, iradesini göstermek suretiyle elde edilen bir üyelik türüdür. Bu başlık altında incelediğimiz üyelik biçimi de budur.[262]

Bu noktada TCK 220. maddenin 4. fıkrasına da dikkat çekmek önemlidir. 4. fıkra şuna işaret eder: Eğer örgütün faaliyeti çerçevesinde suç işlenirse, bu suçlar için ayrıca ceza verilecektir. Bu nedenle örgütün faaliyeti çerçevesinde ayrıca suç işlendiğinde, hem birinci hem de ikinci fıkralarda tanımlanan suçlardan ve ayrıca amacı oluşturan suçlardan dolayı ceza verilmelidir, bu, gerçek içtima kurallarına uyar. Bu nedenle, 220. maddenin dördüncü fıkrasına göre, örgütün aktiviteleri sırasında suç işlenmesi durumunda, örgüt kurma veya yönetme suçu, örgüte üye olma suçu ve amaç suçundan dolayı gerçek içtima kurallarına göre ceza verilecektir. Örgütü kurma, yönetme ve üye olma suçları, örgütün kuruluş aşaması tamamlandığı için bu suçlar nedeniyle ceza vermek için örgütün amacı çerçevesinde ayrıca suç işlenmesine gerek yoktur. Kanun koyucu, örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlarla bağlantılı olmaksızın, örgütü kurmayı, yönetmeyi ve örgüte üye olmayı TCK md. 220'de suç olarak tanımlamıştır. Bu nedenle örgüte üye olan kimse aynı zamanda örgütün faaliyeti çerçevesinde bir suç işlediği takdirde hem işlediği suçtan dolayı iştiraki derecesinde hem de örgüte üye olmak suçundan ayrı ayrı cezalandırılacaktır. Ancak kişi kendini örgüte kabul ettirebilmek amacıyla suç işlemiş ise, bu sefer TCK md.220/7 söz konusu olacaktır.[263] Buna ayrıca ilgili başlık altında değineceğimiz için burada ayrıntısına girmiyoruz.

TCK md. 220/2 anlamında örgüte üye olma suçunun gerçekleşebilmesi için üye olacak kişinin ayrıca örgütün niteliği ve amacını da bilmesi gerekir. Dolayısıyla üye olacak kişinin örgütsel yapılanma içindeki ilişkileri bilip bu ilişkilere vakıf olması gerekir. Bu nedenle, bir bireyin örgüt üyeliği durumu, spesifik olaya göre değerlendirilmeli ve bu değerlendirme sırasında kişinin suç işlemek amacı etrafında bir araya gelen bir örgütün

[262] Dursun, İ.: Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu (TCK M.220), s. 203.
[263] Gültaş, V./Güzeldere, M.: s. 24.

hiyerarşik yapısına katılma ve örgütün amaçlarını gerçekleştirmek kastının olup olmadığı saptanmalı ve kast var ise, bu kastın ne kadar süredir var olduğu konuları da araştırılmalıdır.[264]

Örgüt üyeliği, örgüte fiilen katılma ile başlar yakalanma anına kadar devam eder. Kesintisiz bir suç özelliği göstermektedir. Kişi yakalanmayıp hakkında örgüt üyeliğinden iddianame düzenlense dahi üyelik durumu kesintiye uğramaz. Kişinin örgüt üyeliğinden ayrılıp tekrar aynı örgüte üye olarak katıldığı bir durumla karşı karşıya kalındığı takdirde ise; her ne kadar örgüt bu süreç içerisinde varlığını sürdürmüş olsa da üyelik durumu kesintiye uğramıştır ve iki ayrı örgüte üye olma suçundan bahsedilir. Ancak bu halde TCK md. 43/1' e kapsamında zincirleme suç hükümleri uygulama alanı bulabilir.[265]

3. Örgüt Faaliyeti Çerçevesinde Suç İşlenmesi

Suç örgütünün aktiviteleri dahilinde suç işlendiği takdirde işlenen suçlardan da ayrıca ceza verilir. İlgili suçun örgütün eylemleri kapsamında işlenmesinin nitelikli hal olduğu durumlarda da bu değişmez, suçun nitelikli halinden ayrıca ceza alınır.[266] Örgütün amacı dahilinde yer alan bazı suçlar, örneğin; insan öldürme, uyuşturucu ticareti, silah kaçakçılığı, yağma vs. şeklindeki suçlar örgüt üyelerinin bazıları tarafından işlendiklerinde, diğer örgüt üyelerinin de maddi olarak kendi taraflarından gerçekleştirilmeyen ancak bilgileri dahilinde olan ve gerçekleştirmek istedikleri o amaçları gerçekleştirmek doğrultusunda girdikleri göz önünde bulundurularak işlenen bu suçlar bakımından sorumlu tutulup tutulamayacakları konusu doktrinde tartışmalı noktalardan birisi olsa da bütün örgüt üyelerinin işlenen muhtelif suçlar sebebiyle sorumlu tutulması gerekmektedir. Bir örgütün amaçları doğrultusunda işlenen suçlarda, yalnızca bu suçların maddi veya manevi boyutta gerçekleşmesine katkı sağlayan bireyler hakkında iştirak kuralları çerçevesinde cezai sorumluluk ortaya çıkar. Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu, amaç suça teşebbüs olarak kabul edilecek olursa, bütün örgüt bünyesindeki kişilerin amaç suça iştirak sebebiyle cezalandırılması sonucuna ulaşmak gerekir. Oysa ceza kanunlarının muhtelif maddelerinde öngörülmüş olan örgüt suçlarında, örgütün kurulması ile suç da tamamlanmış olur. Tamamlanmış bir suçun başka bir suça teşebbüs olarak nitelendirilmesi, ceza hukukuna göre mümkün değildir. Ancak bazı örgüt mensuplarının örgüt çatısı altında işledikleri her suçtan

[264] Yenidünya, A.C./İçer, Z.: s. 38.
[265] Yenidünya, A.C./İçer, Z.: s. 40.
[266] Yenidünya, A.C/İçer, Z.: s. 40.

dolayı her daim diğer örgüt mensubu kişileri şerik olarak sorumlu tutmak *"ceza sorumluluğunun kişiselliği"* ilkesine uygun düşmemektedir. Örgüt mensubu kişilerin iştirak hükümlerine göre sorumlu tutulabilmesi için iştirak iradesinin olması ve netice bakımından nedensellik oluşturan maddi veya manevi hareketin bulunması gerekir.[267]

Ceza hukukunun temel ilkelerinden olan ceza kanunlarının şahsiliği ilkesini zedeleyen başka bir duruma gelecek olursak; örgütlü suçlarda örgütün işleyişini kendi kontrolü altında tutan örgütün yöneticisi konumunda olan kimseler, örgütün faaliyetleri içerisinde işlenmiş bütün suçlardan örgüt yöneticisi olmanın yanı sıra failmiş gibi cezalandırılacaklardır.

5237 sayılı TCK md. 21, suçun oluşmasını kastın varlığına bağlı tutarak, bilerek ve isteyerek suçun işlenmesini temel kusurluluk şekli olarak kabul etmiş olup, md. 22'de ise taksirle işlenen eylemlerin ancak kanunun açıkça belirttiği durumlarda cezalandırılacağına hükmetmiştir. Buna benzer olarak, sonuç nedeniyle ağırlaşmış suçlarda en azından taksir düzeyinde bir kusurun aranması, kusur ilkesi bakımından 5237 Sayılı yasanın getirdiği çağdaş ceza hukukuna uygun önemli bir düzenlemedir. Kusur ilkesinin doğal sonucu ise ceza sorumluluğunun bireyselliği başka bir ifadeyle şahsiliği ilkesidir. İnsanları, başkalarının eylemlerinden dolayı cezalandıran totaliter rejimlerin insanlığa getirdiği acı deneyimler sonrasında, bir kimsenin yalnızca kendi hareketlerinden sorumlu olabileceği esasının anayasalarda yer alması gerekli görülerek, 1982 Anayasamızın 38. maddesi sözü geçen ilkeye yer vermiştir. TCK md. 20'de ise: *"Ceza sorumluluğu şahsîdir. Kimse başkasının fiilinden dolayı sorumlu tutulamaz."* hükmüyle ceza sorumluluğunun bireyselliğine ilişkin anayasal ilke Ceza Kanunu içerisinde de düzenlenmiştir.[268]

TCK md. 220/5'e gelecek olursak; Claus Roxin tarafından 1963 yılında, Naziler döneminde askerler tarafından işlenen suçlar örnek alınarak geliştirilmiş *"organize hakimiyet mekanizmalarına dayalı dolaylı faillik"* şeklinde isimlendirilen bir kuram mevcuttur. Söz konusu kurama göre; organize mekanizmalardan kaynaklı emir-komuta zinciri altında suç işlenmesi durumlarında ortada o emrin icra edileceğini garanti altına alan bir sistemin var olduğu kabul edilmektedir. Yani, emri alan kişi emri yerine getirmese de örgüt içerisinde bulunan başka bir kişi tarafından bu emir icra edilir. Doğal olarak bu

[267] Canak, E.: Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma ve Çıkar Amaçlı Örgütlenme Suçları, 1. Bası, 2005, s. 96-97.

[268] İçel, K.: "Çağdaş Ceza Hukukunun Evrensel İlkelerinin Kabahat Türünden Eylemler Alanındaki Boyutları", Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, S. 7, Y. 2016, 621-635, s. 623.

sistemde emri veren bakımından önemli olan nokta emrin icra edilip edilmemesi olup bunu yapan kişinin bir önemi yoktur.[269]

Bu kuramdan yola çıkıldığı takdirde; hiyerarşik yapının bulunduğu, üye sayısı yüksek, pek çok alana yayılmış suç örgütleri açısından bu kuram doğru olabilir. Burada emri icra edenin şahsı bakımından bir önem yoktur. Yönetici kimseler örgüt yapısı altında yapılan faaliyetleri belirleme ve yön verme yetkisine sahiplerdir. Bu gibi durumlarda ise emir-komuta ilişkisi altında yerine bir başkası ikame edilebilen kişileri gerçekleştirilen fiiller bakımından bir araç olarak kullanmaktadırlar.[270]

Bununla beraber, büyük çaplı olmayan, üye sayısı çok olmayan örgütlerde emri alan kişinin bireyselleştirilmesi oldukça kolaydır. Bu tarz örgütlerde emri alan kişi yerine getirmediği takdirde yerine ikame edilecek kişi de kimi zaman bulunmamaktadır. Dolayısıyla bahse konu kuramı esas almak için her somut olaya göre hassas bir değerlendirme söz konusu olmalıdır. Ceza sorumluluğunun şahsiliği ilkesi uyarınca kişinin bir suçtan sorumlu tutulması, işlediği fiil ile netice arasında nedensellik bağının bulunmasına bağlıdır. Kişinin katkısı olmayan, başkası tarafından meydana getirilen bir fiil sebebiyle cezalandırılması çağdaş ceza hukuku ile bağdaşmamaktadır. Sonuç olarak TCK md.220/5 ceza hukuku ilkelerine ve anayasaya aykırı bir düzenlemedir. Özellikle yukarıda bahsettiğimiz gibi küçük çaplı örgütlerde uygulama alanı yoktur. Geniş çaplı, üye sayısının fazla olduğu örgütlerde ise *"Organize hakimiyet mekanizmalarına dayalı dolaylı faillik"* kuramı uygulama alanı bulabilir. Ancak bu da her somut olaya göre değerlendirilerek olabilir. TCK md.220/5 isabetli bir düzenleme olmamıştır, örgüt yöneticilerinin örgüt faaliyetinde işlenen her suç bakımından dolaylı failliğinin olacağına yönelik bir düzenleme daha yerinde olurdu.[271]

4. Örgüte Üye Olmamakla Beraber Örgüt Adına Suç İşlemek

TCK md. 220/6 hükmüne dair inceleme ve eleştirilerimizi yapmadan önce belirtmek isteriz ki TCK md. 220/6'da yer alan *"Örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen kişi, ayrıca örgüte üye olmak suçundan da cezalandırılır."* cümlesi Anayasa Mahkemesi'nin 2023/132 E., 2023/183 K. sayılı kararıyla 26.10.2023 tarihinde iptal edilmiştir.[272] Bu başlık

[269] Yenidünya, A.C./İçer, Z.: s. 41.
[270] Yenidünya, A.C./İçer, Z.: s. 42.
[271] Yenidünya, A.C./İçer, Z.: s. 44-45-46.
[272] https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2023/12/20231208.pdf, erişim tarihi:22.12.2023.

altında önce TCK md. 220/6'nın iptal edilmeden önceki haline ardından iptal gerekçesine ve buna yönelik görüşlerimize yer vermeyi uygun görmekteyiz.

İptalden önceki TCK md. 220/6 hakkında, örgüt üyeliği olmayan bir bireyin, herhangi bir katılım iradesi göstermeden örgüt adına işlediği suçlar için bu suçlar devamlılık olmaksızın işlendiğinde, bu kişinin örgüt üyesi gibi cezalandırılması konusunda farklı görüşler ortaya atılmıştı. Bu meseleyi eski ÇASÖMK kapsamında ele alan bir bakış açısına göre, örgüt adına bilerek suç işlenirken (ki bu, örgüt hiyerarşisi içinde yer almayan kişiler tarafından işlenebilecek bir suçtur), failin örgüte katılma niyetinin olmaması ve ayrıca süreklilik unsuru bulunmadığında suçun gerçekleşmeyeceği savunulmaktadır. Bununla beraber, örgüt için hareket ederek suç fiili gerçekleştiren ve bundan dolayı fail olan kişinin, suç örgütüne üye sayılması ve buna bağlı olarak cezalandırılmasının, özünde suç örgütü için onun adına suç işleyen kişinin söz konusu örgütü benimsediğini eylemleri ile göstermesine ve üye statüsü kazandığını ifade ettiği gerekçesiyle makul bir argüman sunan görüşler de mevcuttur. Benzer bir şekilde, bir başka görüş, örgüt adına hareket ederek örgüt için suç işlemenin örgüte üyeliğe dahil edilmesi gerektiğini öne sürerek, bu gibi eylemler gerçekleştirenlerin hareketlerinin, örgüt üyeliğinin tipik hareketleriyle aynı şekilde kabul edilmesi gerektiğini öne sürmüşlerdir. Söz konusu yaklaşım, TCK md. 220/6 ile yasallaşmış bulunmaktaydı.[273]

İptal edilen TCK md. 220/6'ya göre bir kişinin örgüt üyeliği olmaksızın örgüt adına suç işlemesi halinde, ayrıca örgüt üyeliği suçundan cezalandırılabilmesi için öncelikle *"örgüte üye olmayan bir kişi"* olması şartı aranmaktaydı. Bu ifadeden anlaşılacağı üzere, zaten örgüt üyesi olan bir kişinin örgüt adına hareket ederek suça konu olacak bir eylemde bulunması halinde, suç örgütüne üye olma nedeniyle ikinci kez cezalandırılamayacağı sonucu çıkar. Örgüte üye bir kimsenin, örgüt adına hareket ederek onun için bir suç işlemesi nedeniyle ikinci defa örgüt üyeliğinden ceza alması olanak dahilinde bulunmamaktadır. Ancak, *"örgüte üye olmamakla birlikte"* ifadesi, anlam bakımından tam olarak net olmayan bir ifadedir ve yanlış anlamalara yol açabilir. Örgüt üyeliği ifadesi *"suç örgütünü kuran, yöneten ve suç örgütü üyesi konumunda yer almayan kişi"* anlamını taşıyor gibi görünmektedir. Ancak, mevcut ifade yerine TCK md. 220/7'de yer aldığı gibi *"örgüt*

[273] Dursun, İ.: Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu (TCK M.220), s. 222.

içerisindeki hiyerarşi piramidinde bulunmayan kişiler" ifadesi daha açık ve daha anlaşılır bir ifade olabilirdi.[274]

İptal edilen TCK md. 220/6 uyarınca, suç örgütüne üye olmaksızın suç örgütünün üyesiymiş gibi suç örgütü adına hareket ederek hedeflenen suçları gerçekleştiren kişinin cezası, örgüte üye olma suçu için öngörülen cezayla aynı cezanın verilmesine hükmedilmişti. Ancak, bu konuda sonrasında iki önemli değişiklik yapılmıştır. İlk değişiklik, 2 Temmuz 2012 tarihli düzenlemedir. Bu değişiklik ile beraber, faile verilecek cezada takdire dayalı bir indirim mümkün kılınmış ve ceza, yarıya kadar indirilebilecek şekilde düzenleme yapılmıştır. Hemen ardından, 11 Nisan 2013 tarihli bir diğer değişiklik yapılmıştır. Bu değişiklikle, TCK md. 220/6 yalnızca silahlı örgütlerle sınırlı olarak uygulanabilir hale getirilmiştir. Bu değişiklikle, TCK md. 220/6'nın uygulanma alanı daraltılmış bulunmaktaydı[275] Bu nedenle; örgüte üyeliği bulunmayan bir kimsenin, var olan bir örgüt için onun adına suç işlemesi ve bu örgüt yapısı içerisinde silah bulundurması durumunda, fail, TCK md. 220/6 uyarınca, sanki silahlı bir örgüt üyesi gibi cezalandırılacaktı. Ancak, eğer örgüt silahlı bir örgüt niteliği taşımıyorsa, bu durum TCK md. 220/6'nın uygulanmasını engelleyecekti.[276]

Eski uygulamaya göre burada kanun, örgütün tehditkâr ve baskıcı gücünden yararlanarak örgüt adına suç işleyen kişileri ele alırken, bu kişileri örgüt üyeleri gibi cezalandırmayı hedeflemekteydi. Bu kapsamda, suç işleyen kişinin daha önce ilgili örgüte üye olmamış olması ve işlenen suça fail olarak katılması gerekli şartlar arasında bulunmaktaydı. Eğer kişi yalnızca suça iştirak etmişse, zaten sorumluluğu bu suça sağladığı katkıya bağlı olarak belirlenir. Ayrıca kişinin suçu işlerken, örgütün bilgisi ve onayı dahilinde hareket etmesi şartı öngörülmüştü. Öte yandan, kişi örgüt üyesi olmasa da işlenen suçun örgütsel nitelik taşıması ve örgütün yapısına ve amaçlarına katkı sağlaması beklenen durumlar içerisindeydi.[277]

Özetle anılan eski uygulamaya göre; örgüt adına suç işlenmesi durumunda failin hem 220/6 hem de işlediği suçtan dolayı cezai sorumluluğu doğmaktaydı. Elbette bu durumun söz konusu olabilmesi için her halde işlenen suç ile örgüt arasında ilişki kurulabilmesi

[274] Dursun, İ.: Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu (TCK M.220), s. 223-224.
[275] Tulay, M.E.: "Örgüt Üyesi Olmamakla Birlikte Örgüt Adına Suç İşlemek (tck md.220/6)", Sosyal Bilimler Dergisi/Journal Of Social Science, C. 5, S. 26, Y. 2018, 1-9, s. 3.
[276] Tulay, M.E.: "Örgüt Üyesi Olmamakla Birlikte Örgüt Adına Suç İşlemek", s. 4.
[277] Çakın, Ö: Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu, s. 73-74.

gerekli bir durumdu. Ancak fail ile örgüt arasındaki ilişkinin daha önce de ifade ettiğimiz gibi süreklilik arz eden bir ilişki olmaması gerekliydi. Şunu da belirtmek gerekir ki; eski uygulamaya göre TCK md. 220/6 için yalnızca belirli bir suçun işlenmesine yönelik olarak fail ile örgüt arasında kurulan bir ilişki söz konusu olmaktaydı. Dolayısıyla failde örgüt adına belirsiz sayıda suçun işlenmesi iradesi söz konusu olduğunda, artık o kişiyi örgüt için örgütün adına suç gerçekleştirmek sebebiyle değil, örgüt üyesi olmaktan ötürü cezalandırmak gerekir.[278]

TCK md. 220/6'nın iptaline gelecek olursak; söz konusu madde fıkrasına itiraz sebepleri arasında ilgili maddenin kamu gücünü kullanan organların keyfi davranışlarının önüne geçecek, kişilerin hukuku bilmeleri yönünde anlaşılır ve erişilebilir bir düzenleme olmadığı hususları yer almaktadır.[279]

TCK md. 220/6'nın birinci cümlesine göre örgüt adına suç işleyen kişi ayrıca örgüte üye olmak suçundan cezalandırılacak, ikinci cümlesine göre suçun cezası yarıya kadar indirilebilecek, üçüncü cümlesine göre bu madde hükmü yalnızca silahlı örgütler için uygulanacaktır.

Birinci cümlenin Anayasa Mahkemesi tarafından yapılan incelemesine göre: Anayasa'nın 38. maddesinde yer alan suçta ve cezada kanunilik ilkesi gereğince hangi fiillerin yasaklandığının ve bu yasak fiillere verilecek cezanın ne olduğunun anlaşılabilir ve ulaşılabilir olması lazım gelmektedir. Bu madde hükmü ile aynı zamanda Anayasa md. 13 ile koruma altına alınmış kişilerin temel hak ve özgürlükleri de güvence altına alınmaktadır. Ayrıca kanunsuz ceza olmaz ilkesine taraflar arasında Türkiye'nin de bulunduğu AİHS md. 7'de de düzenlenmiştir ve bu madde de Türkiye için bağlayıcı bir hükümdür.[280]

Anayasa Mahkemesinin iptal kararında yapmış olduğu incelemeye göre TCK md. 220/6'nın birinci cümlesinin şekli anlamda bir kanun hükmü olduğu ve erişilebilir olduğu sonucuna varılmıştır. Ancak, örgüt adına işlenen suç kavramından ne anlaşılması gerektiği konusuna maddede yer verilmediği ve işlenen suçlar arasında bir ayrım yapmadığı görülmüş olup bu durumun son derece ağır bir itham ve ceza öngören bir suçun kapsamını belirsiz bir biçimde genişlettiği sonucuna varılmıştır. Ayrıca söz konusu madde hükmü uygulandığı

[278] Tezcan,D./Erdem, M.R./Önok, M.: s. 995.

[279] https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2023/12/20231208.pdf, erişim tarihi:22.12.2023.

[280] https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.2709.pdf, erişim tarihi: 22.12.2023, https://www.yargitay.gov.tr/documents/AIHM.pdf, erişim tarihi: 22.12.2023.

takdirde silahlı örgüte üye olan ve olmayan kişiler arasında bir ayrım gözetilmeksizin aynı cezanın verilmesi gibi sakıncalı durumların ortaya çıkması söz konusu olabilmektedir. Şöyle ki incelemede de belirtildiği gibi silahlı örgüte üye olmasa da örgüt ile zayıf bir bağlantı kuran bir kişi hakkında örgüt üyeliğinden ceza verilmesi gündeme gelmektedir ve bazı durumlara göre örgüte üye olmayan bir kişi, örgüte üye olan bir kişiye göre daha ağır cezaya çarptırılabilmektedir. Ayrıca örgüt adına kavramı o kadar belirsizdir ki, kişilerin örgütlenme hakkı, toplanma ve gösteri yürüyüşü hakkı, ifade özgürlüğü hakkı gibi temel haklarının kullanımında ciddi anlamda caydırıcı ve kısıtlayıcı bir etki yaratmaktadır.[281]Sayılan bütün bu nedenler ile TCK md. 220/6'nın birinci cümlesi anayasaya aykırı bulunarak edilmiş, fıkranın ikinci ve üçüncü cümlesinin de iptal dolayısıyla uygulama alanının kalmaması nedeniyle incelenmesine gerek görülmemiştir.

Kanaatimizce Anayasa Mahkemesi'nin söz konusu kararı yerinde bir karar olmuştur. Zira ilgili maddeye doktrinde birbirinden farklı pek çok anlayış ortaya atılmış ve ortak bir kabule varılamamıştır. Yargı kararları gözden geçirildiği takdirde de belirli ortak bir anlayışın olmadığı ve somut olaya göre birbirinden çok farklı kararlar verildiği görülmektedir. Kanaatimizce hem anayasal gereklilikleri sağlama hem de hukuki bütünlük ve yargıya güven oluşturma adına böylesine eleştiri alan bir hükmün ya baştan revize edilerek kavramsal boyutta ne anlaşılması gerektiği düzenlenmeli ya da iptali gerekliydi.

Öte yandan AYM'nin iptalinden sonra, 8. Yargı paketi ile beraber, 7499 Sayılı 02.03.2024 kabul tarihli Ceza Muhakemesi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun çerçevesinde TCK md. 220/6 yeniden düzenlenmiştir. Yapılan değişiklik ile beraber TCK md. 220/6'nın güncel hali : " *Örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen kişi, ayrıca iki yıl altı aydan altı yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. İşlenen suçun niteliğine göre verilecek ceza yarısına kadar indirilebilir. Bu fıkra hükmü sadece silahlı örgütler hakkında uygulanır."* şeklindedir.[282]

Kanaatimizce söz konusu değişikliğe uğramış madde, eleştiriye oldukça açıktır. Maddenin değişiklikten önceki hali ve sonraki hali uygulama bakımından kıyaslandığında arada bir fark olmadığı ortaya çıkmaktadır. Şöyle ki, değişiklik öncesinde fail örgüt üyesi olmaktan ayrıca cezalandırılırken, şimdi ayrıca iki yıldan altı yıla kadar cezalandırılacağı belirtilmiştir. Hal böyle olunca söz konusu durum sanki bağımsız bir suçmuş görünümü

[281]https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2023/12/20231208.pdf, erişim tarihi:22.12.2023.
[282] https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2024/03/20240312-1.htm, erişim tarihi:14.03.2024.

verilerek esasında failin ayrıca örgüt üyesi olarak cezalandırılması durumu ile arada bir fark olmamıştır.

Öte yandan, işlenen suça göre cezanın yarıya indirilebileceği durumu da açık değildir. Eski düzenlemeye göre fail işlediği suçtan da ayrıca cezalandırılmaktaydı, bu nedenle failin iki kez cezalandırılması söz konusu olmaktaydı ki AYM tarafından eleştirilerek iptal edilmesine sebebiyet veren durumlardan birisi de buydu. Yeni düzenlemede yer alan işlenen suça bağlı olarak cezada indirim uygulanabileceği meselesinden yola çıkarak failin yine işlenen suçtan da ayrıca cezalandırılacağı ve dolayısıyla iki kez cezalandırılacağı durumunun doğacağı net değildir.

Kanaatimizce ilgili kanun ile yapılan değişiklik AYM iptal kararına uygun bir düzenleme olmamıştır. Örgüt adına suç işlemek kavramı açıklanmamış ve ağır bir itham olarak kalmaya devam etmiştir. Söz konusu değişik maddenin uygulamada sakıncalı hallere sebebiyet vereceği görüşündeyiz. AYM'nin eski TCK md. 220/6 düzenlemesi için yapmış olduğu eleştirilerin tamamı yeni düzenleme için de geçerlidir. Kanaatimizce söz konusu hüküm AYM iptal kararı dikkate alınarak yeniden daha açık, anlaşılır ve adil bir şekilde düzenlenmelidir.

5. Örgüte Yardım Etmek

TCK md. 220/7'ye göre *"Örgüt içindeki hiyerarşik yapıya dâhil olmamakla birlikte, örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden kişi, örgüt üyesi olarak cezalandırılır."* 6352 Sayılı Kanunun 85. maddesiyle hükme, *"örgüt üyeliğinden dolayı verilecek ceza, yapılan yardımın niteliğine göre üçte birine kadar indirilebilir."* ifadesi eklenmiştir.

Suç işlemek niyetiyle kurulan bir örgüte kasten yardımcı olmak veya bu örgütün hedeflerini gerçekleştirmek için örgüt üyelerine isteyerek yardım etmek suçları bağımsız suçlar olarak kabul edilir. Örgüte kasıtlı yardım etmek gereklidir. Bu, yardım edilen örgütün suç işlemek amacını veya yapılan yardımın suç işlemek için yapıldığını bilmek anlamına gelir. *"Kasıtlı"* ifadesi, doğrudan kastı ifade eder. Bu bilmek unsuru gerçekleşmezse, yardım edenin kastı da mevcut olmaz ve bu nedenle örgüte yardım etmek suçu işlenmez. Örgüte yardım etmek suçu nedeniyle suçlanan kişinin cezai sorumluluğu, bu yardımı *"isteyerek"* yapmasına bağlıdır. Yardım eden kişinin iradesi, cebir veya tehdit kullanılarak sakatlanmamalıdır. Kişi yardım etmeye zorlanırsa, kişinin yardım etmek eyleminin aksini yapmaya irade ve ihtiyar etme gücü yoktur. Dikkat etmek gerekir ki bu durumda; suç

örgütüne yardım etmek eylemi ile beraber haksızlık gerçekleşmiştir.Ancak, kişinin yardım etmeye mecbur kılınması nedeniyle işlenen haksızlık konusunda kişinin iradesi ve dolayısıyla kusuru bulunmaz.

Bahsedilen yardım, sadece maddi destek olmak zorunda değildir; örnek vermek gerekirse, suç örgütüne belirli bir konuda bilgi sağlama da bu kapsamda değerlendirilmelidir. Tüm yardımların suç olarak nitelendirilmesi doğru değildir. Örneğin, bir hasta veya yaralı örgüt üyesinin tedavisi için tıbbi bir müdahale yapılması, suç teşkil etmez. Ancak, kişinin kendisini örgüte ve örgüt üyelerine hizmet etmeye adamış olması, bu amacı gerçekleştirmek için tıbbi yardıma hazır olması ve gerekli durumlarda tıbbi yardım sağlaması durumunda, örgüte yardım etme suçu söz konusu olur.[283]

Örgüt üyeleriyle belirli bir akrabalık ilişkisi içinde bulunan kişilerin örgüt üyelerine yardım etmesi ayrı bir durumu ifade eder. Bir suç örgütü mensubuna yardım etmeye çalışan bir kişinin, akrabalık ilişkisi nedeniyle verilecek cezada indirim yapılabilir; hatta bazı durumlarda hiç ceza uygulanmayabilir. Bu durumda, kanun koyucu akrabalık ilişkisi içinde olan kişinin yardımı irade ve ihtiyar etme kabiliyetine sahip olmadığını varsayar.[284]

Sonuç olarak, yardım etmek suçunun tespiti için bazı ölçütler göz önüne alınmalıdır. Bu ölçütler şu şekilde sıralanabilir: 1) Yardım eylemi, suç örgütünün ilerlemesine, faaliyetlerini kolaylaştırmasına, suç örgütünün güçlenmesine veya istikrarını sürdürmesine bir şekilde katkıda bulunmalıdır.

2) Yardım etmek amacı altında yapılan eylem, mevcut kanunlarda ayrı bir suç olarak düzenlenmemiş olmalıdır.

3) Yardımın örgüt tarafından bilinir olması gereklidir.

4) Yapılan katkı ile nedensellik ilişkisi kurulması zorunlu değildir.[285] Kanun koyucu, bu suçla ilgili olarak yardım eyleminin gerçekleştirilmesiyle bir tehlikenin ortaya çıktığını öngörerek bir düzenleme yapmıştır. Bu nedenle, suç örgütüne yardım etme suçu, eylemin gerçekleştirilmesiyle tamamlanmış kabul edilir ve bu nedenle soyut tehlike suçları

[283] Özgenç, İ.: "Suç Teşekkülü, Düşünceyi Açıklama ve Örgütlenme Hürriyeti", İHFM, C. 5, S. 3, Y. 1997, 51-63, s. 54-55.
[284] Özgenç, İ., s. 55.
[285] Demir, O.: s. 105.

kategorisine dahil edilir.[286] Ancak şunu belirtmek gerekir ki soyut tehlike suçları bakımından hareketin genel tehlikeliliği konusunun değerlendirilmesi, hakim tarafından yapılmalıdır.[287]

Kanun koyucu, örgüte yardım suçunu tanımlarken, örgüte üye olma suçuna atıfta bulunsa da, örgüte yardım etmek ve örgüte üye olmak fiilleri birbirinden ayrı bağımsız suçlardır. Failin işlediği fiillerin yoğunluğu, failin örgüt hiyerarşisi içinde yer alma durumu ve fiillerin sürekliliği gibi faktörlere bağlı olarak, failin örgüte üye olma veya örgüte yardım etme suçu işlediği durumlar arasında ayrım yapılmalıdır. Özellikle belirli bir suçu tek başına işlemesi veya münferit tek bir suça katılması durumunda, örgüte üye olma suçundan bahsedilemez; ancak, şartları sağlıyorsa örgüte yardım etme suçu söz konusu olabilir. Örgüt üyeliği için failin işlediği fiillerin belli bir yoğunlukta olması, örgüt hiyerarşisi içinde yer alması ve yaptığı fiillerin süreklilik arz ediyor olması gerekmektedir.[288]

Örgüte yardım etme suçu, çeşitli eylemlerle gerçekleştirilebilir; bunlar arasında yemek, silah, veya barınacak yer temin etmek gibi eylemler yer almaktadır. Fail, örgütün hiyerarşik yapısına dahil olmayan dışarıdan bir kişi olmalıdır ve eylemleri sürekli bir nitelik taşımamalıdır. Aksi takdirde örgüte üye olma suçu oluşabilir, ki bu konuyu yukarıda açıklamıştık. Failin, yalnızca bir kez örgüte bilinçli bir şekilde yardım etmiş olması suçun oluşması için yeterli bir durumdur. Ancak, fail yardım etme eylemine başladıktan sonra eylem yarıda kesilmiş ise, bu durumda örgüte yardım suçu tamamlanmamış olur ve ilgili suça teşebbüs nedeniyle cezalandırılır.[289]

Burada özellikle vurgulanması gereken başka bir husus, TCK md. 314'te belirtilen silahlı örgütlere silah tedarik etmekle ilgili yardımın TCK md. 220/7 kapsamına girmeyeceğidir. TCK md. 314 kapsamında kurulmuş silahlı örgütler için; silah üretimi, satın alma, ülkeye sokma veya taşıma faaliyetlerinde bulunan kişilere karşı TCK md. 315 ile ayrı bir cezai sorumluluk getirilmiştir.[290] Kanunun sistematik yapısı göz önüne alındığında, örgüte yardım etme suçu temel olarak TCK md. 220/7'de düzenlenmiş olsa da, kanun koyucu

[286] Demir, O.: s. 106.
[287] Daragenli, V.S.: "Tehlike Suçları", İÜHF Eğitim, Öğretim ve Yardımlaşma Vakfı Yayınları, Prof. Dr. Sahir Erman'a Armağan (1999), 163-188, s. 184.
[288] Turan, U.: "Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu", Sakarya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 4, S. 1, Y. 2016, 41-84, s. 57.
[289] Turan, U.: "Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu", s. 57.
[290] Turan, U.: "Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu", s. 57-58.

silahlı örgütlere yapılan silah yardımını, örgüte yardım etme suçunun özel bir hali şeklinde TCK md. 315'te düzenlemiş ve daha ağır cezalandırmayı uygun görmüştür.[291]

6. Örgütün Propagandasını Yapmak

1982 Anayasası'nın 26. Maddesi, ifade özgürlüğünü teminat altına almaktadır. Kısaca ifade özgürlüğü, düşüncelere serbestçe erişme ve bunları hiçbir müdahale olmadan açıkça ifade etme özgürlüğünü içerir. Propaganda, temelde bir düşünceyi açıklama şekli olarak kabul edilir ve genellikle bu düşüncelerin benimsenmesini teşvik etmek amacını taşır.[292]

İfade özgürlüğü, çoğulcu ve demokratik bir toplum içinde dahi sınırsız değildir. Bu nedenle hakaret, küfür, tehdit, suça teşvik, suçu ve suçluyu övmek, terör örgütlerinin propagandasını yapmak, anti-demokratik nefret içerikli ve ırkçı söylemler yapmak gibi eylemlerin, ifade özgürlüğünün koruması altına alınmadığını belirtmek gerekmektedir. Bu bağlamda, AİHM, benzer durumlarda AİHS md. 10 uyarınca ifade özgürlüğünün kötüye kullanılmaması gerektiğine atıfta bulunarak, bu ilkenin altını çizmektedir.[293] Yargıtay'ın da bu konuda hassas kararları bulunmaktadır. Örnek vermek gerekirse Yargıtay bir kararında, bir siyasi partinin gösteri yürüyüşünde parti taraftarlarınca söylenen bir takım sözleri T.C. Anayasa md. 26 ve AİHS md. 10 kapsamında ifade hürriyetinin kullanılması ve siyasi kanaat açıklaması mahiyetinde değerlendirmiştir.[294]

TCK md. 220/8 örgütün propagandasının yapılması hareketini maddenin diğer fıkralarında düzenlenmiş suçlardan bağımsız, ayrı ve müstakil bir suç şeklinde belirlemiştir.

Propaganda suçunun fiil unsuru *"propaganda yapmak"* teriminden oluşmaktadır. Propaganda kelimesi; İtalyancadan dilimize geçmiş bir kelimedir. Türkçede; Bir fikrin toplum içinde yayılmasını ve fikirlerin toplumda yerleşik hale gelmesini hedefleyen, bu amacı gerçekleştirmek için maddi veya manevi olması fark etmeksizin her türlü araçlar vasıtasıyla telkin, teşvik ve etki sağlama çabası şeklinde tanımlanabilir.[295]

---

[291] Kurtaran, M.: "Silahlı Örgüte Silah Sağlama Suçu", İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 19, S. 2, Y. 2020, 333-376, s. 335.
[292] Topçu, N.K.: "Terör Örgütünün Propagandasını Yapma Suçu (TMK md.7/2), Ceza Hukuku Dergisi, C. 10, S. 28, Y. 2015, 107-139, s. 108.
[293] Gül, C.: "AİHM Kararlarında İfade ve Medya Özgürlüğünün Sınırlandırılması Kriterleri", Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 14, S. 1, Y. 2019, 105-126, s. 113.
[294] Yargıtay 9.CD., 11.07.2012, 2308/8683 E., https://kararara ma.yargitay.gov.tr/, erişim tarihi: 6.3.2024
[295] www.tdk.com.tr, erişim tarihi: 15.04.2023.

YCGK, bir kararında propaganda fiilini: *"Bir düşüncenin toplum içinde daha fazla kabul görmesini ve fikirlerin daha derinlemesine kök salmasını amaçlayan, bu hedefi gerçekleştirmek doğrultusunda her çeşit maddi ve manevi araç gereç kullanarak telkinde bulunma ve teşvik etme faaliyetlerini ifade eder."* Şeklinde tanımlamıştır.[296]

TCK md. 220/8 uyarınca, bir suç örgütünün şiddet, tehdit, cebir içeren yöntemlerini hukuka uygun göstermeye, övmeye ya da söz konusu örgütte kullanılan yöntemleri uygulamaya, kişileri bunlara yöneltmek için cesaretlendirmeye yönelik propaganda faaliyetlerinde bulunan kişi örgütün propagandasını yapma suçunu işlemiş sayılacaktır. Bu suçun tanımı, söz, yazı, tiyatro, resim, şarkı, şiir gibi birçok farklı biçimde ortaya çıkabilen propaganda faaliyetlerini içerir. Ayrıca, yazılı veya resimli afişlerin hazırlanması, pankartlarla yürüyüş yapmak veya pankartları duvarlara asmak gibi çeşitli yöntemler de suç fiilini oluşturabilir. Bu tür propaganda, suç örgütünün şiddet içeren yöntemlerini toplumun gözünde meşrulaştırma amacını taşıdığı gibi, mevcut hukuk düzenine de meydan okuyarak derin etkiler yaratabilir. Bu nedenle, bir suç örgütünün propagandasını yapan kişilerin faaliyetleri düşünce ve ifade özgürlüğünün sınırları içinde değerlendirilemez ve ceza hukuku kapsamında cezalandırılırlar. Çünkü bu kişiler, adeta suçu ve suçluyu övme amacı güderler, suçu ve suçluluğun toplum içinde kabul görmesini ve yaygınlaşmasını hedeflerler ve bu şekilde toplumu etkileyebilirler. Bu noktada, suç örgütünün veya kullandığı yöntemlerinin propagandasını yapan kişi, suçu ve suçluyu övme suçunun özel bir türünü işlemiş kabul edilir. Ancak, dikkate alınması gereken önemli bir nokta, TCK md. 215'in bir suçu övmeyi cezalandırmasına karşın, suç örgütünün propagandasını yapma suçunun, işlenmiş bir suçu övmekten farklı olarak, işlenmeyen suçların propagandasını yapmayı suç olarak kabul etmesidir.[297]

TCK md. 220/8'e yönelik olarak 11 Nisan 2013 tarihinde kabul edilen 6459 sayılı kanunla bir değişiklik getirilmiştir. Bu değişikliğe göre, bu suçun işlenmesi için, *"Örgütün şiddet, zor kullanma veya tehdit içeren metotlarını meşru gösterecek, övecek veya bu yöntemlere başvurmayı teşvik edecek şekilde propagandasını yapması."* şartı getirilmiştir. Değişiklikle dikkat çeken önemli bir husus, eski metinde *"örgütün veya amacının"* ifadesinin kullanılmasına karşılık, yeni metinde yalnızca "*örgütün"* ifadesinin kullanılmasıdır. Bu

[296] YCGK, 1999/9-33 E., 1998/38 K., 16.03.1999., https://kararara ma.yargitay.gov.tr/, erişim tarihi: 27.12.2023.

[297] Yurtlu, F.: "Suç Örgütünün Propagandasını Yapma Suçu ve Türkiye Açısından AİHM Kararlarına Yansıması", Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 20, S. 3, Y. 2016, 411-435, s. 415-416.

değişiklikle birlikte suç örgütünün propagandasını yapma suçu artık *"bağlı hareketli bir suç"* olarak kabul edilmektedir. Dolayısıyla, artık sadece suç örgütünü övmek veya örgütü veya örgütün amacını yüceltici ifadeler kullanmak suçun oluşması için yeterli değildir. Suçun işlenmesi için örgütün cebir, şiddet veya tehdit içeren yöntemlerini hukuka uygun, örgütün amacını övmek veya bu yöntemlere başvurmaya kişileri yönlendirmek maksadı ile propaganda yapılması gerekmektedir.[298]

Suç örgütünün propagandasını yapma suçuna iştirak mümkündür. Bir kişiyi suç örgütünün propagandasını yapmaya teşvik etmek veya bu kişiye maddi veya manevi destek sağlamak mümkündür. Ayrıca suçun birden fazla kişi tarafından işlenmesi de mümkündür. Bu nedenle, TCK maddenin 220/8. fıkrasına göre suçun faili herhangi bir kişi olabilir. Faillik bakımından ilgili suçta herhangi bir özellik aranmaz.[299]

Örgütün propagandasını yapma suçu; suç işlemek amacıyla örgüt kurma ve yönetme suçundan farklı olarak somut tehlike suçu değil soyut tehlike suçudur. Suç tanımına baktığımızda, somut tehlike suçlarındaki gibi *"sonuç doğurmaya elverişli olması," "elverişli olması"* veya *"somut bir tehlike yaratması"* ifadeleri bulunmaz. Dolayısıyla, bir kimsenin suç işlemek amacıyla kurulan bir örgütün propagandasını yapması için, bu amaçla kurulan bir örgüt olduğunun bilincinde olması gerekmektedir. Şüphesiz suçun oluşumu için mevcut yapılanmanın bir suç örgütü olduğunun fail tarafından bilinmesi gerekir. Bu durumda ilgili suçun işlenmesi yalnızca *"doğrudan kast"* ile mümkündür, örgüt propagandası suçu olası kastla işlenemez.[300] Örgütün propagandasını yapma suçunda failin hiyerarşik yapının dışında bulunan örgüt dışından bir kimse olması zorunluluğu yoktur. Propaganda fiilini gerçekleştiren kişinin örgüt mensubu kişilerden biri olması da mümkündür. Bu durumda fail hem örgüt kurmak veya yönetmek ya da örgüte üye olmak suçundan hem de ayrıca örgütün propagandasını yapmak suçundan cezalandırılacaktır.[301]

Öte yandan, 3713 Sayılı Terörle Mücadele Kanunu md. 7/2'de de propaganda yapmak suçu düzenlenmiştir. Burada propaganda suçunun konusu terör örgütü, örgütün faaliyetleri, bu faaliyetler çerçevesinde işlenen suçlar ve terör örgütünün kurucu, yönetici ve

---

[298] Tozman, Ö.: s.343.; Yurtlu, F.: "Suç Örgütünün Propagandasını Yapma Suçu ve Türkiye Açısından AİHM Kararlarına Yansıması", s. 416.
[299] Tozman, Ö: s.344; Yurtlu, F.: "Suç Örgütünün Propagandasını Yapma Suçu ve Türkiye Açısından AİHM Kararlarına Yansıması", s. 425.
[300] Yurtlu, F.: "Suç Örgütünün Propagandasını Yapma Suçu ve Türkiye Açısından AİHM Kararlarına Yansıması", s. 425.
[301] Tozman, Ö.: s. 345.

üyeleridir. Bu suçun oluşabilmesi için propagandanın herhangi bir terör örgütü ile ilişkilendirilmesi gerekir. Buradaki suç da ancak doğrudan kast ile işlenebilir. Burada bahsedilen propaganda mahkeme kararı ile terör örgütü olduğunun tespiti yapılan bir terör örgütünün varlığının ve yaptığı faaliyetlerin işledikleri suçların meşruiyetini kişilerin kabul etmesi yönündeki çağrıyı ifade etmektedir. Bu çağrıda terör örgütü ve faaliyetleri övülmektedir.[302]

Yargıtay bir kararında üniversite öğrencisi sanığın, terör örgütünün propagandası şeklinde yazı ve görseller içeren afiş ve dergileri kargo şirketine gidip form doldurarak teslim almasını ve araç temin etmek için dışarıya çıktığı esnada yakalanması ile sonuçlanan olayı terör örgütünün propagandasına teşebbüs olarak değerlendirmiştir. Buna göre: *"... derginin dağıtımının henüz yasaklanmamış olmasından hareketle delillerin iyi değerlendirilmeyerek beraatine karar verilmesi bozmayı gerektirmiştir."*[303]Yargıtay'ın bu kararından hareketle TMK md. 7/2'ye teşebbüsün mümkün olduğu sonucu çıkmaktadır. Örnek olayda Yargıtay terör örgütünü ve faaliyetlerini övücü, teşvik edici içeriği propaganda olarak değerlendirilmiş, dergiler ve görselli yazılar yalnızca teslim alındığı ve dağıtım yapılmadan sanık yakalandığı için de suç tamamlanmamış, teşebbüs aşamasında kalmış olarak kabul edilmiştir. Biz de Yargıtay'ın ilgili kararına katılmaktayız.

TMK md.7/2'de de 11.04.2013 tarih ve 6459 sayılı Kanun md. 8 ile beraber değişiklik yapılmıştır. Buna göre: *"Terör örgütünün cebir, şiddet veya tehdit içeren metotlarını meşru göstermeye çalışan, öven veya bu metotlara başvurmayı teşvik eden kişi, bir yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır."* İfadesiyle ilgili madde de TCK md. 220/8'e benzer şekilde bağlı hareketli bir suç olarak düzenlenmiştir. TMK kapsamında bir terör örgütünün propagandası yapıldığı takdirde TMK md.7/2 uygulanacaktır. Çünkü TMK md. 7/2 ve TCK md.220/8 arasında özel norm-genel norm ilişkisi bulunmaktadır ve TMK md.7/2 TCK md.220/8'e göre özel norm niteliği taşımaktadır. Kısacası terör örgütünün propagandasının yapıldığı durumlarda TMK md.7/2 uygulanacaktır.

[302] Özgenç, İ.:"Terörizmin ve Terör Örgütünün Propagandası Suçu ve Ceza Hukuku Sorumluluğu", Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 25, S. 2, Y. 2021, 373-431, s. 377.
[303] Yargıtay 9.CD., 4.6.2012, 7694/7230 E., https://kararara ma.yargitay.gov.tr/, erişim tarihi: 6.3.2024.

7. Nitelikli Hal

TCK md. 220/3 hükmü, örgütün silah taşımasının ve bu silahları kullanma amacının, suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunu daha ağır bir cezaya tabi tutan nitelikli bir hali düzenlemektedir. Örgütün silahlı olması veya olmaması ya da bünyesinde bulundurduğu silahların türü, özellikleri ve silah sayılan araç gerecin sayısı, somut tehlikenin değerlendirilmesi veya mevcut somut tehlikenin ciddiyeti açısından göz önünde bulundurulması gereken önemli bir faktördür.[304]

Buradaki örgütün silahlı olması ile TCK md.314 kapsamındaki silahlı örgüt suçunu birbirinden ayırt etmek gerekir. Daha önce de belirtmiş olduğumuz üzere TCK md.314 Devletin güvenliğine, toprak bütünlüğüne, anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suç işlemek amacıyla silahlı örgüt kurmak, yönetmek ve üye olmak suçlarını 1. ve 2. fıkrada tanımlayarak cezaya bağlamıştır. Devam eden 3. fıkrasında ise gerekli şartlar oluştuğu takdirde hüküm bulunmayan diğer hallerde TCK md. 220'nin uygulanacağına hükmedilmiştir.[305]

5237 Sayılı TCK md. 6/1-f bendinde, silah kavramı tanımlanmıştır. Buna göre, silah ifadesi, ateşli silahlar, patlayıcı maddeler, kesici, delici ve bereleyici aletler dahil her türlü aleti içerir. Ayrıca, saldırı ve savunma amaçlı kullanılmamış olsalar bile fiilen bu amaçlar için kullanılabilen diğer nesneler, yakıcı, aşındırıcı, yaralayıcı, boğucu, zehirleyici, sürekli hastalığa yol açıcı nükleer, radyoaktif, kimyasal, biyolojik maddeleri de içerir. Devletin güvenliğine, toprak bütünlüğüne, anayasal düzene ve anayasal düzenin işleyişine karşı suçlar işlemek doğrultusunda kurulmuş silahlı örgütler ise TCK md. 314'te ayrı bir suç türü olarak ele alınmıştır. Bu suçun amacı, belirtilen suçları işlemektir ve silah örgütün zorunlu bir unsurudur; ancak TCK md. 220/3 kapsamında silahlı olma hali, nitelikli bir durumu temsil eder ve TCK md. 314'te listelenen suçlar dışında kalan suçları işlemek amacıyla bir araya gelinmiştir.[306]

TCK md. 220/3 çerçevesinde, örgütün mevcut bir suç işlemiş olmasının gerekmediği gibi, nitelikli durumun uygulanabilmesi için silahın kesinlikle örgüt faaliyeti içerisinde işlenmiş bir suçta kullanılması gerekli değildir. Burada dikkate alınması gereken önemli bir husus, silahın örgütün ihtiyaç duyduğu durumlarda kullanılmak amacıyla hazır

[304] Ersan, A.: "Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu", İÜHFM, C. 21, S. 1, Y. 2013, 381-408, s. 390.
[305] Yüksektepe, M. A.: Örgüt Suçları, 3. Bası, Mayıs 2022 İstanbul, s. 11.
[306] Yüksektepe, M. A.: s.13.

bulundurulması ve bu hazır bulundurmanın örgütün hedeflerini gerçekleştirmek için uygun olmasıdır. Ayrıca hazır bulundurulan silahlar üzerinde, örgüt mensuplarının tasarruf imkanının da bulunması gerekir. Örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen suçta veya suçlarda silah kullanılmış olması, tek başına nitelikli halin uygulanması için yeterli olmayıp örgütün tüm yönetici, kurucu ve üyelerinin de silahlı olmasına gerek yoktur. Örgütü kuran veya yöneten kimselerin bizzat ellerinde silah olmasına da gerek yoktur. Örgütün kurucu, yönetici ya da üyelerinin örgütün amacı dışında kalan bir nedenle silah bulundurması da nitelikli halin uygulanması için yeterli değildir. Silahın mutlaka örgütün amacı ile bağlantılı olduğunun ortaya konulması gereklidir. Örgütle alakalı olmayan, bir yada birkaç örgüt mensubunun bireysel olarak işleyecekleri suçlar için silah bulundurması durumunda TCK md. 220/3 açısından bir silahlı örgütten bahsedilemez. Silahın amaç suçları işlemeye elverişli olup olmadığı somut olayın özelliklerine göre belirlenir. Nitelikli hal yalnızca TCK md. 220/1 kapsamında kurucu ve yönetici, aynı maddenin 2. fıkrası kapsamında örgüt üyeleri bakımından uygulama alanı bulur.[307] TCK md. 220/3'ün uygulanabilmesi için iki aşamalı bir değerlendirme sistemi gereklidir. İlk olarak bulundurulan silahın TCK md.6 kapsamında belirtilen silahlara girip girmediği tespit edilmeli, ikinci olarak ise bulundurulan silahların örgütün amaçladığı suçları işlemeye elverişli olup olmadığı konusu tespit edilmelidir. Aynı durum TCK md.314 bakımından da mevcuttur. Burada amaç suçları işlemeye yönelik olarak silahlı örgütün kurulması arandığı için, söz konusu silahların suçları işlemeye elverişli olması gerekmektedir. Bu şekilde değerlendirildiğinde Örneğin TCK md. 6 kapsamında silah olarak belirlenen her aracın TCK md. 314'te yer alan suçu işlemeye elverişli olduğunu kabul etmeye olanak yoktur. Yargıtay kararlarına göre, *"bardak", "kurbağacık", "pense", "tornavida", "sopa", "taş", "su borusu"* TCK md. 6 kapsamında birer silahtır. Bu araçların ne TCK md. 314 anlamında ne de TCK md. 220/3 anlamında suçu işlemeye elverişli silah olarak kabul edilmeleri pek mümkün değildir. Başka Yargıtay kararlarına bakıldığı takdirde, örneğin; *"molotof kokteyli", "biksi mermisi", "el bombası", "kaleşnikof tüfek"* TCK md. 315'te yer alan silah sağlama suçu bakımından silah olarak kabul edilmiştir. İşte bu nedenlerle TCK md. 220/3'ün uygulama alanına girip girmediği konusu somut olayın değerlendirilmesine göre yapılır. Girdiği takdirde; örgüt kuran, yöneten veya üyeler hakkında bu suçun nitelikli haline hükmedilerek cezaları dörtte birinden yarısına kadar arttırılır.[308]

[307] Tezcan, D./Erdem, M.R./Önok, M.: s. 997., Yenidünya, A.C./İçer, Z.: s. 76-77.
[308] Yenidünya, A.C./İçer, Z.: s. 78-79.

Konu ile ilgili bir diğer husus TCK md. 220/8'dir. TCK md. 220/8'de daha önce de belirttiğimiz sürece suç örgütünün ve amacının propagandasının yapılması cezalandırılmıştır. TCK md. 220/8'de propaganda suçunun basın ve yayın yolu ile gerçekleştirilmesi ise cezanın arttırıcı sebebi olarak belirlenmiştir.

AİHM, AİHS 10. maddesinin yorumlanmasında basın özgürlüğünün korunmasına özel bir önem atfetmektedir. Bu bağlamda, AİHM'nin ilgili bazı kararlarını aktarmak faydalı olacaktır: Örneğin, *"Haberde ve Yorumda Gerçek"* isimli haftalık dergide 23 Ağustos 1992 tarihinde yayımlanan iki okur mektubu sebebiyle İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi'nde (DGM) görülen bir davada, dergi sahibine beş ay hapis cezası verilmiştir. AİHM'nin bu duruma ilişkin değerlendirmesine göre, mektuplarda kullanılan *"faşist Türk ordusu", "T.C. cinayet çetesi" gibi ifadeler ve "katliam", "acımasızlar", "kan dökücüler"* gibi sözlerle çatışmanın diğer tarafını karalamaya yönelik açık bir eğilim bulunmaktadır. Değerlendirmeye göre yukarıdaki ifadeler kişilerde önyargıları arttırarak kanlı bir intikam duygusunu harekete geçirmektedir. Söz konusu mektuplar iddia konusu kişilere karşı derin bir düşmanlığı aşılayarak bölgede şiddete teşvik eder niteliktedir. Mahkeme bu açıdan kişiye verilen mahkumiyet kararı için sunulan gerekçeleri yeterli bulmuş ve müdahalenin ifade özgürlüğüne zarar vermediğine karar vermiştir.[309](Sürek II, Türkiye,1999)[310]

AİHM'in Türkiye'nin AİHS'ni ihlal ettiğine yönelik kararları da mevcuttur: Sürek/Özdemir kararında PKK terör örgütünün liderleriyle gerçekleştirilen bir röportaj sebebiyle dergi sahibi ve yazı işleri müdürü hakkında ceza verilmesine ilişkin olarak; yasadışı bir örgütün önde gelenleri ile röportaj yapılmasının tek başına ifade özgürlüğüne müdahaleyi haklı kılmadığını belirterek, röportajın içeriğinin sert eleştirilerden oluştuğunu, Türkiye'nin güneydoğusunda yaşanan problemlere tek taraflı bir bakış açısı ile yaklaşsa da şiddete ve düşmanlığa yönelik bir kışkırtma olmadığına karar vermiştir. AİHM, ulusal makamlarının halkın bilgilendirme hakkına saygı göstermediğine kanaat etmiştir.[311]

TCK md. 220/8'de basın yayın özgürlüğüne bir sınırlama getirilmiştir. Kanun koyucu, suçun basın yayın yolu ile işlenmesi durumunda, toplum ve kişiler üzerindeki etkinin boyutunun alabileceği halden ve bunun sonucunda oluşabilecek tehlikelerden hareketle böyle bir düzenleme getirmiştir. Bir suç örgütünün faaliyetlerinin, suç içeren

[309] Kavlak, C., s. 447.
[310] https://www.hukukturk.com/aihm-turkiye-kararlari, erişim tarihi: 28.12.2023.
[311] Kavlak, C., s. 448., https://www.hukukturk.com/aihm-turkiye-kararlari, erişim tarihi: 28.12.2023.

eylemlerinin övülmesi, şiddete tahrik ve teşvik eden yayınlar yapılması basın ve yayın yoluyla günümüzde kitlelere ulaşmak çok daha kolay bir hal aldığı için ağırlaştırıcı bir neden olarak düzenlenmiştir. Bu durum suçun nitelikli halidir.[312]

B. Kusurluluk

Bir davranış ancak maddi unsurlara ek olarak manevi unsurların da gerçekleştiğinin tespit edilmesi halinde haksızlık boyutuna varabilir. Manevi unsurdan, kişi ile işlediği fiil arasındaki manevi bağ anlaşılmalıdır. Eğer kişinin işlediği fiil ile kendisi arasında manevi bir bağ yok ise bu davranışa fiil diyemeyiz ve bir suçun varlığından da söz edilemez. TCK md. 21 uyarınca: *"Suçun oluşumu kastın varlığına bağlıdır."* Bu hükümden yola çıkarak kanunun aksini belirtmediği hallerde ve özel hükümler kısmında yer alan bir suçtan bahsedebilmek için failin kasıtlı olarak hareket etmesi gereklidir. Cezalandırılan taksirli hareketler ise ceza hukuku bağlamında istisnadır, esas olan kastla suç işlenmesidir.[313]

Suç örgütü oluşturmak ve suç örgütünün yöneticisi, organize eden kişisi olmak suçu da sadece kasten işlenebilecek bir suç türüdür. Yani, fail, kendisi dahil en az üç kişinin suç işlemeyi amaçladığı bir örgütün hiyerarşik yapısı içinde olduğunu bilmeli ve bu kişilerle aynı amacı paylaşarak hareket ettiğini irade etmelidir.[314]

Bu suçtan dolayı bir kişinin sorumlu tutulabilmesi için, suç işlemek üzere kurulmuş bir örgütün mevcut olduğunu, örgütün gayrimeşru amaçlarına yönelik olarak etkinliklerde bulunduğunu ve hiyerarşik yapının bir parçası olarak hedeflerini benimseyerek hareket ettiğinin bilincinde olması gerekmektedir. Kişinin bu unsurlar hakkında bilgisizliği, kast unsuru ile uyumsuzdur. Örneğin, meşru bir organizasyon olduğuna inanarak hareket eden ve suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçuna üye olan bir kişi suç örgütüne üye olmaK kastına sahip olmadığı için cezalandırılmaz. Çünkü bu kişide suç örgütüne üye olmak iradesi bulunmamaktadır.[315] Kişinin suç örgütünün unsurları hakkında bilgisizliği, kast unsuru ile uyumsuzdur.[316]

Bizim katıldığımız görüşe göre, TCK md. 220 kapsamındaki örgüt kurmak, yönetmek ve örgüte üye olmak suçu, doğrudan kast ile işlenebilen bir suç türüdür. Bu suçun

[312] Kavlak, C., s. 449.
[313] Koca, M./Üzülmez, İ: Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 15. Bası, 2022 Ankara, s. 147.
[314] Yenidünya, A.C./İçer, Z.: s. 82.
[315] Yaşar, O./Gökcan, H.T./Artuç, M.: Yorumlu Uygulamalı TCK, 2. Bası, C. 5, Ankara, 2014, s. 6654.
[316] Yenidünya, A.C./İçer, Z.: s. 82.

olası kastla işlenmesi mümkün değildir ve TCK md. 22/1'e göre değerlendirildiğinde taksirle işlenemez. Örgüt kurmak eylemi, suç işlemek amacıyla gerçekleştiğinde, tipik bir suç meydana gelir. Bu noktada, failin belirli bir kasıtla sonucu gerçekleştirmeye yönelik hareket ettiği kabul edilir.[317]

Bazı hukukçular, suç işleme niyetiyle örgüt oluşturma suçunun, özel bir kast gerektirdiğini iddia etmektedirler. Bu durumda, özel kastın, hem suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunda hem de örgüt içinde işlenen suçlarda bulunması gerekmektedir. Örgüt suçunun meydana gelmesi için en aşağı üç kişiden oluşan bir grubun, kanunda suç sayılan eylemleri gerçekleştirme amacı etrafında birleşmesi gereklidir. Söz konusu amaç, örgütü kuran, yöneten ve üyelerinin hepsinde bulunmalıdır.[318]

İptal edilmiş TCK md.220/6 için ise, örgüte üye olmamakla beraber suç örgütü için suç işleyen fail hakkında, suç örgütüne üye olma fiilinden ayrıca ceza verilebilmesi için ilk olarak örgüt adına işlediği suç bakımından söz konusu suçun kasten işlenmesi gereklidir. Bu suçu taksirli bir şekilde işlemesi ayrıca örgüte üye olmaktan cezalandırılmasına engeldir. Fail, suç örgütü adına suç işlediğini bilmeli ve istemelidir. Örgüte yardım etme suçunda da yine manevi unsur kasttır. Fail, yardım ettiği kişi veya kişilerin örgüt mensubu olduğunu bilip yaptığı hareketin örgüte katkı sağladığını da bilmelidir. Fail örgüt üyesi olduğunu bilmediği ancak bir suç işlediğini bildiği bir kimseye, yakalanmaması amacıyla yardımda bulunursa burada TCK md. 220/7 söz konusu değil, TCK md. 283'te yer alan suçluyu kayırma suçu söz konusudur. Yardımın insani duygularla yapılması ancak örgüte katkı sağladığı durumlarda ise failin örgütün varlığına yönelik bilgisizliği TCK md. 30/1'e göre kastı ortadan kaldırır.[319]

Suç işlemek niyetiyle örgüt kurma suçunda, koşulları var ise TCK md. 25/2[320] ve TCK md. 28'in uygulanması söz konusu olabilir. TCK md. 28'e göre: *"Karşı koyamayacağı veya kurtulamayacağı cebir ve şiddet veya muhakkak ve ağır bir korkutma veya tehdit sonucu suç işleyen kimseye ceza verilmez. Bu gibi hallerde cebir ve şiddet, korkutma ve tehdidi kullanan kişi suçun faili sayılır."*

---

317 Yenidünya, A.C./İçer, Z.: s. 81.

318 Özcan, N.S.: "Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu", EÜHFD, C. 8, S. 2, Y. 2013, 651-692, s. 679.

319 Yenidünya, A.C./İçer, Z.: s. 82-83., Kavlak, C.: s. 416-417.

320 TCK md. 25/2'de zorunluluk hali düzenlenmektedir. Zorunluluk halinin hukuka uygunluk nedeni mi yoksa kusuru ortadan kaldıran bir hal mi olduğu doktrinde tartışmalı olup CMK md. 223 ile beraber değerlendirildiğinde kusuru ortadan kaldıran bir neden olarak kabul edilebileceği düşüncesindeyiz.

TCK md. 28'e giren fiillerin biriyle suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu kapsamında bulunan fiillerden birinin kişinin iradesi zorlanarak gerçekleştirmesi mümkün gözükmektedir. Suç örgütünün sahip olduğu güç, korkutucu etki de düşünülecek olursa kişilerin her zaman bir suç örgütüne kendi isteğiyle girmesi düşünülemez. TCK md. 28'in TCK md. 220'ye uygulanması düşünüldüğü takdirde örgüte üye olmak ve örgüte yardım etmek suçları açısından daha etkili olacaktır. Örgüt kurmak ve yönetmek fiillerinin TCK md. 28'deki yöntemler ile gerçekleştirilmesi pek olası gözükmemektedir.[321]

Ayrıca bazı durumlarda TCK md. 25/2'deki zorunluluk hali de mümkün olabilir. Bu suç örgütünü oluşturan belli bir grubun zorlaması ile gündeme gelebilir. Bu halin de yine en çok örgüte yardım etmek fiili üzerinde gerçekleşeceği düşüncesindeyiz.[322]

C.Hukuka Aykırılık

TCK md. 220'deki düzenlemeye göre amacı suç işlemek olan kişilerin, sürekli ve belirsiz sayıda suçlar işlemek amacıyla bir araya gelmeleri hukuka aykırı bir durumdur. Örgüt kurmak fiili dışında bu suç tipi altında düzenlenen diğer fiiller için de bu durum geçerlidir.[323]

Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunda gerçekleşebilecek tek durum, CMK md.139'da düzenlenmiş olan gizli görevli kullanılmasıdır. Yasal düzenlemelere göre, gizli soruşturmacı, gözlem altında tuttuğu örgütle ilgili tüm araştırmaları yapma, örgütün eylemleri sırasında işlenen her bir suçu araştırma ve bu suçlarla ilgili delilleri toplama görevini üstlenir. Gizli soruşturmacı kanun hükmünü yerine getirmesi sebebiyle TCK md. 24/1 hükmüne göre; örgüte üye olmaktan cezalandırılamaz. Gizli soruşturmacı görevi dolayısıyla suç işleyemez, örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlara hiçbir şekilde katılamaz. Bununla beraber örgüt yöneticisi de olamaz. Yalnızca örgüt hiyerarşi altında üye konumunda bulunabilir, görevlendirildiği örgütün işlemiş olduğu suçlardan sorumlu değildir.[324] CMK md. 139/7'de söz konusu maddenin uygulanabileceği suç tipleri sayılmıştır. Buna göre TCK md. 220 açısından 2,7 ve 8. fıkralar dışında uygulama alanı bulur.[325]

---

[321] Tozman, Ö.: s. 379.
[322] Tozman, Ö.: s. 380.
[323] Tozman, Ö.: s. 376.
[324] Tezcan, D./Erdem, M.R./Önok, M.: s. 998, Yenidünya, A.C./İçer, Z.: s. 85.
[325] Tozman, Ö.: s. 377.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SUÇUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ BİÇİMLERİ, ETKİN PİŞMANLIK, CEZA, CEZA MUHAKEMESİ VE HÜKMÜN İNFAZI

I. SUÇUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ ŞEKİLLERİ

A. Teşebbüs

Suç, genellikle belirli aşamalardan geçerek gerçekleşir. Suçun gerçekleşmesi için izlenen bu aşamaların tümüne *"suç yolculuğu"* veya başka bir deyişle *"iter criminis"* denir. Suç yolu terimi, suçun oluşumunu anlamak için dört temel aşamadan oluşur: düşünce aşaması, icra aşaması, tamamlama aşaması ve sona erme aşaması.[326] Düşünce aşaması, bir suçun işlenmesine yönelik kararın oluşturulduğu, kişinin zihinsel sürecinde meydana gelir ve suç işleme kararı olarak son halini alır. Başka bir ifadeyle düşünce aşaması failin psişiğinde meydana gelir. Bu nedenle düşünce aşaması, yalnızca kasıtlı suçlarda gerçekleşir çünkü sadece bir sonucun istendiği durumlarda bir düşünce aşaması mevcut olabilir. Ancak suç işleme kararı sadece başlı başına cezalandırılamaz. Aksi takdirde, hem çağdaş bir hukuk devletinin değerlerine uygun olmamasından hem de kanıtlanmasının zorluğundan dolayı düşünce aşamasında kalan suçlar cezalandırılamaz. Düşünce aşamasını icra aşaması takip eder. İcra aşaması, kişinin zihinsel sürecinde oluşturduğu düşüncenin somut bir şekilde hayata geçirilmesi, yani suçu işlemeye yönelik olarak harekete geçilmesi anlamına gelir. İcra hareketlerinin belirli bir tanımı veya şablonu yoktur. Her suç için kanunda tanımlanmış tipik hareketlere göre icra hareketi tanımlanır. Örneğin, bir kişi hırsızlık yapmaya karar verir ve masada duran içi para dolu cüzdanı almak üzere masadan kalkar ve masaya yaklaşırsa, bu, hırsızlık suçu açısından icra aşamasını temsil eder. Bundan sonra tamamlanma aşaması gelir. Tamamlanma aşamasından bahsedebilmek için kanuni tanımın gerektirdiği tüm unsurların yeterli ölçüde gerçekleşmiş olması gerekir. Eğer kanuni tanımın aradığı tüm unsurlar yeterince gerçekleşmezse, suç tamamlanmamış olur, yani teşebbüs aşamasında kalır. Örneğin, bir kişi bir insanı öldürme niyetiyle tabancasını çıkarır ve ateş eder, ancak mağdur ölmezse, insan öldürme suçu işlenmeyecektir; bunun yerine insan öldürmeye teşebbüs suçu gerçekleşmiş olacaktır. Çünkü kanunda aranan *"ölüm"* unsuru gerçekleşmemiştir. Tamamlanmış bir suç her zaman sona ermiş bir suç anlamına gelmez. Tamamlanmış suç,

[326] Aydın, D.: "Suça Teşebbüs", Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 55, S. 1, Y. 2006, 85-113, s. 86.

kanunda öngörülen unsurların gerçekleşme aşamasını ifade ederken, sona ermiş suç, suç olarak kabul edilen olayın tamamen sona erdiği anı ifade eder. Bu nedenle suçun tamamlanma anı ile sona erme anı her zaman aynı değildir. Sürekli olarak işlenen suçlar, örneğin bir suçun işlendiği her anı temsil eden iki farklı kavramı ifade eder. Ele aldığımız suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunda da suçun tamamlanma anı ile sona erme anı birbirinden zamansal olarak farklı iki kavramdır. [327]

Ceza Hukukunda, *"suçun özel görünüş şekilleri"* bölümünde ele alınan teşebbüs kavramı; failin, suçun işlenmesine başladıktan sonra elinde olmayan nedenlerden dolayı icra hareketlerini yarıda kesmesi veya istenen sonucu tamamlayamaması olarak tanımlanabilir. Bu tanıma göre, suçu işlemeye başlayan fail, elinde olmayan sebepler nedeniyle suçun nesnel öğelerini tamamen veya kısmen gerçekleştiremez. Subjektif unsur açısından, tamamlanmış bir suç ile teşebbüs aşamasında olan bir suç arasında herhangi bir fark yoktur; yani failin suçun subjektif öğesi tam olarak mevcuttur.[328]

Kanunda tanımlanan tipik suç eylemi gerçekleşmediyse, genellikle failin cezalandırılması mümkün değildir. Yukarıda belirtildiği gibi, teşebbüs aşamasındaki eylemler, suçun nesnel unsurları bakımından tamamlanmamış, yarıda kalmış eylemlerdir. Teşebbüsün cezalandırılması, ceza hukukunun uygulanabilirliğini genişletici bir yaklaşımı içerir. Eğer teşebbüs cezalandırılmazsa, suç işlemeye yönelik gerçekleştirilen eylemlerin cezalandırılması da mümkün olmazdı.[329]

Suça teşebbüsün cezalandırılabilirliği, failin hukuk normlarına aykırı, herhangi bir biçimde açığa çıkan ve hukuki düzeni, kamu düzenini tehlikeye atan ve toplumun hukuki bilincine zarar veren davranışlara neden olan failin kendi iradesinden kaynaklanır.[330]

Örgüt suçunda temelde hazırlık aşamalarını kapsadığı ifade edilebilir. Bu suç, işlenmesi amaçlanan suçların bir tür hazırlık hareketi olarak kabul edilir. Burada hem salt hareket suçu hem de kesintisiz bir suç söz konusudur. Suçun tamamlanması ile sona ermesi farklı zamanlardadır. Bütün bu özellikleri dikkate alındığında suçun teşebbüsü mümkün gözükmemektedir. Bu mesele, öğretide tartışmalı olmasına rağmen, genel olarak kabul

[327] Aydın, D.: "Suça Teşebbüs", s. 86-87.
[328] Çiftcioğlu, C.T./Akdovan, E.: "Türk Ceza Hukukunda Teşebbüs", Fasikül Hukuk Dergisi, C. 7, S. 67, Y. 2015, 17-31, s. 17-18.
[329] Aydın, D.: "Suça Teşebbüs", s. 88-89., Hafızoğulları, Z./Özen, M.: s. 305.
[330] Heinrich, B.: Ceza Hukuku Genel Kısım-1, 1. Bası, 2014 Ankara, s. 421.

edilen görüşe göre, teşebbüs, örgütün kurulması için gerekli hareketlerin doğrudan yapılmasını içerir; ancak, örgüt kurma amacı varken kurulamaması durumunda, TCK md. 220/1 hükmünün örgütün amaçlarını gerçekleştirmeye uygun bir yapıda olup olmadığını belirlemenin mümkün olmaması teşebbüsü ortadan kaldırır. Diğer bir görüş ise, sadece eylemi suç olan örgüt kurma suçuna ilişkin eylemler, kısımlara ayrılabilirse, örgüt kurucularının irade ve niyetlerinden tamamen ayrı olarak sonuç vermeyebileceğinden, teşebbüsün uygulanabilir olduğunu iddia eder.[331]

Örgüt içerisinde hiyerarşi altında bulunmayan bir kişinin, örgüte bilinçli ve isteyerek yardım etme girişiminde bulunması durumunda, 220/7 hükmüne göre, bu kişi örgüt üyesi olarak cezalandırılabilir. Ancak bu durumda teşebbüsten bahsedilir ve teşebbüs hükümleri uygulanır. Benzer şekilde, örgütün propagandasında da teşebbüs mümkündür. Propaganda yapma suçu, sırf hareket suçu olarak kabul edilir. Propaganda suçu için ceza kanununda herhangi bir sonuca yer verilmemiştir. Bu bağlamda, fiilin aşamalar halinde gerçekleşebileceği durumlarda, bu suça teşebbüs mümkün olabilir.[332]

Yargıtay Ceza Genel Kurulu da bir kararında, silahlı örgüte yardım suçuna teşebbüsün mümkün olduğunu kabul ederek konuya ilişkin bulunmuş olduğu açıklamalara göre: İlgili iş, görev veya hizmet tamamlandığında, failin yardım suçunun tamamlandığı kabul edilir. Ancak, örgüte yardım etme amacıyla karar verip elverişli hareketlerle iş veya göreve doğrudan başlayan bir fail, elinde olmayan nedenlerle görevi tamamlayamaz veya sonuç alamazsa, suçun girişim aşamasında olduğu kabul edilmelidir. Bu tür durumları değerlendirirken, tüm ilgili olgular dikkate alınmalı ve sanığın hukuki durumu belirlenmelidir. Bir diğer ifadeyle, örgüte yardım suçunun tamamlanıp tamamlanmadığı, failin üstlendiği veya kendisine verilen görevin tamamlanıp tamamlanmadığına bağlı olarak belirlenmelidir. Bu değerlendirme diğer kişi veya faillerin eylemlerinden bağımsız olarak yapılırsa daha sağlıklı bir sonuç elde edilir.[333]

Yargıtay başka bir kararında ise örgüt suçunun propagandasını yapma suçunun da teşebbüs aşamasında kalacağını kabul etmiştir. İlgili kararda Yargıtay'ın yapmış olduğu

---

[331] Tezcan, D./Erdem, M.R./Önok, M.: s.1000, Gültaş, V./Güzeldere, M.: 5237 Sayılı TÜrk Ceza Kanunu'nda Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma ve Silahlı Örgüt Suçları: s. 42., Yenidünya, A.C./İçer,Z.: s. 86., Özen, M.: s. 599.

[332] Yenidünya, A.C./İçer, Z.: s. 87-90.

[333] YCGK, 2012/9-1234 E., 2012/1825 K., 31.10.2012., https://kararara ma.yargitay.gov.tr/, erişim tarihi: 28.12.2023.

açıklamalara göre : Silahlı terör örgütünün amaçları doğrultusunda yayın yapan ve örgütün propagandasını içeren 30 adet dergiyi, bir partinin il binasından alarak başka bir kişiye teslim etmek üzere bir derneğe götürmeye çalışırken, içindeki dergilerle birlikte yakalanan sanığın suçunun, görevini tamamlamadan teşebbüs aşamasında kaldığı kabul edilerek ilgili suça teşebbüs üzerinden cezai sorumluluk belirlenmelidir, şeklinde ifade olunmuştur.[334]

B. İçtima

Türk Ceza Hukuku içerisinde yer alan ve *"Her eylem için bir suç, her suç için bir ceza"* şeklinde özetlenebilecek temel ilke, ceza hukukunda bütünleştirici bir perspektifi temsil eder. Bu ilke, her suçlunun işlediği eylemin karşılığında yalnızca ilgili suç için belirlenen cezayı alması gerektiğini vurgular. Bu prensip gereğince, işlenen her suç, ayrı bir ceza ile cezalandırılır ve bu cezalar, her bir suçun kendine özgü niteliklerini muhafaza eder. Suçların birleştirilerek cezalandırılması, nadir istisnai durumlara mahsus bir uygulamadır.[335]

5237 Sayılı TCK, suçların birleştirilmesi ile ilgili olarak 42. madde bileşik suç, 43. madde zincirleme suç ve 44. madde fikri içtima başlıkları altında çeşitli düzenlemelere yer vermiştir. Bu üç durumla karşılaşıldığında, birden fazla işlenmiş suç söz konusu olur, ancak faile bütün bu suçlarından dolayı tek bir ceza verilir.[336] Suçların içtiması durumunda, failin sorumluluğunu belirlerken ilgili suçların öngördüğü cezalar ayrı ayrı toplanmaz. Bunun yerine, ceza belirleme esası, suçlardan birinin cezasına dayanarak uygulanır. Başka bir deyişle, cezalar birleştirilmez; bunun yerine, içtimaya uğrayan suçlardan sadece birine, genellikle en ağır olanına dayalı olarak ceza verilir.[337] TCK md. 220'deki örgüt suçu bakımından fikri içtima kuralları benimsenmemiş TCK'da genel olarak kabul gören gerçek içtima kuralları kabul edilmiştir. Şöyle ki; suç örgütü oluşturma başka bir ifadeyle kurma ya da bu suç örgütünü yöneten kişi olma ile suç örgütüne üye konumuna erişme fiilleri, örgütün amacı doğrultusunda işlenen suçlardan bağımsız olarak cezalandırılmaktadır. TCK md. 220/5'e göre; örgüt yöneticileri, örgütün eylemleri kapsamında işlenen suçların bütününden dolayı ayrıca fail olarak cezalandırılır. Diğer üyeler açısından suçlardan sorumluluk iştirak kuralları çerçevesinde belirlenir.(TCK md.220/4). Örgüt suçu, örgütün kurulması ile beraber

---

[334] Yargıtay 9. CD., 2012/4 E., 2013/4302 K., 20.03.2013., https://kararara ma.yargitay.gov.tr/, erişim tarihi: 28.12.2023.
[335] Koca, M.: "Fikri İçtima", Ceza Hukuku Dergisi, C. 2, S. 4, Y. 2007, 197-221, s. 197., Hafızoğulları, Z./Özen, M: s. 354.
[336] Koca, M.: "Fikri İçtima", s. 198.
[337] Şan, S.: "Türk Ceza Hukukunda Fikri İçtima", Terazi Hukuk Dergisi, C. 9, S. 98, Y. 2014, 84-94, s. 84.

oluşması nedeniyle, örgütün hedeflediği suçları işlemesi bir suç örgütü kurma, yönetme ve örgüte üye olma suçlarını ortadan kaldırmamaktadır. Örgütün işlemeyi amaçladığı suçlar, örgüt kurma suçunun unsuru ya da ağırlaştırıcı nedeni olmadığı için bileşik suçtan söz edilememektedir. Bu durumda örgütü kuranlar ve örgüte üye olanlar, örgüt kurma ve üye olmak suçundan cezalandırılacakları gibi bu kapsamda işledikleri suçlara da katkıları oranında cezalandırılacaklardır. Yukarıda ifade etmiş olduğumuz şu ifade burada da geçerli olacaktır: ortada ne kadar sayıda işlenmiş suç var ise, bu suçlar ile doğru orantılı olarak o kadar ceza bulunmaktadır.[338]

Uygulanacak gerçek içtima kuralı yalnız TCK md. 220'de düzenlenmiş örgüte özgü bir durum değildir. TCK md. 220/4 TCK bakımından silahlı örgüt suçlarında da, örneğin TCK md. 78'de düzenlenmiş soykırım ve insanlığa karşı suç işlemek amacıyla kurulmuş örgütte de uygulanacaktır. TCK'da yer alan birtakım suçlar açısından örgütlü işlenmesi cezayı ağırlaştıran nitelikli hallerdir. TCK md.79/3'te yer alan göçmen kaçakçılığı suçu buna örnek gösterilebilir. Bu suçların nitelikli hallerinden cezaya hükmolunabilmesi için ayrıca TCK 220 uyarınca da haklarında cezaya hükmolunmuş olması gerekir.[339]

Örgüt kurma suçunda zincirleme suç kurallarının uygulanması mümkündür. Bunun için her bir somut olay ayrı ayrı değerlendirilmelidir. Ancak belirtmek gerekir ki, örgüt kurma, yönetme ve örgüte üye olma suçu birden fazla belirsiz sayıda suç işlemek amacıyla gerçekleştirilir. Bu bağlamda örgütün hep aynı suçu işlemeye yönelik kararı zincirleme suç bakımından aynı suçu işleme durumuna girmez. Dolayısıyla örgütün eylemleri içerisinde işlenen suçlar zincirleme suç biçiminde işlenebilir ve hal böyle olsa da bu örgüt kurma, yönetme ve örgüte üye olma suçunun tekliğine etki etmez.[340]

C. İştirak

İştirak kavramı, birden fazla kişinin aynı suça katılması durumunda, bu kişilerin cezai sorumluluklarının nasıl belirleneceği konusuyla ilgilidir. İştirak, genellikle faillik ve şeriklik olmak üzere iki ana şekilde gerçekleşir. Suç işlemek için tanımlanan eylemi yalnızca tek bir kişi gerçekleştirirse, bu durumda o kişi doğrudan fail olarak kabul edilir. Ancak başka bir kişi aracılığıyla işlenirse, bu durumda dolaylı faillik söz konusu olur. Suçu birlikte işleyen kişiler, her biri müşterek fail olarak kabul edilir. Şerik olarak adlandırılan kişiler ise suçun

[338] Tozman, Ö.: s. 407., Tezcan, D./Erdem, M.R./Önok, M.: s. 1000.
[339] Yenidünya, A.C./İçer, Z.: s. 94., Tozman, Ö.: s. 408.
[340] Yenidünya, A.C./İçer, Z.: s. 95, Tozman, Ö.: s. 409.

işlenmesine katkıda bulunur, ancak kanun tarafında suç olarak kabul edilen fiilleri gerçekleştiren kişiler değillerdir.[341]

Ceza hukukunda suça iştirakte faillerin cezai sorumluluğunu belirleme açısından üç farklı sistem bulunmaktadır. İlk sistemde, iştirak eden her kimse suçun tamamını kendisine mal etmiş sayılır ve katkı derecesi dikkate alınmadan tüm katılanlar aynı cezaya çarptırılır. İkinci sistemde, suça iştirak eden kişiler cezalarını katılma derecelerine göre alırlar. Bu sistemde asli fail ve fer'i fail kavramları bulunur ve asli fail, fer'i faillere göre daha ağır cezalar alır. Üçüncü sistem ise failleri suça maddi veya manevi katkı derecesine göre değil, katılanların kötülük derecesine göre ayrılması gerektiğini savunur. Türk Ceza Hukuku ise ikinci sistemi benimsemiştir ve her iştirakçinin derecesine göre cezalandırılır.[342]

Örgüt kurma ve yönetme suçunda, üye sayısı için gerekli asgari sayı üçtür. İştirak durumunda ise en az 2 kişi ortak bir suç işlemek amacında birleşirler. Bu durumda iştirak eden kişiler suçun faili ya da yardım edeni konumunda olurlar. İştirak ile suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunun farklarına daha önce değinmiştik. Ancak tekrar etmek gerekirse iştirakte kişiler belirli sayıdaki ve belirli suçları işlemek hedefi ile birleşirler ve aralarında hiyerarşik bir ilişki mevcut değildir, suçun işlenmesi ile suç sona erer. Suç işlemek niyetiyle örgüt kurma suçunda ise azami miktarda 3 kişi mevcuttur ve bu kişiler arasında hiyerarşik bir ilişki söz konusudur, amaçlanan suçun işlenmesi ile suç sona ermez ayrıca bu kişiler sayısı belli olmayan pek çok suç işlemek üzere bir araya gelmişlerdir ve hepsinde bu suçu bir örgüt altında işleme iradesi mevcuttur.

Yargıtay 6. Ceza Dairesi'nin vermiş olduğu bir karara göre konu ile ilgili şöyle bir çıkarımda bulunabiliriz: Suç işlemek amacıyla örgüt kurmak eylemi, iştirake benzerlik gösterir. Fakat bazı kriterler açısından iştirak kurumundan farklılık göstermektedir. Şöyle ki, iştirakte; şerik kişiler arasında açık bir şekilde belirlenmiş anlaşma bulunur ve bu kişiler önceden belirledikleri bir veya birkaç suçu işlemek gayesiyle bir araya gelmiş bulunurlar. İşlenecek suç açısından, fiil, sayı ve mağdur bellidir. İştirak sonucu olarak suç işlendiğinde anlaşma da son bulur. Yeni bir suçun işlenmesi gündeme gelmez. Suç işlemek maksadıyla örgüt kurmada tek veya birden fazla suç gerçekleştirdikten sonra bile organize edilmiş ve planlanmış belirsiz sayıda suçlar işlemek amacıyla örgüt varlığını korumaya devam eder.

[341] Karabeyeser, S.: "Suça İştirak", THD, C. 10, S. 110, Y. 2015, 58-69, s. 58-59., Hafızoğulları, Z./Özen, M: s. 326.
[342] Erem, F.: "Suça İştirak", AÜHFD, C. 3, S. 1, Y. 1946, 62-107, s. 63.

Örgüte katılan failler, işlenen suç nedeniyle katkıda bulundukları için cezalandırılırlar. Bu katılım, suça dahil olan kişilere uygulanır. Örgütün kurucuları, ya kendi başlarına ya da başkalarıyla anlaşma yapılmasını başlatan kişilerdir. Örgüt kurucuları ve yöneticileri, örgütün oluşumuna katkı sağlayan faaliyetlerde bulunurlar. Örgütü yönetenler ise yüksek pozisyonlarda bulunan ve kolektif faaliyetleri kısmen veya tamamen düzenleyen, koordinasyonunu sağlayan kişilerdir. Örgüte daha sonradan katılmayı seçen kişiler, iş bölümü gereği belirli bir rol üstlenerek örgüt üyeliği kazanırlar. Örgüt üyesi olmasalar da, suç işlemek veya yardım etmek amacıyla örgüt adına faaliyet gösteren kişiler de örgüt üyesi olarak kabul edilirler. Suç örgütü aracılığıyla suç olarak kabul edilen bir eylemin gerçekleşmiş olması gerekmektedir. Yasal bir temel olmaksızın, sadece iddia edilen suçların benzerliği nedeniyle uygulama yapılması mümkün değildir.[343]

Çok failli bir suç olan suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçuna iştirak mümkündür. Ancak çok failli suçlarda iştirak suça katılmaya mecbur olanlar dışında kalan kişiler tarafından söz konusu olabilir. Örgüt kuran, yöneten ve üyeler suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunun zaten zorunlu failleridir. Örgüt içindeki hiyerarşik yapı içerisinde bulunmasa da, örgüte kasten yardım eden kişinin cezalandırılması TCK md. 220/7 gereği örgüt üyesi gibi olacağından bu suça yardım etme suçunda iştirak kurallarının uygulanması mümkün değildir. O halde suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçuna yalnızca azmettirme biçiminde iştirak söz konusu olabilir. Örgüte üye olanlar, üye olma suçu yanında örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmiş bir suç varsa, bu suçlara katkıları göz önünde bulundurularak azmettiren, yardım eden ya da fail olarak cezalandırılırlar. Örgüte üye olmamakla birlikte, örgüt adına suç işleyen kişi de, TCK md. 220/6 gereği örgüte üye olmak suçu ile beraber işlediği suçtaki iştirakinin derecesine göre ayrıca cezalandırılır. *"Örgüt adına suç işleme"* ifadesi yalnızca faili içerir. Bu nedenle, örgüt üyesi olmayan kişi, örgüt için suç işlemeye teşvik eden ya da yardımda bulunan kişinin örgüt üyesi olarak ayrıca cezalandırılmasına izin vermez. Ancak, örgüt kurma suçu için iştirak edenler daha sonra aynı örgüte katılarak örgüt üyesi olurlarsa, ceza sorumlulukları sadece TCK md. 220 kapsamında belirlenecektir. Çünkü bu durumda ihlal edilen aslında tek bir hukuki menfaattir. Örgüte üye olmadan örgütün işlediği suça veya suçlara yardım eden kişi, yalnızca yardımdan dolayı cezalandırılır. TCK md. 220/7'den farklıdır. TCK md. 220/7'de örgüt içinde işlenen suça yardım değil, örgüte yardım hükümleri bulunmaktadır. Bir suça yardım eden kişinin örgüt üyesi olup

[343] Yargıtay 6. CD., 2013/5246 E. , 2016/5163 K., 16.06.2016., https://kararara ma.yargitay.gov.tr/, erişim tarihi: 28.12.2023.

olamayacağı, somut olaya bağlı olarak değerlendirilmesi gereken bir konudur. Bu kişi, farklı nedenlerle örgüte üye sayılabiliyorsa, hem örgüt üyeliğinden hem de örgütün faaliyeti kapsamında işlenen suça yardımdan cezalandırılacaktır.[344]

TCK md. 220/7'ye göre bir cezalandırma mümkün olabilmesi için kurulmuş bir örgütün varlığı şarttır. Henüz kurulmamış bir örgütün kurulmasına yardım etme durumu gerçekleştiğinde TCK md. 39'da yer alan genel iştirak hükümlerine göre failin cezalandırılması söz konusu olabilir. Henüz kurulmuş bir örgüt olmaması sebebiyle TCK md. 220/7 uygulama alanı bulmaz.[345]

Örgüt yönetme suçuna iştirak mümkündür. Gerçekten de bir kimse bir örgüt kurmaya azmettirilebilir veya iştirakin başka türleri meydana gelebilir. Örgüt yöneticisine maddi yardım yaparak da iştirak söz konusu olabilir; ancak bu hassas bir noktadır çünkü bazen örgüt yöneticisine yapılan yardım iştirak boyutunda değil de, örgüte yardım boyutunda da olabilir. Bu takdirde somut olayın değerlendirmesi şarttır. Eğer böyle bir hal ile karşılaşırsa örgüte yardım etme suçundan yaptırım uygulanması daha uygun düşecektir.[346]

Benzer şekilde örgüte üye olma, örgüte yardım etme ve örgüt propagandası yapmak suçlarına azmettirme şeklinde veya diğer manevi iştirak hallerinden biri ile iştirak etmek mümkündür. Ancak örgüte üye olma suçunda iştirak eden kişinin örgüt hiyerarşisi dışındaki üçüncü bir kimse olması gerekmektedir.[347]

II. ETKİN PİŞMANLIK

A. Genel Olarak

5237 Sayılı TCK md.221'de, TCK md. 220 ve gerekçede tartışmalı olmakla beraber md.314 failleri için cezayı azaltan veya tamamen ortadan kaldıran sebepler düzenlenmiştir. Böylelikle ilgili suçların faillerinin yalnızca bu suçlardan dolayı (yani amaç suçlar bu madde kapsamı dışında kalmaktadır); affedilmeleri ya da cezalarında kayda değer bir indirim yapılması mümkün kılınmıştır. Ancak şunu belirtmek gerekir ki örgütün veya amacının

[344] Yenidünya, A.C./İçer, Z.: s. 91-92, Tezcan, D./Erdem, M.R./Önok, M.: s. 1001-1002, Tozman, Ö.: s. 400-401, Kavlak, C.: s. 432-433.
[345] Yenidünya, A.C./İçer, Z., s. 92.
[346] Tozman, Ö.: s. 404.
[347] Tozman, Ö.: s. 404-405.

propagandasını yapan kişiler hakkında etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanması söz konusu olmayacaktır.[348]

TCK md. 221'in düzenlenme amacı devletin örgütlü suçluluk ile mücadelesine dayanmaktadır. Buna göre devletin örgütlü suçluluk ile en etkin mücadelesi örgütün temelden çökertilmesidir. Bu nedenle devlet, örgütün kurucusunu, yöneticisini veya üyesini cezalandırmak bir yana, örgütü çökertmeye çalışmalıdır. Bu da ancak örgüt kurucusu, yöneticisi ve üyelerinin vereceği bilgiler doğrultusunda mümkün olabilmektedir. Bu nedenlerden ötürü TCK md. 221, örgütlü suçluluk ile mücadelede çok etkili bir yol olarak kullanılabilir.[349]

İlgili konuda ilk olarak *"Pişmanlık Yasası"* şeklinde de bilinen 05.06.1985 tarihli ve 3216 Sayılı *"Bazı Suç Failleri Hakkında Uygulanacak Hükümlere Dair Kanun"* adlı yasanın kabulüyle uygulamaya girmiştir. Söz konusu yasa, daha çok terör örgütleriyle mücadeleye yönelik bir kanundur. Terör örgütleri ile ilgili bilgi veren faillere duruma göre ceza verilmemesini ya da cezalarından indirim yapılmasını öngörerek bu kişileri *"itirafçı"* olarak adlandırmaktadır. Aynı zamanda bu kişiler hakkında estetik müdahale ile fiziki olarak değişiklik yapma şeklinde birtakım tedbirlere de yer vermiştir. Kanun 2 yıl yürürlükte kalmış, ardından aynı amaçlar doğrultusunda 25.03.1988 tarih, 3419 Sayılı kanun çıkarılmıştır. İlgili kanunda 1. Madde süreye bağlı tutularak, 2. Madde ise herhangi bir süreye bağlı olmaksızın uygulamaya konmuştur. Bahse konu Kanunun ilk maddesi zaman içerisinde sırasıyla; 3618, 3853, 4085, 4450 ve 4537 sayılı kanunlar ile uzatılmış ancak istenen amacı sağlayamamış ve 4959 Sayılı Topluma Kazandırma Kanunu 06.08.2003'te uygulamaya konmuştur. Nihai hali ise 5237 sayılı kanunun 221. Maddesi ile almıştır.[350]

TCK md. 221'in uygulanabilmesi için amaç suçun işlenmemiş olması veya işlenmeye başlanmamış olması gibi bir şart öngörülmüş değildir. Bu sebeple, diğer örgüt üyeleri amaç suçun işlenmesine başladığında dahi, fail bu eylemlere katılmadıkça, gerektiğinde TCK md. 221 uygulanabilir.[351]

Bir başka konu da TCK md. 221'in md. 314'teki suçlar açısından uygulanıp uygulanamayacağıdır. Bilindiği üzere md. 314/3'e göre TCK md. 220'de yer alan hükümler

[348] Hartavi, A.: s. 75.
[349] Hartavi, A.: s. 75.
[350] Hartavi, A.: s. 76., Tozman, Ö.: s. 415-416.
[351] Tozman, Ö.: s. 416.

aynen uygulanır. TCK md. 221'i md. 220'den tamamen ayırarak düşünmek mümkün değildir, onun bir uzantısı niteliğindedir. Bu yüzden söz konusu iki maddeyi ayrı düşünmek doğru olmaz. Örgüt kurma suçuna ilişkin diğer madde hükümleri ifadesinden yola çıkarak bu suça ilişkin diğer maddelere md. 221 de girmektedir. Bu nedenle TCK md. 314 ve hatta md. 315 açısından TCK md. 221'de yer alan etkin pişmanlık hükümlerini uygulamak mümkündür.[352]

Kurucular ve yöneticilerle ilgili olarak örgütün dağıtılmasını veya dağılmasını sağlama durumu birinci fıkra gereği, örgütten gönüllü ayrılma durumu ikinci fıkra, gönüllü olarak teslim olma ise dördüncü fıkrasının ilk cümlesi uyarınca düzenlenirken, yakalanma durumu üçüncü fıkranın ikinci cümlesi ve dördüncü fıkrasının ikinci cümlesiyle düzenlenmiştir. 06.12.2006 tarihli düzenleme doğrultusunda TCK md. 221/6'da belirtilen etkin pişmanlık hükümleri birden fazla uygulanamaz.[353]

B. Örgüt Kurucu ve Yöneticileri Hakkında Etkin Pişmanlık Uygulanma Koşulları

TCK md. 221'in gerekçesine göre: örgüt kurucuları ve yöneticileri için etkin pişmanlık hükmünü içermektedir. Bu hükme göre, suç işlemek amacıyla bir örgütü kurma veya yönetme suçu ile ilgili olarak henüz soruşturma açılmamış ve örgütün amacı doğrultusunda herhangi bir suç işlenmemişken, örgüt faaliyetlerini durduran veya bilgi sağlayarak örgütün dağılmasına katkıda bulunan kişilere ceza uygulanmaz.

Buna ilişkin olarak örnek bir Yargıtay 9. Ceza Dairesi kararına göre: "*Örgütten kendi özgür iradesi ile çıkarak teslim olan ve pişmanlığını dile getiren sanığın 1995 yılının nisan ayında örgüte zorla kaçırıldığı şeklindeki savunmasının doğru olup olmadığı araştırılıp, verdiği bilgiler ile yaptığı açıklamaların doğruluğu ilgili mercilerden sorularak, sonucuna göre sanığın hukuki durumunun takdir ve tayini gerekirken, eksik soruşturma ile yazılı şekilde etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanmasına yer olmadığına karar verilmesi…"*[354]şeklinde hüküm kurulmuştur.

---

[352] Tozman, Ö.: s. 417, Hartavi, A.: s. 76.
[353] Hartavi, A.: s. 77.
[354] Yar. 9. CD., 2006/8287 E., 2007/4754 K., 30.05.2007., https://kararara ma.yargitay.gov.tr/, erişim tarihi: 28.12.2023.

İlgili fıkrada fiil ve fail olmak üzere iki şekilde bir sınırlama konulmuştur. Buna göre burada esas olan fiil örgüt kurma suçu, asıl fail ise örgüt kurucusu ve yöneticileridir.[355]221. maddenin ilk fıkrasının uygulanma koşulları şöyle maddelenebilir:

- Fail, örgütün yöneticisi ya da kurucusu olmalıdır.
- Soruşturmaya henüz başlanmamış olmalıdır.
- Örgütün amacına yönelik herhangi bir suç işlenmemiş olmalıdır.
- Failin verdiği bilgiler örgütün dağılmasını sağlayacak nitelikte olmalıdır.[356]

Birinci fıkranın uygulaması konusunda, soruşturma başlamış veya örgütün amacı doğrultusunda suç işlenmişse bu fıkra uygulanamaz.[357] Ceza muhakemesi, temel olarak iki aşamadan oluşur: soruşturma ve kovuşturma. Bu aşamalardan ilki, Ceza Muhakemeleri Kanunu (CMK) madde 2'de tanımlandığı üzere soruşturmadır. Soruşturma, suç şüphesinin ortaya çıkmasından iddianamenin kabul edilmesine kadar olan süreci içerir.[358] 221/1'in uygulanabilmesi için henüz suç işlemek için örgüt kurma suçunun CS ya da kolluk kuvvetlerinin öğrenmemiş ve yukarıda tanımını yaptığımız soruşturma evresinin başlatılmamış olması şarttır. Bunun dışındaki kendilerine suça ilişkin ihbar geldiğinde bunu yetkili makamlara bildirmekle yükümlü örneğin; vali, kaymakam, büyükelçilik, konsolosluk gibi yerlerin suçu öğrenmesi halinde henüz soruşturma evresi başlamamış kabul edildiği için birinci fıkranın bu gibi durumlarda diğer şartları da mevcut ise uygulanabilirliği vardır.[359]

Birinci fıkranın uygulanabilmesi için ek olarak, verilen bilginin örgütün dağılmasına neden olabilecek nitelikte ve gerçek bir bilgi olması gerekmektedir. Dağılma, yönetici veya kurucunun örgüt hakkında verdiği bilgilerin sonrasında meydana gelmelidir. Eğer verilen bilgi sonucunda örgüt dağılmaz veya verilen bilgi örgütün dağılmasını sağlayabilecek nitelikte değilse, TCK md. 221/1 uygulanmaz. Örgüt kurucu veya yöneticisi, örgütün dağılmasına neden olabilecek bir bilgiyi verdiği halde, örgütün dağılmamasını sağlamak amacıyla faaliyetlerde bulunursa, örgüt dağılmış olsa bile TCK md. 221/1 uygulanmaz.[360]

---

[355] Demirci, H.T.: "Örgütlü Suçlarda Etkin Pişmanlık", Konya Barosu Dergisi, C. 1, S. 2, Temmuz 2017, 181-198, s. 188.
[356] Hartavi, A.: s. 78., Tozman, Ö.: s. 420, Tezcan, D./Erdem, M.R./Önok, M.: s. 999, Yenidünya, A.C./İçer, Z.: s. 97-98.
[357] Tozman, Ö.: s. 420.
[358] Özbek, V.Ö./Doğan, K./Bacaksız, P.: Ceza Muhakemesi Hukuku, 13. Bası, Ankara 2020, s. 40.
[359] Yenidünya, A.C./İçer, Z.: s. 98, Tozman, Ö.: s. 421.
[360] Yenidünya, A.C./İçer, Z.: "Uyuşturucu ve Uyarıcı Madde Suçlarında Etkin Pişmanlık, Fasikül Dergisi, C. 5, S. 38, Y. 2013, 11-31, s. 18., Tozman, Ö.: s. 421, Yenidünya, A.C./İçer, Z.: s. 99.

Bu hüküm, örgüt üyeleri olmayan ancak örgüt için yardımda bulunan ve örgüt için onun adına suç gerçekleştiren kişiler hakkında uygulanmaz. Yalnızca örgüt üyeleri arasında örgütün kurucuları veya yöneticileri üzerinde etkili olacaktır. Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 171/2. maddesine göre, kamu davasının açılması yetkisine sahip olan Cumhuriyet savcısı, takdir yetkisi çerçevesinde etkin pişmanlık hükümlerini içerdiği için, kovuşturmaya yer olmadığı kararı verebilir. Ancak bu, ilgili etkin pişmanlık hali cezanın uygulanmamasını gerektiren bir etkin pişmanlık halini içermelidir.[361] Dolayısıyla burada da CS suçun işlendiği konusunda yeterli delile ulaşmış bile olsa, ceza verilmemesini gerektiren bir etkin pişmanlık halinin varlığı dolayısıyla kovuşturmaya yer olmadığına karar verilebilir ve CMK md. 173/5 gereği vermiş olduğu bu KYOK kararına karşı itiraz edilemez.[362]

Son olarak TCK md. 221/1'in uygulanabilmesi için bahsettiğimiz bu şartların hepsinin bir arada olması gerekir. Birinden biri eksik olduğu takdirde birinci fıkra uygulanamaz.

C. Örgüt Üyeleri Hakkında Etkin Pişmanlık Uygulanma Koşulları

TCK md. 221/2'ye göre: *"Örgüt üyesinin, örgütün faaliyeti çerçevesinde herhangi bir suçun işlenişine iştirak etmeksizin, gönüllü olarak örgütten ayrıldığını ilgili makamlara bildirmesi halinde, hakkında cezaya hükmolunmaz."*

Görüldüğü üzere bu madde doğrultusunda gerekli şartları şu şekilde sıralayabiliriz:

- Fail, örgüt üyesi olmalıdır.
- Herhangi bir suça iştirak etmemiş olmalıdır.
- Örgütten ayrılan kişi gönüllü olarak ayrılmış olmalıdır.
- Fail, örgütten ayrılmış olduğunu yetkili makamlara bildirmelidir.[363]

İlgili hükümden faydalanacak olanlar yalnızca örgüt üyeleridir. Yukarıda da belirttiğimiz üzere örgüt kurucu ve yöneticileri birinci fıkradan yararlanırlar. Örgüt üyesinin örgütün işlemesinin amaçlandığı suçlara fail ya da şerik olarak iştirak etmemelidir. Ancak bu kapsamda kabul edilmeyen bireysel suçlar bakımından hükmün uygulanması bir sorun teşkil etmemektedir. Burada önemli olan bir diğer nokta ise örgüt üyesinin gönüllü olarak

[361] Evik, V.S.: "Kovuşturmaya Yer Olmadığı Kararı ve Denetimi", Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 11, S. 147-148, Y. 2016, 9-35, s. 17.
[362] Yenidünya, A.C./İçer, Z.: s. 100.
[363] Hartavi, A.: s. 79.

örgütten ayrılmasıdır. Neden ayrıldığının bir önemi yoktur gerek ailevi gerek kişisel gerek örgüt içerisinde anlaşmazlığa düşerek örgütten ayrılmış olabilir. Örgütten herhangi bir baskı olmadan veya atılmadan kendi iradesi ile çıkmış olması önem teşkil eden noktadır.[364]

İlgili maddenin uygulaması ile ilgili bir örnek verecek olursak: *"Örgüt üyesi olup, örgütten kendi isteğiyle ayrılıp teslim olan ve pişman olduğunu beyan eden…"* sanık hakkında TCK md. 221/2'ye uygun konumda olduğu kabul edilerek örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenmiş olan suçlardan herhangi birine iştirak edip etmediğinin İçişleri Bakanlığı'na sorulup araştırılarak saptanması gerekirken, eksik soruşturma sebebiyle hüküm verilmiş olması kanuna aykırı bulunmuştur.[365]

Maddede yer alan ilgili makama bildirim yükümlülüğündeki ilgili makam kavramı geniş yorumlanması gereken bir kavramdır. Dolayısıyla örgüt üyesi bildirimini Cumhuriyet Başsavcılığı'na, kolluk kuvvetlerine, konsolosluklara, valiliğe ya da kaymakamlıklara yapabilir. Kendi iradesi dışında ele verilen, çatışmada yakalanan, başka biri tarafında ihbar edilen örgüt üyesi hakkında bu hüküm uygulanmaz.[366] Burada da yukarıda bahsettiğimiz gibi CS'nın takdir yetkisi bulunmaktadır ve KYOK alınabilir. TCK'da yer alan etkin pişmanlığa ilişkin hükümlerden bazıları cezada indirime olanak tanırken bazıları da CMK md. 223/4-a'ya göre cezaya hükmedilmesine gerek olmadığı yönünde bir karar alınmasına olanak sağlamaktadır. TCK 221 de bunlar içerisinde yer almaktadır.[367] Dolayısıyla eğer CS takdir yetkisini kullanmayıp iddianame düzenlerse etkin pişmanlık hükümlerinin söz konusu olması nedeniyle, mahkeme örgüte üye kişi hakkında ceza verilmesine yer olmadığı kararı verebilir.[368]

D. Herhangi Bir Suç İşlemeden Yakalanan Örgüt Üyesi Hakkında Etkin Pişmanlık Uygulanma Koşulları

TCK md. 221/3'e göre: *"Örgütün faaliyeti çerçevesinde herhangi bir suçun işlenişine iştirak etmeden yakalanan örgüt üyesinin, pişmanlık duyarak örgütün dağılmasını*

[364] Yenidünya, A.C./İçer, Z.: s. 102-103.
[365] Yargıtay 9.CD., 09.05.2007, 9209/3949 E., https://kararara ma.yargitay.gov.tr/, erişim tarihi: 6.3.2024.
[366] Tezcan, D./Erdem, M.R./Önok, M.: s. 999.
[367] Şenses, E.: "Ceza Muhakemesi Hukukunda Ceza Verilmesine Yer Olmadığı Kararı", TBB Dergisi, C. 25, S. 105, Y. 2013, 379-400, s. 388.
[368] Yenidünya, A.C./İçer, Z.: s. 105.

veya mensuplarının yakalanmasını sağlamaya elverişli bilgi vermesi halinde, hakkında cezaya hükmolunmaz."

Bu maddenin koşullarını şu şekilde sıralayabiliriz:

- Burada bahsedilen fail örgüt üyesidir.
- Bir örgüt üyesi olan kişi, örgütün yürüttüğü faaliyetler kapsamında herhangi bir suça katılmamış olmalıdır.
- Yetkili makamlarca yakalanmış olmalıdır.
- Örgütsel yapının dağılmasına veya kendisi gibi örgüt bünyesinde bulunan kişilerin yakalanmasına yönelik uygun ve işe yarar bilgi vermelidir.[369]

Uygun nitelikte bilgiye örnek verecek olursak örnek verecek olursak; örgüt kurucularının ve başında bulunanların nerede olduğunun ele verilmesi, örgüt amaçlarının, planlarının ne olduğunun ve bunları gerçekleştirmeye yönelik araçların nerede muhafaza edildiğinin bildirilmesi elverişli bilgi olarak kabul edilebilir. Elverişli bilginin değerlendirilmesinde örgütün yapısı, kişi sayısı gibi unsurlar göz önünde bulundurulmalıdır. Ufak çaplı bir örgütün mensuplarının bir kısmının yakalanmasına yönelik verilen bilgi elverişli olabilirken; daha büyük çaplı örneğin 300-500 kişiden oluşan sıkı bir hiyerarşik bağ ve birden fazla yöneticisi olan örgütlerde bir veya birkaç. Mensubun yakalanmasını sağlayan bilgi elverişli değildir. Verilen bilgi sonucunda örgüt dağılmasa bile ciddi anlamda faaliyetleri sekteye uğramalı, örgüt sarsılmalıdır. Aksi takdirde ilgili fıkra çok geniş bir uygulama alanı bulmuş olur.[370] Yukarıda bahsetmiş olduğumuz CMK 171/2 ve CMK 22374 hükümleri için verdiğimiz bilgiler burada da geçerlidir.

E. Gönüllü Olarak Teslim Olan Örgüt Mensupları Hakkında Etkin Pişmanlık Uygulanma Koşulları

İlgili fıkranın ilk cümlesinde, gönüllü olarak teslim olan failler hakkında, ikinci cümlesinde ise yakalanan failler hakkında bir düzenleme getirilmiştir. Söz konusu fıkra, uygulaması en geniş olan etkin pişmanlık hükmüdür. Madde gerekçesinde belirtildiği üzere: Suç işlemek niyetiyle kurulan bir örgütte kurucu, yönetici ya da üye konumunda olabilir, ancak o noktada kurulmuş suç ağının dağıtılmasına olanak sağlayamayabilir. Bu bağlamda, bu tür sıfatlara sahip kişilere belirli koşullar altında etkin pişmanlık hükümlerinden

[369] Hartavi, A.: s. 80.
[370] Yenidünya, A.C./İçer, Z.: s. 107, Tozman, Ö.: s. 425.

yararlanma fırsatı sağlanmalıdır. Bu düşüncelerle maddenin dördüncü fıkrası şekillendirilmiştir.[371]

Fıkranın birinci cümlesinde üç koşulun var olması durumunda kişi hakkında TCK md. 220 hakkında herhangi bir cezaya hükmolunmaz. Bunlar:

- Burada, failin örgütün kurucusu, yöneticisi, örgüt üyesi ya da örgüt mensubu olmamakla birlikte örgüt için ve örgüt adına suç işleyen veya örgüte kasten yardım eden olmalıdır.
- Fail, gönüllü bir şekilde olarak teslim olmalıdır.
- Fail, suç örgütünün yapısı ve faaliyetleri çerçevesinde işlenen suçlar hakkında bilgi vermelidir.[372]

Buradaki teslimin ne sebeple gerçekleştiğinin bir önemi yoktur. Teslim kişisel, ailevi, örgüt içerisindeki herhangi bir anlaşmazlıktan kaynaklanmış olabilir. Önemli olan kişinin özgür iradesi ile teslim olmuş olmasıdır. Aksi takdirde, bir gönüllülük söz konusu değilse, hüküm tatbik edilmez. Verilen bilginin de örgütün yapısı ve faaliyetleri hakkında olması önem arz etmektedir. Örnek vermek gerekirse; örgütün bazı üyelerinin açıklanması bu fıkranın tatbiki için yeterli bir bilgi değildir. Verilen bilgiler örgütü somutlaştıracak nitelikte olmalıdır. Örgüt faaliyeti çerçevesinde henüz bir suç işlenmemişse işlenmesi amaçlanan suçların açıklanması ve bunların nasıl işleneceğine dair bilgi verilmesi gereklidir. Kural olarak bu bilgiler maddede anılan kişiler tarafından bizzat verilmelidir. Ancak hastalık veya sakatlık gibi nedenlerle bizzat gerçekleştirilemediği durumlarda başka kişiler aracılığıyla örgüt yapısı ve işlenen suçlar ile ilgili bilgi verilmesi hali fıkranın uygulanmasına bir engel olmamalıdır.[373]Yukarıda açıklamış olduğumuz CMK 171/2 ve 223/4 hükümleri diğer fıkralarda olduğu gibi burada da geçerlidir.

Fıkranın ikinci cümlesinde aynı şekilde üç şart öngörülmüştür. Üç koşulun birlikte olması durumunda kişiye verilecek cezada indirim yapılır. Bu koşullar:

- Fail, kurucu, yönetici, üye olmalı örgütün adına suç işleyen veya örgüte kasten yardım eden olmalıdır.
- Yetkili makamlar tarafından yakalanmış olmalıdır.

---

[371] Tozman, Ö.: s. 425.
[372] Hartavi, A.: s. 81-82.
[373] Yenidünya, A.C./İçer, Z.: s.110-111., Tozman, Ö.: s. 426.

- Suç örgütün yapısı ve faaliyetleri kapsamında işlenen suçlarla ilgili bilgi vermelidir.

Bu fıkra ile ilgili Yargıtay'ın bazı kararlarında bilgi vermenin yanında dördüncü bir şart olarak *"suça engel olma"* koşulunu da aradığı görülmektedir. Yargıtay 9. Ceza Dairesi'nin vermiş olduğu bir kararı özetlemek gerekirse: 4959 sayılı Yasa yürürlüğe girmeden önce yakalanan bir hükümlü hakkında, örgüt içindeki rolü ve faaliyetlerine uygun bir şekilde bilgi sağladığı, örgütün dağılmasına katkıda bulunduğu veya ortaya çıkarılmasına yardımcı olduğuna veya bilgi ve belge sağlayarak veya kendi çabalarıyla örgütün hedeflediği suçun işlenmesini engellediğine dair yeterli kanıt olmadığı göz önüne alınmadan, bu nedenle yürürlükteki yasa hükümlerinin uygulanmasıyla ilgili temyiz edilecek bir neden bulunmadığına dair karar verilmiştir.[374]Bu madde fıkrası örgütü dağıtma imkanından yoksun ancak pişman olan failler hakkında uygulama alanı bulmaktadır. Bu nedenle Yargıtay'ın suça engel olma kriterini de araması pek yerine olmamıştır. Fıkranın gerekçesine de ters düşmüştür.

İkinci cümlenin, birinci cümleden tek farkı; ikinci cümlenin yakalanan fail hakkında düzenlenmiş olmasıdır. İkinci cümle; yakalanan failin pişmanlık göstererek örgütün yapısı ve işlediği veya işlemeyi amaçlanan suçlar hakkında bilgi vermesini düzenlemektedir. Birinci cümlede ise fail gönüllü olarak teslim olmaktadır. Bunun dışında bir farkları yoktur. Birinci cümle için ifade ettiğimiz her şey burada da geçerlidir. Örnek olarak bazı Yargıtay Kararlarını özetlemek gerekirse 9. Ceza Dairesi: Elazığ İl Emniyet Müdürlüğü tarafından hazırlanan 21 Kasım 2007 tarihli uzmanlık raporu ile tüm dosya belgeleri göz önünde bulundurulduğunda, örgütün faaliyetleri çerçevesinde suç işlediği tespit edilen sanığın, suç işlendiğinde elde edilen bilgileri örgütün yapısı ve eylemleriyle ilgili olarak yetkililere verdiği dikkate alındığında, 5237 sayılı TCK md. 221/4'ün 2. cümlesine göre temel cezadan indirim yapılması gerektiği göz ardı edilerek, yazılı gerekçelerle ceza verilmesine yer olmadığına karar verilmesini hukuka aykırı bulmuştur.[375]Görüldüğü üzere failin yakalandıktan sonra örgüt yapısı ve işlenen veya işlenecek suçlar hakkında bilgi vermesi halinde cezada 221/4 2.cümleye göre cezada indirime gideceği Yargıtay kararı ile de sabittir.

[374] Yargıtay 9CD., 2008/4838 E., 2008/8195 K., 24.06.2008., https://kararara ma.yargitay.gov.tr/, erişim tarihi: 28.12.2023.

[375] Yargıtay 9.CD., 20973/386, 09.01.2012, https://kararara ma.yargitay.gov.tr/, erişim tarihi: 28.12.2023.

Yine Yargıtay 9. Ceza Dairesi: Sanığın, 16 Aralık 2011 tarihinde başka bir olay nedeniyle karakolda bulunduğu sırada, 26 Kasım 2011 tarihinde Taşlıçay Kaymakamlığı Konutu'na atılan patlayıcı maddenin, sanık A. tarafından talimat doğrultusunda atıldığı yönünde beyanda bulunduğu ve yargılama sürecinde de bu ifadesini tekrarladığı dikkate alındığında, örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen suçla ilgili bilgi sağladığı anlaşılmaktadır. Ancak, TCK'nın 221. Maddesinin 4. fıkrasının 1. cümlesi göz ardı edilerek, hukuki durumu yanlış değerlendirilmiş ve bu nedenle yazılı şekilde hüküm verilmesini yasalara aykırı bulmuştur.[376]Görüldüğü üzere burada önemli noktalardan biri failin yakalanmadan bu beyanlarda bulunmuştur ve verdiği bilgiler değerlendirildiği takdirde TCK md. 221/4'ün 1. Cümlesine uygun düşmektedir. Yargıtay'ın ilgili bu kararı yukarıda yazmış olduğumuz koşulları da doğrular niteliktedir.

F. Denetimli Serbestlik

TCK md. 221/5'e göre: Hakkında etkin pişmanlık uygulanan kişilere bir yıllığına denetimli serbestliğe hükmolunur. Denetimli serbestlik en fazla üç yıl sürebilir.

Denetimli serbestlik müessesesi Denetimli Serbestlik ve Yardım Merkezleri ile Koruma Kurulları Yönetmeliği'ndeki ifadeye göre: Mahkeme tarafından belirlenen koşul ve sürede şüpheli, sanık ya da hükümlünün topluma uyum sağlayabilmesi adına gerekli her çeşit hizmet, program ve kaynağın sağlandığı bir topluma kazandırma uygulamasıdır.[377]

Denetimli serbestliğin ceza adaletinin yerine getirilmesindeki temel rolü, cezaların bireyselleştirilmesine katkıda bulunma potansiyelindedir. Modern ceza hukukunun önemli hedeflerinden biri, suç işlemiş bireylerin topluma tekrar kazandırılması ve sosyalleştirilmesidir. Bu nedenle, hükümlülerin suçlarına yönelik ıslah edilmeleri gerekmektedir. Bu hedefe ulaşmak için cezaların bireyselleştirilmesi ve ceza infazının bireysel ihtiyaçlara uygun hale getirilmesi gerekmektedir. TCK sisteminde, cezalar genel niteliktedir. Bu bağlamda, denetimli serbestlik, hükümlülerin ıslahını bireysel odaklı bir şekilde gerçekleştirmeye önemli katkılar sunmaktadır.[378]

---

[376] Yargıtay 9.CD. 2014/2481 E., 2014/2899 K., 14.03.2014, https://kararara ma.yargitay.gov.tr/, erişim tarihi: 28.12.2023.

[377] Kamer, V..: Denetimli Serbestlik Kararlarının İnfazı, 1. Bası, 2007, s. 3-4.

[378] Turhan, F./Altıkat, A.: "Yeni Bir Ceza İnfaz Usulü Olarak Denetimli Serbestlik ve Bu Usulden Yararlanma Şartları", SDÜ Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 2, S. 2, Y. 2012, 1-46, s. 5.

Kanun koyucu TCK md. 221/5 ile haklarında etkin pişmanlık dolayısıyla cezaya hükmolunamayacağından dolayı denetimli serbestlik uygulanamayacak kişiler bakımından özel anlamda bir denetimli serbestlik hükmü getirmiştir.[379]

Denetimli serbestlik kurumunun uygulanması, TCK md. 221/5'e göre: *"Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma"* suçunda etkin pişmanlık hali için geçerlidir. Fail hakkında denetimli serbestlik uygulanmasına ilişkin kararı verme yetkisine, yalnızca görevli mahkeme haizdir. Bu nedenle, etkin pişmanlık durumlarında Cumhuriyet savcıları kovuşturmaya yer olmadığına karar verme yetkisine sahip olsa da denetimli serbestlik hükümlerinin uygulanmasına yönelik olarak karar verme yetkisine sahip değillerdir.[380]

221. maddede etkin pişmanlık uygulanan kişiler hakkında denetimli serbestlik öngörülmesi esasen TCK md. 58/9 gereği örgüt mensubu suçlularla ilgili olarak öngörülmüş olan *"mükerrirlere özgü infaz rejimi ve cezanın infazından sonra denetimli serbestlik"* güvenlik tedbirinin uygulanamayacak olmasından dolayıdır. Madde gerekçesinde ifade olunanı şu şekilde özetleyebiliriz: Etkin pişmanlık nedeniyle serbest bırakılan bireylerin, toplum içinde güvenlik ve uyum sorunları yaşama olasılığının var olduğu bir gerçektir. Bu yüzden, etkin pişmanlıktan faydalanan bireyler için bir yıl süresince gözetim altında serbestlik tedbiri uygulanmalıdır. Bir yıllık sürenin başlangıç zamanı, kişinin serbest bırakıldığı an olarak kabul edilir. Denetimli serbestliğin uygulanması, ceza kararının hafifletilmesi veya uygulanmaması durumunda farklılık göstermez.[381]Görüldüğü üzere, TCK md. 221/5 etkin pişmanlıktan dolayı hakkında denetimli serbestlik tedbiri uygulanamayan örgütlü suçlardan hükümlüler hakkında bunu mümkün kılarak, bu kişilerin topluma kazandırılmasını hedeflemiş ve modern ceza hukukuna uygun bir uygulama olmuştur.

[379] Tozman, Ö.: s. 430.
[380] Usta, İ./Öztürk, H.: "Denetimli Serbestlik", CHD, S. 13, Y. 2010, 7-46, s. 10.
[381] Yenidünya, A.C./İçer, Z.: s. 113.

III. CEZA, CEZA MUHAKEMESİ VE HÜKMÜN İNFAZI

Ceza Muhakemesi, bir suçun işlenip işlenmediği; işlenmiş ise suçu kimin işlediği ve yaptırımının ne olacağı konusunun tespiti için yapılan iddia, savunma ve yargılamadan oluşan bir dizi faaliyettir.[382]

İlgili başlık altında öncelikle TCK md. 220 hükmünün cezası, soruşturma ve kovuşturma evresinin işleyişi ele alınacak, görevli ve yetkili mahkemeler belirtilecektir. Bu kapsamda ilgili başlık altında cezanın ertelenmesi, HAGB kararı, seri muhakeme usulünün TCK md.220'de uygulanıp uygulanamayacağı konusuna da yer verilmiş bulunmaktadır. Ardından ilgili suçun infazı ve koşullu salıverilme durumu çalışmamıza konu olacaktır.

A. Ceza

Suç işlemek amacıyla örgüt kurma ve yönetme suçunu işleyen kişiler TCK md. 220/1'e göre; iki yıldan altı yıla kadar hapis cezası ile, örgüte üye olan kişiler ise yine aynı maddenin 2. fıkrasına göre bir yıl ile üç yıl aralığında hapis cezası verilir. TCK md. 220/5 uyarınca; bu kişiler hakkında verilecek olan ceza örgütün silahlı bir örgüt olması durumunda dörtte birden yarısına kadar artırılır.

İptal ve kanun değişikliğinden önceki TCK md. 220/6'ya göre, örgüte üye sınıfında bulunmamakla beraber örgüt için suç işleyen hakkında ayrıca örgüt mensubu olmaktan da ceza öngörülmüştü. Şartlar var ise örgüt üyeliğinden verilen ceza yarısına kadar indirilebilmekteydi. 7499 Sayılı Kanun ile yapılan değişiklik sonrası ise örgüte üye olmamakla beraber örgüt adına suç işleyen kişi iki yıl altı aydan altı yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. İşlenen suça göre ceza yarısına kadar indirilebilir. 7499 Sayılı Kanun ile yapılan değişiklik, 11.03.2024 tarihinden itibaren yürürlüğe konmuştur.

TCK md. 220/6 için lehte kanun ilkesine bakmak gerekir. TCK md. 7 lehte kanun ilkesinin gereklerini karşılamaktadır. Maddeye göre: " *İşlendiği zaman yürürlükte bulunan kanuna göre suç sayılmayan bir fiilden dolayı kimseye ceza verilemez ve güvenlik tedbiri uygulanamaz.*" Diğer yandan "*İşlendikten sonra yürürlüğe giren kanuna göre suç sayılmayan bir fiilden dolayı da kimse cezalandırılamaz ve hakkında güvenlik tedbiri*

[382] Özbek, V./Doğan, K./Bacaksız, P.: Ceza Muhakemesi Hukuku, 2020, 13. Bası, s. 40.

uygulanamaz. Böyle bir ceza veya güvenlik tedbiri hükmolunmuşsa infazı ve kanunî neticeleri kendiliğinden kalkar."[383]

Kanunilik ilkesinin bir gereği olarak aleyhte olan kanun, kişinin, hiç beklemediği bir muameleye tabii tutulmaması için geriye yürüyemezken, lehte olan kanun, kanun koyucu artık söz konusu fiili eskisi kadar vahim bulmadığından geriye yürüyebilmektedir.[384]

Hangi Kanun'un daha lehe olduğuna; söz konusu kanunlardan her birinin leh ve aleyhte olan hükümlerinin karşılaştırılarak somut uyuşmazlığa uygulanmasıyla ulaşılır.[385]

Ceza miktarlarının değiştiği hallerde, cezayı daha düşük belirleyen kanun lehe kanundur. Ceza miktarları alt-üst sınır aralığında verilmişse, üst sınırları aynı olan kanuni düzenlemelerden alt sınırı daha düşük olan; alt sınırları aynı olan aralıklarda ise üst sınırı daha düşük olan kanun, lehe kanundur.[386]

Lehe kanunun uygulanması ile ilgili bütün bu bilgiler ışığında değişik md. 220/6 ile ceza miktarının arttırıldığı görülmektedir. Dolayısıyla değişik md. 220/6 aleyhe bir kanundur. Bu nedenle kanunun yürürlük tarihi olan 11.03.2024 tarihi esas alınarak bu tarihten önce işlenmiş TCK md. 220/6 kapsamına giren suçlar için eski uygulama söz konusu olacak; yani 11.03.2024 tarihinden önce örgüte üye olmaksızın örgüt adına suç işleyen kişiler örgüt üyesiymiş gibi cezalandırılacak; 11.03.2024 tarihinden sonra ise TCK md. 220/6 suçunu işleyenler ise 7499 Sayılı Kanun ile öngörülmüş olan TCK md. 220/6 gereği iki yıl altı aydan 6 yıla kadar hapis cezası ile daha ağır bir biçimde cezalandırılacaktır. 11.03.2024 tarihinden önceki somut olaylara değişik kanun maddesi TCK md. 220/6'nın uygulanmamasının nedeni ise TCK md. 7/2'ye göre: " *Suçun işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanun ile sonradan yürürlüğe giren kanunların hükümleri farklı ise, failin lehine olan kanun uygulanır ve infaz olunur.*" kuralıdır.[387] Lehe kanun geriye yürür, ancak aleyhe kanun geriye yürümez ilkesinden yola çıkarak, 11.03.2024 tarihinde yürürlüğe girmiş olan

[383] https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.5237.pdf, erişim tarihi: 14.03.2024.
[384] Eşitli Aygün, E.: "Suçların ve Cezaların Kanuniliği İlkesi", TBB Dergisi, S. 104, Y. 2013, 225-246, s. 238.
[385] Eşitli Aygün, E., "Suçların ve Cezaların Kanuniliği İlkesi", s. 239.
[386] Tulay, M.E.: "Kanunilik İlkesi Işığında Ceza Hukuku Kurallarının Zaman Bakımından Uygulanması ve Delil Etme Yöntemlerinde Zaman Bakımından Uygulanma Sorunu", C. 22, S. 3, Y. 2016, 2715-2736, s.2727.
[387] Eşitli Aygün, E., "Suçların ve Cezaların Kanuniliği İlkesi", s. 238.

kanun maddesi aleyhe sonuçlar doğurduğu için bu tarihten önceki örgüt üyesi olmadan örgüt adına suç işleyen failler için uygulanmayacaktır.[388]

Örgüte üye olmadan bilerek ve isteyerek yardımda bulunan kişi hakkında ise TCK md. 220/7'ye göre tıpkı örgüt üyesiymiş gibi ceza verilir. Yapılan yardımın niteliği somut olaya göre değerlendirilerek verilecek cezada üçte birine kadar indirime gidilebilir.

TCK md. 220/8'de düzenlenen propaganda yapma suçunu işleyen kişiler hakkında ise bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası verilir. Bu suç eğer basın ve yayın yoluyla işlenmişse verilecek ceza yarı oranında artırılır.

Çalışmamız kapsamında incelediğimiz TCK md. 314'te düzenlenen silahlı terör örgütü suçunun cezası ise: örgütü kuran veya yöneten kişiler hakkında on yıldan on beş yıla kadar hapis cezası; örgüte üye olan kişiler hakkında ise beş yıldan on yıla kadar hapis cezasıdır. Ayrıca TCK md. 76 ve 77'de bulunan suçları örgüt aracılığıyla ile işleyen kişiler bakımından yine örgütü kuran veya yöneten kişiler hakkında on yıldan on beş yıla kadar hapis cezası verilir. Örgüte üye olan kişiler ise beş yıldan on yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Söz konusu TCK md. 76 ve 77'de yer alan suçları tüzel kişilerin işlemesi halinde ise tüzel kişiler hakkında güvenlik tedbirine hükmolunur.

5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri İle Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun'un 12. maddesinde bulunan ifadeye göre, on yıl üzeri hapis cezasını içeren suçlar için yetkili mahkeme ağır ceza mahkemeleridir. Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunun üst sınır cezasının altı yıl olması nedeniyle ise bu suçla ilgili dava asliye ceza mahkemesinde görülür.[389]

Ceza hukukumuzda TCK md. 250 değişikliğe uğramadan önce istisnai bazı durumlar mevcuttu. Buna göre: TCK md. 220'ye göre, bir suç örgütünün aktiviteleri sırasında uyarıcı madde imal etme ve uyuşturucu ticareti suçu işlendiğinde veya haksız bir ekonomik çıkar elde etme güdülürek kurulan bir örgütün faaliyetleri sırasında zor ve tehdit kullanılarak suç işlendiğinde, CMK madde 250 uyarınca görevli özel ağır ceza mahkemelerinin devreye girmesi söz konusu olmaktaydı. Bahsettiğimiz özel ağır ceza mahkemeleri standart ağır ceza mahkemeleriyle aynı değildi. Bu şartların yerine getirilebilmesi için, TCK md. 188

[388] Osmanoğlu, K.: "Ceza Hukukunda Geriye Yürüme Yasağı", EÜHFD, C. 14, S. 3-4, Y. 2010, 89-116, s. 91.
[389] Dursun, İ.: Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu, s. 369.

kapsamında uyuşturucu ticareti suçunun işlenmiş olması gerekmektedir. Yani, sadece uyuşturucu ticareti amacıyla kurulan bir suç örgütünün varlığı, CMK madde 250'nin uygulanabilmesi için yeterli değildir. Ayrıca, örgütün faaliyetleri sırasında TCK madde 188'e de atıfta bulunulmalıdır. Benzer şekilde, haksız bir ekonomik kazanç elde etmek amacıyla kurulan bir örgüt de, bu suçu cebir ve şiddete başvurmadan işlediyse, CMK madde 250 ile görevlendirilen özel nitelikteki ağır ceza mahkemeleri görevli olmayıp, asıl görevli olan mahkemeler asliye ceza mahkemeleri olmaktaydı. Bu tür durumlarda, soruşturma aşaması, HSK tarafından atanmış olan cumhuriyet savcıları tarafından doğrudan yürütülmekteydi.[390]

Ancak yukarıda açıkladığımız uygulama Resmi Gazete'de 24.10.2019 tarihinde yayınlanan 7188 sayılı Ceza Muhakemesi ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 23. maddesi ile geride kalmıştır. İlgili değişiklikle beraber CMK md. 250 yeniden düzenlenerek yasa metni son halini almıştır. Bu değişiklik ile Ceza Muhakemesi Hukukumuza seri muhakeme usulü girmiş bulunmaktadır. CMK md.250/1'de seri muhakeme usulünün uygulanacağı suçlar sayma yöntemi ile belirlenmiştir. Bu incelendiğinde çalışmamıza konu olan TCK md. 220 suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunda CMK md. 250'nin uygulama alanı bulunmamaktadır.[391]

CMK madde 12, temel yetki kuralını ortaya koyan bir hükümdür. Bu maddeye göre, genel yetki açısından başvurulacak mahkeme esasında örgütlü suçun işlenmiş olduğu yer mahkemesidir. Fakat, CMK madde 12/2, sürekli işlenen suçlar için özel bir düzenleme içerir. Buna göre, suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu gibi kesintisiz suçlar söz konusu olduğunda, kesintinin gerçekleştiği yer mahkemesi de yetkili mahkeme olarak kabul edilir. Özetle, TCK md. 220 uyarınca yetkili mahkeme, suçun işlendiği yer mahkemesi ile kesintinin gerçekleştiği yer mahkemesidir. CMK'nin aynı madde 3. ve 5. fıkralarında, suçun görsel, yazılı veya işitsel yayın yoluyla işlendiği durumlar için yetkili mahkemeler belirlenmiştir. Bu durumlarda eserlerin basıldığı yer mahkemesi yetkilidir. Bu noktaya özellikle TCK madde 220/8 uyarınca örgüt propagandası yapma suçu açısından vurgu yapmamızın sebebi, örgüt propagandasının görsel, yazılı veya işitsel yayınlar aracılığıyla

[390] Dursun, İ: Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu, s. 369-370-371.
[391] Aydın, D.: "Ceza Muhakemesi Kanunu'nda Seri Muhakeme Usulü", KHM, C. 2, S. 2, Y. 2022, 463-484, s. 467.

gerçekleştirilme olasılığıdır. Bu tür durumlarda, eserin basıldığı yer mahkemesi yetkili mahkeme olarak kabul edilir.[392]

B. Ceza Muhakemesi

1. Soruşturma

Devlet, kamusal düzeni koruma sorumluluğunu üstlenir. Bu bağlamda, kamusal düzeni bozan eylemleri suç olarak tanımlamak, bu suçların işlenmesi durumunda soruşturmak ve yargılamak, ardından da mahkum edilenleri cezalandırmak, devletin hem görevleri hem de yetkileri arasında yer alır. Ceza muhakemesi hukukunun temel ilkelerinden biri olan kamusallık ilkesine göre, devlet, resmi cezalandırma yetkisini kullanırken, iddianame düzenlerken ve suç mağdurları ve zarar görenlerin, bağımsız bir şekilde ilgili suçu ceza muhakemesinin temel ilkelerine uygun bir şekilde sonuçlandırmalarını sağlayarak, cezalandırma zorunluluğuna sahiptir.[393]

Türk ceza hukukunda suçlar genellikle re'sen soruşturulmaktadır. Buna göre; yetkili Cumhuriyet savcıları mağdurun şikayetine gerek olmaksızın soruşturma başlatıp bunun sonucunda fail ile ilgili iddianame düzenleme yetkisine sahiptir. Bu genel kuraldır. Ancak kanun belirli suç türleri için şikayeti şart olarak öngörmüştür. Şikâyetin gerekli olduğu suç tiplerinde bu durum kanunda açıkça ifade edilmektedir.[394]Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunda genel kural geçerlidir. Yani suç hakkında soruşturma ve kovuşturma re'sen yapılır.[395]

Suç şüphesi ortaya çıktığında, devletin kovuşturma organları, bu şüphelerin bir kamu davası açılmasını haklı kılacak kadar ciddi olup olmadığını araştırmak amacıyla bir soruşturma başlatır. Bu soruşturma aşaması, bir suç şüphesinin varlığını veya kamu davası açılmasını haklı kılacak bir düzeyde şüphe olup olmadığını tespit etmek için yürütülür.[396]Suç örgütü suçunda koruma altına alınan hukuki değer toplumdaki kamu düzeni olduğu için ve bir tehlike suçu olduğu için kanun koyucu bu suçta şikayeti gerekli tutmamıştır. Yukarıda da ifade ettiğimiz üzere TCK md. 220'nin soruşturma ve kovuşturması re'sen yapılmaktadır.

---

[392] Demirci, E.: Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu, s. 140.
[393] Sevük, H.Y.: "Soruşturma Evresine Hakim Olan İlkeler", FHD, C. 3, S. 21, Y. 2011, 13-29, s. 13.
[394] Centel, N./Zafer, H.: Ceza Muhakemesi Hukuku, 2018, s. 211.
[395] Akkaya, Ç.: Örgüt Suçu & Uyuşturucu ve Uyarıcı Madde Suçları, Ankara 2010, s. 41.
[396] Akcan, E.: "Soruşturma Evresinde Mağdurun Hakları ve Yükümlülükleri", İMÜ Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 2, S. 2, Y. 2015, 5-44, s. 6.

Ceza Muhakemesi Kanunu md. 100 uyarınca, suç şüphesi ve tutuklamaya sebep herhangi bir durum mevcut olduğunda, fail hakkında tutuklama kararı verilebilir. Aynı maddenin üçüncü fıkrasında, TCK md. 220'nin ikinci, yedinci ve sekizinci fıkraları hariç olmak üzere, katalog suçlar kapsamında ele alınmıştır. Bu da demek oluyor ki, bu suçlar bağlamında tutuklama sebeplerinin mevcut olduğu kabul edilmektedir. Bu nedenle, güçlü bir suç şüphesi varsa, örgüt kurucuları, yöneticileri ve örgüt adına suç işleyen kişilere herhangi bir tutuklama sebebi aranmaksızın tutuklama kararı verilebilir. Öte yandan, Ceza Muhakemesi Kanunu kapsamındaki *"Taşınmazlara, Hak ve Alacaklara El Koyma," "İletişimin Tespiti, Dinlenilmesi ve Kayda Alınması" ve "Teknik Araçlarla İzleme" k*oruma tedbirlerinin uygulanabilmesi için TCK md. 220'de belirtilen örgütün silahlı olması gerekmektedir.[397]

Burada CMK md. 158/6'ya da değerlendirmek gerekir. CMK md. 158/6 ile beraber Cumhuriyet savcıları tarafından soruşturmaya yer olmadığı kararı alınması mümkün kılınmıştır. Esasında CMK md. 160'ta her ne kadar soruşturmaya başlamak için basit şüphenin varlığının aranmasına vurgu yapılsa da uygulamada alınan çok fazla KYOK olması bunun göz ardı edildiğine işaret edilmektedir. Ceza muhakemesi hukukumuzda asıl kural soruşturma mecburiyeti ilkesi olsa da, fiilin suç teşkil etmediği veya şüphenin somut olaylara dayanmadığı durumlarda soruşturmanın başlaması kabul edilmemektedir. Ayrıca kişinin asılsız bir ihbar üzerine yakalanması, göz altına alınması gibi işlemlerde bulunulması hukuk devletinin gereklerine ters düşmektedir. Bu nedenle CMK md. 158/6 düzenlenmiş bulunmaktadır. Buna göre: ortada ceza hukuku açısından suç oluşturmayan bir durum varsa veya ihbar ve şikayetin çok soyut ve genel nitelikteyse soruşturma yapma gereği bulunmamakta olup soruşturmaya yer olmadığına karar verilir.[398]Dolayısıyla eğer ki Cumhuriyet savcısı TCK md. 220 anlamında bir suç örgütünün, veya bir örgüt faaliyetinin asılsız nitelikte bir ihbarını alır ve ortada soruşturma başlatmaya yönelik basit şüphe oluşturan bir delil de bulunmamakta ise SYOK alabilir.

[397] Demirci, E.: Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu, s. 138-139.

[398] Akbulut, B.: "Soruşturma Yapılmasına Yer Olmadığı Kararı", Ceza Hukuku ve Kriminoloji Dergisi, C. 10, S. 1, Y. 2022, 153-209, s. 156-158.

2. Kovuşturma

Kovuşturma evresi, soruşturma evresinin beraberinde gelir. İddianamenin kabulünden hükmün kesinleşmesine kadar geçen süre kovuşturma evresini ifade eder.[399]Bu evrenin amacı, ceza muhakemesi hukukunun ilkeleri çerçevesinde elde edilen delillere uygun cezanın verilmesi ve verilen cezanın infazının yapılabilir duruma getirilmesidir. Kovuşturma evresine hakim, savcı, sanık, müdafi, vekil, mağdur, suçtan zarar gören katılır.[400]

TCK md.220'nin söz konusu olduğu durumlarda yetkili mahkemeler asliye ceza mahkemeleridir. Aynı maddede tanımlanan suçların çocuklar tarafından işlenmiş olması halinde ise çocuk mahkemeleri yetkilidir.[401]

Burada adli para cezasına çevirme ve HAGB kararı alınması durumlarına da yer vermeyi uygun görmekteyiz.

Adli para cezası, Türk Ceza Kanunu'nun (TCK) 52. maddesinde düzenlenen, suç karşılığı olarak uygulanan mali bir yaptırımdır. Bu ceza, hapisle birlikte veya bağımsız olarak verilebilir ve gün başına 20 ile 100 TL arasında değişen bir miktarın belirlenen gün sayısı ile çarpılması sonucu elde edilen toplamın, Devlet Hazinesine ödenmesini gerektirir. Örgüt kurma suçu bağlamında, örgüt kuran veya yöneten kişilere, hapis cezasının miktarı sebebiyle adli para cezası verilmez. Fakat, bir örgüte üye olma, örgüte destek sağlama ve örgüt adına propaganda yapma gibi suçlar için öngörülen cezalar, adli para cezasına dönüştürülebilir şekilde yasal düzenlemeler mevcuttur.[402]

Ceza Muhakemesi Kanunu'nun (CMK) 231. maddesi uyarınca, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı için bazı şartlar mevcuttur. İlk olarak, sanığın işlediği suçtan dolayı iki yıl veya iki yıldan az hapis veya adli para cezasına çarptırılması gerekir. İkincisi, sanığın geçmişte kasıtlı bir suçtan mahkumiyet kaydının olmaması şarttır. Ayrıca, mahkeme sanığın kişisel özellikleri ve duruşma sırasındaki davranışlarını değerlendirerek, tekrar suç işlemeyeceği yönünde kanaat getirmelidir. Bununla birlikte, suç sonucu mağdura veya kamuya verilen zararın bütününün giderilmiş olması gerekmektedir. Bu koşullar

[399] Ercan, M.S.: "Kovuşturma Evresinde Sanığın Hakları", İMÜ Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 6, S. 1, Y. 2019, 181-197, s. 181.
[400] Özbek, V.Ö./Doğan, K./Bacaksız, P.: s. 524.
[401] Demirci, E.: Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu, s. 140.
[402]Özbek, V.Ö./Doğan, K./Bacaksız, P.: s. 721.

sağlandığında, mahkeme öncelikle suçtan dolayı mahkumiyet hükmü verir, ardından bu mahkumiyet hükmünün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verebilir. Bu süreçte, iki ayrı karar - önce mahkumiyet, sonra hükmün açıklanmasının geri bırakılması - alınır.[403]

HAGB kararı, Ceza Muhakemesi Kanunu çerçevesinde, belirli şartlar altında verilen bir ceza yargılaması kararıdır. Bu kararda, eğer sanık verilen denetim süresi içinde belirli koşulları yerine getirirse, ceza kararı hiçbir sonuç doğurmayacak şekilde ortadan kalkar ve dava düşer. TCK md. 220 kapsamında düzenlenen suçlardan dolayı verilen cezalar için de şartlar oluştuğu takdirde HAGB kararı verilebilir. Bu durumda, mahkeme sanığın gelecekte suç işlemeyeceğine dair kanaat oluşturduğunda ve diğer yasal koşullar yerine getirildiğinde, hükmün açıklanmasını geri bırakabilir. Bu süreçte, sanık üzerindeki cezai sorumluluk, belirlenen şartlar yerine getirilene kadar askıya alınmış olur.[404]

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun (TCK) Genel Hükümler bölümünün *"Yaptırımlar"* başlığı altında yer alan Cezalar bölümünün 51. maddesinde, hapis cezasının ertelenmesi düzenlenmiştir. Bu hüküm, belirli koşullar altında, mahkûm edilen bir kişinin hapis cezasının infazının ertelenmesine olanak tanır. Hapis cezasının ertelenmesi, suç işlediği için hüküm giymiş bir kişinin, mahkeme tarafından belirlenen bir süre boyunca cezasının infazının askıya alınmasını ifade eder. Bu süre zarfında, eğer mahkûm yeniden bir suç işlemezse, önceki suçun sanki işlenmemiş gibi kabul edilmesi, hükümlülüğün gerçekleşmemiş sayılması ya da cezanın çekilmiş sayılması gibi durumlar söz konusu olabilir. Bu düzenleme, mahkûmun topluma yeniden kazandırılması ve suçun tekrarlanmaması amacıyla yapılmış bir yasal müdahaledir. Bu süreç, suç işleyen kişiye bir nevi ikinci şans vererek, toplum içinde yeniden düzgün bir yaşam sürdürebilmesi için bir fırsat sunar.[405]

Başka bir ifadeyle cezanın ertelenmesi, TCK çerçevesinde, mahkeme tarafından verilen bir hapis cezasının şartlı olarak infaz edilmesinden vazgeçilmesi anlamına gelir. Bu süreç, mahkûma belirli şartlar altında toplum içinde yaşama ve kendini düzeltme şansı tanırken, aynı zamanda cezaevindeki infazın şartlı olarak ertelenmesini sağlar. TCK'nin 220.

---

[403] Güngör, D./Okuyucu-Ergün, G.: "Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması", Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 65, S. 4, Y. 2016, 1951-1965, s. 1955-1956.
[404] Özbek, V.Ö./Doğan, K./Bacaksız, P.: s. 722-723.

[405] Ünlü, A.: "Hapis Cezasının Ertelenmesi", Necmettin Erbakan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 1, S. 2, Y. 2018, 4-28, s. 13.

maddesinde düzenlenen suçlar da dahil olmak üzere, hemen hemen tüm suçlar için cezanın ertelenmesi kararı verilebilir. Ancak, cezanın ertelenmesi her suç için otomatik olarak uygulanmaz. Mahkeme, sanığın suç geçmişi, işlediği suçun niteliği ve tekrar suç işleme ihtimali gibi çeşitli faktörleri göz önünde bulundurarak bu kararı verir. Cezanın ertelenmesi, mahkûmun denetim süresi içinde belirlenen koşullara uyması ve yeniden suç işlememesi şartına bağlıdır. Eğer bu koşullar yerine getirilirse, ceza infaz edilmez ve suçlu kişi, yargılanmış olmasına rağmen, hapis cezası çekmemiş olarak kabul edilir. Bu, özellikle ilk kez suç işleyen veya küçük suçlar işleyen bireyler için uygulanan bir yargısal müsamaha yöntemidir.[406]

TCK md. 220 kapsamında, belirli şartlar altında Kovuşturmaya Yer Olmadığına Dair Karar (KYOK) alınması mümkündür. Ceza Muhakemesi Kanunu'nun (CMK) 160/1. maddesi, kovuşturma mecburiyeti ilkesini vurgular. Bu maddeye göre, bir suç işlendiği haberini alan Cumhuriyet savcısı, olayın gerçeklerini araştırmaya başlamak ve kamu davasının açılıp açılmayacağına karar vermek zorundadır. CMK'nin 170/2. maddesi, kovuşturma mecburiyeti ilkesini daha da detaylandırır. Buna göre, soruşturma sonucunda Cumhuriyet savcısı, suçun işlendiğine dair yeterli şüphe oluşturacak deliller topladığında, kanunda belirtilen istisnalar dışında bir iddianame hazırlamak zorundadır. Soruşturma evresinde elde edilen delillere göre, eğer sanığın mahkum olma ihtimali beraat etme ihtimalinden daha yüksekse, yeterli şüphe olduğu kabul edilir. Ancak, elde edilen deliller ışığında sanığın beraat etme ihtimali daha kuvvetliyse, Cumhuriyet savcısı kovuşturmaya yer olmadığına karar vermeli ve bu durumda bir KYOK kararı verilmelidir. Bu süreç, adil bir yargılama sağlamak ve temelsiz veya yetersiz delillerle insanların yargılanmasını önlemek için önemlidir.[407]Bu durumda TCK md. 220'de düzenlenmiş örgütlü suç hakkında yapılan soruşturma sonucunda; suç örgütünün varlığına ilişkin yeterli ve somut delillere ulaşılamıyorsa CS tarafından KYOK verilmelidir.

3. Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu Yönünden Özellik Arz Eden Ceza Muhakemesi Tedbirleri

CMK 'da örgüt ve örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlarla ilgili olarak, bazı ceza muhakemesi işlemlerinde özellik arz eden düzenlemelere yer verilmiştir. Bunlardan ilki gizli

[406]Hafızoğulları, Z./Özen, M.: s. 457.

[407]Oğur, S./Turhan, F.: "Son Yasal Değişiklikler Işığında Cumhuriyet Savcısı Tarafından Verilen Kovuşturmaya Yer Olmadığına Dair Kararın Denetimi", SDÜHFD, C. 12, S. 2, Y. 2022, 583-625, s. 585.

tanıklığa ilişkindir. İlgili müessese CMK md. 58/2 vd. düzenlenmiştir. Buna göre; bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlarla ilgili olarak, tanık olarak dinlenecek kişilerin kimliklerinin ortaya çıkması kendileri veya yakınları açısından ağır bir tehlike oluşturuyorsa kimliklerinin gizli tutulması için gerekli tedbirler alınır.[408]

Konu ile ilgili 27.12.2007 tarih ve 5726 sayılı Tanık Koruma Kanunu (TKK) mevcuttur. Söz konusu kanun md. 3'e göre; kanunun suç saydığı fiilleri işlemek amacıyla kurulan bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen alt sınırı iki yıl ve daha fazla hapis cezasını gerektiren suçlar ve terör örgütünün faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlar ile ilgili tanık koruma tedbiri alınabilir.[409]

TTK md. 5'te düzenlenen tanık koruma tedbirleri şunlardır: kimlik ve adres bilgilerinin değiştirilmesi (md.5/a.), duruşmada hazır bulunma hakkına sahip bulunanlar olmadan dinlenmesi (md.5/b.), ses veya görüntünün değiştirilerek özel ortamda dinlenilmesi (md. 5/b.).[410]

TTK md. 5/a'nın amacı olası saldırı ve tehditlerin önüne geçmektir. İlgili konu CMK md. 58/2'de de düzenlenmiştir. İlgili maddeler duruşmada doğrudan doğruyalık ilkesi ve sanığın savunma ilkesini kısıtlayıcı nitelik göstermesi sebebiyle eleştirilmektedir. Burada tanığı korumak ve sanığın adil yargılanma hakkı arasında bir denge gözetilmelidir. TTK md. 9/8'de buna yönelik olarak hakkında tedbir uygulanan tanığın beyanının tek başına davaya esas alınmayacağı düzenlenmiştir.[411]AİHM de ilgili maddenin sözleşmeye aykırılık teşkil etmemesi için bir arada bulunması gereken bir takım şartlar öngörmüştür: önemli ve yeterli bir neden[412], savunma hakkına en az zarar verecek koruma tedbirinin seçilmesi ve bunun sanığın savunma hakkına en az zarar verecek bir biçimde yapılması[413], tanık beyanının başkaca delillerle doğrulanması koşullarının bir arada bulunması ile tanık koruma tedbiri uygulanabilir.

TKK md. 5/b'nin uygulanması söz konusu olduğu takdirde ses ve görüntülü aktarma yapılacağı ve soru sorma hakkının var olduğu belirtilmiştir. Gerektiği takdirde tanığın görüntü veya sesi değiştirilerek tanınması da engellenebilir. TKK md. 9/7'ye göre; tanığın

[408] Yenidünya, A.C./İçer, Z.: s. 114.
[409] Yenidünya, A.C./İçer, Z.: s. 115.
[410] Yenidünya, A.C./İçer, Z.: s. 116.
[411] Yenidünya, A.c./İçer, Z.: s. 119.
[412] AİHM, 26.03.1996 Doorsan/Hollanda Kararı, 28.02.2006 Krasniki/Çek Cumhuriyeti Kararı.
[413] AİHM, 31.10.2001 Solakov/Makedonya Kararı.

md. 5/b2ye göre mahkeme huzurunda vermiş olduğu ifade, CMK hükümlerine göre duruşma sırasında hazır bulunanlar huzurunda verilmiş olan ifadeye eş değerdir.[414]Söz konusu durum doğrudan doğruyalık ilkesi bakımından eleştiriye açıktır.

Tanık koruma tedbirlerinin şartları ise şunlardır:

- Kanunda belirtilen suçlardan birisi hakkında soruşturma veya kovuşturma bulunmalıdır.
- Tedbir uygulanacak kişi, tanık veya yakınlarından birisi olmalıdır.
- Kişinin hayatı, beden bütünlüğü ve malvarlığı için ağır ve ciddi bir tehlike bulunmalıdır.
- Tedbir ölçülü olmalıdır.[415]

CMK'da md.128, md.135, md.140/1 koruma tedbirlerinin uygulanacağı suçlar katalog şeklinde gösterilmiştir. 21.02.2014 tarih ve 6526 sayılı kanun md.10,12,14 ile yapılan değişikliğe kadar bu suçlar arasında TCK md. 220 de yer almaktaydı. Ancak bahsedilen değişiklik ile TCK md. 220 bu suçlar arasından çıkarılmıştır.[416]

Güncel olarak örgüt suçlarının katalog suçlar arasında yer aldığı koruma tedbirleri şunlardır: TCK md 220 için; 2,7 ve 8. fıkralar hariç olmak üzere gizli soruşturmacı görevlendirilmesi, zorlama amaçlı el koyma (md.248/2), TCK md. 314-315 için; taşınmazlara hak ve alacaklara el koyma[417] (md.128/2), şirket yönetimi için kayyım tayini (md.133/4), iletişimin denetlenmesi (md.135/7), gizli soruşturmacı görevlendirilmesi (139/7), teknik araçlarla izleme (140/1), zorlama amaçlı el koyma (248/2).[418]

C. İnfaz

Suç, hukuk normlarına aykırı, kanunla belirlenmiş cezai sonuçları olan, kusurlu bir eylem veya ihmali ifade eder. Suçun temel özellikleri, kanuni bir tipe uygun olması, hukuka aykırılık ve failin kusurlu olmasıdır. Suç, yalnızca yasalarla önceden belirlenmiş eylem ve ihlaller için geçerlidir, yani bir eylemin suç sayılabilmesi için önceden kanunda tanımlanmış

[414] Yenidünya, A.C./İçer, Z.: s. 123.
[415] Yenidünya, A.C./İçer, Z.: s. 117-118.
[416] Madde gerekçesine göre: TCK md.220'nin bu suçlar arasından çıkarılması ile CMK'da adı geçen koruma tedbirlerinin uygulanabilmesi için soruşturma ve kovuşturmaların bu suç üzerinden açılarak yapılmasının önüne geçilmiştir.
[417] Gültaş, V.: s. 49.
[418] Yenidünya, A.C./İçer, Z.: s. 126.

olması gerekir. Ceza ise, suça karşı devlet tarafından uygulanan bir yaptırımdır. Ceza hukukunun temel amacı, toplum düzenini ve bireyler arasındaki huzuru korumaktır. Bu yaptırım, suç işleyen kişiye uygulanan acı, ıstırap veya sıkıntıyı içerir ve bu şekilde hem caydırıcılık sağlamayı hem de suç işleyen kişiyi topluma yeniden kazandırmayı amaçlar. Ceza hukuku, belirli eylemlerin suç olarak tanımlanmasını ve bu eylemlerin gerçekleştirilmesi durumunda uygulanacak yaptırımları belirler. Bu, toplum düzeninin ve bireylerin haklarının korunmasına yardımcı olur. Ceza, yalnızca yargı mercileri tarafından belirlenen koşullar altında ve adil bir yargılama sürecinin ardından verilebilir. Böylelikle, ceza hukukunun temel prensipleri olan adalet, orantılılık ve insan haklarına saygı gözetilir.[419]İnfaz hukuku ise, ceza hukuku alanının bir alt dalı olarak, mahkeme tarafından verilen cezaların uygulanmasını, yani infazını düzenleyen hukuk dalıdır. Bu alan, suç olarak tanımlanan fiillere karşı kanun tarafından öngörülen cezaların, belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde nasıl uygulanacağını kapsar.[420]

1. Cezanın İnfazı

5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun (CGTİHK) md. 9/2'ye göre ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına çarptırılmış olan kişiler ve süresi önem arz etmeksizin suç işlemek amacıyla örgüt kurmak, yönetmek veya bu örgütün faaliyeti çerçevesinde TCK'da yer alan md. 77, 78, 81, 82, 188, 302, 303, 304, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315'ten mahkumiyet almış kişilerin cezaları yüksek güvenlikli kapalı ceza infaz kurumlarında infaz edilir.

CGHTİHK md. 17'de hükümlünün isteği doğrultusunda cezanın infazının ertelenmesi kurumu yer almaktadır. Söz konusu maddenin 6/a fıkrasında; terör suçları ve örgütlü suçlar hakkında hükümlünün istemi üzerine infazın ertelenmesinin mümkün olmadığı düzenlenmiş bulunmaktadır.[421]

2. Koşullu Salıverilme

Koşullu salıverilme, Türk hukukunda üzerinde fikir birliği sağlanmış bir kavram değildir. Buna bağlı olarak da bu kavramın doktrin ve uygulamada, *"meşruten tahliye",*

[419] Apaydın, C./Kaplan,H.: "Ceza İnfaz Sistemi ve Denetimli Serbestlik", Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 5, S. 2, Y. 2019, 185-207, s. 187.
[420] Aras, B.: "İnfaz Hukukuna Hakim Olan İlkeler Işığında İnfaz Hakimlerinin Görev ve Yetkileri", Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 17, S. 2, Y. 2022, 403-455, s. 406.
[421] Yenidünya, A.C/İçer, Z.: s. 130.

"şartla salıverme", "şartla salıverilme", "koşullu salıverme" ve "koşullu salıverilme" gibi farklı şekillerde adlandırıldığı görülmektedir.[422]

Koşullu salıverilme, çağdaş ceza hukukunun önemli bir unsuru olarak, mahkûmların topluma yeniden kazandırılması ve ıslahı amacıyla uygulanan bir yöntemdir. Bu süreçte, iyi hal gösteren ve cezasının belirli bir kısmını tamamlayan mahkûmlar, kalan ceza süresi için bazı koşullar altında serbest bırakılır. Bu koşullar genellikle kasıtlı bir suç işlememeyi ve belirlenen diğer şartlara uymayı içerir. Koşullu salıverilmenin temel amacı, mahkûmun topluma yeniden uyum sağlamasını kolaylaştırmak ve cezanın ıslah edici etkisini artırmaktır. Mahkûm, serbest bırakıldığı süre boyunca belirli şartlara uymak zorundadır ve bu şartları ihlal etmesi durumunda, koşullu salıverilme hakkı geri alınabilir ve mahkûm tekrar hapse dönebilir. Koşullu salıverilme, yetkili merciler tarafından verilen bir kararla uygulanır ve bu karar, mahkûmun cezasının geri kalan kısmının nasıl geçirileceği konusunda yargısal bir değerlendirme içerir. Bu süreçte, mahkûmun geçmiş davranışları, ıslah olma ihtimali, topluma zarar verme riski ve benzeri unsurlar dikkate alınır. Bu uygulama, mahkûmun toplum içinde yeniden sorumlu ve yasalara uygun bir yaşam sürmesini teşvik eder ve aynı zamanda toplum güvenliğini de gözetir.[423]

Koşullu salıverilmeden yararlanabilmek için gerekli ilk şart, mahkum edilen kişinin cezaevinde geçirdiği süreyi iyi halli olarak geçirmesidir; ikinci şart ise kanunda öngörülen sürenin dolmuş olmasıdır. CHTİHK md. 107/2 ve 107/3'te koşullu salıverilmeye ilişkin süreler düzenlenmiştir.[424]Ancak suç işlemek amacıyla örgüt kurma veya yönetme ya da örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlar bakımından 2. ve 3. fıkralarda öngörülen süreler uygulanmaz. TCK md. 220 bakımından koşullu salıverilme uygulanma süreleri CGHTİHK md. 107/4'te düzenlenmiştir. Buna göre:

---

[422] Akkaş, A.H.: "Koşullu Salıverilme", Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 12, S. 1-2, Y. 2008, 305-335, s. 306.

[423] Akkaş, A.H.: "Koşullu Salıverilme", s. 307.

[424] *107/2: "Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına mahkum edilmiş olanlar otuz yılını, müebbet hapis cezasına mahkum edilmiş olanlar yirmidört yılını, diğer süreli hapis cezalarına mahkum edilmiş olanlar cezalarının üçte ikisini infaz kurumunda çektikleri takdirde, koşullu salıverilmeden yararlanabilirler."*
107/3: "Koşullu salıverilme için infaz kurumunda geçirilmesi gereken süre: a) Birden fazla ağırlaştırılmış hapis cezasına veya ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası ile müebbet hapis cezasına mahkumiyet halinde otuz altı, b) Birden fazla müebbet hapis cezasına mahkumiyet halinde otuz, c) Bir ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası ile süreli hapis cezasına mahkumiyet halinde en fazla otuz altı, d) Bir müebbet hapis cezası ile süreli hapis cezasına mahkumiyet halinde en fazla otuz, e) Birden fazla süreli hapis cezasına mahkumiyet halinde en fazla yirmi sekiz yıldır."

1)Birden Fazla Ağırlaştırılmış Müebbet Hapis Cezası veya Ağırlaştırılmış Müebbet Hapis Cezası İle Süreli Hapis Cezasına Mahkûmiyet: Bu durumda, mahkûm olan kişinin koşullu salıverilmesi için gereken minimum süre 40 yıldır.

2)Birden Fazla Müebbet Hapis Cezasına Mahkûmiyet: Birden fazla müebbet hapis cezasına çarptırılan bir kişinin koşullu salıverilmesi için gerekli minimum süre 34 yıldır.

3)Bir Ağırlaştırılmış Müebbet Hapis Cezası İle Süreli Hapis Cezasına Mahkûmiyet: Bu durumda mahkûm için koşullu salıverilme süresi en fazla 40 yıl olarak belirlenmiştir.

4)Bir Müebbet Hapis Cezası İle Süreli Hapis Cezasına Mahkûmiyet: Bu durumda mahkûm için koşullu salıverilme süresi en fazla 34 yıl olarak belirlenmiştir.

5)Birden Fazla Süreli Hapis Cezasına Mahkûmiyet: Birden fazla süreli hapis cezasına çarptırılan bir kişinin koşullu salıverilmesi için gerekli minimum süre 32 yıldır.[425]İlgili süreler çocuklar hakkında uygulanmaz.

CGTİHK md. 107/16, TCK'de yer alan bazı ciddi suçlarla ilgili özel bir düzenlemeye işaret eder. Bu düzenleme, TCK'nin *"Devletin Güvenliğine Karşı Suçlar*"ı içeren dördüncü bölüm, *"Anayasal Düzene ve Bu Düzenin İşleyişine Karşı Suçlar"*ı içeren beşinci bölüm ve *"Milli Savunmaya Karşı Suçlar"*ı içeren altıncı bölümde yer alan suçlarla ilgilidir. CGTİHK'nin 107/16. maddesine göre, bu bölümlerde tanımlanan suçlardan herhangi birinin örgütlü bir şekilde işlenmesi sonucunda ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına hükmedilirse, koşullu salıverilme kuralları uygulanamaz. Bu, söz konusu suçların ciddiyetini ve toplum üzerindeki etkilerini göz önünde bulundurarak, bu tür suçlardan mahkûm olan kişilerin erken serbest bırakılmasını engelleyen bir düzenlemedir. Bu hüküm, devletin güvenliği, anayasal düzen ve milli savunma gibi temel ulusal çıkarlara yönelik ciddi suçların, özellikle örgütlü bir şekilde işlenmesi durumunda, daha sıkı bir ceza uygulamasını gerektirir. Bu tür suçlardan mahkum olan kişilere, koşullu salıverilme hakkı tanınmaz, böylece bu suçların caydırıcılığı artırılmış ve toplumun genel güvenliği korunmuş olur.[426]

[425] CGHTİHK md. 107/4.
[426] Yenidünya, A.C/İçer, Z.: s. 134.

SONUÇ

Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu, kamu güvenliğini ve düzenini tehlikeye atan suçlardan biridir. Suç örgütleri özellikle halkta korku, panik ve endişe yaratarak kamu barışını da zedelemektedir. Zaten kimi suç örgütlerinin de amacı halkta korku, panik ve dehşete sebep olmak, toplumun devlete olan güvenini sarsmaktır ki bu örgütler cebir ve tehdit yoluyla bu faaliyetleri gerçekleştirdiği takdirde terör örgütü olmaktadır.

Günümüz koşulları dikkate alındığında her türlü araç ve gerecin temini kolaylaşmış, haberleşme sistemi gelişmiştir bu da örgütlerin daha iyi organize olmasına ve amaçlarına daha kolay ulaşmasına olanak vermektedir. Bu nedenle suç örgütleriyle gerek hukuki boyutta mücadelede gerek adli ve idari makamlar aracılığıyla mücadelede çağın gerisinde kalmamak önemli bir mevzudur.

Gerekli yasal düzenlemelerin yanı sıra kolluk kuvvetlerinin de ilgili konu ile mücadelede özel bir eğitimden geçmesi hatta buna dair özel bir birimin olması ve istihbaratın güçlü olması önemli hususlardır. Çünkü günümüzde suç örgütleri ve faaliyetleri çerçevesinde işlenen suçlar bütün dünyayı ele geçirmiş ve tepeye tırmanmıştır. Bu nedenle örgütün unsur ve yapısını, faaliyetlerini iyi analiz edip kavramak gerekmektedir. Mücadelede temel esas suç örgütünü dağıtmak olmalıdır.

Türkiye'de geçmişten bugüne gerek 765 sayılı kanun ile olsa gerek 5237 sayılı TCK ile suç örgütlerine karşı düzenlemeler yapılmış ve yaptırımlar öngörülmüştür. Terörle Mücadele Kanunu da bu konudaki yasal dayanaklardandır. 4422 sayılı Çıkar Amaçlı Örgütlerle Mücadele Kanunu da zamanında bu konuda yapılmış yasal düzenlemelerden bir tanesidir, ancak günümüzde yürürlükte değildir. Türkiye aynı zamanda suç örgütleriyle mücadele kapsamında Sınıraşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ne de taraftır.

TCK md. 220'nin ilk fıkrasında örgüt kurmak ve yönetmek, ikinci fıkrasında örgüte üye olmak, altıncı fıkrasında örgüt adına suç işlemek, sekizinci fıkrasında örgütün propagandasını yapmak cezalandırılmıştır.

TCK md. 220 ile kurulan örgüt adi nitelikte bir suç örgütüdür, TCK'de yer alan suçları işlemek amacıyla kurulmuştur ancak belli bazı suçların örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenmesinin ayrıca cezalandırıldığı veya ilgili suçun nitelikli halini oluşturduğu durumlar

mevcuttur. Bu gibi durumlarda TCK md. 220 değil, ilgili özel hüküm uygulanmaktadır. Gerektiği takdirde belli bazı durumların saptanması veya özel hükümlerde düzenleme olmayan hallerde TCK md. 220'ye başvurulmaktadır. Örneğin; TCK md. 78'de belirtildiği üzere, soykırım suçu ve insanlığa karşı suçlar işlemek amacıyla bir suç örgütü kuran, yöneten ve üye olarak örgüte katılanlar hakkında TCK md. 220 söz konusu olmayacak, md. 78 yer alan düzenlemeye göre cezalandırılacaklardır. Ayrıca TCK md. 314/3'te de TCK md. 220'nin hükümlerinin TCK md. 314'te de uygulanacağı belirtilmektedir. TCK'da yer alan birtakım suçlar açısından örgütlü işlenmesi cezayı ağırlaştıran nitelikli hallerdir. TCK md.79/3'te yer alan göçmen kaçakçılığı, TCK md.91/4'te yer alan organ veya doku ticareti suçları buna örnek gösterilebilir. Bu suçların nitelikli hallerinden cezaya hükmolunabilmesi için ayrıca TCK md. 220 uyarınca da haklarında cezaya hükmolunmuş olması gerekir.

Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu, aksi görüşler mevcut olsa da genel kanıya göre; örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenmesi amaçlanan suçların hazırlık hareketi niteliğindedir. Bu bağlamda TCK md. 220, ceza hukukunda hazırlık hareketlerinin cezalandırılmayacağı kuralına istisna teşkil eden bağımsız bir suçtur. Burada suçun kendisi örgütün kurulması ve o örgütün mensubu olmaktır. Amaçlanan suçlardan bağımsız bir suç olarak cezalandırılmaktadır. Amaçlanan suçlarda işlendiği takdirde 4. fıkraya göre hem örgüt suçundan hem de işlenen suçtan ayrı ayrı ceza verilmektedir. Kanun koyucu burada gerçek içtima kurallarını uygulamaktadır. Teşebbüs açısından ise, suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu hazırlık hareketi kabul edildiğinden ve kesintisiz bir suç olduğundan teşebbüs mümkün gözükmemektedir. Suça iştirakte ise örgüt mensubu kimseler örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlardan da iştirakleri derecesinde sorumlu tutulurlar ancak yöneticiler hakkında bu durum söz konusu değildir, yöneticiler işlenen bütün suçlarda fail olarak kabul edilirler. Örgüt kurmanın zincirleme olarak işlenmesi mümkündür ancak söz konusu durum somut olaya göre değerlendirilerek belirlenmelidir. TCK 220 düzenlemesine bir eleştiri yapacak olursak çalışmamızda da ele aldığımız üzere 5. fıkra hükmüne göre; örgüt yöneticilerinin işlenen suçlardan ayrıca fail olarak cezalandırılması yerinde olmamıştır. Ceza sorumluluğunun şahsiliği ilkesi uyarınca kişinin bir suçtan sorumlu tutulması, işlediği fiil ile netice arasında nedensellik bağının bulunmasına bağlıdır. Kişinin katkısı olmayan, başkası tarafından meydana getirilen bir fiil sebebiyle cezalandırılması çağdaş ceza hukuku ile bağdaşmamaktadır. Sonuç olarak TCK md.220/5 ceza hukuku ilkelerine ve anayasaya aykırı bir düzenlemedir. Hiyerarşik yapının sıkı olmadığı, küçük çaplı örgütlerde uygulama alanı yoktur. Hiyerarşik yapının sıkı olduğu geniş çaplı, üye sayısının fazla olduğu örgütlerde ise

çalışmamızda ele aldığımız *"Organize hakimiyet mekanizmalarına dayalı dolaylı faillik"* kuramı uygulama alanı bulabilir. Ancak bu da her somut olaya göre değerlendirilerek olabilir. TCK md.220/5 isabetli bir düzenleme olmamıştır, olsa olsa örgüt yöneticilerin dolaylı failliğinin olacağına yönelik bir düzenlemenin daha yerinde olacağı kanaatindeyiz.

Suç örgütleriyle mücadele yöntemlerinden biri olan etkin pişmanlık TCK md. 221'de yer almaktadır. TCK md. 221 altı fıkradan oluşmaktadır. İlk fıkrada örgüt kurucu ve yöneticilerinin gönüllü olarak teslim olup bilgi vermesi, ikinci fıkrada örgüt üyesinin örgütten gönüllü olarak bunu yetkili makamlara bildirmesi, üçüncü fıkrada örgüt üyesinin yakalanıp pişman olarak örgüt hakkında elverişli bilgi vermesi hali düzenlenmiştir. 221/4 ise uygulamada en geniş yer kaplayan düzenlemedir. Burada örgüt kurucusu, yöneticisi, örgüt üyesi, örgüte yardım eden ve örgüt adına suç işleyen kimseler hakkında bir etkin pişmanlık hükmü getirilmiş bulunmaktadır. İlgili maddenin 5. fıkrasında ise denetimli serbestlik bulunmaktadır.

Örgüt kurma suçunun soruşturma ve kovuşturması re'sen yapılır. Görevli mahkeme asliye ceza mahkemeleridir. Yetkili mahkemeler ise CMK md. 12 vd. göre belirlenir.

Sonuç olarak örgütlü suçların günümüz şartları da göz önünde bulundurulduğu takdirde ulusal boyutu aşıp uluslararası bir boyuta tırmandığı aşikardır. Bu suçluluk ile mücadelenin güncel şartlara uygun etkili kanuni düzenlemeler ile daha aktif bir şekilde yürütüleceği kanaatindeyiz. Günümüzde suç işlemek amacıyla kurulan örgüt sayılarının çok fazla olması nedeniyle ilgili tez çalışmamızı ele almış bulunmaktayız. Bunu yaparken de Uluslararası hukuk bağlamında da, karşılaştırmalı hukuk bağlamında da değerlendirmelerimiz ve incelemelerimiz olmuştur. Türk Hukuku'nda en genel ve en güncel düzenleme olarak TCK md. 220'nin örgütlü suçlarda ayrı bir öneme haiz olduğu kanaatinden yola çıkarak çalışmamızın esas konusu olarak buna yer vermiş bulunmaktayız. Bu bağlamda suç örgütleri ile mücadelenin öncelikle kanuni düzenlemeleri anlamak ve bunu iyi çözümlemek olduğu düşüncesindeyiz.

KAYNAKÇA

AKBULUT, B.: "Soruşturma Yapılmasına Yer Olmadığı Kararı", Ceza Hukuku ve Kriminoloji Dergisi, C. 10, S. 1, Y. 2022, s. 153-209.

AKCAN, E.: "Soruşturma Evresinde Mağdurun Hakları ve Yükümlülükleri", İMÜ Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 2, S. 2, Y. 2015, s. 5-44.

AKKAŞ, A.H.: "Koşullu Salıverilme", Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 12, S. 1-2, Y .2008, s. 305-335.

AKKAYA, Ç.: Örgüt Suçu & Uyuşturucu ve Uyarıcı Madde Suçları, Ankara 2010.

APAYDIN, C./KAPLAN,H.: "Ceza İnfaz Sistemi ve Denetimli Serbestlik", Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 5, S. 2, Y. 2019, s. 185-207.

ARAS, B.: "İnfaz Hukukuna Hakim Olan İlkeler Işığında İnfaz Hakimlerinin Görev ve Yetkileri", Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 17, S. 2, Y .2022, s. 403-455.

ARTUK, E./GÖKÇEN, A./ALŞAHİN, E./ÇAKIR, K.: Ceza Hukuku Genel Hükümler, 15. Bası, Ankara 2021.

ASLAN, H.: 4422 Sayılı Çıkar Amaçlı Suç Örgütleri İle Mücadele Kanunu'na Göre İletişimin İzlenmesi ve Tespiti, İstanbul Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2001.

AVCI, M.: "Yeni Yasal Düzenlemelere Göre Türk Hukukunda Örgütlü Suç Kavramı", Hukuk ve Adalet Dergisi, C. 2, S. 5, Y. 2005, s. 348-379.

Aydın, D.: "Ceza Muhakemesi Kanunu'nda Seri Muhakeme Usulü", KHM, C. 2, S. 2, Y. 2022, s. 463-484.

AYDIN, D.: "Uluslararası Ceza Hukukunun Gelişimi", Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 51, S. 4, Y. 2002, s. 131-167.

BAYRAKTAR, K./KANGAL, Z./YILDIZ, A.K./AKYÜREK, G./EVİK, H./ALTUNÇ, S./EROĞLU, F./EVİK V./KESKİN KİZİROĞLU, S./AKSOY RETORNAZ, E./MEMİŞ KARTAL, P./AYTEKİN İNCEOĞLU, A./BOSTANCI BOZBAYINDIR, G.: Özel Ceza Hukuku Cilt VI Kamu Güvenine, Kamu Barışına, Ulaşım Araçlarına veya Sabit Platformlara Karşı Suçlar, 1. Bası, İstanbul 2020.

BODUR, N. /ÖZKUL, E.: Uygulamada Terör Örgütü ve Terör Suçları, 6. Bası, Ankara 2022.

BOZ, B.:" Türk Ceza Hukukunda Terör Örgütü ve Terör Örgütüne Üye Olma Suçu", ASBÜ Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 2, S. 1, Y. 2020, s. 131-186.

CANAK, E.: Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma ve Çıkar Amaçlı Örgütlenme Suçları, 1. Bası, 2005.

CENTEL, N./ZAFER, H.: Ceza Muhakemesi Hukuku, İstanbul 2018.

CHENOWETH E./ENGLİSH, R./GOFAS, A./KALYVAS, S.N.: The Oxford Handbook Of Terrorism, 1. Bası, Oxford 2019.

ÇAKIN, Ö.: Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu, Ankara Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2015.

ÇİÇEK, M.: 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'na Göre Bir İştirak Şekli Olarak 'Dolaylı Faillik'", Dicle Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2014.

ÇİFTCİOĞLU, C.T./AKDOVAN, E.: "Türk Ceza Hukukunda Teşebbüs", Fasikül Hukuk Dergisi, C. 7, S. 67, Y. 2015, s. 17-31.

DARAGENLİ, V.S.: "Tehlike Suçları", İÜHF Eğitim, Öğretim ve Yardımlaşma Vakfı Yayınları, Prof. Dr. Sahir Erman'a Armağan, Y. 1999, s. 163-188.

DEMİR, O.: Suç Örgütüne Yardım Etme Suçu, 2. Bası, İstanbul 2022.

DEMİRCİ, E.: Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu, Çankaya Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2019.

DOĞRU, D.: Avrupa İnsan Hakları Yargılamasında Takdir Marjı Doktrini, 1. Bası, Ankara 2019.

DÖNMEZER, S.: "Teşebbüste Hazırlık ve İcra Hareketleri Tefriki", İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C. 8, S. 3-4, Y. 1942, s. 433-456.

DUBBER, M.D./HÖRNLE, T.: Criminal Law: A comparative Approach, 1. Bası, Oxford 2014.

DURSUN, İ.: Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu (TCK M.220), Marmara Üniversitesi, Doktora Tezi, 2008.

EREM, F.: “Suça İştirak”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 3, S. 1, Y. 1946, s. 62-107.

ERCAN, M.S.: “Kovuşturma Evresinde Sanığın Hakları”, İMÜ Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 6, S. 1, Y. 2019, s. 181-197.

ERSAN, A.: “Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu”, İÜHFM, C. 21, S. 1, Y. 2013, s. 381-408.

EŞİTLİ AYGÜN, E.: Kalkışma Suçları,1. Bası, Ankara 2016.

EŞİTLİ AYGÜN, E.: “Suçların ve Cezaların Kanuniliği İlkesi”, TBB Dergisi, S. 104, Y. 2013, s. 225-246.

EVİK, V.S.: Çıkar Amaçlı Örgütlenme Suçu, İstanbul Üniversitesi, Doktora Tezi, 2003.

EVİK, V.S.: “Kovuşturmaya Yer Olmadığı Kararı ve Denetimi”, Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 11, S. 147-148, Y. 2016, s. 9-35.

EVİK, V.S.: “Suç İşlemek Amacıyla Örgütlenme Suçu (Forming Organized Group With The İntention of Committing Crime)”, Prof. Dr. Nur Centel’e Armağan, (667-697).

GÖZLER, K. : Hukuka Giriş, 14. Bası, Bursa 2017.

GÜL, C.: “AİHM Kararlarında İfade ve Medya Özgürlüğünün Sınırlandırılması Kriterleri”, Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 14, S. 1, Y. 2019, s. 105-126.

GÜLTAŞ, V./GÜZELDERE, M.: 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu’nda Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma ve Silahlı Örgüt Suçları, 1. Bası, Ankara 2018.

GÜLTAŞ, V.: Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu ve Etkin Pişmanlık, 2. Bası, Ankara 2015.

GÜNGÖR, D./OKUYUCU-ERGÜN, G.: “Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 65, S. 4, Y. 2016, s. 1951-1965.

HAFIZOĞULLARI, Z./ÖZEN, M.: Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 11. Bası, Ankara 2018.

HAFIZOĞULLARI, Z./ÖZEN, M,.: Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler Millete ve Devlete Karşı Suçlar, 1. Bası, Ankara 2016.

HAFIZOĞULLARI, Z./KURŞUN, G.: "Türk Ceza Hukukunda Örgütlü Suçluluk", TBB Dergisi, S. 71, Y. 2007, s. 25-80.

HARNO, A.J.: "İntent in Criminal Conspiracy", University of Pennysylvania Law Review and American Law Register, C. 89, S. 5, Y. 1941, s. 624-647.

HARTAVİ, A. : Örgütlü Suçlar, 4. Bası, Ankara 2020.

HEİNRİCH, B.: Ceza Hukuku Genel Kısım-1, 1. Bası, 2014 Ankara, Çev.: Hakeri, H./Ünver, Y./Özbek, V.Ö./Çakmut, Ö./Ermen, B./Doğan, K./Atladı, R.B./Bacaksız, P./Tepe, İ.

İÇEL, K.: "Görünüşte Birleşme (İçtima) İlkeleri ve Yeni Türk Ceza Kanunu", İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, C. 7, S. 14, Y. 2008, s. 35-49.

İÇEL, K.: "Çağdaş Ceza Hukukunun Evrensel İlkelerinin Kabahat Türünden Eylemler Alanındaki Boyutları", Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, S. 7, Y. 2016, s. 621-635.

İNCE, K.: "Türk Ceza Hukukunda Örgütlü Suçluluk ve Silahlı Terör Örgütü", ERÜHFD, C. 15, S. 1, Y. 2020, s. 241-269.

JARRETT, H. M.: "Prosecuting Criminal Conspiracies", United States Attorneys' Bulletin, C. 61, S. 4, Y. 2013, s. 1-65.

JOHNSON, E. Jr., "Organized Crime: Challenge to the American Legal System", Journal of Crimal Law and Criminology, C. 53, S. 4, Y. 1962, s. 399-425.

KAFES, V: "Ceza Hukukunda Mağdurun Zararının Giderilmesi", AUHFD, C. 60, S. 1, Y. 2011, s. 83-156.

KAMER, V.K.: Denetimli Serbestlik Kararlarının İnfazı, 1. Bası, Ankara 2007.

KARABEYESER, S.: "Suça İştirak", Terazi Hukuk Dergisi, C. 10, S. 110, Y .2015, s. 58-69.

KARAN, U. : "Örgütlenme ve Toplanma Özgürlüğü", Anayasa Mahkemesine Bireysel Başvuru El Kitapları Serisi-3, Ankara 2018.

KAVLAK, C.: Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu, 3. Bası, Ankara 2017.

KEYMAN, S.: "Cürmi Fiilin Yapısal Unsuru Olarak Hareket", Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 40, S. 1, Y. 1988, s. 121-171.

KOCA, M./ÜZÜLMEZ, İ.: Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 11. Bası., Ankara 2018.

KOCA, M./ÜZÜLMEZ, İ: Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 15. Bası, Ankara 2022.

KOCA, M.: "Fikri İçtima", Ceza Hukuku Dergisi, C. 2, S. 4, Y. 2007, s. 197-221.

KÖROĞLU, H.: Örgütlü Suçluluk Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele (4422 Sayılı Kanun) ve Cürüm İşlemek İçin Teşekkül Oluşturmak, 1. Bası, Ankara 2001.

KURTARAN, M.: "Silahlı Örgüte Silah Sağlama Suçu", İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 19, S. 2, Y. 2020, s. 333-376.

LEPAGE, A.; Matsopoulou, H.: Droit pénal spécial, Paris 2015.

OĞUR, S./TURHAN, F.: "Son Yasal Değişiklikler Işığında Cumhuriyet Savcısı Tarafından Verilen Kovuşturmaya Yer Olmadığına Dair Kararın Denetimi", SDÜHFD, C. 12, S. 2, Y .2022, s. 583-625.

ONAT, E. B.: "Vergi Kaçakçılığı Suçunda İştirak", TBB Dergisi, S. 137, Y. 2018, s. 311-335.

ORMAN, M., Avrupa Birliği'nde Organize Suçluluk Mevzuatlarının Uyumlaştırılması ve Yakınlaştırılması, Uludağ Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2017.

OSMANOĞLU, B./KIDIL, F.: "Türk Ceza Hukukunda Terör Örgütü ve Terör Suçu Kavramları Üzerine Bir İnceleme", D.E.Ü. Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 21, Özel S., Y. 2019, s. 1141-1177.

OSMANOĞLU, K.: "Ceza Hukukunda Geriye Yürüme Yasağı", EÜHFD, C. 14, S. 3-4, Y. 2010, s. 89-116.

ÖNDER, A.: "Mütemadi Suç", İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C. 29, S. 1-2, Y. 1963, s. 75-120.

ÖZBEK, V. Ö.: "Organize Suçlulukla Mücadelede Ön Alan Soruşturmaları", Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 4, S. 2, Y. 2002, s. 57-88.

ÖZBEK, V.Ö./DOĞAN, K./BACAKSIZ, P.: Ceza Muhakemesi Hukuku, 13. Bası, Ankara 2020.

ÖZCAN, N.S.: "Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu", Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 8, S. 2, Y. 2012, s. 651-692.

ÖZEK, Ç.: "Organize Suç", Prof. Dr. Nurullah Kunter'e Armağan, Y. 1998, s. 195-297, 1998.

ÖZEN, M.: Öğreti ve Uygulama Işığında Ceza Hukuku Özel Hükümler, 2. Bası, Ankara 2021.

ÖZEN, M.: "5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nun İştirak Kurumuna Bakışı", TBB Dergisi, S. 70, Y. 2007, s. 239-253.

ÖZGENÇ, İ. : Suç Örgütleri, 14. Bası, Ankara 2022.

ÖZGENÇ, İ.: "Suç Teşekkülü, Düşünceyi Açıklama ve Örgütlenme Hürriyeti", İHFM, C. LV, S. 3, Y. 1997, s. 51-63.

ÖZGENÇ, İ.:"Terörizmin ve Terör Örgütünün Propagandası Suçu ve Ceza Hukuku Sorumluluğu", Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 25, S. 2, Y. 2021, s. 373-431.

ÖZKAN, Y.: "Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma", Selçuk Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2019.

ÖZKAYA, B.: Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu (TCK md.220), Bahçeşehir Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2020.

PALAZZO, F.: "Organize Suçluluğa Karşı İtalyan Mevzuatı", Çev: Ümit Kocasakal, İBD, C. 70, S. 10-11-12, Y. 1996.

PAMUK, T.: Çıkar Amaçlı Suç Örgütü ve Bu Örgüte İlişkin Suç Olarak Düzenlenen Fiillerin Türk Ceza Hukuku Açısından Değerlendirilmesi, Eskişehir Anadolu Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2003.

RODOPOULOS, I.: Contribution à l'étude de la notion de crime organisé en Europe L'exemple de la France et de la Grèce, Paris 2010.

SARITAŞ, E.: Suç İşlemek Amacıyla Örgütlenme Suçları (TCK 220-221), İstanbul Üniversitesi, Doktora Tezi, 2017.

SEVÜK, H.Y.: "Soruşturma Evresine Hakim Olan İlkeler", Fasikül Hukuk Dergisi, C. 3, S. 21, Y. 2011, s. 13-29.

SINAR, H.: "Siyasal Suç Üzerine Bir İnceleme", İÜHFM, C. 8, S. 1-2, Y. 2000, s. 53-77.

SOYASLAN, D.: Ceza Hukuku Özel Hükümler, 13. Bası, Ankara 2020.

ŞAN, S.: "Türk Ceza Hukukunda Fikri İçtima", Terazi Hukuk Dergisi, C. 9, S. 98, Y. 2014, s. 84-94.

ŞEN, E./ ERYILDIZ, S.: Suç Örgütü, 4. Bası, Ankara 2021.

ŞENSES, E.: "Ceza Muhakemesi Hukukunda Ceza Verilmesine Yer Olmadığı Kararı", TBB Dergisi, C. 25, S. 105, Y. 2013, s. 379-400.

TEZCAN D./ERDEM, M.R./ÖNOK M.: Uluslararası Ceza Hukuku, 6. Bası, Ankara 2021.

TEZCAN, D./ ERDEM, M.R./ÖNOK, M.: Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku, 17. Bası, Ankara 2019.

TOPÇU, N.K.: "Terör Örgütünün Propagandasını Yapma Suçu (TMK md.7/2), Ceza Hukuku Dergisi, C. 10, S. 28, Y. 2015, s. 107-139.

TOROSLU, H.: "Kamu Barışına Karşı Suçlar Bakımından Tahrik Kavramı", Prof. Dr. Nevzat Toroslu'ya Armağan, C. 2, Ankara Üniversitesi Yayınları, Y. 2015, s. 1201-1231.

TOZMAN, Ö: Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu, 2. Bası, Ankara 2017.

TULAY, M.E.: "Örgüt Üyesi Olmamakla Birlikte Örgüt Adına Suç İşlemek (tck md.220/6)", Sosyal Bilimler Dergisi/Journal Of Social Science, C. 5, S. 26, Y. 2018, s. 1-9.

TULAY, M.E.: “Kanunilik İlkesi Işığında Ceza Hukuku Kurallarının Zaman Bakımından Uygulanması ve Delil Etme Yöntemlerinde Zaman Bakımından Uygulanma Sorunu”, C. 22, S. 3, Y. 2016, s. 2715-2736.

TURAN, U.: “Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu”, Sakarya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 4, S. 1, Y. 2016, s. 41-84.

TURHAN, F./ALTIKAT, A.: “Yeni Bir Ceza İnfaz Usulü Olarak Denetimli Serbestlik ve Bu Usulden Yararlanma Şartları”, SDÜ Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 2, S. 2, Y. 2012, s. 1-46.

TURİNAY, F.Y.: Ceza Hukukunda Terör Amaçlı Örgütlenme Suçu, 2. Bası, Ankara 2019.

TÜRKOĞLU, S.: “Terör Örgütünün Propagandası Suçu”, Suç ve Ceza, S. 1, Y .2021, s. 161-192.

USTA, İ./ÖZTÜRK, H.: “Denetimli Serbestlik, Ceza Hukuku Dergisi, S. 13, Y. 2010, s. 7-46.

ÜNLÜ, A.: “Hapis Cezasının Ertelenmesi”, Necmettin Erbakan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 1, S. 2, Y. 2018, s. 4-28.

ÜNLÜ, Ö.: Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu (TCK M.220), Çankaya Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2013.

YAŞAR, O./GÖKCAN, H.T./ARTUÇ, M.: Yorumlu Uygulamalı TCK, 2. Bası, C. 5, Ankara, 2014.

YAŞAR, O./GÖKCAN, H.T./ARTUÇ, M.: Yorumlu Uygulamalı TCK, 2. Bası, C. 6, Ankara 2014.

YENİDÜNYA, A.C./İÇER, Z.: “Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu”, Prof. Dr. Nur Centel’e Armağan, C. 19, S. 2, Y. 2013, s. 797-828.

YENİDÜNYA, A. C./İÇER, Z.: Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma, 1. Bası, 2014 İstanbul.

YENİDÜNYA, A.C./İÇER, Z.: “Uyuşturucu ve Uyarıcı Madde Suçlarında Etkin Pişmanlık, Fasikül Dergisi, C. 5, S. 38, Y. 2019, s. 11-31.

YILDIZ, F.: “Sınıraşan/Organize Suçlar Bağlamında Avrupa Birliği”, Yönetim ve Ekonomi, C. 27, S. 2, Y. 2020, s. 275-289.

YILMAZ, Y.: “Avrupa Birliği Ceza Hukukunda Organize Suçlulukla Mücadele”, TAAD, C. 8, S. 31, Y. 2017, s. 721-768.

YILMAZ, Z.: “Müşterek Faillik ve Dolaylı Faillik Kurumlarının İhmali Suçlar Yönünden Değerlendirilmesi”, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C. 24, S. 1, Y. 2018, s. 122-131.

YİĞİT, M.: “Suça Teşebbüsün Objektif Unsuru Olarak İcra Hareketlerine Başlama ve Uygulama Sorunları”, İzmir Barosu Dergisi, S. 45, Y. 2018, s. 45-93.

YURTLU, F.: “Suç Örgütünün Propagandasını Yapma Suçu ve Türkiye Açısından AİHM Kararlarına Yansıması”, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 20, S. 3, Y. 2016, s. 411-435.

YÜKSEKTEPE, M. A.: Örgüt Suçları, 3. Bası, İstanbul 2022.

YÜKSEL, C.: "Combating Terrorist Use of the Internet and Social Media: Recommended Solutions within the Scope of International Law”, Public and Private İnternational Law Bulletin, C. 40, S. 2 ,Prof. Dr. Cemal Şanlı’ya Armağan, Y. 2022, s. 1089-1112.

ZENGİN, M.: Suç İşlemek Amacıyla Örgütlenme Suçlarının Normatif ve Olgusal Temelleri, 1. Bası, Ankara 2021.

YARARLANILAN İNTERNET KAYNAKLARI

https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/convention_tur.
http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:31998F0733. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32016R0794&qid=1703536986435.
www.europol.eu.
https://www.europol.europa.eu/newsroom/news.
https://www.europol.europa.eu/publications-events/main-reports/socta-report.
https://www.hukukturk.com/aihm-turkiye-kararlari.
https://www.ihd.org.tr/her-tlirk-ayrimcilinin-ortadan-kaldirilmasina-k-uluslararasi-slee/.

https://inhak.adalet.gov.tr/Resimler/Dokuman/2312020102044bm_45.pdf.
https://insanhaklarimerkezi.bilgi.edu.tr/tr/content/160-avrupa-konseyi-terorizmin-onlenmesi-sozlesmesi/.
https://karararama.yargitay.gov.tr/.
https://www.lexpera.com.tr/mevzuat/kanunlar/turk-ceza-kanunu-765.
https://www.lexpera.com.tr/mevzuat/kanunlar/cikar-amacli-suc-orgutleriyle-mucadele-kanunu-4422.
https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=3713&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5.
https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.5237.pdf.
https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.2709.pdf.
https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2023/12/20231208.pdf.
https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2023/12/20231208.pdf.
https://sozluk.gov.tr/.
http://tbbyayinlari.barobirlik.org.tr/TBBBooks/iheb.pdf.
https://www5.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/kanuntbmmc042/kanuntbmmc042/kanuntbmmc04207376.pdf.
https://tihv.org.tr/wp-content/uploads/2020/04/bm-siyasi-ve-medeni-haklar-uluslararasi-sozlesmesi.pdf.
https://www.tckmadde.com/52-2/.
www.tdk.gov.tr.
https://www.yargitay.gov.tr/documents/AIHM.pdf.